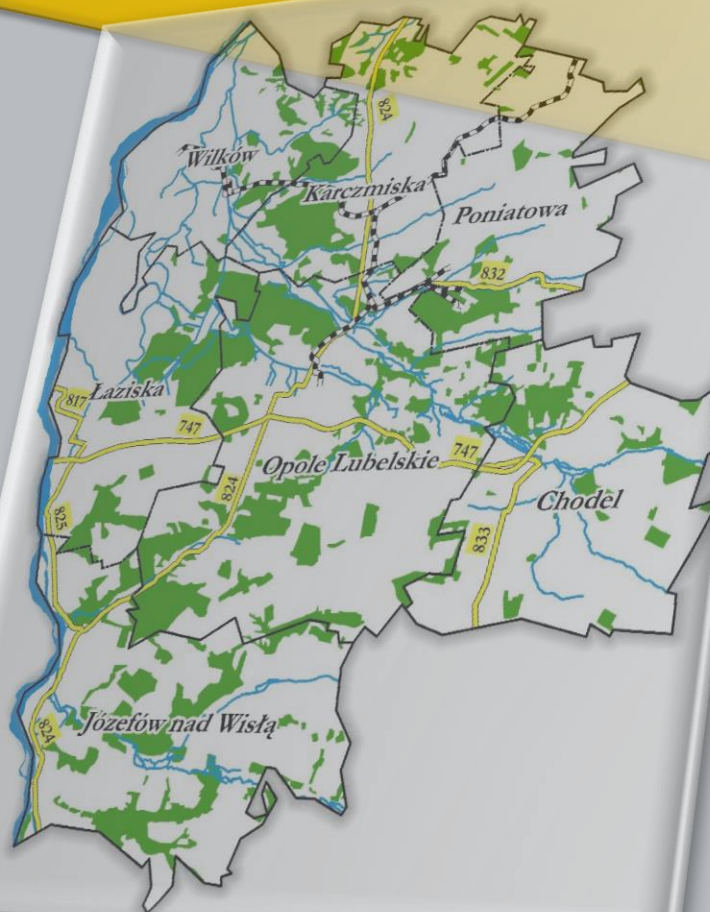

**STRATEGIA ROZWOJU
POWIATU OPOLSKIEGO
NA LATA 2016-2023**

OPOLE LUBELSKIE 2016

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
1. PRZYJĘTA METODOLOGIA ORAZ PROCES USPOŁECZNIAENIA PRAC NAD STRATEGIĄ	5
1.1. Kontekst dokumentów strategicznych	5
<i>Poziom wspólnotowy</i>	5
<i>Poziom krajowy</i>	5
<i>Poziom regionalny</i>	7
1.2. Partycypacja społeczna.....	11
2. EFEKTY WDRAŻANIA STRATEGII W LATACH 2008-2015 ORAZ PRZESŁANKI JEJ AKTUALIZACJI	12
3. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE ROZWOJU POWIATU OPOLSKIEGO	15
4. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ POWIATU OPOLSKIEGO ...	18
4.1. Lokalizacja, przestrzeń i środowisko.....	18
<i>Położenie administracyjne i fizycznogeograficzne</i>	18
<i>Sieć rzeczna</i>	20
<i>Obszary chronione</i>	21
4.2. Dostępność komunikacyjna	23
4.3. Potencjal demograficzny.....	28
4.4. Rynek pracy.....	32
4.5. Oświata i edukacja.....	37
4.6. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna.....	41
4.7. Infrastruktura techniczna.....	43
<i>Gospodarka wodno-kanalizacyjna</i>	43
<i>Gazownictwo</i>	45
<i>Gospodarka odpadami</i>	46
<i>Energetyka odnawialna</i>	47
<i>Infrastruktura elektroenergetyczna</i>	48
<i>Infrastruktura informatyczna</i>	48
4.8. Turystyka	49
4.9. Kultura i sport	63
4.10. Potencjal gospodarczy.....	67
<i>Rolnictwo</i>	67
<i>Przedsiębiorczość pozarolnicza</i>	70
4.11. Jakość rządzenia w powiecie	74
<i>Kapitał społeczny</i>	74
<i>Bezpieczeństwo publiczne</i>	74
<i>Finanse powiatu</i>	75

<i>Wyróżnienia i promocja</i>	76
<i>Pozyskanie funduszy unijnych</i>	77
5. ANALIZA SWOT	87
6. WIZJA I MISJA	89
6.1. Wizja.....	89
6.2. Misja	90
7. PRIORYTETOWE OBSZARY ROZWOJU	91
7.1. Priorytet 1. Lepiej funkcjonująca lokalna gospodarka i rynek pracy.....	92
7.2. Priorytet 2. Lepszy dostęp mieszkańców do infrastruktury i usług publicznych.....	93
7.3. Priorytet 3. Przyjazna i sprawna administracja	95
8. PLAN DZIAŁAŃ OPERACYJNYCH	98
9. RAMY INSTYTUCJONALNE I FINANSOWE WDRAŻANIA STRATEGII	115
9.1. System instytucjonalny wdrażania Strategii.....	115
9.2. Główne źródła finansowania Strategii.....	116
10. SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY REALIZACJI STRATEGII	121
11. PODSUMOWANIE STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROJEKTU STRATEGII ROZWOJU POWIATU OPOLSKIEGO NA LATA 2016-2023	123
12. ZAŁĄCZNIKI	130
12.1. Zadania inwestycyjne do realizacji w Powiecie Opolskim w latach 2016-2023	130
12.2. Informacja nt. przeprowadzonego procesu konsultacji społecznych.....	138
12.3. Spis rycin, tabel, wykresów i fotografii	143

WSTĘP

Strategia Rozwoju Powiatu Opolskiego na lata 2016-2023 jest dokumentem wyznaczającym najistotniejsze kierunki rozwoju jednostki samorządu terytorialnego. Określa wizję, misję, priorytetowe obszary rozwoju oraz cele operacyjne, jak również wskazuje na konkretne kierunki działań. Horyzont czasowy niniejszej Strategii to lata 2016-2023 i jest on zgodny z obecnym okresem programowania Unii Europejskiej. Zapisy Strategii stanowią wyznacznik decyzji merytorycznych, organizacyjnych i finansowych podejmowanych przez władze samorządowe. Dokument jest także odpowiedzią na ustawowy wymóg prowadzenia polityki rozwoju w oparciu o Strategię, jak również skuteczną próbą dostosowania się do standardów europejskich.

Analiza wcześniej obowiązującej Strategii Rozwoju Powiatu Opolskiego na lata 2008-2015 wskazała na konieczność jej aktualizacji i zharmonizowania z innymi dokumentami planistycznymi, opracowanymi na różnych szczeblach, tj. wspólnotowym, krajowym i wojewódzkim. Strategia Rozwoju Powiatu Opolskiego na lata 2016-2023 jest spójna ze strategiami rozwoju gmin powiatu oraz z wcześniej opracowanymi dokumentami na szczeblu powiatowym.

Proces budowy Strategii Rozwoju Powiatu Opolskiego na lata 2016-2023 przebiegał wieloetapowo:

- **Opracowanie diagnozy społeczno-gospodarczej** – celem etapu było stworzenie obrazu obecnej sytuacji powiatu w aspektach społecznych i gospodarczych, a także ocena potencjału rozwojowego. Efektem prac było powstanie diagnozy, opisującej podstawowe uwarunkowania rozwojowe Powiatu Opolskiego. Część diagnostyczna została opracowana w oparciu o dane zastane, pozyskane m.in. z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego oraz ze Starostwa Powiatowego,
- **Badanie ankietowe mieszkańców** – celem badania było uzyskanie jak najszerszych informacji od mieszkańców, przedsiębiorców i przedstawicieli organizacji pozarządowych dotyczących poziomu jakości życia, warunków rozwoju działalności, identyfikacji problemów oraz najważniejszych kierunków rozwoju powiatu,
- **Analiza mocnych i słabych stron powiatu, a także szans i zagrożeń dla jego rozwoju (analiza SWOT)** – celem etapu było przeanalizowanie obecnych mocnych i słabych stron powiatu, a także szans i zagrożeń istotnych z punktu widzenia jego dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego,
- **Przygotowanie części strategicznej dokumentu** – celem etapu była identyfikacja kierunków rozwoju Powiatu Opolskiego w podziale na priorytetowe obszary rozwoju, cele operacyjne oraz kierunki działań,
- **Opracowanie procesu wdrażania, monitoringu i finansowania Strategii** – celem etapu było opracowanie zasad monitorowania i ewaluacji celów i realizacji poszczególnych kierunków działań oraz aktualizowania dokumentu.

Przy opracowaniu Strategii wykorzystano model ekspercko-partycypacyjny, pozwalający na szeroki udział władz i społeczności lokalnej w pracach nad dokumentem przy jednoczesnym zaangażowaniu ekspertów zewnętrznych.

1. PRZYJĘTA METODOLOGIA ORAZ PROCES USPOŁECZNIENIA PRAC NAD STRATEGIĄ

1.1. Kontekst dokumentów strategicznych

W niniejszym podrozdziale przedstawiono powiązania Strategii Rozwoju Powiatu Opolskiego na lata 2016-2023 z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na poziomie wspólnotowym, krajowym oraz regionalnym. Szczególnie istotnym wymiarem polityki wspólnotowej jest wspieranie trwałego wzrostu społecznego i gospodarczego, co zostało uwzględnione w poniższej analizie spójności.

Poziom wspólnotowy

Pakiet legislacyjny polityki spójności na lata 2014-2020

W ramach pakietu legislacyjnego Komisja Europejska zaproponowała 11 strategicznych celów tematycznych, które są ściśle związane ze Strategią „Europa 2020”. Odnoszą się one również do wszystkich Funduszy Wspólnych Ram Strategicznych, w tym Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego. Zgodnie z przyjętą zasadą programowania, Strategia Rozwoju Powiatu Opolskiego została oparta na celach wynikających z dokumentów programowych, dlatego priorytetowe obszary rozwoju niniejszej Strategii znajdują odzwierciedlenie w priorytetowych celach Unii Europejskiej.

Strategia Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Cele wskazane w Strategii Rozwoju Powiatu Opolskiego przyczyniają się do zwiększenia spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej powiatu, a tym samym wykazują pełną zgodność z priorytetami Strategii „Europa 2020”, tj.:

- rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej,
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Należy również podkreślić, że wizja określona dla Powiatu Opolskiego wpisuje się w zasadę zrównoważonego rozwoju, przyczyniając się do aktywizacji ekonomicznej i społecznej obszaru przy jednoczesnym racjonalnym korzystaniu z posiadanych potencjałów przyrodniczych.

Poziom krajowy

Polityka rozwoju w Polsce prowadzona jest w oparciu o następujące dokumenty strategiczne, składające się na system zarządzania rozwojem kraju:

- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności – określa główne trendy, wyzwania oraz koncepcję rozwoju kraju w perspektywie długookresowej,
- Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020 – najważniejszy dokument określający cele strategiczne rozwoju kraju do 2020 r., kluczowy dla określenia działań rozwojowych, w tym możliwych do sfinansowania w ramach obecnej perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020,
- 9 zintegrowanych, ponadsektorowych strategii, służących realizacji założonych celów rozwojowych: Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki – Dynamiczna Polska 2020, Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku), Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko (BEiŚ), Strategia Sprawne Państwo, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego,

Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP, Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa.

Wyznaczona w Strategii Rozwoju Powiatu Opolskiego wizja wraz z priorytetowymi obszarami rozwoju opiera się na wykorzystaniu endogenicznego potencjału do rozwoju gospodarczego i wzrostu spójności społecznej oraz terytorialnej. Jest to spójne z celami głównymi następujących dokumentów krajowych:

1. **Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020 (ŚSRK):** *Wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów, zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności;*
2. **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie:** *Efektywne wykorzystanie specyficznych regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.* Jednocześnie Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego postuluje trzy cele polityki regionalnej do 2020 roku. Są one następujące:
 - wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”),
 - budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”),
 - tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych, ukierunkowanych terytorialnie („sprawność”).

Priorytetowe obszary rozwoju Strategii Rozwoju Powiatu Opolskiego na lata 2016-2023 wpisują się we wszystkie trzy wyżej przytoczone cele. Prowadzą one do zwiększenia konkurencyjności obszaru poprzez określenie jego funkcji gospodarczej opartej na rozwijających się specjalizacjach, przy wykorzystaniu występujących lokalnych zasobów. Ponadto poprzez integrację działań, cele wpływają na zwiększenie spójności terytorialnej w układzie regionalnym i krajowym, w szczególności zapewniając możliwość trwałego rozwoju ekonomicznego na terenach marginalizowanych. Powyższe kompleksowe podejście do sprawy planowania rozwoju powiatu oraz współpraca samorządów pozwoli na uzyskanie efektu synergii, polegającego na realizacji działań spójnych i służących osiągnięciu zamierzonych celów, określonych w Strategii.

3. **Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030:** *Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągania ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie.*

Strategia Rozwoju Powiatu Opolskiego wpisuje się w powyższy cel, uwzględniając zróżnicowane potencjały rozwojowe obszaru w zakresie rolnictwa i przetwórstwa bazującego na posiadanych zasobach. Jednocześnie w określonej wizji rozwoju powiatu uwzględniono zrównoważone zarządzanie prowadzące do lepszych warunków życia.

Ponadto określone w Strategii priorytetowe obszary rozwoju są spójne z celami polityki przestrzennego zagospodarowania kraju określonymi w KPZK 2030, zwłaszcza z:

- a) Celem 2. *Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów,*
- b) Celem 3. *Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej,*
- c) Celem 4. *Kształtowanie struktur przestrzennych, wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski,*

d) Celem 6. *Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.*

4. Założenia Krajowej Polityki Miejskiej: *Wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do kreowania wzrostu gospodarczego i tworzenia miejsc pracy oraz poprawa jakości życia mieszkańców.*

Poziom regionalny

Zgodnie z Ramowym Systemem Organizacji Programowania Strategicznego w Województwie Lubelskim funkcjonuje systemowy i wieloszczeblowy układ dokumentów strategicznych¹. Na poziomie regionalnym wyższy szczebel zajmuje Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego oraz Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego, natomiast niższy Wojewódzkie Programy Rozwoju i Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (RPO WL 2014-2020), będące zasadniczym narzędziem realizacji Strategii, ocenianym pod kątem zgodności z celami strategicznymi.

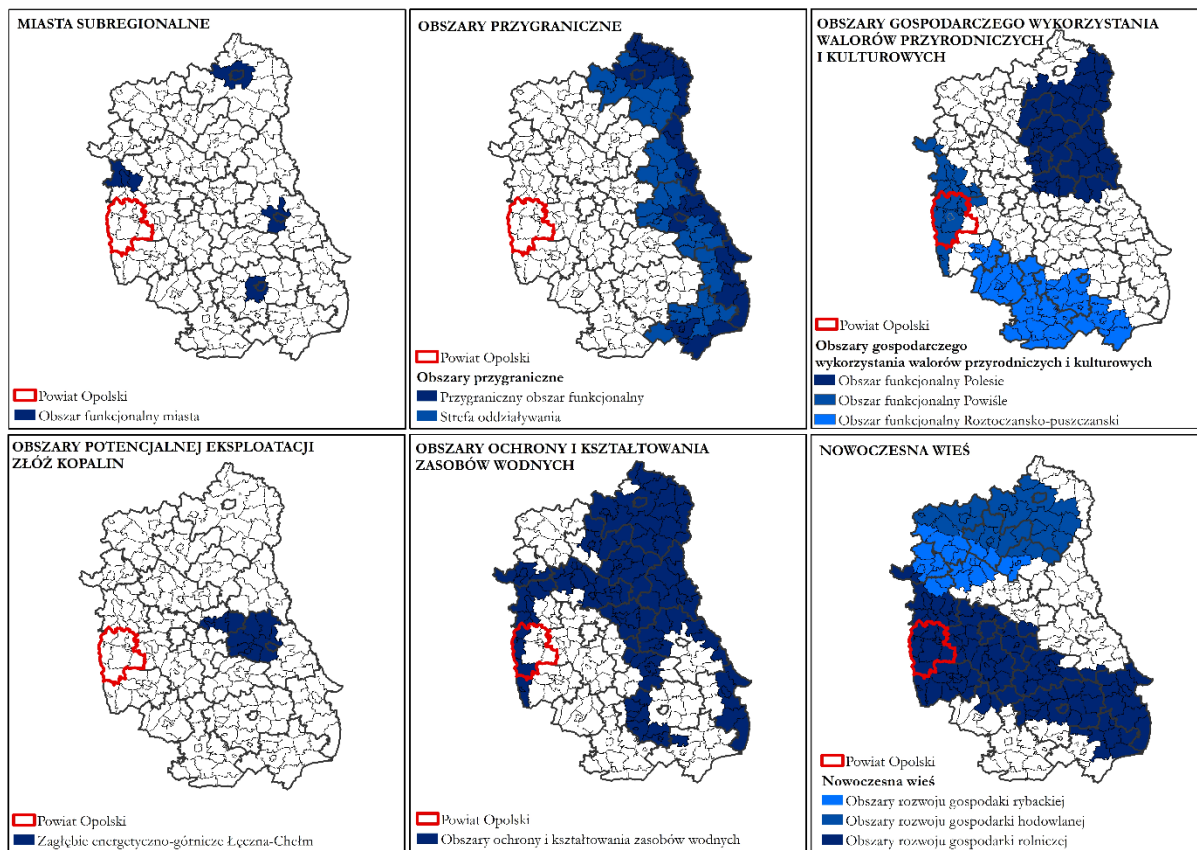
Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030r.)

Strategia Rozwoju Powiatu Opolskiego jest spójna pod względem przewidzianych działań z wyznaczonym w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030) Obszarem Strategicznej Interwencji – Obszary Gospodarczego Wykorzystania Walerów Przyrodniczych i Kulturowych. Powiat Opolski w całości przynależy do ww. OSI oraz częściowo do obszarów: Nowoczesna Wieś i Obszary Ochrony i Kształtowania Zasobów Wodnych.

Działania wskazane w niniejszym dokumencie wpisują się wprost w przewidziany dla OSI Obszary Gospodarczego Wykorzystania Walerów Przyrodniczych i Kulturowych rodzaj interwencji służący: wykorzystaniu potencjału obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo dla tworzenia warunków wzrostu społeczno-gospodarczego tych obszarów oraz określenia charakteru i natężenia funkcji turystycznej, aby nie powodowała ona dewaloryzacji lub zniszczenia walerów i zasobów przyrodniczych, które na tym terenie są podstawą jej wykształcenia. Ponadto, interwencja powinna obejmować takie działania jak: aktywna ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego i przyrody, rozwój infrastruktury transportowej, poprawa dostępu do usług społecznych, poprawa warunków fitosanitarnych, przywrócenie miastom funkcji społecznych i gospodarczych z jednoczesnym wsparciem zasobów ludzkich i przedsiębiorczości.

¹ Ramowy System Organizacji Programowania Strategicznego w Województwie Lubelskim, UMWL, Zał. Do Uchwały Nr CII/1911/2012 Zarządu Województwa Lubelskiego z dnia 20 marca 2012r.

Ryc. 1. Powiat Opolski na tle Obszarów Strategicznej Interwencji

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 r.)

W horyzoncie 2020 r. strategiczne cele rozwoju regionu lubelskiego, których realizacji będą służyły działania samorządu województwa, są określone następująco:

1. *Wzmacnianie urbanizacji regionu,*
2. *Restrukturyzacja rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich,*
3. *Selektywne zwiększanie potencjału wiedzy, kwalifikacji, zaawansowania technologicznego, przedsiębiorczości i innowacyjności regionu.*

Strategia Rozwoju Powiatu Opolskiego na lata 2016-2023 wyznacza do realizacji działania, przyczyniające się do:

1. Zwiększenia atrakcyjności powiatu dla inwestorów i turystów poprzez:
 - poprawę warunków do rozwoju działalności przedsiębiorstw, m.in. przez tworzenie terenów inwestycyjnych i zwiększenie dostępności komunikacyjnej,
 - rozwój infrastruktury turystycznej i usług turystycznych,
 - promowanie przedsiębiorczości oraz rozwój infrastruktury, poprawiającej konkurencyjność gospodarczą obszaru;
2. Rozwoju rolnictwa i przedsiębiorczości opartej na lokalnych specjalizacjach poprzez:
 - wzmocnienie zdolności inwestycyjnej przedsiębiorstw,
 - poprawę efektywności funkcjonowania sektora rolnego oraz jego większą specjalizację;
3. Poprawy jakości życia w sferze mieszkaniowej, opieki zdrowotnej, włączenia społecznego, edukacji oraz bezpieczeństwa publicznego i administracji publicznej poprzez:

- wykorzystanie wewnętrznego potencjału obszaru w zakresie produkcji energii z odnawialnych źródeł,
- wzrost inwestycji na rzecz polepszenia efektywności energetycznej budynków mieszkalnych i obiektów użyteczności publicznej,
- lepszy dostęp do opieki zdrowotnej oraz programów profilaktycznych,
- lepszy dostęp do usług edukacyjnych oraz sportu i rekreacji mieszkańców,
- wzrost jakości rządzenia i e-administracji.

Poprzez powyższe interwencje Strategia przyczynia się do osiągnięcia zamierzeń w poszczególnych celach strategicznych Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 r.). Powiązania pomiędzy poszczególnymi priorytetami Strategii Rozwoju Powiatu Opolskiego a celami strategicznymi Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego przedstawione zostały w tabeli nr 1.

Tabela 1. Zestawienie powiązań pomiędzy priorytetami Strategii Rozwoju Powiatu Opolskiego na lata 2016-2023 a Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Priorytety strategiczne Strategii Rozwoju Powiatu Opolskiego / Strategiczne cele rozwoju regionu lubelskiego	Priorytet 1. Lepiej funkcjonująca lokalna gospodarka i rynek pracy	Priorytet 2. Lepszy dostęp mieszkańców do infrastruktury i usług publicznych	Priorytet 3. Przyjazna i sprawna administracja
Cel strategiczny 1: Wzmacnianie urbanizacji regionu	x	x	
Cel strategiczny 2: Restrukturyzacja rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich	x		
Cel strategiczny 3: Selektywne zwiększanie potencjału wiedzy, kwalifikacji, zaawansowania technologicznego, przedsiębiorczości i innowacyjności regionu	x	x	x
Cel strategiczny 4: Funkcjonalna, przestrzenna, społeczna i kulturowa integracja regionu	x	x	

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020

Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego (RPO WL) jest trzecim szczeblem planowania strategicznego. RPO WL jest zasadniczym narzędziem realizacji strategii, ocenianym pod kątem zgodności z priorytetami strategicznymi. System wdrażania ukierunkowany jest na realizację projektów spełniających następujące aspekty:

- projekty partnerskie, w tym partnerstwa publiczno-prywatnego i w obszarach funkcjonalnych,
- inwestycje i działania, zapewniające efekt prorozwojowy.

W ramach RPO WL określone zostały cele szczegółowe, które będą realizowane poprzez 14 Osi Priorytetowych, odpowiadających celom tematycznym pakietu legislacyjnego Unii Europejskiej.

Szczegółowe powiązania pomiędzy Strategią Rozwoju Powiatu Opolskiego i Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Lubelskiego zostały przedstawione w tabeli nr 2, wskazując jedynie te osie priorytetowe, które będą realizowane przez Strategię.

Tabela 2 Powiązania pomiędzy priorytetami Strategii Rozwoju Powiatu Opolskiego na lata 2016-2023 i Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020

Priorytety strategiczne Strategii Rozwoju Powiatu Opolskiego / Oś priorytetowa RPO WL	Priorytet 1. Lepiej funkcjonująca lokalna gospodarka i rynek pracy	Priorytet 2. Lepszy dostęp mieszkańców do infrastruktury i usług publicznych	Priorytet 3. Przyjazna i sprawna administracja
1. Badania i innowacje	x		
2. Cyfrowe Lubelskie			x
3. Konkurencyjność przedsiębiorstw	x		
4. Energia przyjazna środowisku	x	x	
5. Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna	x	x	
6. Ochrona środowiska i efektywne wykorzystanie zasobów		x	
7. Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego	x		
8. Mobilność regionalna i ekologiczny transport	x		
9. Rynek pracy	x	x	
10. Adaptacyjność przedsiębiorstw i pracowników do zmian	x		
11. Włączenie społeczne		x	x
12. Edukacja, umiejętności i kompetencje		x	
13. Infrastruktura społeczna		x	x
14. Pomoc techniczna			x

Źródło: opracowanie własne na podstawie RPO WL na lata 2014-2020

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego

Dokumentem, który reguluje politykę przestrzenną w województwie lubelskim jest Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego, który jest obecnie w trakcie zmian (aktualny projekt z września 2015 roku), gdyż dokument z 2002 roku był sporządzony w oparciu o nieobowiązującą już ustawę o zagospodarowaniu przestrzennym z 1994 r. w innych niż obecnie uwarunkowaniach geopolitycznych, rozwojowych i instytucjonalnych planowania. PZP WL określa zasady i kierunki kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu oraz działania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych stanowiąc formalną i merytoryczną płaszczyznę odniesienia dla podejmowanych decyzji przestrzennych. Według Planu Powiat Opolski pod względem przestrzennych warunków realizacji regionalnej polityki rozwoju został zaliczony jako obszar wskazany do rozwoju przetwórstwa drzewnego i papierniczego dzięki dużej lesistości i koncentracji podmiotów gospodarczych zajmujących się przetwórstwem drzewnym. Ponadto obszar powiatu objęty zasięgiem Małopolskiego Przelomu Wisły, oprócz walorów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych będących podstawą rozwijającej się na tym obszarze turystyki, charakteryzuje się najkorzystniejszymi w województwie warunkami agroklimatycznymi dla uprawy owoców miękkich i chmielu oraz rozwoju gospodarstw sadowniczych. Ponadto duże zasoby obiektów stawowych stwarzają tutaj dogodne warunki do rozwoju gospodarki rybackiej. W ramach ochrony dziedzictwa geologicznego i obszarów o szczególnym znaczeniu geologicznym trwają prace nad utworzeniem geoparku Małopolski Przelom Wisły, który ma w założeniu stanowić część Europejskiej Sieci Geoparków.

Według Planu Powiat Opolski w całości wchodzi w skład Obszaru Funkcjonalnego Powiśle, dla którego priorytetem rozwojowym jest rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego. Podstawową funkcją dla tego obszaru jest funkcja rolnicza oraz turystyczna, jako funkcja towarzysząca wskazana jest funkcja uzdrowiskowa.

Ponadto gmina Chodel oraz Poniatowa wchodzi w skład Obszaru Funkcjonalnego Rozwoju Gospodarki Żywnościowej (roślinnej rolniczej przestrzeni produkcyjnej), którego priorytetem rozwojowym jest optymalne wykorzystanie potencjału produkcyjnego gleb oraz aktywizacja gospodarcza poprzez rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego. Podstawową funkcją rozwojową jest funkcja gospodarcza (ukierunkowana na produkcję rolniczą), natomiast funkcją towarzyszącą – funkcja turystyczna.

1.2. Partycypacja społeczna

W trakcie prac nad aktualizacją Strategii zorganizowano spotkanie konsultacyjne z udziałem społeczności lokalnej. Pierwsze spotkanie zorganizowane zostało w oparciu o wstępnie opracowaną diagnozę. Pozwoliło ono na identyfikację głównych potencjałów i wyzwań rozwoju powiatu do roku 2023.

W trakcie spotkania uczestnicy mieli szansę zgłoszenia swoich postulatów i propozycji rozwiązań ukierunkowanych na poprawę jakości życia w powiecie i lepsze funkcjonowanie lokalnej administracji. Mieli również możliwość wypełnienia ankiety identyfikującej kierunki rozwoju powiatu. Zgłoszone uwagi i postulaty wraz z wypełnionymi ankietami zostały zebrane stanowiąc punkt wyjścia do dalszych prac nad aktualizacją Strategii.

Wyniki ankietyzacji zostały przedstawione w załączniku nr 11.2.

Oprócz uczestnictwa w zorganizowanych spotkaniach konsultacyjnych, społeczność powiatu mogła zgłaszać swoje uwagi również drogą elektroniczną za pośrednictwem strony internetowej, na której udostępniony został projekt Strategii.

2. EFEKTY WDRAŻANIA STRATEGII W LATACH 2008-2015 ORAZ PRZESŁANKI JEJ AKTUALIZACJI

Główną przesłanką prac nad aktualizacją Strategii była konieczność przeprowadzenia oceny efektów realizowanej Strategii od 2008 roku oraz dokonanie na tej podstawie stosownych zmian i uzupełnień. Istotnym powodem aktualizacji była również konieczność dostosowania zapisów obowiązującej Strategii do nowego paradygmatu polityki regionalnej w Polsce, zakładającego m.in. większą koncentrację działań rozwojowych w obszarach funkcjonalnych jako tzw. biegunach wzrostu, specjalizację regionalnej i lokalnej gospodarki oraz wieloszczeblowy poziom zarządzania i współdziałania w zakresie realizacji wspólnych projektów. Ważną kwestią było również zapewnienie spójności pomiędzy Strategią rozwoju powiatu i aktualnie obowiązującymi dokumentami strategicznymi na poziomie wspólnotowym, krajowym i regionalnym, w tym w szczególności z celami zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 r.).

Zasadniczym argumentem, przemawiającym za aktualizacją Strategii Rozwoju Powiatu Opolskiego, była również konieczność dostosowania jej celów i działań do nowej polityki spójności Unii Europejskiej oraz wynikających z tej polityki celów tematycznych, wdrażanych za pomocą krajowych i regionalnych programów operacyjnych, finansowanych w ramach nowej perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020.

Poprzednia wersja Strategii została przyjęta Uchwałą nr XXII/159/08 Rady Powiatu w Opolu Lubelskim z dnia 23 grudnia 2008 r. i była podstawą do realizacji szeregu działań rozwojowych, finansowanych zarówno ze środków własnych powiatu, jak i źródeł zewnętrznych – głównie ze środków funduszy strukturalnych Unii Europejskiej na lata 2007-2013.

Strategia była wdrażana w czterech obszarach priorytetowych:

- P1: Zwiększenie konkurencyjności lokalnej gospodarki,
- P2: Poprawa atrakcyjności turystycznej powiatu,
- P3: Wzrost poziomu zatrudnienia mieszkańców powiatu,
- P4: Poprawa jakości kapitału ludzkiego oraz ograniczenie wykluczenia społecznego

oraz poprzez realizację 11 celów operacyjnych.

System monitorowania i ewaluacji Strategii opierał się na zestawie 17 wskaźników oddziaływania, przyporządkowanych poszczególnym priorytetom oraz 46 wskaźników rezultatu. Dla wskaźników monitoringowych nie zostały określone ich wartości bazowe (początkowe) i docelowe, dlatego każda pozytywna zmiana wskaźnika wskazuje na jego osiągnięcie. Jako źródło weryfikacji wskaźnika wskazano dane statystyczne prowadzone przez GUS oraz dane ankietowe pozyskane ze Starostwa Powiatowego w Opolu Lubelskim. Pomimo to, w niektórych przypadkach dane okazały się niemożliwe do przedstawienia na rok 2008 i 2013.

Z uwagi na powyższe, przyjęto założenie, że ocena efektów wdrażania Strategii zostanie przeprowadzona na poziomie wskaźników oddziaływania przypisanych priorytetom strategicznym oraz na podstawie zrealizowanych kluczowych projektów i zadań inwestycyjnych, jakie udało się zrealizować powiatowi i jego podległym jednostkom.

Tabela 3. Zestawienie wskaźników monitoringowych w Strategii Rozwoju Powiatu Opolskiego na lata 2008-2015

Nazwa priorytetu	Nazwa wskaźnika	Wartość na rok 2008	Wartość na rok 2013 (lub inny możliwy najbliższy)	Zmiana	
P1: Zwiększenie konkurencyjności lokalnej gospodarki		Ogółem - 18977	20425	↑	
		rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo - 13116	14236	↑	
		przemysł i budownictwo - 1789	1995	↑	
		handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja - 905	926	↑	
		działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości - 259	210	↓	
		pozostałe usługi - 2908	3058	↑	
		Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie (zł)	2444,77	3129,37	↑
		Poziom dochodów własnych jednostek samorządowych (zł)	11 231 388,44	9 601 850,49	↓
		Liczba przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego (szt.)	13	15	↑
P2: Poprawa atrakcyjności turystycznej powiatu		Powierzchnia uzbrojonych terenów inwestycyjnych (ha)	Brak danych	Brak danych	-
		Liczba gospodarstw agroturystycznych (szt.)	Brak danych	Brak danych	-
		Długość szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych (km)	379,6 km	422,6 km	-
		Liczba miejsc noclegowych (szt.)	obiekty hotelowe - 124 inne obiekty noclegowe (razem) -25	164 87	↑ ↑
P3: Wzrost poziomu zatrudnienia mieszkańców powiatu		Poziom rejestrowanego bezrobocia (stopa) (%)	17,6	14,3	↑
		Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie (w relacji do średniej krajowej) (zł)	77,4%	78,2%	↑
		Liczba nowopowstałych przedsiębiorstw (szt.)	347	322	↓
		Produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca (zł/os.)	6582	8589	↑
		Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 000 ludności (szt./10 000 os.)	556	623	↑
P4: Poprawa jakości kapitału ludzkiego oraz ograniczenie wykluczenia społecznego		Frekwencja wyborcza (%)	52,92% (wybory samorządowe 2002)	42% (rok 2014)	↓
		Odsetek gospodarstw domowych utrzymujących się ze źródeł zarobkowych (%)	Brak danych	Brak danych	-
		Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej (%)	10,2%	9,1%	↑

Źródło: Strategia Rozwoju Powiatu Opolskiego na lata 2008-2015

Podsumowując stopień realizacji priorytetów na poziomie wskaźników należy uznać za zrealizowany w dostatecznym stopniu, za niepokojące należy spadek dochodów własnych jednostek samorządowych w okresie ostatnich 6 lat oraz spadek liczby nowopowstałych przedsiębiorstw.

Z punktu widzenia zaplanowanych działań (projektów) finansowanych ze środków unijnych należy stwierdzić, że priorytety 2, 3 i 4 zostały zrealizowane w wysokim stopniu. Poprawę atrakcyjności turystycznej powiatu (priorytet 2) uzyskano dzięki realizacji projektów z zakresu rozwoju infrastruktury i promocji turystycznej: „Szlakiem Nadwiślańskiej Kolejki Wąskotorowej po atrakcjach turystycznych Regionu Lubelskiego” oraz „Nadwiślańska Kolejka Wąskotorowa jako markowy produkt turystyczny Lubelszczyzny”.

Wzrost poziomu zatrudnienia mieszkańców powiatu (priorytet 3) w latach 2008-2014 był możliwy dzięki realizacji projektów nieinfrastrukturalnych współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego: „Wykwalifikowana kadra - znakiem jakości działań na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych”, „Człowiek - najlepsza inwestycja” jak również „Rozwój przedsiębiorczości przyszłością Powiatu Opolskiego”.

Pozytywnie należy ocenić działania podjęte na rzecz zwiększenia dostępności i jakości usług medycznych: „Zakup sprzętu medycznego oraz wdrożenie systemów informatycznych w celu poprawy diagnostyki i leczenia w SPZOZ w Opolu Lubelskim” oraz „Dostosowanie Powiatowego Centrum Zdrowia w Opolu Lubelskim do wymagań Rozporządzenia Ministra Zdrowia” jak również z zakresu bezpieczeństwa publicznego: „Poprawa bezpieczeństwa pożarowego i ekologicznego w Powiecie Opolskim”. Wymienione inwestycje oraz liczne projekty nieinfrastrukturalne z zakresu pomocy społecznej przyczyniły się do poprawy jakości życia mieszkańców oraz ograniczyły zjawisko wykluczenia społecznego (osiągnięcie priorytetu 4: Poprawa jakości kapitału ludzkiego oraz ograniczenie wykluczenia społecznego).

Oprócz omówionych powyżej przedsięwzięć Powiat Opolski realizował również inwestycje z zakresu rozwoju gospodarczego. Niewątpliwie projekt „System Informacji Przestrzennej powiatu opolskiego powSIP-opolski” przyczynił się do wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej Powiatu Opolskiego, podobnie jak realizacja inwestycji drogowych, których budowy i remontów dokonano przy wsparciu środków krajowych oraz projektów realizowanych ze środków unijnych (tj. „Przebudowa drogi powiatowej nr 2552 L Wąwolnica-Poniatowa realizowanego ze środków RPO WL w ramach projektu „Poprawa wewnętrznej spójności komunikacyjnej województwa lubelskiego poprzez budowę i przebudowę dróg powiatowych zwiększających dostępność do dróg krajowych i wojewódzkich”). Biorąc powyższe pod uwagę, należy uznać priorytet 1 - Zwiększenie konkurencyjności lokalnej gospodarki Strategii Rozwoju Powiatu Opolskiego na lata 2008-2015 za osiągnięty.

Podsumowując należy stwierdzić, że Strategia Rozwoju Powiatu Opolskiego na lata 2008-2015 została zrealizowana w wysokim stopniu. Większość rezultatów na poziomie priorytetów strategicznych zostało osiągniętych. Zrealizowane przez samorząd powiatowy działania i przedsięwzięcia (inwestycyjne i nieinwestycyjne) przyczyniły się do poprawy warunków do prowadzenia działalności gospodarczej i rozwoju turystyki w powiecie, a także wpłynęły korzystnie na poprawę dostępu do ochrony zdrowia czy poziomu bezpieczeństwa przeciwpożarowego. Niemniej jednak skala dokonanych zmian, szczególnie w sferze gospodarczej i budowy kapitału ludzkiego i społecznego, jest ciągle zbyt mała by wywołać efekt skali i poprawić w sposób znaczący jakość życia mieszkańców powiatu, która ciągle w zbyt dużym stopniu ograniczana jest przez takie czynniki jak: niskie dochody mieszkańców, brak możliwości zatrudnienia na lokalnym rynku pracy czy wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego. Ograniczenie tych czynników powinno być jednym z głównych celów zaktualizowanej Strategii Rozwoju Powiatu Opolskiego na lata 2016-2023.

3. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE ROZWOJU POWIATU OPOLSKIEGO

Uwarunkowania zewnętrzne stanowią grupę czynników niezwykle istotnych dla rozwoju powiatu. Stanowią tło dla zachodzących w powiecie procesów – są zarówno punktem odniesienia, jak też czynnikiem przyspieszającym i ułatwiającym lub utrudniającym i ograniczającym szeroko rozumiany rozwój. W zakresie wielu aspektów rozwoju wpływ czynników zewnętrznych jest znacznie silniejszy i ważniejszy niż aktywność władz i mieszkańców danego obszaru.

W niniejszej analizie ograniczono się do krótkiej charakterystyki najważniejszych zjawisk, które w znaczący sposób mogą wpłynąć na dalszy rozwój powiatu.

- **Postępujące procesy globalizacji gospodarki**

Z licznych analiz oceniających możliwy wpływ procesów integracyjnych na rozwój województwa lubelskiego wynika, że w dłuższej perspektywie czasu należy spodziewać się kontynuacji pozytywnych zjawisk związanych z modernizacją gospodarki i infrastruktury technicznej, napływem inwestycji i nowych technologii, rozwojem nowych form zatrudnienia, a także poprawą poziomu wykształcenia i jakości życia mieszkańców regionu. Należy mieć nadzieję, że również Powiat Opolski będzie objęty częścią pozytywnych procesów rozwojowych zachodzących na obszarze Polski i województwa lubelskiego. Z drugiej strony globalne powiązania gospodarcze powodują większą podatność gospodarki regionalnej i lokalnej na niekorzystne zmiany wywołane nasilającą się globalizacją i wzrastającą presją konkurencyjną ze strony międzynarodowych rynków, inwestorów i firm globalnych (np. Google, Facebook, Amazon itp.).

- **Peryferyjne położenie województwa lubelskiego i jego opóźnienie w rozwoju infrastruktury drogowej**

Jest to niewątpliwie jeden z głównych czynników hamujących rozwój poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego województwa lubelskiego. Bez poprawy dostępności komunikacyjnej całego województwa i polepszenia infrastruktury drogowej wewnątrz regionu trudno będzie planować działania strategiczne na poziomie lokalnym w zakresie przyciągania inwestycji i rozwoju nowych usług rynkowych. W tym kontekście za bardzo pozytywny sygnał dla rozwoju Powiatu Opolskiego należy uznać obecność na liście podstawowych zadań inwestycyjnych planowanych do realizacji przy udziale środków z Unii Europejskiej na lata 2014-2020² budowy drogi wojewódzkiej nr 747 Ilża – Solec n/Wisłą – Opole Lubelskie – Bełżyce – Konopnica, stanowiącej dojazd do węzła „Konopnica” w ciągu drogi ekspresowej S19, która od października 2015 r. stanowi dogodne połączenie powiatu ze stolicą województwa.

- **Transfer do regionu znacznych środków finansowych, związanych z realizacją przez Polskę programów współfinansowanych z Unii Europejskiej**

Należy założyć, że perspektywa finansowa 2014-2020 będzie ostatnim okresem programowania, w którym do Polski trafią wysokie transfery związane z realizacją wspólnotowej polityki spójności. Od efektywności wykorzystania tych środków będzie między innymi w dużej mierze zależał rozwój społeczności lokalnych, w tym również społeczności Powiatu Opolskiego. Duża część środków finansowych zostanie przeznaczona na zagadnienia związane z badaniami, innowacyjnością i zaawansowaną przedsiębiorczością, które niewątpliwie będą stymulować przedsiębiorców oraz osoby kreatywne do podejmowania nowych wyzwań. Z drugiej zaś strony odejście od wsparcia dla

² „Plan rozwoju sieci dróg wojewódzkich Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020”, Lublin 2012

podstawowej infrastruktury może ograniczyć konkurencyjność gmin wiejskich i ich zdolność do inwestowania w innych obszarach rozwoju, w tym w szczególności w sektorze turystycznym. Ponadto, nadal dostępna będzie znacząca pula środków w ramach wdrażania instrumentów Wspólnej Polityki Rolnej (w tym tych związanych z rozwojem obszarów wiejskich i płatnościami bezpośrednimi dla rolników).

- **Położenie Powiatu Opolskiego na obrzeżach województwa lubelskiego**

Geograficzne oddalenie od ośrodka regionalnego zazwyczaj nie służy rozwojowi obszarów i najczęściej wiąże się z niedoinwestowaniem wielu zagadnień. W tym kontekście pozytywnym aspektem jest konsekwencja władz regionalnych w modernizacji drogi wojewódzkiej pozwalającej na dogodne połączenie powiatu z Lublinem, a także współpraca na poziomie lokalnym z gminami i powiatami z sąsiednich województw.

- **Rozwój społeczeństwa cyfrowego i możliwości z tym związane**

W ciągu ostatnich lat nastąpił szybki rozwój technologii informacyjnych i komunikacyjnych, przyczyniający się do ich powszechnego wykorzystania przez coraz szersze kręgi społeczeństwa. Łatwy dostęp do informacji i wiedzy stanowi obecnie fundament rozwoju i może stać się ważnym czynnikiem zmierzającym do wyrównywania szans rozwojowych oraz przeciwdziałania marginalizacji terenów wiejskich i małych miasteczek regionu. Wraz z upowszechnianiem się infrastruktury szybkiego Internetu oraz usług komunikacji elektronicznej możliwy będzie stopniowy rozwój różnych form zatrudnienia oraz samokształcenia mieszkańców. Powszechny dostęp do zasobów cyfrowych i nowych technik komunikacyjnych będzie z pewnością przyczyniał się do zwiększenia atrakcyjności obszaru i ograniczania występujących w poszczególnych powiatach problemów społecznych i gospodarczych, takich jak bezrobocie, ubóstwo, patologie społeczne, itd.

- **Rosnące znaczenie walorów przyrodniczych i kulturowych w rozwoju różnych form turystyki**

W ciągu najbliższych lat turystyka nadal będzie stanowiła jedną z najszybciej rozwijających się branż, zarówno w Europie, jak i w Polsce. Należy zauważyć, że turystyka rozwija się obecnie nie przez prezentację walorów przyrodniczych czy kulturowych, ale poprzez sprzedaż produktów i usług budowanych na bazie tych walorów. Biorąc pod uwagę bogate dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe województwa lubelskiego, a także zmiany preferencji kierunków wypoczynku Polaków związane z problemami w basenie Morza Śródziemnego, wydaje się, że wiele powiatów z regionu będzie miało większe możliwości włączenia się w ogólnokrajowy proces rozwoju i świadczenia kompleksowych usług turystycznych. Dotyczy to również Powiatu Opolskiego, który z pewnością będzie miał realne szanse na rozwój różnych form turystyki i rekreacji, m.in. wykorzystując położenie przy największej rzece Polski – Wiśle.

- **Zwiększenie znaczenia efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii**

Założenia polityki energetycznej Wspólnoty Europejskiej zakładają wzrost udziału energii ze źródeł odnawialnych w produkcji energii ogółem w krajach Unii Europejskiej do 12% w roku 2010 i 21% w roku 2020. Ponadto, w ograniczaniu oddziaływania człowieka na zmiany klimatyczne, coraz większego znaczenia nabiera stosowanie technologii sprzyjających ograniczaniu zużycia energii. Rozwój energetyki odnawialnej będzie z pewnością stanowił mocny impuls rozwojowy dla

kraju i regionów. W dłuższej perspektywie czasu należy spodziewać się napływu nowych inwestycji i technologii, a popyt na odnawialne surowce energetyczne stworzy dla wielu powiatów alternatywę dla modernizacji rolnictwa oraz dodatkowe szanse na różnicowanie działalności gospodarczej.

- **Efekty wspólnej polityki rolnej**

Interwencja wspólnej polityki rolnej z jednej strony wymusza modernizację i zwiększenie efektywności polskich gospodarstw rolnych, zaś z drugiej może prowadzić do upadku znacznej części małych i nierentownych gospodarstw rolnych. Problem ten może w szczególności dotyczyć gospodarstw rolnych z województwa lubelskiego, które w większości są rozdrobnione i w dłuższej perspektywie czasu mogą nie sprostać narastającej w tym sektorze konkurencji. Biorąc pod uwagę niekorzystną strukturę zatrudnienia w rolnictwie, upadek wielu gospodarstw rolnych mógłby spowodować poważne problemy społeczne na poziomie lokalnym, ograniczając znacznie możliwości rozwojowe i inwestycyjne wielu gmin, w tym również gmin wchodzących w skład Powiatu Opolskiego.

- **Narastająca emigracja ludzi młodych za granicę**

Coraz szerszy dostęp do europejskiego rynku pracy, połączony z brakiem realnych możliwości zatrudnienia w miejscu zamieszkania, powoduje że coraz więcej młodych i dobrze wykształconych ludzi decyduje się na szukanie pracy poza granicami kraju. Proces ten zaczyna już negatywnie wpływać na regionalny rynek pracy oraz sytuację gospodarczą w regionie, ograniczając szanse rozwojowe województwa i poszczególnych jednostek samorządowych. W wymiarze lokalnym, dalsze utrzymywanie się zjawisk emigracyjnych może prowadzić do wyludniania się obszarów wiejskich i zachwiania funkcjonowania podstawowych struktur społeczno-kulturowych w wielu miejscowościach wiejskich województwa lubelskiego.

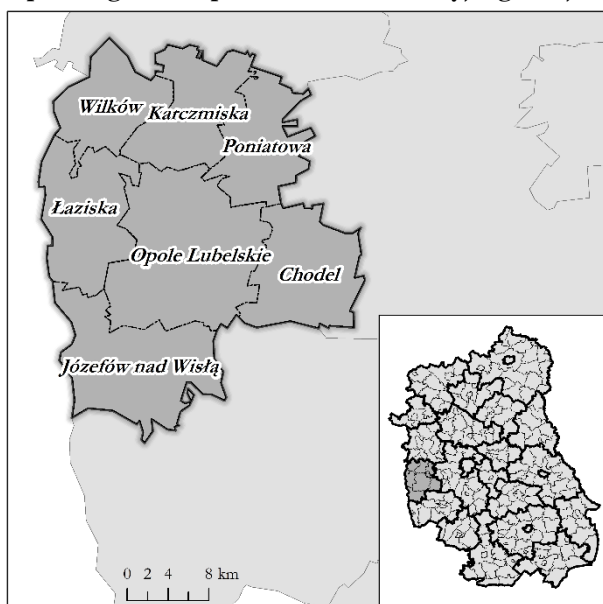
4. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ POWIATU OPOLSKIEGO

4.1. Lokalizacja, przestrzeń i środowisko

Położenie administracyjne i fizycznogeograficzne

Powiat Opolski położony jest w zachodniej części województwa lubelskiego, jego siedzibą jest Miasto Opole Lubelskie. Graniczy on łącznie z sześcioma powiatami, trzema zlokalizowanymi w województwie lubelskim (od wschodu z powiatem lubelskim, od północy z puławskim, od południa z kraśnickim), z jednym z województwa świętokrzyskiego (powiat opatowski) oraz z dwoma z województwa mazowieckiego (zwoleńskim i lipskim).

Ryc. 2. Położenie Powiatu Opolskiego na tle podziału administracyjnego województwa lubelskiego

Źródło: opracowanie własne

Obszar powiatu zajmuje łączną powierzchnię 810 km², co stanowi około 0,25% powierzchni Polski i 3,2% powierzchni województwa lubelskiego. Pod względem powierzchni zajmuje on niską 17 pozycję wśród 20 powiatów ziemskich województwa lubelskiego. W skład powiatu wchodzi 7 jednostek samorządu terytorialnego, w tym: 5 gmin wiejskich (Chodel, Józefów nad Wisłą, Karczmiska, Łaziska, Wilków) i dwie gminy miejsko-wiejskie (Opole Lubelskie i Poniatowa).

Tabela 4. Liczba gmin i sołectw Powiatu Opolskiego oraz ich powierzchnia

Gmina	Liczba sołectw	Powierzchnia [km ²]
Chodel	25	108
Józefów nad Wisłą	34	141
Karczmiska	18	95
Łaziska	24	109
Opole Lubelskie	43	194
Poniatowa	20	85
Wilków	26	78
Łącznie	190	810

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Powiat Opolski pod względem fizycznogeograficznym (według Kondrackiego 2010) w całości należy do makroregionu Wyżyna Lubelska. Na poziomie mezoregionów powiat położony jest w obrębie

4 jednostek, tj. Kotlina Chodelska, Równina Bełżycka, Wzniesienia Urzędowskie i Małopolski Przełom Wisły, dzięki czemu rzeźba terenu Powiatu Opolskiego jest bardzo zróżnicowana.

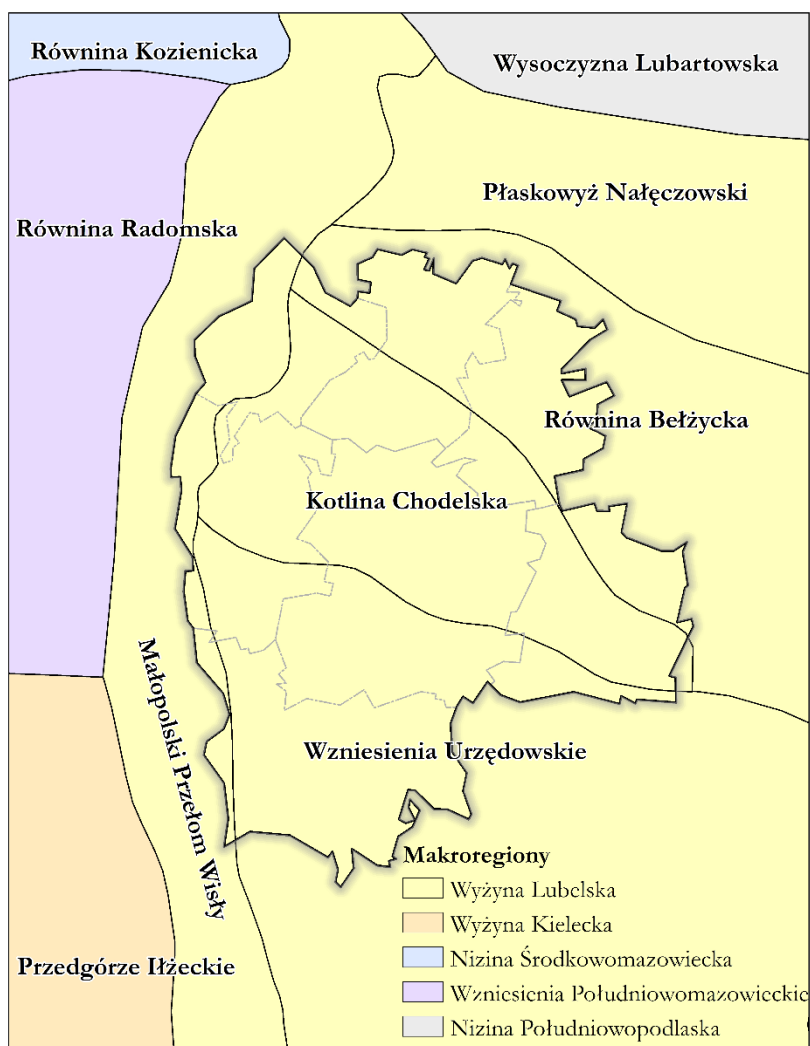
Kotlina Chodelska obejmuje obszar sześciu gmin: Opole Lubelskie, Poniatowa, Łaziska, Karczmiska, Wilków oraz Chodel. Stanowi obniżenie terenu o łagodnie nachylonych stokach wypreparowanych w mało odpornych marglach kredowych. Biorąc pod uwagę wykorzystanie gospodarcze Kotlina Chodelska jest regionem rolniczym z dość dobrze rozwiniętym przemysłem rolno-spożywczym (przetwórstwo owoców i warzyw, mleczarnie, dawniej także cukrownie).

Równina Bełżycka jest równiną o mało urozmaiconym krajobrazie, której podłoże zbudowane jest z margli kredowych i glin zwałowych. Równina Bełżycka pod względem gospodarczego wykorzystania jest regionem typowo rolniczym. Obejmuje teren gmin: Chodel, Poniatowa, Karczmiska i Wilków.

Wzniesienia Urzędowskie są pasmem wzniesień będących naturalnym przedłużeniem ciągnącego się dalej na południowy-wschód Roztocza. Jest to obszar o urozmaiconej rzeźbie, a jego szczególnie charakterystyczną cechą są wąwozy lessowe. Mezoregion ten występuje na terenie gmin Opole Lubelskie, Łaziska, Chodel oraz Józefów nad Wisłą.

Małopolski Przełom Wisły to dolina o wąskim i wydłużonym kształcie, jej dno pokrywają mady rzeczne. Region o głównie rolniczym charakterze zlokalizowany jest przy zachodniej granicy Powiatu Opolskiego.

Ryc. 3. Położenie Powiatu Opolskiego na tle jednostek fizycznogeograficznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie Kondracki 2010

Sieć rzeczna

Największą rzeką powiatu jest Wisła, która stanowi zachodnią granicę gmin Józefów nad Wisłą, Łaziska i Wilków. Ponadto Powiat Opolski położony jest w dorzeczu dwóch rzek – dopływów Wisły, dlatego też sieć wodna tego obszaru jest bardzo zróżnicowana. Dorzecze Wyżnicy, obejmujące południową część powiatu, charakteryzuje się małą gęstością sieci rzecznej, zaś dorzecze rzeki Chodelki, obejmujące centralną i północną część, wyróżnia się bardzo dużą gęstością sieci rzecznej (największą na całej Wyżynie Lubelskiej). Chodelka jest największym dopływem Wisły na tym obszarze, wypływającym we wsi Borzechów i mającym 43 km długości.

Łącznie sieć rzeczną powiatu tworzy 20 cieków wód naturalnie płynących o łącznej długości ok. 236 km. Należą do nich: Chodelka, Chodlik, Ciek Wronów, Jankówka, Jankówka Górna, Jaworzanka, Karczmianka, Kowalanka, Kożuchówka, Kraczewianka, Martwica, Podlipie, Poniatówka, Stara Rzeka, Wiselka, Wrzelówka, Wrzelowianka, Wyżnica i Zimowa Rzeka. Biorąc pod uwagę pięciostopniową ocenę stanu jakości wód najwyższą III klasą czystości na badanym obszarze (wody zadowolającej jakości) charakteryzuje się rzeka Chodelka, zaś IV klasę (wody niezadowolającej jakości) posiadają rzeki Janówka, Karczmianka, i Wyżlica.

Wody powierzchniowe uzupełniają stawy i zbiorniki wodne. Na terenie powiatu znajduje się kilka zbiorników wodnych wykorzystywanych rekreacyjnie, do których należy zaliczyć:

- Zalew w Chodlu,
- Kąpielisko w Kluczkowicach,
- Kąpielisko w Opolu Lubelskim,
- kompleks sportowo-rekreacyjny w Poniatowej.

Na terenie Powiatu Opolskiego prowadzona jest hodowla i chów karpia oraz innych ryb słodkowodnych w stawach rybnych o powierzchni ponad 500 ha.

Fot. 1. Zalew w Chodlu oraz Kąpielisko w Kluczkowicach

Źródło: <http://www.national-geographic.pl/foto/fotografia/zalew-w-chodlu-116055>,
<http://www.szlakirowerowe.lubelskie.pl/index.php?pname=387>

W Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 r.) trzy gminy Powiatu Opolskiego tj. Wilków, Łaziska oraz Józefów nad Wisłą, ze względu na częściowe usytuowanie w dolinie rzeki Wisły i związane z tym niebezpieczeństwo wystąpienia powodzi i podtopień, zaliczone zostały do Obszaru Strategicznej Interwencji: Obszary ochrony i kształtowania zasobów wodnych. Należą one do obszarów problemowych o randze regionalnej, wymagających działań naprawczych w zakresie gospodarki wodnej.

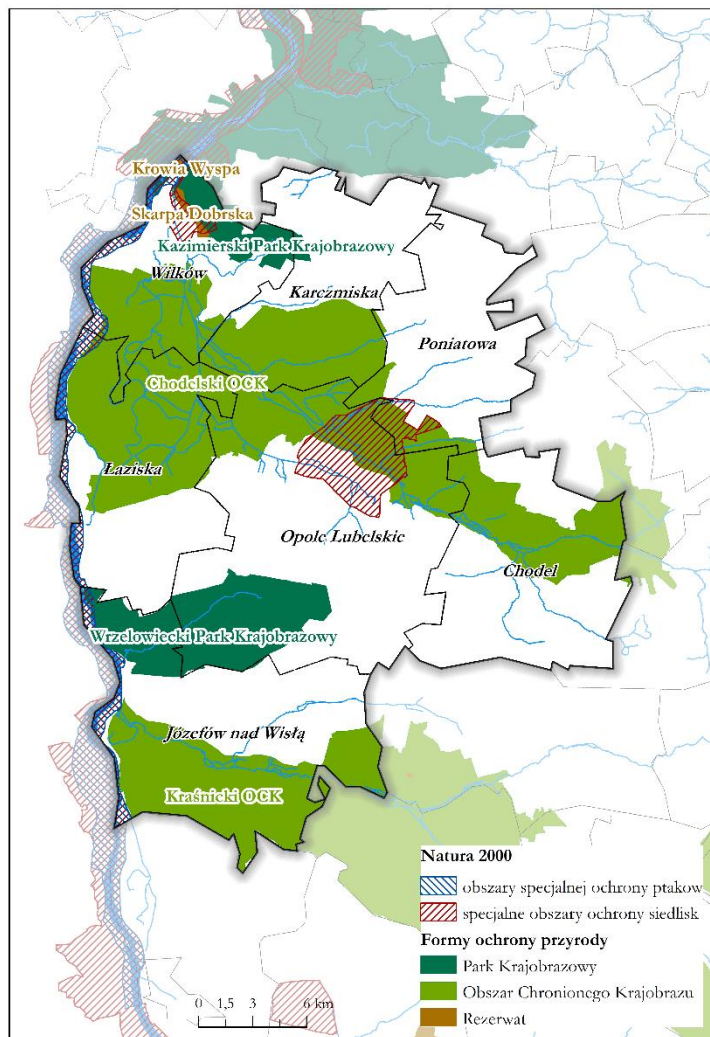
Obszary chronione

Powiat Opolski jest jednostką o niezwyklej walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Prawie 44% powierzchni powiatu stanowią tereny prawnie chronione. Na te obszary składają się:

- parki krajobrazowe (zajmują powierzchnię ponad 68 km² – 8,4% powierzchni powiatu):
 - ✓ **Kazimierski Park Krajobrazowy** – zlokalizowany w północnej części powiatu na terenie gmin Wilków i Karczmiska, zajmuje powierzchnię 17 km² obejmując użytki rolnicze i leśne oraz malownicze wąwozy. Występują tu różnorodne formy ukształtowania terenu, powstałe na skutek kolejnych zlodowaceń i procesów erozyjnych. Park charakteryzuje się szczególnymi walorami przyrodniczymi, krajobrazowymi, geologicznymi i florystycznymi. Powstała tutaj jedna z niewielu tego typu atrakcji istniejących w kraju – Strefa Ochrony Źródłkowej Rzeki Jaworzanki;
 - ✓ **Wrzelowiecki Park Krajobrazowy** – zlokalizowany jest w południowo-zachodniej części powiatu na terenie gmin Opole Lubelskie, Józefów nad Wisłą i Łaziska, zajmuje łączną powierzchnię 50 km². Park cechuje niezwykle urozmaicona rzeźba terenu – stroma krawędź doliny Wisły, liczne wąwozy lessowe, suche doliny, zagłębienia bezodpływowe o charakterze krasowym lub sufozyjnym, a także piaszczyste wydmy i równiny denudacyjne. Przyrodniczą i krajobrazową oś parku stanowi dolina Potoku Wrzelowieckiego, uchodzącego do Wisły;
- obszary chronionego krajobrazu (zajmują powierzchnię ponad 280 km² – ponad 35% powierzchni powiatu):
 - ✓ **Chodelski Obszar Chronionego Krajobrazu** – zlokalizowany jest na terenie wszystkich gmin Powiatu Opolskiego z wyjątkiem gminy Józefów nad Wisłą zajmując powierzchnię blisko 217 km². Obejmuje równinne tereny Kotliny Chodelskiej i niewielkie fragmenty krain sąsiednich łącząc parki krajobrazowe wrzelowiecki i kazimierski. Tutejszą przyrodę wyróżniają: wilgotne tereny łąkowe i torfowiskowe ze stanowiskami rzadkich gatunków roślin, stawy rybne stanowiące ostoje ptaków, oraz lasy ze stanowiskami niezwykle rzadkich ptaków;
 - ✓ **Kraśnicki Obszar Chronionego Krajobrazu** – zlokalizowany jest w południowej części powiatu na terenie gminy Józefów nad Wisłą obejmując malowniczy fragment Wzniesień Urzędowskich. Na terenie powiatu zajmuje powierzchnię 61 km² chroniąc mało przeobrażone przez człowieka środowisko naturalne, malownicze wzniesienia i wąwozy, lasy gładowe oraz fragmenty muraw kserotermicznych z roślinnością stepową;
- rezerваты przyrody:
 - ✓ **Rezerwat Krowia Wyspa** – zlokalizowany jest w północnej części gminy Wilków, zajmuje obszar 0,62 km². Jest to rezerwat częściowy typu faunistycznego obejmujący wyspę położoną w nurcie Wisły w granicach Małopolskiego Przełomu Wisły. Przedmiotem ochrony jest zachowanie stanowisk lęgowych wielu gatunków ptaków. Wyspa ujęta została na liście terenów o szczególnym znaczeniu dla ptaków wodnych i błotnych w Polsce;
 - ✓ **Rezerwat Skarpa Dobrska** – zlokalizowany jest w północnej części gminy Wilków, obejmuje obszar 0,39 km² nieużytków rolnych i pastwisk. Przedmiotem ochrony jest zachowanie naturalnych odsłoneń skał czwartorzędowych oraz muraw kserotermicznych z rzadkimi gatunkami roślin. Rezerwat słynie z wąwozów, będących jednymi z najgłębszych tego typu form w Polsce;
- użytki ekologiczne:
 - ✓ **Użytek ekologiczny „Emilcin”** – zlokalizowany na terenie gminy Opole Lubelskie, zajmuje powierzchnię 9,62 ha (0,0962 km²). Obejmuje część doliny rzeki Chodelki o dużym

zróznicowaniu zbiorowisk roślinnych – wodnych, szuwarowych, torfowiskowych, łąkowych i pastwiskowych. Na podmokłych łąkach występują rzadkie gatunki ptaków.

Ryc. 4. Obszary chronione

Źródło: opracowanie własne

Ponadto do obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych zlokalizowanych na obszarze Powiatu Opolskiego należą Obszary Natura 2000. Wśród nich są:

- Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO):
 - ✓ **Małopolski Przełom Wisły PLB140006** –zlokalizowany jest wzdłuż zachodniej granicy Powiatu Opolskiego obejmując tereny gmin Janowiec, Kazimierz Dolny, Łaziska, Wilków. Obszar obejmuje fragment przełomowej doliny Wisły między Józefowem, a Kazimierzem Dolnym, charakteryzujący się wysokimi brzegami, meandrami i licznymi wyspami. Jest to jedna z najważniejszych w kraju ostoi ptaków wodno-blotnych związanych z siedliskami szerokiej doliny rzecznej;
- Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk (SOO):
 - ✓ **Przełom Wisły w Małopolsce PLH060045** – obszar występowania ostoi prawie całkowicie pokrywa się z obszarem OSO Małopolski Przełom Wisły. Obejmuje przełomowy odcinek doliny Wisły, od ujścia Sanny powyżej Annapola do miasta Puławy, charakteryzujący się względnie naturalnym stanem. Dolina Wisły cechuje się występowaniem licznych starorzeczy, łach i zastoisk, piaszczystych wysp oraz namulisk.

Na terenie ostoi stwierdzono 11 rodzajów siedlisk cennych z europejskiego punktu widzenia, które zajmują w sumie 24% powierzchni ostoi. Największą powierzchnię zajmują użytkowane ekstensywnie łąki (11%) oraz lasy łęgowe i nadrzeczne zarośla wierzbowe (4%). Dolina Wisły jest korytarzem ekologicznym rangi europejskiej umożliwiającym przemieszczanie się wielu gatunków zwierząt i roślin.

- ✓ **Opole Lubelskie PLH 060054** – obszar zlokalizowany jest na terenie dwóch gmin powiatu: Opole Lubelskie oraz Poniatowa. W ostoi znajduje się kolonia rozrodcza oraz baza żerowa nietoperzy, jest to druga co do wielkości kolonia rozrodcza tego gatunku w regionie.
- ✓ **Komaszyce PLH060063** – obszar zlokalizowany jest na terenie gminy Opole Lubelskie oraz Chodel. W skład projektowanej ostoi wchodzi torfowisko niskie występujące w dolinie małego cieką będącego dopływem Chodelki. Głównym celem ochrony jest zachowanie siedlisk lipiennika Loesela, gatunku z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Na obszarze zidentyfikowano 5 rodzajów siedlisk z Załącznika I powyższej Dyrektywy.

Zgodnie z danymi BDL GUS na obszarze Powiatu Opolskiego występuje 21 pomników przyrody.

Bogata różnorodność przyrodnicza i krajobrazowa powiatu, w połączeniu ze średnią lesistością (ponad 22,7% wg danych BDL GUS, 2014 r.) wpływa korzystnie na atrakcyjność turystyczną całego obszaru, stanowiąc istotny czynnik kreowania polityki lokalnej opartej na rozwoju różnych form turystyki. Ze względu na swoje cenne walory przyrodnicze i kulturowe prawie cały obszar Powiatu Opolskiego, z wyłączeniem gminy Chodel, wchodzi w skład Obszaru Funkcjonalnego Powiśle (należącego do Obszarów gospodarczego wykorzystania walorów przyrodniczych i kulturowych) – jednego z trzech obszarów wyznaczonych w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do rozwoju różnych form turystyki.

W oparciu o unikalne zasoby przyrodnicze i krajobrazowe Powiatu Opolskiego należy zapewnić rozwój infrastruktury technicznej (transportowej, energetycznej, komunalnej, przeciwpowodziowej), a także turystyki, **z uwzględnieniem potrzeb zachowania różnorodności biologicznej, zrównoważonego użytkowania zasobów przyrody oraz wymogów ochrony obszarów cennych przyrodniczo, w tym ich integralność i spójność.**

4.2. Dostępność komunikacyjna

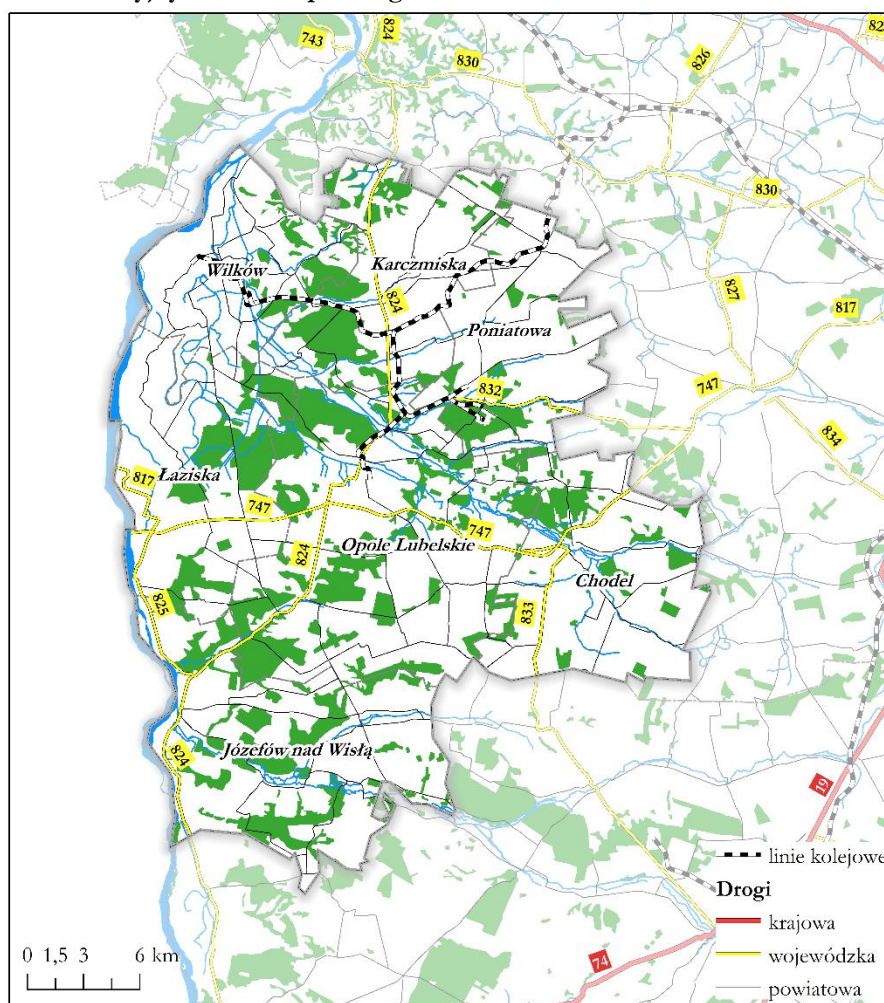
Na dostępność komunikacyjną Powiatu Opolskiego składa się głównie sieć drogowa i kolejowa, przy czym sieć kolejowa jest bardzo uboga, zarówno pod względem gęstości, jak i stanu technicznego, ponieważ przez teren powiatu biegnie jedynie trasa zabytkowej kolejki wąskotorowej. Nadwiślańska Kolejka Wąskotorowa oferuje przejazdy na następujących trasach: Karczmiska – Opole Lubelskie (lub Poniatowa) – Karczmiska; Opole Lubelskie (lub Poniatowa) – Karczmiska – Opole Lubelskie (lub Poniatowa); Karczmiska – Polanówka – Karczmiska.

Przez teren Powiatu Opolskiego przebiega 6 dróg wojewódzkich:

- 747 – droga wojewódzka klasy GP, łącząca drogę krajową nr 9 (E371) w Ilży koło Radomia z drogą krajową nr 19 w Konopnicy koło Lublina. Droga w województwie lubelskim przebiega przez powiaty: opolski i lubelski. Droga ma długość około 93 km, z czego w województwie mazowieckim liczy 40,397 km, a w lubelskim około 53 km;
- 824 – droga biegnąc przez miejscowości Józefów nad Wisłą, Wrzelowiec, Opole Lubelskie, Karczmiska, Bochatnica, Puławy łączy miasto Annopol z miejscowością Żyrzyn. Ma długość 82,2 km;

- 825 – droga wojewódzka w województwie lubelskim, w powiecie opolskim (gminy: Łaziska, Józefów nad Wisłą), o długości 10 km. Łączy Kamień z Kolczynem przebiegając przez miejscowości położone na prawym brzegu Wisły: Kamień, Piotrawin, Kaliszany, Łopoczno, Kolczyn;
- 832 – droga wojewódzka w województwie lubelskim, w powiatach opolskim (gmina Opole Lubelskie i gmina Poniatowa) i lubelskim (gmina Belżyce). Łączy miasto Poniatowa z miastem powiatowym Opole Lubelskie i miastem Belżyce. Droga zaczyna się w Woli Rudzkiej, a kończy w Krężnicy Okrągłej. Długość drogi to 17 km;
- 833 – droga wojewódzka klasy G w województwie lubelskim, w powiecie kraśnickim (miasto Kraśnik, gmina Urzędów) i w powiecie opolskim (gmina Chodel) o długości 26,7 km;
- 817 – droga wojewódzka o przebiegu: Kludzie – Kępa Gostecka – Kępa Solecka – Kamień – droga 747.

Ryc. 5. Układ komunikacyjny Powiatu Opolskiego

Źródło: opracowanie własne

Od października 2015 roku w miejscowości Kamień w ciągu drogi wojewódzkiej 747 zaczęła funkcjonować przeprawa mostowa na Wiśle. Most im. Edwarda Wojtasa został oficjalnie otwarty w dniu 14 listopada przez marszałków województw mazowieckiego i lubelskiego. Inwestycja w postaci budowy mostu i dróg dojazdowych opiewała na kwotę 215 063 887,36 zł, z czego 179 344 269,28 zł stanowiło dofinansowanie ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013. Instytucją odpowiedzialną za realizację inwestycji był Zarząd Dróg Wojewódzkich w Lublinie. Nowo otwarty most mierzy wzdłuż płyty 1026,6 m długości i 19,94 m

szerokości. Dzięki wybudowaniu mostu niewątpliwie sprawniejsza stała się łączność między województwem lubelskim, a mazowieckim i świętokrzyskim, skrócony został czas przejazdu oraz zwiększyło się bezpieczeństwo w ruchu drogowym. Liczne korzyści z budowy przeprawy odnoszą się również do samorządów lokalnych, które dzięki likwidacji barier technicznych będą mogły zintensyfikować wzajemną współpracę. Na inwestycji może skorzystać gospodarka Powiatu Opolskiego i regionu lubelskiego – dzięki dobremu połączeniu transportowemu łatwiej o nowe rynki zbytu, rozwój rolnictwa i przetwórstwa.

Podstawowy układ drogowy na terenie powiatu uzupełnia sieć dróg powiatowych i gminnych, rozprawiających ruch do poszczególnych gmin i sołectw. W skład tej sieci wchodzi 415,644 km dróg powiatowych (w tym ulic na obszarach miast 23,005 km), w ciągu których zlokalizowanych jest 29 obiektów mostowych. Wśród dróg powiatowych, drogi o nawierzchni gruntowej stanowią 14,5% (61,138 km). Drogi gminne utwardzone na terenie powiatu liczą 262,2 km, natomiast gruntowe – 485,4 km.

Tabela 5. Wykaz dróg powiatowych na terenie Powiatu Opolskiego

Lp.	Numer drogi	Nazwa drogi	Długość ogółem w km
DROGI POZA GRANICAMI ADMINISTRACYJNYMI MIAST			
1.	2236L	Niezabitów - Łubki - Wojciechów	2,530
2.	2237L	Poniatowa - Kraczewice - Szczuczki	7,055
3.	2240L	Kolonia Chmielnik - Kierz - Cuple - Trzciniec	2,562
4.	2241L	Poniatowa - Stoczki - Kierz	3,523
5.	2242L	dr. woj. 832 - Wronów - Dąbrowa	0,544
6.	2244L	Trzciniec - Zalesie	2,732
7.	2245L	Ratoszyn - Grądy - Skrzyniec - Wierzchowiska Stare	6,592
8.	2247L	Chodel - Borzechów - Wilkolaz	7,095
9.	2248L	Chodel - Ratoszyn - Borzechów	8,589
10.	2527L	Kazimierz Dolny - Podgórz - Wilków	6,585
11.	2528L	Kazimierz Dolny - Dobrze - Wilków	5,866
12.	2529L	Bochothnica - Kazimierz Dolny - Uściąg	1,733
13.	2547L	dr. pow. 2529L Kazimierz Dolny (Jeziorszczyzna) - Kol. Rzeczycza - Zaborze - Niezabitów	7,311
14.	2551L	Kębbło - Huta - Zaborze	0,546
15.	2552L	Wąwolnica - Poniatowa	8,356
16.	2600L	Podgórz - Dobrze	3,090
17.	2601L	Dobrze - Wólka Polanowska	3,412
18.	2602L	Zagajdzie - Rogów - Wólka Pol. - Kosiorów	9,480
19.	2603L	Szczekarków - Kosiorów - Trzciniec	6,382
20.	2604L	Wilków - Majdany - Zakrzów - Janiszów	17,870
21.	2605L	Wilków - Zagłoba - Łaziska - do drogi nr 824	20,792
22.	2606L	Wilków - Wólka Polanowska - Karczmyska	10,156
23.	2607L	Majdany - Zagłoba	1,895
24.	2608L	Braciejowice - Kol. Koło - dr. pow. 2605L	4,484
25.	2609L	dr. pow. 2606L - Chodlik - Wrzelów	8,936
26.	2610L	Trzciniec - Opole Lubelskie - dr. woj. 824	5,896
27.	2611L	Chodlik - Bielsko - Kazimierzów	6,382
28.	2612L	Karczmyska - Kolonia Rzeczycza	5,250
29.	2613L	Karczmyska - Noworąblów	5,485
30.	2614L	Karczmyska - Wymysłów - Kolonia Niezabitów	8,480
31.	2615L	Glusko - Wolica - Kowala	5,858
32.	2616L	Kowala - Sławy - Łubki	6,800
33.	2617L	Pustelnia - Trzebieszka - Darowne	3,417
34.	2618L	Opole Lubelskie - Grabówka - Plizin - Dąbrowa	8,576
35.	2619L	Darowne - Poniatowa	1,400
36.	2620L	Emilcin - Ruda Maciejowska - Dębiny - Plizin	5,428
37.	2621L	Emilcin - Skoków	2,042

38.	2622L	Opole Lubelskie -Skoków -Białowoda - Kol. Boby	10,769
39.	2623L	Kolonia Łaziska - Elżbieta - Skoków	9,652
40.	2624L	Janiszów - Kosiorów - Kamionka	6,056
41.	2625L	Piotrawin - Zgoda - dr. pow. 2605L	7,237
42.	2626L	Wrzelowiec - Kręciszówka - Pusznio Godowskie	10,551
43.	2627L	Leonin - Wandalin	5,166
44.	2628L	Komaszyce - Pusznio Godowskie	2,012
45.	2629L	Ruda Maciejowska - Lipiny - Adelina - Trzciniec	8,041
46.	2630L	Poniatowa - (ul. Fabryczna - część) - Chodel	8,197
47.	2631L	Ratoszyn - Wierzbica	4,550
48.	2632L	Pusznio Godowskie - Antonówka - Godów	3,337
49.	2633L	Granice - Świdno	3,327
50.	2634L	Kluczkowice - Świdry - Zadole - Wandalin	10,438
51.	2635L	Niesiolowice - Nietrzeba	6,565
52.	2636L	Wrzelowiec - Chruślina - Idalin	10,186
53.	2637L	Józefów - Chruślina - Wierzbica	14,075
54.	2638L	Krasne - Owczarnia - Boby Wieś	7,431
55.	2639L	Józefów nad Wisłą - Boiska - Dzierzkowice	14,564
56.	2640L	Boiska - Idalin - dr. pow. 2702L	5,520
57.	2641L	Boiska - Stefanówka - Miłoszówka	6,164
58.	2642L	Prawno - Dębniak - Miłoszówka	7,400
59.	2643L	Popów - Dębniak	2,500
60.	2644L	Bliskowice - Natalin - Miłoszówka - Grabówka Stara - Księżomierz	1,338
61.	2645L	Pusznio Godowskie - Świdno	4,433
suma			392,639
DROGI W GRANICACH ADMINISTRACYJNYCH MIASTA OPOLE LUBELSKIE			
1.		ul. Aleja Sześćsetlecia	0,800
2.		ul. Długa	1,254
3.		ul. Kolejowa	0,506
4.		ul. Parkowa	0,612
5.		ul. Partyzancka	0,352
6.		ul. Podzamcze	1,484
7.		ul. Przemysłowa (w ciągu drogi 2622L)	2,596
8.		ul. Rybacka (w ciągu drogi 2618L)	0,868
9.		ul. Szkolna (w ciągu drogi 2610L)	1,825
10.		ul. droga klasy Z ul. Przemysłowa - ul. Fabryczna	0,624
suma			10,921
DROGI W GRANICACH ADMINISTRACYJNYCH MIASTA PONIATOWA			
1.		ul. 1 - go Maja	0,274
2.		ul. Młodzieżowa	0,252
3.		ul. Słoneczna	0,225
4.		ul. Szkolna	0,773
5.		ul. Fabryczna (w ciągu drogi 2552L)	0,686
6.		ul. Fabryczna (w ciągu drogi 2630L)	2,189
7.		ul. Kraczeńska (w ciągu drogi 2237L)	2,792
8.		ul. Kraczeńska (w ciągu drogi 2252L)	0,219
9.		ul. Nałęczowska (w ciągu drogi 2552L)	0,764
10.		ul. Darowne - Poniatowa (w ciągu drogi 2619L)	2,400
11.		ul. Trzebieszka - Darowne (w ciągu drogi 2617L)	0,550
12.		ul. Wylotowa (w ciągu drogi 2552L)	0,960
suma			12,084
Razem			415,644

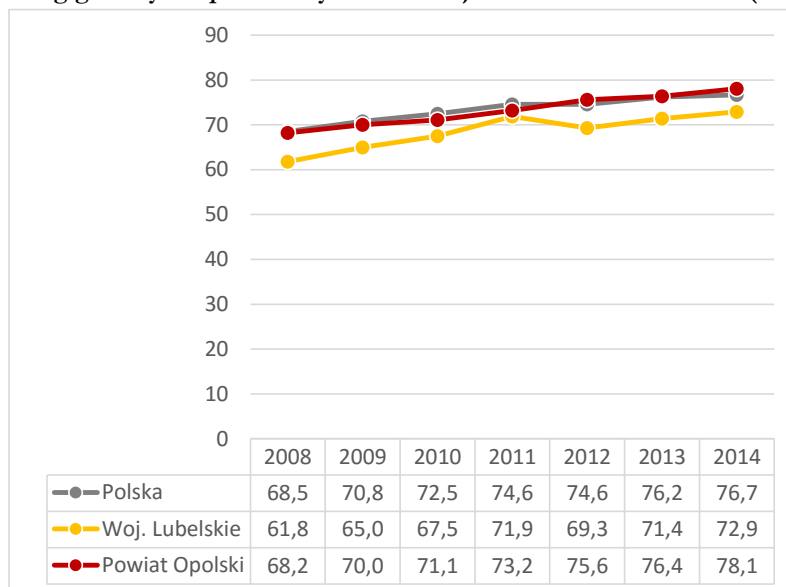
Źródło: <http://www.zdpopole.lublin.pl/wykaz.html>

Tabela 6. Wykaz mostów na terenie Powiatu Opolskiego

Lp.	Nr drogi	Nazwa drogi	km	Przeszkoda
1.	2247L	Chodel - Borzechów - Wilkołaz	3+025	rz. Chodelka
2.	2247L	Chodel - Borzechów - Wilkołaz	5+144	rz. Chodelka
3.	2248L	Chodel - Ratoszyn - Borzechów	1+384	rz. Kożuchówka
4.	2527L	Kazimierz Dolny - Podgórz - Wilków	5+519	rz. Chodelka
5.	2528L	Kazimierz Dolny - Dobrze - Wilków	8+146	rz. Chodelka
6.	2552L	Wąwolnica - Poniatowa	10+578	rz. Kowalanka
7.	2552L	Wąwolnica - Poniatowa (ul. Nałęczowska)	14+392	rz. Kraczewianka
8.	2602L	Zagajdzie - Rogów - Wólka Pol. - Kosiorów	8+560	rz. Chodelka
9.	2602L	Zagajdzie - Rogów - Wólka Pol. - Kosiorów	8+664	rz. Jankówka
10.	2604L	Wilków - Majdany - Zakrzów - Janiszów	0+048	rz. Wrzelówka
11.	2605L	Wilków - Zagłoba - Łaziska - do drogi nr 824	1+984	rz. Wrzelówka
12.	2605L	Wilków - Zagłoba - Łaziska - do drogi nr 824	5+627	rz. Wrzelówka
13.	2606L	Wilków - Wólka Polanowska - Karczmiska	1+498	rz. Chodelka
14.	2606L	Wilków - Wólka Polanowska - Karczmiska	1+793	odnoga Chodelki
15.	2608L	Braciejowice - Kol. Kolo - dr. pow. 2605L	4+028	rz. Wrzelówka
16.	2609L	dr. pow. 2606L - Chodlik - Wrzelów	4+128	rz. Chodelka
17.	2610L	Trzciniec - Opole Lubelskie - dr. woj. 824	1+500	rz. Jankówka
18.	2618L	Opole Lubelskie - Grabówka - Plizin - Dąbrowa	3+308	rz. Chodelka
19.	2620L	Emilcin - Ruda Maciejowska - Dębiny - Plizin	2+598	rz. Chodelka
20.	2622L	Opole Lubelskie - Skoków - Białowoda - Kol. Boby	3+580	rz. Leonka
21.	2630L	Poniatowa - Chodel (ul. Fabryczna - most)	0+127	rz. Poniatówka
22.	2630L	Poniatowa - Chodel (ul. Fabryczna - kl. d.w.)	0+127	rz. Poniatówka
23.	2630L	Poniatowa - Chodel (ul. Fabryczna - kl. d.w.)	0+127	rz. Poniatówka
24.	2636L	Wrzelowiec - Chruślina - Idalin	7+020	rz. Podlipie
25.	2637L	Józefów - Chruślina - Wierzbica	13+040	rz. Podlipie
26.	2639L	Józefów nad Wisłą - Boiska - Dzierzkowice	5+055	rz. Wyżnica
27.	2639L	Józefów nad Wisłą - Boiska - Dzierzkowice	9+080	rz. Wyżnica
28.	2639L	Józefów nad Wisłą - Boiska - Dzierzkowice	13+000	rz. Wyżnica
29.	2641L	Boiska - Stefanówka - Miłoszówka	0+530	rz. Wyżnica

Źródło: <http://www.zdpopole.lublin.pl/wykaz.html>

W Powiecie Opolskim od 2008 roku zauważalny jest ciągły wzrost wartości wskaźnika: długość dróg gminnych i powiatowych o twardej nawierzchni na 100 km², który jest aktualnie wyższy od średniej wojewódzkiej i krajowej. W 2014 roku w porównaniu do roku 2008 wskaźnik ten wzrósł o 9,9 km. Za tę sytuację odpowiedzialna jest głównie wydłużająca się z roku na rok sieć dróg gminnych utwardzonych (wzrost długości o 76,1 km od 2008 roku).

Wykres 1. Długość dróg gminnych i powiatowych o twardej nawierzchni na 100 km² (w km)

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W latach 2012-2014 łączna wielkość nakładów przeznaczonych na utrzymanie, remonty i przebudowy dróg powiatowych wyniosła 17,7 mln zł (średnio 5,9 mln zł na rok). Pomimo corocznie ponoszonych nakładów stan techniczny wielu dróg będących w utrzymaniu Zarządu Dróg Powiatowych w Opolu Lubelskim oceniany jest jako zły. Głównym problemem jest niska jakość nawierzchni drogowej (pęknięcia, ubytki i koleiny) oraz niewystarczająca szerokość jezdni i poboczy.

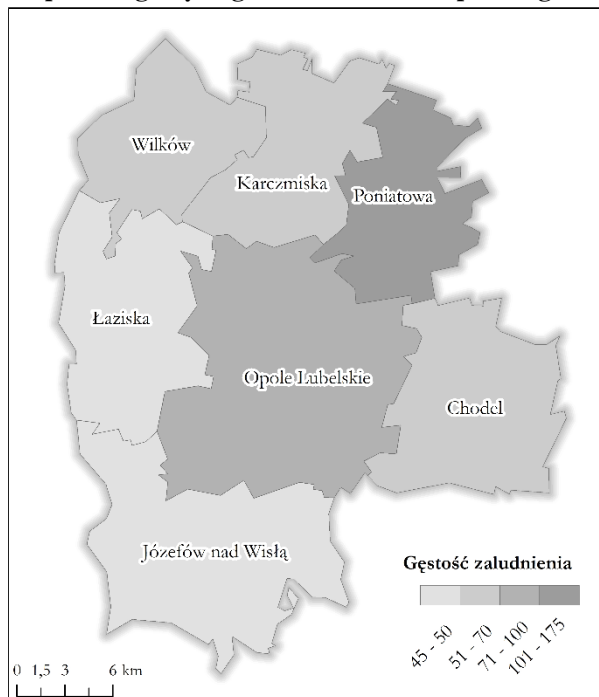
Podstawową przyczyną złego stanu dróg w powiecie są zbyt małe środki na ich utrzymanie. Potrzeby finansowe Zarządu Dróg Powiatowych w Opolu Lubelskim przekraczają dostępny budżet.

4.3. Potencjał demograficzny

Potencjał demograficzny jest jednym z najważniejszych czynników determinujących szeroko pojęty rozwój społeczno-gospodarczy. Zmiana liczby ludności wpływa na zmianę liczby podatników, determinuje popyt na usługi komunalne i komercyjne, a także na zjawiska przestrzenne. Zmiany populacji wywierają również duży wpływ na rynek pracy, szkolnictwo, ochronę zdrowia oraz kondycję finansową samorządowej jednostki terytorialnej.

W 2014 roku Powiat Opolski zamieszkiwało 61 542 osoby, w tym 51% populacji stanowiły kobiety. Pod względem liczby mieszkańców powiat plasuje się na 17 miejscu wśród 24 powiatów województwa lubelskiego (w tym 20 ziemskich). Ludność powiatu w 2014 roku stanowiła 2,87% ludności województwa lubelskiego i 1,16% ludności Polski. Średnia gęstość zaludnienia powiatu wynosi 76 osób/km² i jest to wartość niższa niż średnia wartość dla województwa (85) i kraju (123). Największa gęstość zaludnienia wśród gmin należących do Powiatu Opolskiego występuje w gminie Poniatowa aż 174 osoby/km², natomiast w gminie Opole Lubelskie wartość ta wynosi 91 osób/km².

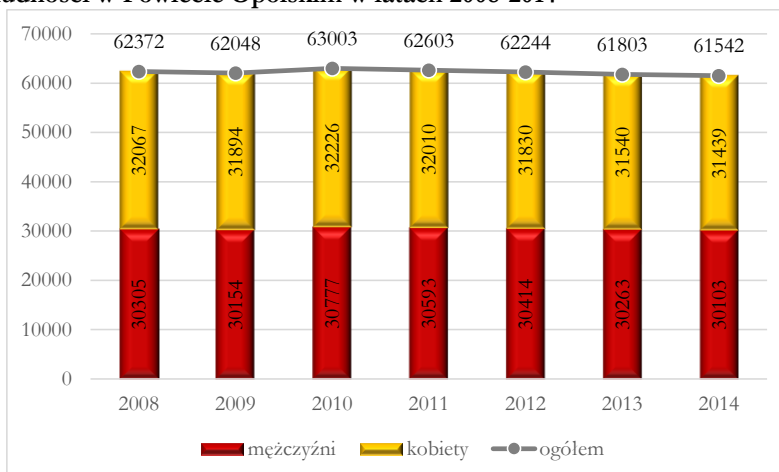
Ryc. 6. Gęstość zaludnienia w poszczególnych gminach Powiatu Opolskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Powiat od 2010 roku odnotowuje stały spadek liczby ludności, przez okres ostatnich 5 lat liczba osób faktycznie zamieszkujących powiat zmniejszyła się o 1 461 osób. Zgodnie z prognozami demograficznymi, które zakładają kontynuację obecnych tendencji ruchu naturalnego liczba ludności w powiecie w dalszym ciągu będzie spadać i w roku 2020 osiągnie wartość 59 053 osób, tj. nastąpi spadek liczby mieszkańców o ponad 4% w stosunku do 2013 roku, natomiast w 2050 liczba ludności spadnie aż o 28,3%.

Wykres 2. Liczba ludności w Powiecie Opolskim w latach 2008-2014

Źródło: opracowanie własne

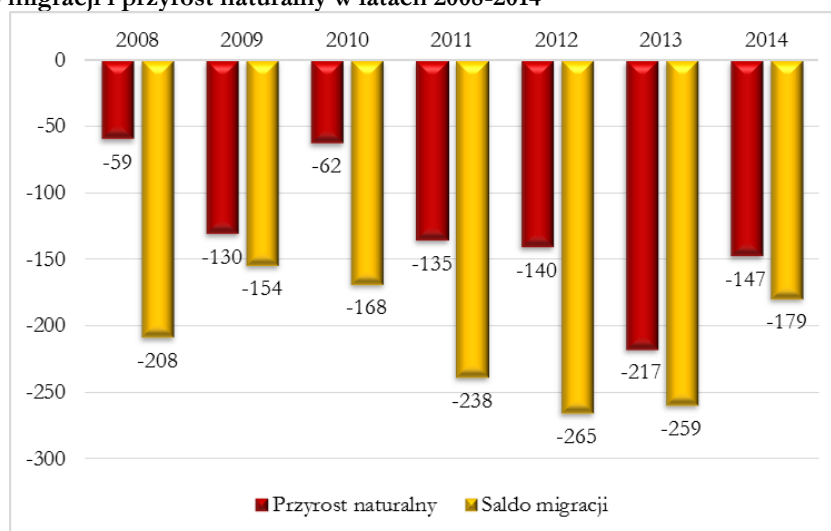
Przyczyn spadku liczby ludności powiatu należy upatrywać w pogłębianiu się negatywnych zjawisk demograficznych, w tym tych związanych z: ujemnym przyrostem naturalnym, utrzymującym się od kilku lat wysokim poziomem migracji międzyregionalnych i zagranicznych młodych osób, postępującymi procesami starzenia się społeczeństwa i wyludniania się obszarów wiejskich.

Liczba zgonów i urodzeń jest jednym z głównych czynników determinujących liczbę mieszkańców danego obszaru. W analizowanym okresie (lata 2008-2014) na terenie Powiatu Opolskiego można zaobserwować ujemny przyrost naturalny. W 2014 roku wartość tego wskaźnika wynosiła -147 i wpisywała się

w ogólnopolski trend malejącego przyrostu naturalnego. Najmniejszą wartość przyrostu naturalnego zaobserwowano w 2013 roku, wskaźnik ten osiągnął wówczas wartość -217.

Kolejnym kluczowym czynnikiem mającym wpływ na liczbę mieszkańców są migracje. Saldo migracji informuje o stosunku osób nowo zameldowanych na obszarze powiatu do osób wymeldowanych. W analizowanym okresie czasu saldo migracji ma niezmiennie wartość ujemną. W 2014 roku z Powiatu Opolskiego wymeldowało się aż o 179 osób więcej niż się zameldowało. Zła sytuacja spowodowana jest przede wszystkim przyczynami ekonomicznymi, tj. chęcią poprawy warunków bytowych, lepszą dostępnością do pracy w miejskich aglomeracjach, a także emigracją młodych ludzi w celu podjęcia nauki w ośrodkach akademickich znajdujących się poza powiatem. W badanym okresie rok 2012 charakteryzował się najmniejszą wartością salda migracji, które wynosiło wówczas -265.

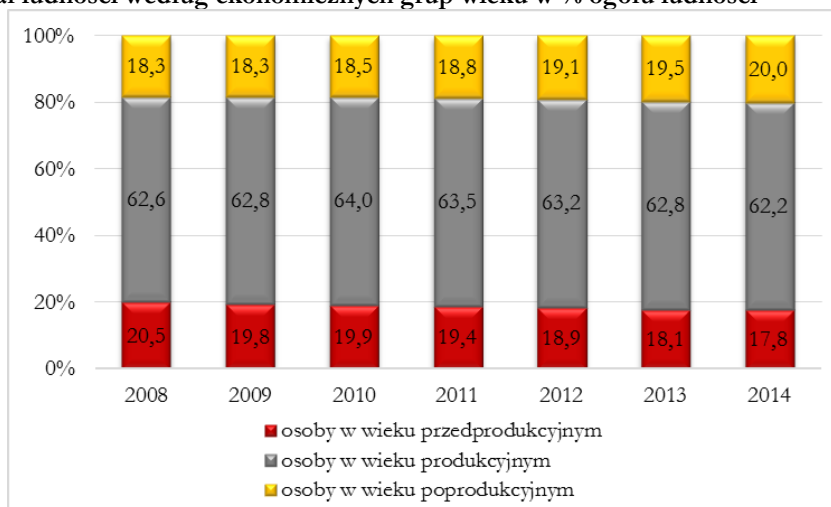
Wykres 3. Saldo migracji i przyrost naturalny w latach 2008-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Wraz ze spadkiem liczby mieszkańców nastąpiły poważne zmiany w strukturze demograficznej Powiatu Opolskiego. Najbardziej liczną grupą ludności są osoby w wieku produkcyjnym, które stanowią 62,2% ogólnej liczby ludności. Niepokojące jest zjawisko wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym, przy zmniejszającej się liczbie osób w wieku przedprodukcyjnym.

Wykres 4. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w % ogółu ludności

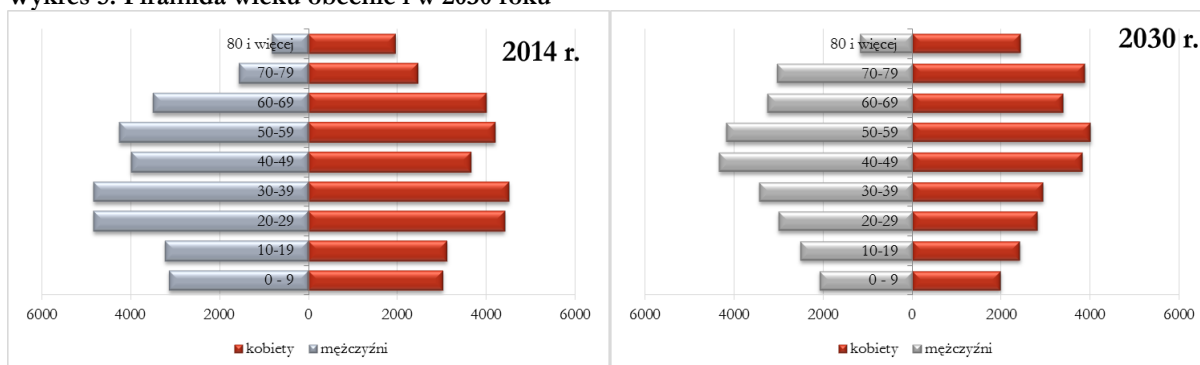

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Przewiduje się, że wraz z prognozowanym spadkiem ogólnej liczby ludności w kolejnych latach następować będzie w dalszym ciągu niekorzystna zmiana struktury wiekowej ludności na terenie Powiatu Opolskiego.

Znaczny wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym oraz wzrost udziału ludności w tym wieku w ogólnej liczbie ludności będzie prowadzić do wyższego obciążenia osób pracujących kosztami utrzymania systemów zabezpieczenia społecznego.

Wykres 5. Piramida wieku obecnie i w 2030 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

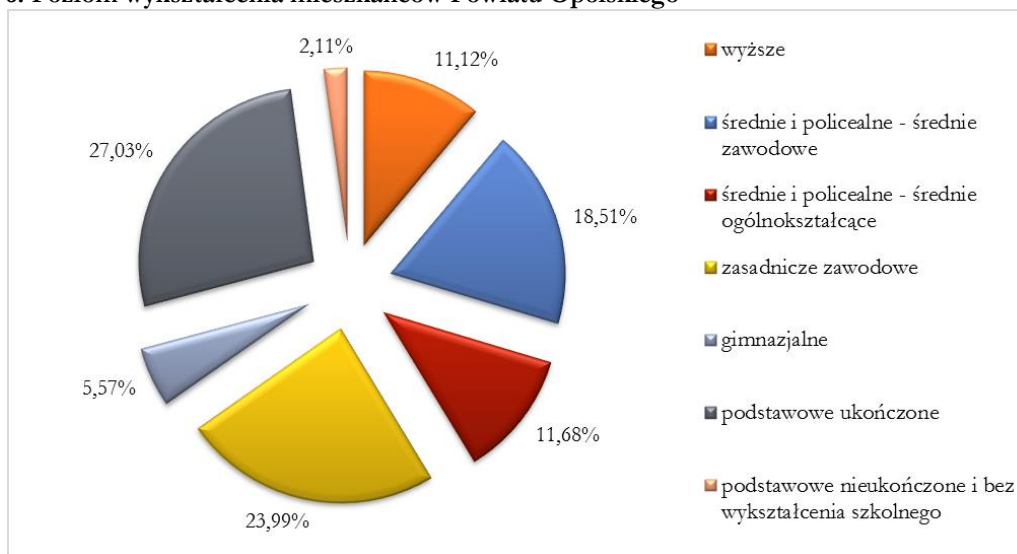
Zakładając obecne tendencje, w roku 2030 należy spodziewać się, że na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadają będzie ponad 63 osoby w wieku nieprodukcyjnym (wskaźnik obciążenia demograficznego), gdzie dla porównania w roku 2014 liczba ta wynosiła prawie 61 osób. Konsekwencją tak dużych zmian liczby ludności w wieku emerytalnym będzie konieczność modyfikacji systemu usług medycznych i opieki socjalnej.

Oczekiwane niekorzystne trendy demograficzne stanowią istotne wyzwania dla kreowanej obecnej i przyszłej polityki rozwoju Powiatu Opolskiego. Polityka ta powinna brać pod uwagę takie uwarunkowania jak:

- malejące zapotrzebowanie na usługi edukacyjne w zakresie wychowania przedszkolnego oraz kształcenia na poziomie podstawowym i gimnazjalnym,
- konieczność tworzenia nowych miejsc pracy dla wzrastającej liczby osób w wieku produkcyjnym,
- dostosowanie zapotrzebowania na usługi służby zdrowia i pomocy społecznej do wzrastających potrzeb wynikających z procesów starzenia się ludności.

W ciągu ostatnich lat zaobserwowano zjawisko znacznego wzrostu poziomu wykształcenia mieszkańców powiatu, szczególnie w zakresie wykształcenia wyższego. Według wyników spisu ludności z 2011 roku odsetek osób z wykształceniem wyższym wynosił ok. 11,12%. Wśród osób posiadających wykształcenie wyższe nieznacznie dominują kobiety. Stanowią one 51,4% wszystkich mieszkańców posiadających wyższe wykształcenie. Podobna sytuacja występuje, wśród osób posiadających wykształcenie średnie, 55,5% stanowią kobiety. Wśród osób posiadających wykształcenie zawodowe dominują natomiast mężczyźni (62,5%).

Wykres 6. Poziom wykształcenia mieszkańców Powiatu Opolskiego

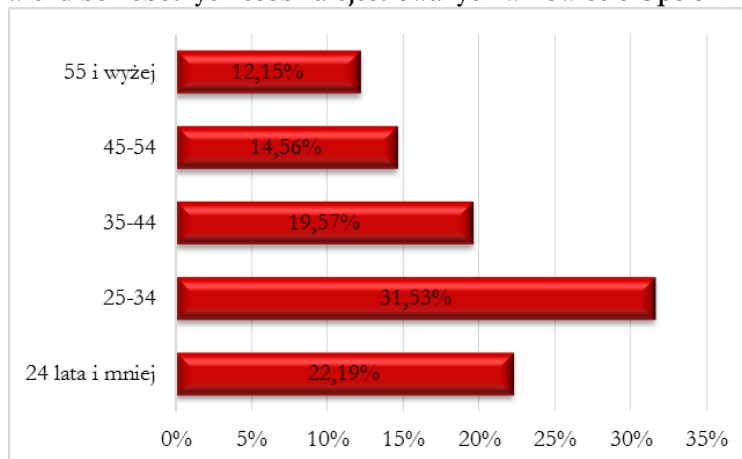
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

4.4. Rynek pracy

Jednym z najistotniejszych czynników warunkujących sytuację na lokalnym rynku pracy są zasoby pracy. Warunki te, determinowane zarówno uwarunkowaniami ilościowymi (czynniki demograficzne), jak i jakościowymi (kapitał ludzki), są siłą napędową rozwoju gospodarczego.

Liczba osób pracujących oraz osób bezrobotnych bezpośrednio przekłada się na ogólną sytuację na rynku pracy. W 2014 roku liczba osób bezrobotnych w Powiecie Opolskim wynosiła 3 853 osoby, co stanowiło 3,3% bezrobotnych w województwie lubelskim. Wśród osób bezrobotnych nieznacznie przeważały kobiety (52%), osoby w wieku 25-34 lata (32%) i w wieku poniżej 24 lat (22%).

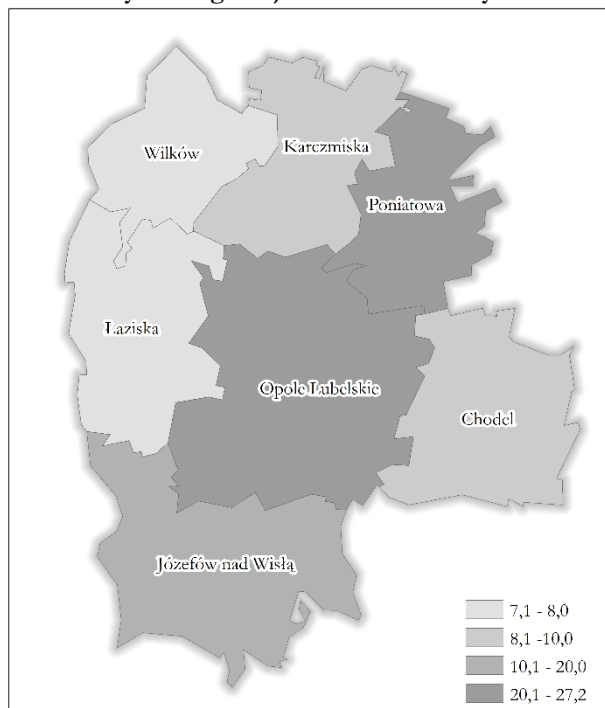
Wykres 7. Struktura wieku bezrobotnych osób zarejestrowanych w Powiecie Opolskim w 2014 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Biorąc pod uwagę wymiar przestrzenny problemów bezrobocia występujących w poszczególnych gminach powiatu, zdecydowanie najgorsza sytuacja pod względem liczby zarejestrowanych bezrobotnych występuje w gminie Poniatowa (27,2% wszystkich osób bezrobotnych powiatu) oraz Opole Lubelskie (26,6%). Związane jest to niewątpliwie z największym zaludnieniem tych gmin. Zdecydowanie najlepiej pod tym względem wypadają gminy Łaziska i Wilków, w których udział zarejestrowanych bezrobotnych wynosi po 7,1%.

Ryc. 7. Udział procentowy bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych Powiatu Opolskiego

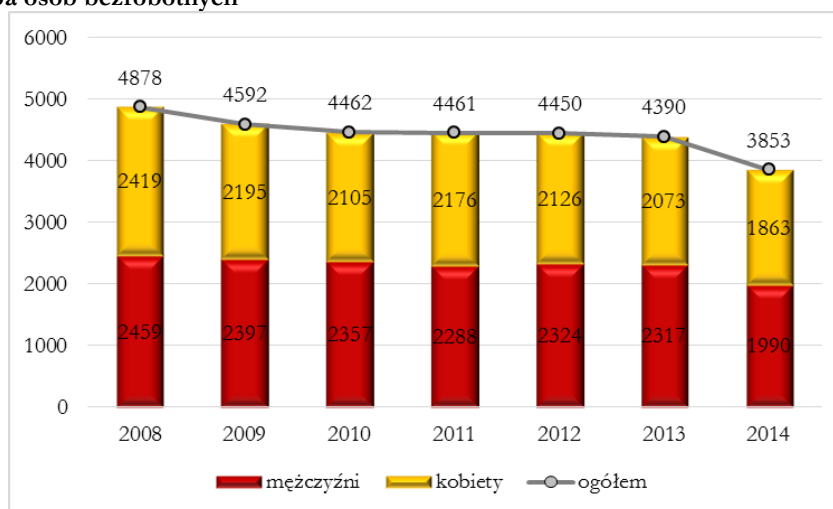

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Aktualnie udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym stanowi 10,1% i jest niższy o 2,6 punktu procentowego niż w 2008 roku, z czego największy udział mają osoby bezrobotne z wykształceniem zasadniczym zawodowym (2,8%). W porównaniu do wartości tego wskaźnika dla województwa i kraju nie przedstawia się on jednak wystarczająco zadowalająco (województwo – 8,7%, kraj – 7,5%).

Pozytywnym zjawiskiem jest jednak zauważalny ciągły spadek liczby osób bezrobotnych Powiatu Opolskiego. Od 2008 roku liczba osób bezrobotnych w powiecie zmniejszyła się o 1025 osób (spadek o 26,6%). Szczególnie duży spadek zanotowano w 2014 roku, nastąpiło wówczas zmniejszenie liczby osób bezrobotnych o 573 osoby w porównaniu do roku 2013.

Wykres 8. Liczba osób bezrobotnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Pomimo tendencji spadkowej w liczbie osób bezrobotnych Powiatu Opolskiego sytuacja na rynku pracy nie przedstawia się najlepiej. Na tle sąsiadujących powiatów Powiat Opolski charakteryzuje się największą stopą

w organizacjach, fundacjach i związkach oraz podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

W Powiecie Opolskim w 2014 roku funkcjonowało 3 835 podmiotów gospodarczych, z czego ponad 96% stanowiły podmioty mikro, zatrudniające do 9 osób (3 681 podmiotów gospodarczych). 132 przedsiębiorstwa z terenu powiatu to podmioty zatrudniające do 49 pracowników włącznie (male przedsiębiorstwa), 20 przedsiębiorstw to przedsiębiorstwa średnie, a jedynie 2 to duże przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 250 pracowników.

Poniżej wykaz najważniejszych pracodawców Powiatu Opolskiego.

Tabela 7. Najważniejsi pracodawcy w Powiecie Opolskim

Nazwa firmy/institucji	Adres	Liczba osób zatrudnionych	Branża
Powiatowe Centrum Zdrowia Sp. z o.o.	ul. Przemysłowa 4a, 24-300 Opole Lubelskie	pow. 250 osób	Działalność lecznicza
Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Opolu Lubelskim	ul. Przemysłowa 16 24-300 Opole Lubelskie	Od 50 do 249 osób	Branża mleczarska
Spółdzielnia "Swojak" z odpowiedzialnością udziałami	Karczmiska Pierwsze, 24-310 Karczmiska	Brak danych	Pozostała sprzedaż detaliczna prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach
Pawtrans Holding spółka z o. o.	ul. Szkolna 19, 24-320 Poniatowa,	Brak danych	Transport drogowy towarów
Wentworth Tech Sp. z o. o.	ul. Przemysłowa 19, 24-320 Poniatowa	Brak danych	Produkcja narzędzi ręcznych mechanicznych
Sokpol Koncentraty Sp. z o.o.	Zagłoba 25, 24-313 Wilków	Od 10 do 49 osób	Produkcja soków z owoców i warzyw
"GEOMAX" Misztal - Stateczny Spółka Jawna	ul. Przemysłowa 16, 24-300 Opole Lubelskie	Brak danych	Produkcja kakao, czekolady i wyrobów cukierniczych
"METALTON" G. Olchawski Spółka Jawna	ul. Przemysłowa 31, 24-320 Poniatowa	Brak danych	Produkcja narzędzi
Zubrzycki Tadeusz Piekarnia w Kraczewicach	Kraczewice Prywatne 26, 24-320 Poniatowa	Brak danych	Produkcja pieczywa, produkcja świeżych wyrobów ciastkarskich i ciastek
Spółdzielnia Zaopatrzenia i Zbytu SCH Opole Lub.	ul. Przemysłowa 23, 24-300 Opole Lubelskie	Brak danych	Pozostała sprzedaż detaliczna prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach
PPH "STAMPOL" Spółka Jawna L. i K. Stankiewicz	ul. Przemysłowa 18, 24-300 Opole Lubelskie	Brak danych	47.76.Z - Sprzedaż detaliczna kwiatów, roślin, nasion, nawozów, żywych zwierząt domowych, karmy dla zwierząt domowych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach, 47.78.Z - Sprzedaż detaliczna pozostałych nowych wyrobów prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach, 46.71.Z - Sprzedaż hurtowa paliw i produktów pochodnych, 46.73.Z - Sprzedaż hurtowa drewna, materiałów budowlanych i wyposażenia sanitarnego,

			47, 52, Z, - Sprzedaż detaliczna drobnych wyrobów metalowych, farb i szkła prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach, 46.75.Z - Sprzedaż hurtowa wyrobów chemicznych, 47.30.Z - Sprzedaż detaliczna paliw do pojazdów silnikowych na stacjach paliw, 49.41.Z - Transport drogowy towarów, 66.19.Z - Pozostała działalność wspomagająca usługi finansowe, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych, 71.20.B - Pozostałe badania i analizy techniczne.
P.H.U. AGRO-LUX Miron Łakomy	ul. Fabryczna 4, 24-300 Opole Lubelskie	Brak danych	Sprzedaż hurtowa maszyn i urządzeń rolniczych oraz dodatkowego wyposażenia
„STAMPOL-TRADE STANKIEWICZ” SPÓŁKA JAWNA	ul. Przemysłowa 42, 24-300 Opole Lubelskie	Brak danych	46.39.Z - Sprzedaż hurtowa niewyspecjalizowana żywności, napojów i wyrobów tytoniowych, 46.34.B - Sprzedaż hurtowa napojów bezalkoholowych, 46.35.Z - Sprzedaż hurtowa wyrobów tytoniowych, 46.37.Z - Sprzedaż hurtowa herbaty, kawy, kakao i przypraw, 46.38.Z - Sprzedaż hurtowa pozostałej żywności, włączając ryby, skorupiaki i mięczaki, 49.41.Z - Transport drogowy towarów, 47.11.Z - Sprzedaż detaliczna prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach z przewagą żywności, napojów i wyrobów tytoniowych, 68.20.Z - Wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi, 77.11.Z - Wynajem i dzierżawa samochodów osobowych i furgonetek, 77.12.Z - Wynajem i dzierżawa pozostałych pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli.

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankietyzacji, październik 2015 r.

Podsumowując, jednym z głównych problemów na rynku pracy w Powiecie Opolskim jest niska aktywność zawodowa osób młodych. Defaworyzacja tej grupy wiekowej na rynku pracy jest trendem zauważalnym nie

tylko w skali powiatu, ale również i całego kraju. Wśród przyczyn takiej sytuacji należy wymienić nieodpowiednie przygotowanie młodych ludzi do wejścia na rynek pracy, związane z niedostosowaniem kierunków i specjalizacji edukacyjnych do jego potrzeb oraz niedostateczną mobilność młodych osób.

Sytuacja ta jednak z roku na rok ulega zmianie dzięki licznym inicjatywom podejmowanym przez Powiatowy Urząd Pracy w Opolu Lubelskim na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i samozatrudnienia wśród ludzi młodych. Do takich inicjatyw zaliczyć można projekty realizowane w ramach perspektywy 2007-2013 jak i perspektywy 2014-2020 np. „Człowiek – najlepsza inwestycja” (POKL 2007-2013), „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie opolskim” (PO WER 2014-2020).

Tworzenie nowych miejsc pracy, a także aktywizacja zawodowa osób młodych na lokalnym rynku pracy będą niewątpliwie głównymi wyzwaniem przed jakim stoi obecnie Powiat Opolski. Jednym z możliwych sposobów trwałego obniżenia poziomu bezrobocia w powiecie powinno być podjęcie działań stymulujących rozwój lokalnej przedsiębiorczości, tworzenie nowych miejsc pracy, a także lepsze wykorzystanie lokalnych zasobów w sferze produkcji i świadczenia usług, również tych związanych z rozwojem turystyki, kultury i sportu.

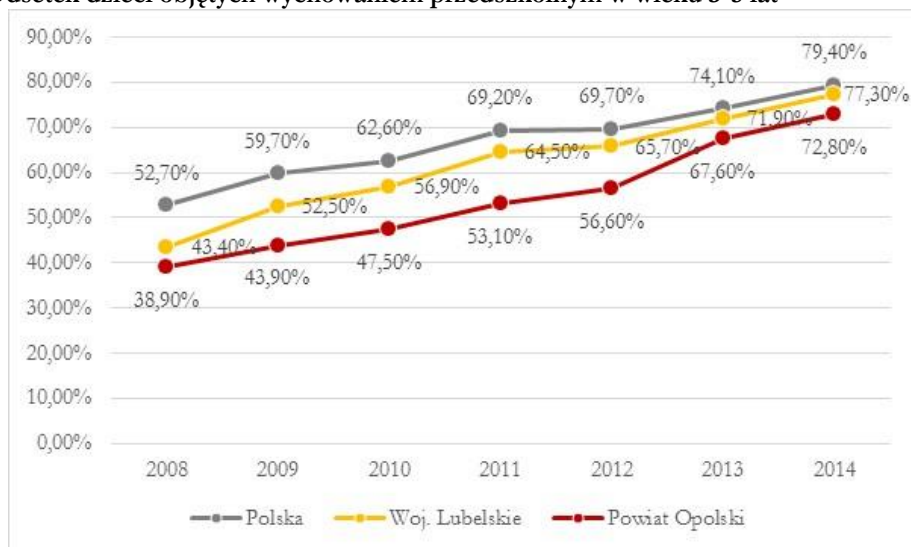
4.5. Oświata i edukacja

Edukacja jest ważnym wyznacznikiem poziomu rozwoju społeczności lokalnej. Dobrze wykształcone społeczeństwo ma większe możliwości w poruszaniu się na rynku pracy, jest lepiej przygotowane do modyfikowania kariery zawodowej oraz jest lepiej nastawione na edukację ustawiczną. Ogromne znaczenie dostępu do szeroko pojętej edukacji oraz jakości kształcenia wiąże się w bezpośredni sposób z podstawowymi problemami społeczno-gospodarczymi takimi jak: ubóstwo, bezrobocie oraz niedostosowanie kwalifikacji mieszkańców do potrzeb lokalnej gospodarki.

Powiat Opolski posiada bogatą ofertę w dziedzinie szkolnictwa i ma korzystną strukturę szkół na różnych poziomach kształcenia, które niestety borykają się z różnego rodzaju problemami związanymi głównie z finansowaniem szkolnictwa i pogarszającą się demografią.

Według danych BDL GUS w 2014 roku w Powiecie Opolskim funkcjonowało 8 przedszkoli, które łącznie dysponowały 1071 miejscami oraz 23 oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych (w 2013 r. – 9 przedszkoli i 25 oddziałów). Wychowaniem przedszkolnym w tym samym roku objętych było 1849 dzieci w wieku od 3 do 6 lat. Od 2008 roku liczba ta wzrosła aż o 31,5%, tj. 582 dzieci. Równocześnie obserwuje się znaczny wzrost odsetka dzieci uczęszczających do przedszkoli.

Wykres 10. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-5 lat

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Tendencja wzrostowa liczby dzieci uczęszczających do przedszkoli występuje nie tylko w Powiecie Opolskim ale także w całym województwie i kraju. Ze wzrostem wartości powyższego wskaźnika bezpośrednio związana jest liczba miejsc w przedszkolach. Aktualnie gminy Powiatu Opolskiego stają przez wezwaniem związanym z dostosowaniem istniejących placówek przedszkolnych do wzrastającej liczby dzieci uczęszczających albo utworzeniem nowych placówek.

Szkoły funkcjonujące na terenie Powiatu Opolskiego gwarantują dobrą dostępność do szkół podstawowych i gimnazjów dzieciom i młodzieży zamieszkałym w obwodach szkół, dzięki czemu w znacznym stopniu zaspokajane są potrzeby mieszkańców w tym zakresie. Na terenie powiatu w 2014 roku funkcjonowały 32 szkoły podstawowe (w tym 27 prowadzonych przez samorząd gminny, 1 szkoła podstawowa specjalna prowadzona przez samorząd powiatowy i 4 prowadzone przez stowarzyszenia), do których uczęszczało 3 722 dzieci oraz 12 gimnazjów (1 gimnazjum specjalne prowadzone przez samorząd powiatowy) w których uczyło się 1 777 uczniów. Liczba uczniów szkół podstawowych od 2008 do 2014 roku spadła o ponad 6%, natomiast w gimnazjach nastąpił jeszcze większy spadek, bo aż o 29%. Sytuacja ta jest niewątpliwie wynikiem niekorzystnej demografii powiatu.

Powiat Opolski posiada zróżnicowaną ofertę dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych, w skład których wchodzi: licea ogólnokształcące, technika, zasadnicze szkoły zawodowe, szkoły policealne dla młodzieży i dorosłych oraz technika uzupełniająca dla dorosłych. Szkolnictwo ponadgimnazjalne na obszarze powiatu według BDL w 2014 roku tworzyło 17 szkół, do których uczęszczało 1281 uczniów. Podobnie jak w przypadku szkół podstawowych i gimnazjalnych zauważalna jest tendencja spadkowa liczby uczniów szkół ponadgimnazjalnych i policealnych, w latach 2010-2014 liczba uczniów obniżyła się tutaj aż o ponad 39%.

Wykaz szkół średnich prowadzonych przez Powiat Opolski znajduje się w tabeli poniżej.

Tabela 8. Szkoły ponadgimnazjalne prowadzone przez Powiat Opolski

	Nazwa szkoły/zespołu	Adres	Szkoły w zespole szkół	Zakres działalności
1.	Zespół Szkół w Chodlu	ul. Partyzantów 39, 24-350 Chodel	Liceum ogólnokształcące im Ks. Piotra Ściegiennego	profil ogólny
			Technikum Mechaniczne	zawód: technik mechanik, budowlany, kucharz, sprzedawca
			Zasadnicza Szkoła Zawodowa	profil wielozawodowy

			Technikum Mechaniczne Uzupełniające po ZSZ	zawód: technik mechanik
			Policealna Szkoła Zawodowa	zawód: technik ekonomista, technik administracji
			Liceum Ogólnokształcące Uzupełniające po ZSZ	profil ogólnokształcący
2.	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Karczmiskach	ul. Szkolna 11, 24-310 Karczmiska	Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 1	profil wielozawodowy: kucharz, cukiernik, mechanik pojazdów samochodowych
			Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna nr 2	profil wielozawodowy: kucharz, cukiernik, mechanik pojazdów samochodowych
			Dodatkowo w ramach SOSW działają również: <ul style="list-style-type: none"> • Szkoła Podstawowa Specjalna • Gimnazjum Specjalne nr 2 	szkoły specjalne
3.	Liceum ogólnokształcące w Opolu Lubelskim	ul. Lipowa 23, 24-300 Opole Lubelskie	Liceum ogólnokształcące	profil ogólny
4.	Zespół Szkół Zawodowych im. Stanisława Konarskiego w Opolu Lubelskim	ul. Kolejowa 2, 24-300 Opole Lubelskie	Technikum Gastronomiczne	zawód: technik organizacji usług gastronomicznych, kucharz
			Technikum Hotelarskie	zawód: technik hotelarz
			Technikum Fryzjerskie	zawód: technik usług fryzjerskich
			Technikum Ogrodnicze w Kluczkowicach	zawód: technik ogrodnik
			Liceum Profilowane nr II	profile: usługowo-gospodarczy, ekonomiczno – administracyjny
			Zasadnicza Szkoła Zawodowa	profil wielozawodowy
			Technikum Żywności i Gospodarstwa Domowego	zawód: technik żywności i gospodarstwa domowego
			Policealna Szkoła Zawodowa	zawód: technik ekonomista, technik usług gastronomicznych
			Policealna Szkoła Zawodowa w Kluczkowicach	zawód: technik rachunkowości, technik agrobiznesu
			Technikum dla dorosłych w Kluczkowicach	zawód: ogrodnik
5.	Zespół Szkół w Poniatowej	ul. Fabryczna 16c, 24-320 Poniatowa	Technikum	zawód: technik informatyk, technik elektryk, technik mechatronik
			Liceum Ogólnokształcące im. Marszałka Józefa Piłsudskiego	profil ogólny
			Zasadnicza Szkoła Zawodowa	zawód: elektromechanik, operator obrabiarek skrawających, stolarz, ślusarz

		Szkoła Policealna	zawód: technik informatyk, technik BH
		Szkoła Policealna dla dorosłych	-
		Liceum Ogólnokształcące dla dorosłych	-

Źródło: <http://www.opole.lublin.pl/index.php/oswiata-powiat-46>

Oferta edukacyjna na poziomie ponadgimnazjalnym Powiatu Opolskiego na chwilę obecną jest zadowalająca. Ważne jest aby pozostała ona atrakcyjna i odpowiadała nie tylko lokalnym uwarunkowaniom i specyfice obszaru, ale także aby była konkurencyjna na regionalnym rynku edukacyjnym również w perspektywie wieloletniej.

Szkolnictwo zawodowe na poziomie ponadgimnazjalnym odgrywa bardzo ważną rolę w celu zapewnienia kadr lokalnej gospodarce. Szczególnie istotna jest trafność i jakość oferty szkolnictwa zawodowego, która musi być ściśle powiązana z lokalnym rynkiem pracy uwzględniając jednocześnie lokalne możliwości pozyskania wykwalifikowanych nauczycieli praktycznej nauki zawodu, a także dostępność miejsc do realizacji praktyk i zajęć praktycznych w nauczanych zawodach. W Powiecie Opolskim, ze względu na specyfikę gospodarczą, szkolnictwo zawodowe powinno bazować na zawodach związanych z ogrodnictwem i przetwórstwem rolnym.

Podsumowując, można uznać, że zakres oferty szkolnictwa zawodowego jest stosunkowo trafnie dostosowany do potrzeb lokalnej gospodarki. Wątpliwości może jednak budzić proponowanie zbliżonej oferty edukacyjnej przez różne placówki szkolnictwa zawodowego. Z uwagi na stosunkowo niewielki obszar powiatu i liczbę uczniów szkół ponadgimnazjalnych powielanie oferty edukacyjnej w niektórych zawodach może utrudniać nabór uczniów oraz pośrednio może mieć wpływ na zmniejszenie efektywności nauki z punktu widzenia nakładów związanych z zapleczem dydaktycznym oraz kadrą na potrzeby kształcenia praktycznego.

Cennym uzupełnieniem dla zaprezentowanej powyżej oferty dydaktycznej szkół zawodowych są projekty realizowane przez poszczególne jednostki na rzecz podnoszenia jakości kształcenia zawodowego i ogólnokształcącego w powiecie. Na szczególną uwagę zasługują takie projekty jak: Sposób na maturę „ogólniaków” z Powiatu Opolskiego oraz Wszechstronna edukacja gwarancją sukcesu zawodowego. Dzięki ich realizacji został podniesiony poziom kompetencji kluczowych u uczniów oraz wykształcenie nowych umiejętności zawodowych u nauczycieli i uczniów w kierunku dostosowania ich do potrzeb rynku pracy.

Na terenie powiatu brakuje szkół wyższych oraz ich filii/oddziałów. Dostęp do szkolnictwa wyższego zapewniają głównie najbliższe ośrodki takie jak: Lublin, Radom, Ostrowiec Świętokrzyski, Kielce, Kraków, Rzeszów czy Warszawa.

Ważnym zagadnieniem z punktu widzenia wdrażania idei kształcenia ustawicznego jest dostęp do oferty szkoleniowej. Na badanym obszarze funkcjonują zaledwie 3 podmioty zgłoszone do Rejestru Instytucji Szkoleniowych (RIS) wszystkie zlokalizowane na terenie gminy Poniatowa (źródło: <http://stor.praca.gov.pl/portal/#/ris/wyszukiwarka>):

- IMPERIUM SZKOLENIOWE KAMIL TARGOSIŃSKI (numer w rejestrze 2.06/00138/2010),
- EDU-SPEC ANNA GOGÓŁ (numer w rejestrze 2.06/00027/2014),
- AP FINANCE ARKADIUSZ PISARSKI (numer w rejestrze 2.06/00062/2015).

Zakres proponowanych przez nie szkoleń należy określić jako bardzo szerokie. Poza doradztwem w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania, na tym obszarze prowadzą szkolenia z zakresu:

- języki obce,

- zarządzanie, administrowanie i fundusze UE,
- etyka, audyty, systemy ISO,
- bankowość, ubezpieczenia,
- kadry, płace, rachunkowość,
- rozwój osobowościowy i kariery zawodowej,
- psychologia i doradztwo zawodowe,
- informatyka i wykorzystanie komputerów,
- architektura i budownictwo,
- gastronomia, fryzjerstwo, kosmetologia,
- służba zdrowia opieka społeczna,
- sztuka, kultura, rzemiosło artystyczne,
- rekreacja, ochrona środowiska.

Ponadto na terenie Powiatu Opolskiego działają instytucje związane z oświatą prowadzone przez Starostwo Powiatowe, są to: Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Opolu Lubelskim zlokalizowana w Opolu Lubelskim przy ul. Szkolnej 5 oraz Ognisko Pracy Pozaszkolnej w Poniatowej przy ul. Młodzieżowej 6.

4.6. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

Opieka zdrowotna w Powiecie Opolskim świadczona jest przez niepubliczną i publiczną służbę zdrowia w ramach kontraktów z NFZ oraz przez świadczeniodawców prywatnych. Opieka ambulatoryjna zdrowotna oparta jest o 26 przychodni (w tym 1 przychodnia podległa samorządowi terytorialnemu).

Opieka szpitalna Powiatu Opolskiego oparta jest o Powiatowe Centrum Zdrowia Sp. z o. o. w Opolu Lubelskim (powstałe w wyniku przekształcenia w 2013 roku Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Opolu Lubelskim). W skład jednostek organizacyjnych Powiatowego Centrum Zdrowia Sp. z o. o. wchodzi:

- Szpital, ul. Szpitalna 9 w Opolu Lubelskim:
 - ✓ Oddział Chirurgiczny z Pododdziałem Ginekologii Operacyjnej,
 - ✓ Oddział Medycyny Paliatywnej,
 - ✓ Zakład Opiekuńczo Lecznicy,
- Szpital, ul. Fabryczna 18 w Poniatowej:
 - ✓ Izba Przyjęć,
 - ✓ Oddział Chorób Wewnętrznych z Pododdziałem Kardiologii,
 - ✓ Oddział Ortopedii i Traumatologii Narządu Ruchu,
 - ✓ Oddział Otolaryngologii i Onkologii Laryngologicznej,
 - ✓ Oddział Dziecięcy,
 - ✓ Oddział Rehabilitacji.

Dodatkowo mieszkańcy powiatu mogą skorzystać z bogatej oferty poradni specjalistycznych: kardiologicznej, chirurgicznej, chirurgii naczyń, urologicznej, gastroenterologicznej, diabetologicznej, nefrologicznej, neurologicznej, laryngologicznej, ginekologiczno-polożniczej, ortopedycznej, preluksacyjnej, okulistycznej, reumatologicznej, endokrynologicznej, onkologicznej, alergologicznej, zdrowia psychicznego oraz terapii uzależnienia i współuzależnienia od alkoholu. Powiatowe Centrum Zdrowia Sp. z o. o. w Opolu Lubelskim świadczy również usługi z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, medycyny pracy oraz badań diagnostycznych.

Zgodnie z danymi BDL GUS liczba łóżek szpitalnych w 2014 roku wynosiła 272 i była niższa o 7,8% w porównaniu do roku 2013 r. (295 łóżek).

Dostępność i jakość oferowanych usług medycznych jest ważnym wskaźnikiem określającym jakość życia mieszkańców. Dostęp do usług medycznych można określić poprzez wskaźnik: liczba placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 10 tys. mieszkańców. W Powiecie Opolskim wskaźnik ten od 2008 roku praktycznie nie ulegał zmianie i wynosi obecnie 4 jednostki, jest to wartość mniejsza o jedną jednostkę niż w województwie i kraju.

Zakłady podstawowej opieki medycznej świadczące usługi na terenie Powiatu Opolskiego wymienione są w tabeli poniżej.

Tabela 9. Zakłady podstawowej opieki medycznej Powiatu Opolskiego

Nazwa	Adres
OPOLE LUBELSKIE	
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „VIVA-MED”	ul. Ogrodowa 9, 24-300 Opole Lubelskie
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „VITA-MED”	ul. Piłsudskiego 13, 24-300 Opole Lubelskie
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „MEDYK”	ul. Fabryczna 24, 24-300 Opole Lubelskie
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Wiejski Ośrodek Zdrowia	Wrzelowiec, 24-300 Opole Lubelskie
PONIATOWA	
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „PAN-VITA”	ul. 11 Listopada 1, 24-320 Poniatowa
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej	Niezabitów, 24-320 Poniatowa
ŁAZISKA	
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ESKULAP”	24-335 Łaziska
KARCZMISKA	
„PANACEUM” Sc. Praktyka Lekarza Rodzinnego	Karczmiska I 315, 24-310 Karczmiska
JÓZEFÓW NAD WISŁĄ	
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej	Boiska, 24-340 Józefów nad Wisłą
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ZDROWIE”	ul. Parkowa 15, 24-340 Józefów nad Wisłą
CHODEL	
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „MEDICAL”	ul. Partyzantów 18, 24- 350 Chodel
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „SEMPER”	Ratoszyn Drugi 214, 24-350 Chodel
WILKÓW	
Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Gminny Ośrodek Zdrowia	Urządków 40, 24-313 Wilków

Źródło: <http://www.opole.lublin.pl/index.php/strona-glowna-mainmenu-1/zdrowie-powiat-49>

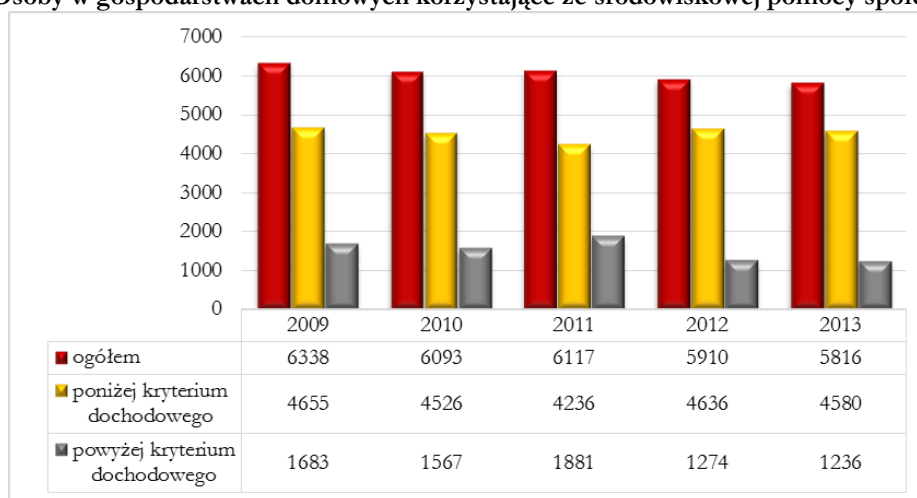
W Powiecie Opolskim w 2014 roku udzielono 317 249 porad w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej oraz 219 406 porad w ramach podstawowej opieki zdrowotnej. W obydwu przypadkach widoczny jest spadek liczby udzielonych porad lekarskich. W ramach podstawowej opieki zdrowotnej w porównaniu do roku 2008 nastąpił spadek liczby porad o ponad 9,5%.

W 2014 roku w Powiecie Opolskim funkcjonowało 18 ogólnodostępnych aptek zapewniających mieszkańcom dostęp do środków farmaceutycznych, z czego najwięcej aptek, bo aż 6, działało na terenie Gminy Opole Lubelskie oraz 5 w Gminie Poniatowa. W pozostałych gminach powiatu znajdowała się jedna lub dwie apteki. Od 2010 roku liczba aptek utrzymuje się na stałym poziomie.

Istotnym wyzwaniem dla prawidłowego funkcjonowania systemu służby zdrowia w powiecie jest sprostanie rosnącym potrzebom związanym z procesem starzenia się społeczeństwa. Bez odpowiednich środków zaradczych i rozwiązań systemowych trudne będzie utrzymanie kosztów opieki zdrowotnej na odpowiednim poziomie finansowym. Ważna będzie również edukacja i zwiększanie świadomości mieszkańców w zakresie roli i wpływu profilaktyki na zdrowie społeczeństwa.

Obszarem działania leżącym nie tylko w kompetencjach powiatu ale przede wszystkim gmin jest pomoc społeczna. Powiatową jednostką realizującą zadania z zakresu pomocy społecznej oraz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opolu Lubelskim. Od 2012 roku na terenie Powiatu Opolskiego nie funkcjonuje placówka stacjonarnej pomocy społecznej, a jedynie placówka wsparcia dziennego dysponująca 15 miejscami.

Wykres 11. Osoby w gospodarstwach domowych korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Od 2009 do 2013 roku, zauważalny jest spadek liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej o ponad 8%. W 2013 roku liczba osób korzystających z pomocy stanowiła 9,4% ogółu ludności w powiecie i była to wartość mniejsza niż w 2009 roku o 0,8 punktu procentowego (10,2%). Pomimo, że rok 2013 prezentuje się stosunkowo lepiej w porównaniu do roku 2009, nie przekłada się to na mniejszy poziom wykluczenia społecznego w powiecie, a jedynie jest spowodowane wprowadzeniem ostrzejszych kryteriów dochodowych w ubieganiu się o pomoc społeczną.

4.7. Infrastruktura techniczna

Gospodarka wodno-kanalizacyjna

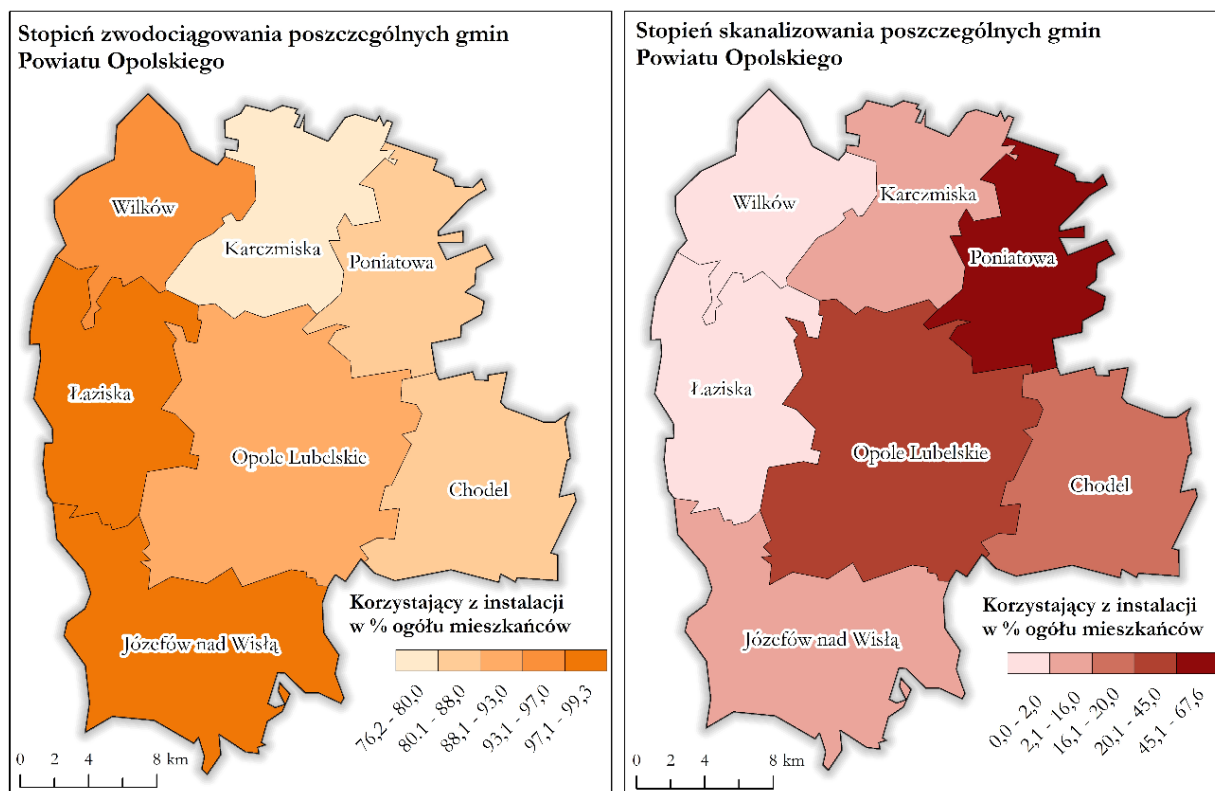
Stan infrastruktury wodociągowej na obszarze Powiatu Opolskiego jest na średnim poziomie w porównaniu do innych powiatów województwa lubelskiego. Na koniec 2014 roku długość czynnej sieci rozdzielczej wodociągowej wynosiła 697,8 km, a korzystało z niej 55 891 mieszkańców, co stanowi 90,8% ogółu mieszkańców powiatu. Pod względem wskaźnika korzystających z instalacji w % ogółu mieszkańców Powiat Opolski zajmuje 10 pozycję na 24 powiaty z całego województwa lubelskiego. Wynik ten jest wyższy niż średnia dla województwa (86,7%), jednak niższy od średniej dla Polski (91,6%).

Najlepiej zwodociągowaną gminą powiatu jest gmina Łaziska (99,2% korzystających z instalacji) oraz Wilków (96,0%), natomiast najsłabszy rozwój sieci wodociągowej zauważalny jest w gminie Karczmiska (76,2%). Pozytywną cechą w rozwoju sieci wodociągowej jest fakt, że od 2008 roku długość sieci wodociągowej stopniowo wzrasta, przez okres 7 lat sieć wodociągowa powiększyła się o 33,4 km. W tym samym okresie ludność korzystająca z sieci zwiększyła się o 5 041 osób.

Znacznie gorszą sytuacją cechuje się Powiat Opolski jeżeli chodzi o rozwój sieci kanalizacyjnej. Na 24 powiaty województwa lubelskiego Powiat Opolski zajmuje 20 pozycję. Na koniec 2014 roku czynna sieć kanalizacyjna na terenie powiatu miała długość 107,7 km i korzystało z niej 20 323 mieszkańców, co stanowi 33% ogółu mieszkańców powiatu. Jest to bardzo zły wynik szczególnie na tle województwa (51,5%) i kraju (68,7%).

Gminy Powiatu Opolskiego rokrocznie poprawiają jakość infrastruktury ochrony środowiska realizując projekty z zakresu gospodarki wodno-kanalizacyjnej. Świadczy o tym wzrastająca długość sieci kanalizacyjnej i wodociągowej. Od 2008 do 2014 roku długość czynnej sieci kanalizacyjnej w powiecie zwiększyła się o 33,9 km. Do gmin najbardziej skanalizowanych w Powiecie Opolskim należy gmina Poniatowa (67,6% korzystających z instalacji w % ogółu mieszkańców) oraz Opole Lubelskie (40,1%). Aktualnie sieci kanalizacyjnej nie posiada Gmina Łaziska, a na terenie Gminy Wilków jedynie 1,5% ogółu ludności korzysta z instalacji. Część mieszkańców tych gmin korzysta z przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szamb. Niskie parametry osiągnięte przez powiat jak i przez przynależne do niego gminy wskazują na potrzebę wdrożenia kompleksowych rozwiązań w zakresie gospodarki ściekowej.

Ryc. 9. Stopień zwodociągowania i skanalizowania poszczególnych gmin Powiatu Opolskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Tabela 10. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna – udział ludności korzystającej z infrastruktury w ogólnej liczbie ludności (stan na koniec 2014 roku)

	Udział ludności korzystającej z infrastruktury wodociągowej w %	Udział ludności korzystającej z infrastruktury kanalizacyjnej w %
POLSKA	91,6	68,7
WOJ. LUBELSKIE	86,7	51,5
Powiat Opolski	90,8	33,0
Gminy Powiatu Opolskiego:		
Chodel	86,7	17,7
Józefów nad Wisłą	99,3	15,9
Karczmiska	76,2	15,1
Łaziska	99,2	0,0
Opole Lubelskie	92,3	40,1
Poniatowa	87,3	67,6
Wilków	96,0	1,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Stożenie zwodociągowania i skanalizowania powiatu jest bardzo istotną cechą, wpływa on bowiem na:

- ochronę środowiska – poprzez ograniczenie zanieczyszczenia gruntu i wód ściekami z gospodarstw domowych,
- jakość życia mieszkańców – poprzez podniesienie standardów i warunków życia,
- atrakcyjność inwestycyjną – gdyż uzbrojone tereny przyciągają inwestorów.

Podsumowując, kierunek rozwoju gospodarki wodno-kanalizacyjnej w Powiecie Opolskim jest prawidłowy, jednak infrastruktura wymaga w dalszym ciągu bardzo dużego doinwestowania. Obecnie stopień zwodociągowania, a przede wszystkim stopień skanalizowania nie jest wystarczający. Objęcie siecią wodociągów i kanalizacji całego powiatu przyczyni się do poprawy stanu środowiska przyrodniczego oraz jakości życia mieszkańców.

Gazownictwo

Pod względem wskaźnika korzystających z instalacji gazowej w % ogółu mieszkańców Powiat Opolski wypada dość zadowolająco, zajmuje 9 pozycję wśród 24 powiatów województwa lubelskiego. Wartość tego wskaźnika dla powiatu w 2014 roku wyniosła 41,9% przewyższając wartość średnią dla województwa – 40,2%. Porównując jednak tę wartość do średniej dla Polski (52,2%), jest ona mniejsza o 10,3 punktu procentowego.

Tabela 11. Sieć gazowa – udział ludności korzystającej z infrastruktury (stan na koniec 2014 roku)

	Udział ludności korzystającej z sieci gazowej w %
POLSKA	52,2
WOJ. LUBELSKIE	40,2
Powiat Opolski	41,9
Gminy Powiatu Opolskiego:	
Chodel	24,5
Józefów nad Wisłą	11,7
Karczmiska	35,9
Łaziska	1,1
Opole Lubelskie	49,5
Poniatowa	84,3
Wilków	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

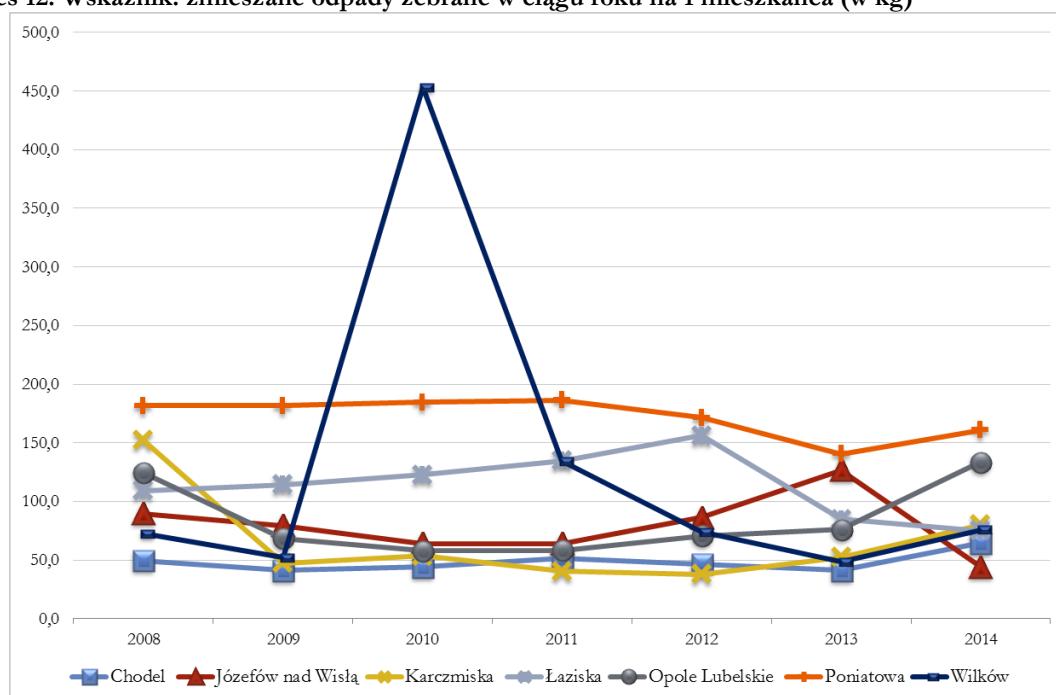
Największy dostęp do sieci gazowej mają mieszkańcy gmin miejsko-wiejskich Powiatu Opolskiego, czyli Poniatowa (84,3%) oraz Opole Lubelskie (49,5%). W gminie Łaziska jedynie 1,1% ludności korzysta z tej sieci, natomiast sieci gazowej nie ma na terenie gminy Wilków.

Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami obejmuje szereg procesów związanych ze zbieraniem, przetwarzaniem, nadzorem nad tego typu działaniami, jak również późniejsze postępowanie z miejscami unieszkodliwiania odpadów oraz działania wykonywane w charakterze sprzedawcy odpadów lub pośrednika w obrocie odpadami.

Według danych GUS w 2014 roku na terenie Powiatu Opolskiego ilość wytworzonych odpadów w ciągu roku wynosiła 20,7 tys. ton. (w 2013 roku – 37,8 tys. ton i była to wartość najwyższa od 2008 roku). Zmieszanych odpadów zebranych z terenu powiatu w 2014 roku było 6 682,82 ton i była to wartość o 20% wyższa w porównaniu do roku 2013.

Wykres 12. Wskaźnik: zmieszane odpady zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca (w kg)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Analizując wskaźnik liczby zmieszanych odpadów zebranych na jednego mieszkańca najwięcej odpadów w 2014 roku zebrano z terenu gminy Poniatowa, najmniej natomiast z terenu gminy Józefów nad Wisłą.

Z danych zawartych w „Planie gospodarki odpadami dla województwa lubelskiego 2017” w 2011 roku na terenie Powiatu Opolskiego funkcjonowały 3 składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, zlokalizowane one były na terenie gmin Opole Lubelskie (Ożarów II), Poniatowa (Poniatowa Wieś) i Wilków (Rogów). W 2013 roku wysypiska w Opolu Lubelskim oraz w Wilkowie przeznaczono do rekultywacji.

Dzięki regulacjom prawnym zawartym w nowelizacji Ustawy z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, gminy mają możliwość zarządzania odpadami komunalnymi, a także stworzyć system ich gospodarowania oparty na selektywnej zbiórce.

W „Planie gospodarki odpadami dla województwa lubelskiego 2017” obszar województwa lubelskiego podzielono na 9 regionów gospodarowania odpadami i wyznaczono Regionalne Instalacje Przetwarzania Odpadów Komunalnych. Zgodnie z tym podziałem gminy Powiatu Opolskiego przynależą do 2 rejonów:

- Rejon Puławy (gmina Karczmiska),
- Rejon Południowo-Zachodni (gminy: Chodel, Józefów nad Wisłą, Łaziska, Opole Lubelskie, Poniatowa, Wilków).

Najbliższe instalacje RIPOK zlokalizowane są w Kraśniku oraz Puławach.

Energetyka odnawialna

Powiat Opolski posiada potencjał do rozwoju odnawialnych źródeł energii. W powiecie zlokalizowane są trzy małe elektrownie wodne, dwie na terenie gminy Wilków oraz jedna na terenie gminy Opole Lubelskie.

Tabela 12. Obiekty i instalacje wykorzystujące odnawialne źródła energii zlokalizowane na terenie Powiatu Opolskiego

Lp.	Nazwa i adres	Rodzaj instalacji	Liczba instalacji i zainstalowana moc
1.	Mała elektrownia wodna, Pomorze, gm. Opole Lubelskie	Mała elektrownia wodna	22 kW
2.	Mała elektrownia wodna, Kosiorów, gm. Wilków	Mała elektrownia wodna	15 kW
3.	Mała elektrownia wodna, Kolonia Szczekarków, gm. Wilków	Mała elektrownia wodna	35 kW
4.	Powiatowe Centrum Zdrowia Sp. z o.o. w Opolu Lubelskim	Instalacja solarna, instalacja fotowoltaiczna	40 typu TWIN + 50 płaskich
5.	506 instalacji prywatnych oraz 1 instalacja na budynku użyteczności publicznej (budynek, w którym mieści się żłobek i Przedszkole Miejskie w Opolu Lubelskim) zrealizowanych w ramach programu Gminy Opole Lubelskie pn. „Słoneczny dom w Gminie Opole Lubelskie - instalacja kolektorów słonecznych”	Instalacja solarna	506 instalacji prywatnych, 1 instalacja na budynku użyteczności publicznej, moc dla energii słonecznej – 2,28 mW,
6.	48 instalacji prywatnych zrealizowanych przez Gminę Karczmiska w ramach programu „Budowa mikroinstalacji prosumenckich na terenie Gminy Karczmiska” w ramach PROW 2007-2013	Instalacja fotowoltaiczna	48 instalacji prywatnych, moc 3 kW
7.	303 zestawów na domach mieszkalnych, 3 na instytucjach użyteczności publicznej zrealizowanych przez Gminę Poniatowa w ramach programu Ekoenergia w Gminie Poniatowa. Finansowany z RPO 2007-2013,		Moc zainstalowana energii cieplnej - 1,15 MW. Powierzchnia czynna absorbera 1383,2 m ²

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankietyzacji, październik 2015 r.

POWIAT OPOLSKI DYSPONUJE RÓWNIEŻ DUŻYMI ZASOBAMI BIOMASY POZWALAJĄCEJ NA ROZWÓJ ENERGETYKI ODNAWIALNEJ OPARTEJ O BIOGAZ. Ponadto obszar powiatu charakteryzuje się wysokimi parametrami nasłonecznienia, co pozwala na rozwój energetyki solarnej (dwie zainstalowane instalacje solarne na budynkach użyteczności publicznej).

Potwierdzeniem tego są zrealizowane przez przedsiębiorców inwestycje w ramach projektów unijnych dofinansowanych z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013 w zakresie energetyki odnawialnej:

- „Poprawa konkurencyjności przedsiębiorstwa poprzez inwestycję w odnawialne źródła energii”: Wnioskodawca – Pensjonat PIOTRAWIN Hubert Niedziałek, miejsce realizacji projektu – Łaziska, całkowita kwota projektu – 348 859,39 zł,
- „Farma fotowoltaiczna Ratoszyn”: Wnioskodawca – CHEMTECH BAYERN Polska Spółka z Ograniczoną Odpowiedzialnością, miejsce realizacji projektu – Chodel, całkowita kwota projektu – 5 923 558,34 zł.

Infrastruktura elektroenergetyczna

Dystrybucją energii elektrycznej na terenie Powiatu Opolskiego zajmuje się PGE Dystrybucja S.A. Oddział Lublin. System elektroenergetyczny zlokalizowany na terenie gmin Powiatu Opolskiego składa się z trzech Głównych Punktów Zasilających (GPZ) położonych na terenie gmin Opole Lubelskie (1 GZP) i Poniatowa (2 GZP).

Do GPZ doprowadzana jest energia elektryczna siecią napowietrzną o napięciu 110 kV (linia wysokiego napięcia WN), która przebiega przez teren gmin: Poniatowa i Opole Lubelskie. Sieć niskiego napięcia (NN) to również w większości sieć napowietrzna. Stan infrastruktury elektroenergetycznej corocznie ulega poprawie, a jej awaryjność ulega zmniejszeniu (źródło: *Program Rozwoju Energetyki dla Województwa Lubelskiego – 2009 r.*).

Infrastruktura informatyczna

Szczególne znaczenie dla rozwoju obszaru ma cyfryzacja rozumiana, jako powszechny dostęp do szerokopasmowego Internetu zgodnie z założeniami Strategii „Europa 2020” (a zwłaszcza inicjatywy Europejskiej Agendy Cyfrowej), w tym wolny dostęp do Internetu w przestrzeni publicznej.

Na badanym obszarze występują wszystkie trzy obszary tradycyjne usług szerokopasmowych. Obszary tradycyjne zapewniają możliwość świadczenia usług o przepływności min. 2 Mb/s. Wyróżnia się następujące obszary:

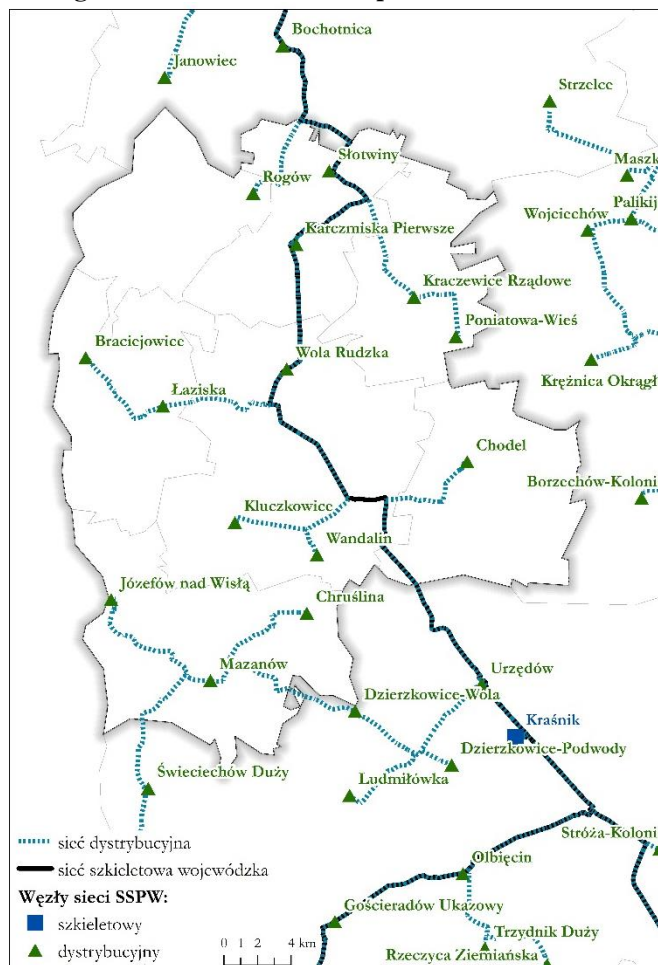
- Obszarem tradycyjnym białym jest obszar, na którym nie ma odpowiedniej infrastruktury szerokopasmowej, i co do którego nie ma wiarygodnych planów inwestycyjnych wybudowania takiej infrastruktury w okresie najbliższych 3 lat,
- Obszarem tradycyjnym szarym nieproblematycznym jest obszar, na którym jest tylko jedna odpowiednia infrastruktura szerokopasmowa, ale pomimo istnienia jednej infrastruktury operuje na niej wielu dostawców (np. uruchomiono lub planuje się w najbliższej przyszłości uruchomienie LLU lub umożliwiono korzystanie z tej infrastruktury dla operatorów alternatywnych) lub obszary objęte są znaczącymi inwestycjami TP S.A. w ramach wykonania porozumienia z Organem Regulacyjnym, albo co do którego istnieje wiarygodny plan inwestycyjny wybudowania jednej takiej infrastruktury w okresie najbliższych 3 lat,
- Obszarem tradycyjnym szarym problematycznym jest obszar, na którym jest tylko jedna odpowiednia infrastruktura szerokopasmowa, czego wynikiem są problemy w funkcjonowaniu rynku, nie ma możliwości wykorzystania istniejącej infrastruktury przez operatorów alternatywnych lub co do obszaru istnieje wiarygodny plan inwestycyjny wybudowania jednej takiej infrastruktury w okresie najbliższych 3 lat.
- Obszarem tradycyjnym czarnym jest obszar, na którym istnieją dwie lub więcej odpowiednie infrastruktury szerokopasmowe lub ich budowa jest objęta wiarygodnymi planami inwestycyjnymi w okresie najbliższych 3 lat.

Analizy obszaru pod względem dostępności do Internetu dokonano w oparciu o Studium Wykonalności dla projektu pt. „Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej – województwo lubelskie”. Na Obszarze powiatu dominują obszary tradycyjne „białe” (B) – ponad 60% obszaru. Zlokalizowane są tu również 2 obszary „czarne” (C) w miejscowościach Opole Lubelskie i Poniatowa. Sytuacja ta dzięki realizowanym inwestycjom z zakresu „ostatniej mili” ulega znacznej poprawie. Przez obszar przebiegać będzie część sieci szkieletowej i sieć dystrybucyjna wraz z węzłami dystrybucyjnymi.

Istotnym elementem powstającej infrastruktury sieci szerokopasmowej jest tzw. „ostatnia mila” polegająca na budowie sieci szerokopasmowej wraz z infrastrukturą telekomunikacyjną pomiędzy najbliższym

lub najbardziej efektywnym punktem dystrybucyjnym Internetu, a użytkownikiem końcowym w miejscowościach, których nie jest planowana budowa takiego punktu.

Ryc. 10. Sieć szerokopasmowego Internetu w Powiecie Opolskim i okolicach

Źródło: opracowanie własne

4.8. Turystyka

Turystyka jest jedną z najbardziej dynamicznie rozwijających się dziedzin gospodarki. Obejmuje zgodnie z definicją Instytutu Turystyki Szkoły Głównej Turystyki i Rekreacji ogół działań ludzi, którzy podróżują i przebywają dla wypoczynku, w interesach i w innych celach przez nie dłużej niż jeden rok bez przerwy w miejscach znajdujących się poza ich zwykłym otoczeniem. Turystyka jest kluczowym czynnikiem rozwoju gospodarczego jednostek organizacyjnych na poziomie krajowym, regionalnym oraz lokalnym.

Turystyka ma szczególne znaczenie dla sektora lokalnej gospodarki, gdyż aktywizuje oprócz jednostek rynku turystycznego także wiele innych sektorów gospodarki takich jak: transport, łączność, przemysł, budownictwo, rolnictwo, działalność finansową i ubezpieczeniową. Generuje ona dodatkowy strumień pieniądza, który zasila lokalną gospodarkę poprzez ponoszone przez turystów wydatki. Ponadto wpływa ona również pozytywnie na rynek pracy oraz na ogólnopojęte zadowolenie społeczeństwa.

O atrakcyjności turystycznej danego obszaru decyduje określona jego cecha, która w wymierny sposób przyczynia się do podjęcia decyzji przez turystów o odwiedzeniu tego miejsca. Do tych cech zalicza się m.in. walory krajobrazu naturalnego, klimat, pomniki przyrody czy inne interesujące obiekty turystyczne. O atrakcyjności turystycznej świadczy zarówno siła przyciągania do danego regionu określonego rodzaju turystyki oraz turystów, jak i popyt na oferowane usługi.

Powiat Opolski to region o zdecydowanie dużym potencjale turystycznym, posiada korzystne warunki dla rozwoju turystyki i rekreacji w szczególności ze względu na położenie geograficzne i fizycznogeograficzne, walory krajobrazowe, czyste środowisko naturalne, stosunkowo dużą lesistość obszaru, bogatą tradycję kulturową, ciekawe zabytki oraz bogatą sieć szlaków turystycznych. Zachodnią granicę Powiatu Opolskiego stanowi rzeka Wisła, największa rzeka kraju, będąca dużą atrakcją turystyczną obszaru, która ma niewątpliwie wielki wpływ na jego charakter i rozwój.

Obiekty zagospodarowania turystycznego, ich liczba i jakość, są niezbędne do możliwości pełnego wykorzystania do celów turystycznych elementów przyrodniczych i antropologicznych znajdujących się w zasięgu Powiatu Opolskiego. Zgodnie z danymi pozyskanymi w formie ankiety inwentaryzującej ze Starostwa Powiatowego w Opolu Lubelskim do najważniejszych obiektów noclegowych należy zaliczyć:

Tabela 13. Baza gastronomiczna Powiatu Opolskiego

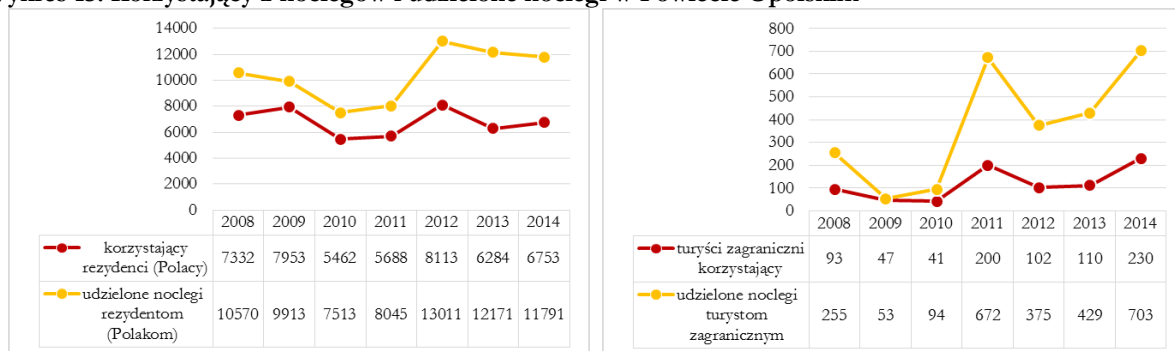
	Nazwa obiektu	Adres	Opis
1.	Sadyba Rozalin Mirek Goloś	Rozalin 56, 24-300 Opole Lubelskie tel. 664 973 642 e-mail: mirekgolos@hotmail.com strona internetowa: www.sadyba.rozalin.p	4 pokoje z łazienkami
2.	Pensjonat "Bajka" w Trzebieszyc	Trzebieszca 4, 24 - 300 Opole Lubelskie tel. (081) 827 52 87, tel. kom. 501 724 636 e-mail: andrzej@pensjonatbajka.pl, www.pensjonatbajka.pl	40 miejsc noclegowych w pokojach 1, 2, 3 i 4 osobowych
3.	Hotel "KARCZMA OPOLSKA" w Opolu Lubelskim	ul. Kościuszki 6, 24-300 Opole Lubelskie tel. (081) 827 42 20, tel./fax. (081) 827 41 73 e-mail: info@karczmaopolska.pl, www.karczmaopolska.pl	20 miejsc noclegowych
4.	Hotel „Zacisze”	ul. Przemysłowa 42a, 24-300 Opole Lubelskie tel.(081) 827 29 72, (081) 827 29 71 e-mail: info@hotelzacisze.com.pl, www.hotelzacisze.com.pl	50 miejsc noclegowych w pokojach 1 i 2 osobowych
5.	Dom Muzyki w Kraczewicach	Kraczewice 28, 24-320 Poniatowa tel. (081) 820 40 18 e-mail: ckpit@poczta.onet.eu	32 miejsca noclegowe, pokoje 2, 3, 4 i 5 osobowe, możliwość dostawek do 56 osób
6.	Hotel "Słowik"	ul. Spacerowa 3, 24-320 Poniatowa tel./fax. (081) 820 41 61 www.hotel-slowik.pl	60 miejsc noclegowych, pokoje 1, 2, 3 osobowe, możliwość dostawek do 80 osób
7.	"Pod Kogutem" Hotel i Restauracja	Tomasz Nieradka i Jerzy Nieradka s.c. ul. Brzozowa 4, 24-320 Poniatowa tel./fax. (081) 820 41 50 www.podkogutem-poniatowa.pl	20 miejsc noclegowych, 1,2,3,5 i 6 osobowe pokoje
8.	MONTIS HOTEL & Spa	ul. Nałęczowska 1, 24-320 Poniatowa tel. 81 820 55 26 e-mail: recepcja@hotelmontis.pl www.hotelmontis.pl	40 miejsc noclegowych
9.	Hotel Bursztynowy Restauracja	ul. Nadwiślańska 19, 24-340 Józefów nad Wisłą tel. (081) 828 56 21, tel. kom. 501 345 634, 502 710 925 e-mail: recepcja@hotelbursztynowy.pl, www.hotelbursztynowy.pl	17 pokoi 1,2,3 osobowych i 3 apartamenty
10.	Szczekarkówka	Szczekarków 25 B, 24-313 Wilków tel. 500 344 841 szczekarkowka@gmail.com www.szczekarkowka.pl	

11.	Dworek Przepiórka	Szczekarków Kol. 48, 24-313 Wilków tel. 505 137 336; 506 501 833 dworekprzepiorka@tlen.pl www.dworekprzepiorka.com
-----	-------------------	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankietyzacji, październik 2015 r.

W 2014 roku, według danych BDL GUS, z noclegów w Powiecie Opolskim korzystało 6 983 turystów, w tym 3,4% to turyści zagraniczni. Udzielono im łącznie 12 494 noclegów. Są to wartości wyższe w porównaniu do roku 2008.

Wykres 13. Korzystający z noclegów i udzielone noclegi w Powiecie Opolskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Pod względem stopnia wykorzystania miejsc noclegowych Powiat Opolski wśród 24 powiatów województwa lubelskiego plasuje się w rankingu na 19 miejscu, przed powiatem chełmskim, biłgorajskim, łączyńskim i hrubieszowskim (oraz ze względu na brak danych – powiatem krańickim). Wartość tego wskaźnika w 2014 roku według danych GUS dla badanego obszaru wynosiła 15% i była to wartość wyższa w porównaniu do 2010 roku o 6,8%. W latach 2012 i 2013 wartość wskaźnika była najwyższa od 5 lat i wynosiła 15,9%. Powiat puławski, sąsiadujący z Powiatem Opolskim, charakteryzuje się wartością wskaźnika wynoszącą 40,9% i jest to najwyższa wartość w województwie, natomiast powiat lubelski zajmuje 14 pozycję z wartością wskaźnika wynoszącą 20,8%.

Powiat Opolski wyróżnia się bardzo dużym, jednak mało wykorzystanym potencjałem agroturystyki. Bardzo dobrym pomysłem na rozwój tego rodzaju turystyki jest tworzenie zintegrowanych gospodarstw agroturystycznych, które niewątpliwie uatrakcyjnią turyście pobyt w regionie, a także poszerzą ofertę noclegową.

Tabela 14. Gospodarstwa agroturystyczne w Powiecie Opolskim

Lp.	Nazwa	Lokalizacja	Liczba pokoi	Dodatkowe atrakcje
GMINA CHODEL				
1.	Gospodarstwo agroturystyczne „Na Skraju Lasu”	ul. Leśna 26, 24-350 Chodel	4 pokoje dwu-, trzy- i czteroosobowe na poddaszu; 12 miejsc noclegowych	możliwość zakupu produktów wytwarzanych w gospodarstwie
2.	Gospodarstwo agroturystyczne „Koniczynka”	ul. Wschodnia 15; 24-350 Chodel	2 pokoje czteroosobowe oraz 2 pokoje w Domu „U Babci Natalii” w Jeżowie	możliwość zakupu produktów wytwarzanych w gospodarstwie; gospodyni – artysta rzeźbiarz, umożliwia gościom rzeźbienie w drewnie oraz organizuje plenery malarskie i rzeźbiarskie; jazda konna z instruktorem; rajdy konne oraz kuligi; kucyk dla starszych dzieci

3.	Gospodarstwo agroturystyczne „AGROTUR DUDEK”	Granice 53, 24-350 Chodel	apartament dwu pokojowy - sypialnia 4-osobowa	możliwość zakupu produktów wytwarzanych w gospodarstwie, możliwość przygotowania i wykonania własnych wyrobów i przetworów pozyskanych z owoców produkowanych w gospodarstwie (agrest, malina)
GMINA KARCZMISKA				
4.	Gospodarstwo agroturystyczne	Zaborze 21, 24-310 Karczmiska	3 pokoje dwuosobowe; 1 pokój czteroosobowy	możliwość zakupu produktów wytwarzanych w gospodarstwie
GMINA JÓZEFÓW NAD WISŁĄ				
5.	Kwatery na wsi	Rybitwy 61, 24-340 Józefów na Wisłą	4 pokoje dwuosobowe	
GMINA OPOLE LUBELSKIE				
6.	Gospodarstwo agroturystyczne	Dąbrowa Godowska 20 24-300 Opole Lub.	3 pokoje jedno, dwu i trzyosobowe	ferma strusi afrykańskich; możliwość zakupu produktów wytwarzanych w gospodarstwie
7.	Gospodarstwo agroturystyczne	Górna Owczarnia 16; 24-300 Opole Lubelskie	2 pokoje dwuosobowe; 3 pokoje jednoosobowe	możliwość zakupu produktów wytwarzanych w gospodarstwie
8.	Gospodarstwo agroturystyczne	Kazimierzów 37a; 24-300 Opole Lubelskie	1 domek letniskowy: jeden pokój trzyosobowy 1 domek letniskowy: jeden pokój dwuosobowy	hodowla bażantów; koń i bryczka
9.	Gospodarstwo agroturystyczne	Pomorze, 24-300 Opole Lubelskie	2 pokoje trzyosobowe; 2 pokoje czteroosobowe	wędkowanie, jazda na rowerach, grzybobranie, zbieranie owoców leśnych
GMINA WILKÓW				
10.	Gospodarstwo agroturystyczne	Kępa Chotecka 27A; 24-313 Wilków	3 pokoje dwuosobowe	możliwość zakupu produktów wytwarzanych w gospodarstwie
11.	Gospodarstwo agroturystyczne	Kol. Szczekarków 31; 24-313 Wilków	1 dom letniskowy - 3 miejsca noclegowe; w domu mieszkalnym: 3 pokoje – 5 miejsc noclegowych	możliwość zakupu wyrobów rzemiosła artystycznego (na szkle malowane, stroiki, obrazy malowane); możliwość zakupu produktów wytwarzanych w gospodarstwie
12.	Gospodarstwo agroturystyczne	Rogów 128, 24-313 Wilków	2 pokoje dwuosobowe	możliwość zakupu produktów wytwarzanych w gospodarstwie
13.	Gospodarstwo agroturystyczne	Szczekarków 26; 24-313 Wilków	3 pokoje dwuosobowe	możliwość zakupu produktów wytwarzanych w gospodarstwie

Źródło: <http://www.opole.lublin.pl/index.php/gospodarstwa-agroturystyczne-turystyka-66>

Praktycznie wszystkie gospodarstwa, z wyjątkiem dwóch, są gotowe na całoroczne przyjmowanie gości. Spośród wszystkich wymienionych w tabeli gospodarstw agroturystycznych tylko 3 należą do Lubelskiego Związku Stowarzyszeń Agroturystycznych (2 gospodarstwa w miejscowości Chodel oraz w 1 gospodarstwo w miejscowości Kępa Chotecka), którego głównym celem jest rozwój i promocja turystyki wiejskiej, aktywizacja społeczności wiejskiej, integracja i rozwój współpracy między wchodzącymi w jego skład stowarzyszeniami a także ochrona i reprezentowanie interesów członków. Członkostwo w Związku daje duże korzyści w szczególności ze względu na promocję gospodarstw agroturystycznych na skalę krajową. Ponadto Lubelski Związek Stowarzyszeń Agroturystycznych jest administratorem ogólnopolskiego serwisu agroturystyka.pl, który jako jedyny w sieci w ofercie posiada kwatery sprawdzone i rekomendowane przez Polską Federację Turystyki Wiejskiej "GG".

Niezwykle istotną część infrastruktury turystycznej stanowią szlaki turystyczne. Tworzą one zwartą sieć punktów atrakcyjnych turystycznie, dzięki czemu umożliwiają turystom poznanie zarówno zabytków, jak i piękna przyrody. Przez teren powiatu przebiegają szlaki piesze, szlaki rowerowe oraz ścieżki dydaktyczne, przyrodnicze i spacerowe o łącznej długości 423,8 km.

Liczna sieć dróg o małym natężeniu ruchu, w tym wiele dróg leśnych i polnych, tworzy znakomite warunki do wycieczek rowerowych. Szlaki rowerowe w Powiecie Opolskim mają długość 340,6 km. W Powiecie Opolskim występują następujące turystyczne szlaki rowerowe:

- „Dolina Chodelki” – szlak niebieski o randze ponadlokalnej, jest to trasa trudna o dystansie 53 km (w tym na terenie Powiatu Opolskiego 48 km), która rozpoczyna swój bieg w miejscowości Kolonia Borów położonej na granicy Powiatu Opolskiego i Lubelskiego, a kończy w miejscowości Podgórz. Prowadzi m.in. przez Chodelski OCK obejmujący dolinę rzeki Chodelki oraz największe skupisko wczesnośredniowiecznych założeń obronnych międzyrzecza Wisły i Bugu z VIII-X wieku.
- „Kazimierz Dolny – Opole Lubelskie – Bęczyn” – trasa średnio trudna o randze ponadlokalnej o długości 60 km (w tym na terenie Powiatu Opolskiego 43 km) oznaczona kolorem żółtym. Szlak rozpoczyna się w Kazimierzu Dolnym a kończy w Bęczynie gdzie łączy się z czerwonym szlakiem rowerowym „Kazimierz Dolny – Kraśnik”, z którym razem tworzy pętlę o długości ok. 150 km. Łączy trzy powiaty województwa lubelskiego: puławski, opolski i kraśnicki przebiegając przez teren Kazimierskiego Parku Krajobrazowego, Chodelskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu i Kraśnickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.
- „Kazimierz Dolny – Kraśnik” – czerwony szlak średniej trudności o randze ponadlokalnej i dystansie do pokonania ok. 107 km (w tym na terenie Powiatu Opolskiego 72 km), prowadzący z Kazimierza Dolnego przez Kazimierski Park Krajobrazowy, rezerwat „Skarpa Dobrska”, dolinę rzeki Chodelki, Wrzelowiecki Park Krajobrazowy do doliny Wyznicy w miejscowości Kraśnik.
- „Małopolski Przełom Wisły” – łatwy do pokonania szlak lokalny o długości 18 km oznaczony kolorem niebieskim. Trasa bierze swój początek w miejscowości Kludzie, biegnie wzdłuż doliny Wisły, gdzie można podziwiać strome zbocza doliny, meandry, liczne wyspy wiślane porośnięte zaroślami wiklinowymi oraz nieczynny kamieniołom w Kaliszanach, a kończy swój bieg w miejscowości Józefów nad Wisłą.
- „Nitką Kolejki Wąskotorowej” – czarny szlak o randze ponadlokalnej, jest to trasa łatwa o dystansie 49 km (w tym na terenie Powiatu Opolskiego 46 km). Szlak rozpoczyna się przy stacji kolejki wąskotorowej w Opolu Lubelskim, następnie przebiega obok stacji w Poniatowej, Rozalinie, Karczmiskach, Wymysłowie, kończąc swój bieg w miejscowości Kębło. Dzięki sąsiedztwu szlaku rowerowego z trasą kolejki wąskotorowej możliwy jest przejazd kolejką z Nałęczowa na teren Powiatu Opolskiego i dalsze zwiedzanie okolic za pośrednictwem rozbudowanej sieci szlaków rowerowych.
- „Opole Lubelskie – Solec nad Wisłą” – trasa średniej trudności o randze ponadlokalnej. Szlak oznakowany kolorem czarnym o długości 22 km (w tym na terenie Powiatu Opolskiego 19,4 km) łączący województwo lubelskie z województwem mazowieckim prowadząc przez urokliwe zakątki Chodelskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu oraz Obszaru Chronionego Krajobrazu Solec nad Wisłą. Trasa rozpoczyna się w Opolu Lubelskim obok zespołu pałacowo-parkowego z XVIII-wieczną rezydencją Lubomirskich, następnie przebiega przez teren Projektowanego Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego Las Głodziński oraz przez obszar Natura 2000 „Małopolski Przełom Wisły”, kończąc w miejscowości Solec nad Wisłą w województwie mazowieckim.

- „Powiśle” – zielony szlak długości 13 km o zasięgu lokalnym i o łatwym stopniu trudności. Na całej długości trasa przebiega przez Chodelski Obszar Chronionego Krajobrazu, rozpoczyna się w Opolu Lubelskim obok zespołu pałacowo-parkowego z XVIII-wieczną rezydencją Lubomirskich prowadząc przez kompleks leśny Las Powiślański (teren Projektowanego Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego Pustelnia-Jankowa, Projektowanego Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego Las Powiślański). Trasa kończy swój bieg w miejscowości Majdany.
- „Gościniec Piotrawiński” – ponadlokalny łatwy do pokonania szlak o długości 56 km (w tym na terenie Powiatu Opolskiego 41 km) oznakowany kolorem czarnym. Rozpoczyna się w miejscowości Kolonia Borów a kończy w Piotrawinie. Przebiega równoleżnikowo przez teren Powiatu Opolskiego, przez Chodelski Obszar Chronionego Krajobrazu, Wrzelowiecki Park Krajobrazowy oraz nieopodal zespołu pałacowo-parkowego w Kluczkowicach.
- Kolonia Boby – Kluczkowice Pałac (Złota Góra) – szlak o znaczeniu lokalnym, oznaczony kolorem niebieskim o długości 14 km (w tym na terenie Powiatu Opolskiego – 12,8 km). Jego przebieg to Kolonia Boby – Kluczkowice Osiedle.
- Opole Lubelskie - Kluczkowice Pałac – szlak o znaczeniu lokalnym, oznaczony kolorem zielonym o długości 16 km. Jego przebieg to Opole Lubelskie – Wrzelowiec – Kluczkowice Osiedle.
- Chodlik - Karczmiska Stacja N.K.W. – szlak lokalny o przebiegu: Karczmiska Stacja NKW – Chodlik – Karczmiska Stacja NKW. Szlak o kolorze zielonym o długości 7 km.
- Rogów – Podgórz – Szlak o kolorze zielonym (przebieg: Rogów – Dąbrówka – Podgórz) o długości 8 km (w tym na terenie Powiatu Opolskiego 4,2 km).

Doskonałą formą poznania Powiatu Opolskiego, a także bogactwa jego natury są również wycieczki piesze po wytyczonych szlakach pieszych oraz ścieżkach dydaktycznych. Przez Powiat Opolski przebiega tylko jeden szlak pieszo-rowerowy – „Szlak Nadwiślański” oraz siedem ścieżek dydaktyczno-przyrodniczych.

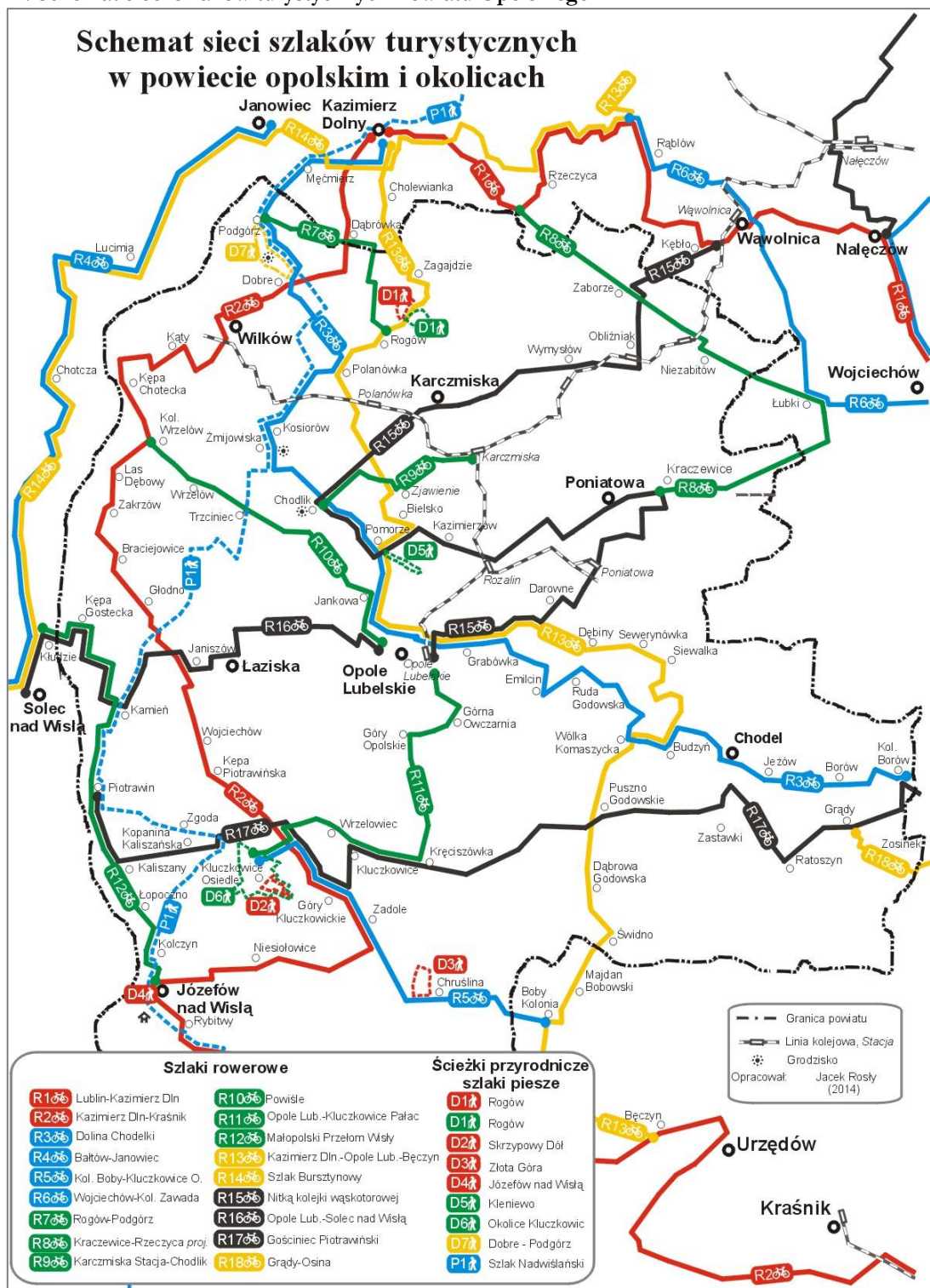
- „Szlak Nadwiślański” oznaczony kolorem niebieskim jest szlakiem o randze ponadlokalnej o długości 107 km (na terenie Powiatu Opolskiego ok. 50 km). Pod względem krajobrazowym jest zaliczany do jednej z najpiękniejszych tras pieszych województwa lubelskiego. Szlak rozpoczyna swój bieg na rynku w Annopolu, a kończy obok stacji PKP w Dęblinie łącząc 3 powiaty województwa lubelskiego – kraśnicki, opolski i puławski (przebieg szlaku: Annopol – Józefów nad Wisłą – Piotrawin – Żmijowiska – Podgórz – Kazimierz Dolny – Dęblin). Przechodzi przez obszar Natura 2000 „Małopolski Przelom Wisły, Kraśnicki Obszar Chronionego Krajobrazu i Wrzelowiecki Park Krajobrazowy.

Ponadto na terenie Powiatu Opolskiego wytyczone zostały następujące ścieżki dydaktyczne, spacerowe i przyrodnicze (o łącznej długości 33,2 km):

- Ścieżka dydaktyczna Dobry – Podgórz (szlak żółty o długości 7 km),
- Ścieżka przyrodnicza Skrzypowy Dół (szlak czerwony o długości 3 km),
- Ścieżka przyrodnicza Kleniewo (szlak zielony o długości 3 km),
- Ścieżka dydaktyczna Rogów (szlak zielony i czerwony o długości 6 km),
- Ścieżka przyrodnicza Złota Góra (szlak czerwony o długości 4 km),
- Ścieżka spacerowa Okolice Kluczkowic (szlak zielony o długości 9 km),
- Ścieżka spacerowa „Kluczkowickie Doły” (szlak czerwony o długości 1,2 km).

Dokładny przebieg wymienionych powyżej tras turystycznych, zarówno pieszych, rowerowych jak i ścieżek dydaktycznych oraz przyrodniczych, znajduje się na rycinie 11.

Ryc. 11. Schemat sieci szlaków turystycznych Powiatu Opolskiego

Źródło: <http://www.opole.lublin.pl/index.php/turystyka-powiat-28>

Ofertę turystyczną Powiatu Opolskiego budują przede wszystkim liczne zabytki. Według Obwieszczenia nr 1 Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na dzień 31 grudnia 2014 roku na terenie Powiatu Opolskiego zlokalizowano 45 zabytków, z czego 37 to zabytki nieruchome, a 8 to zabytki archeologiczne.

Do najważniejszych zabytków Powiatu Opolskiego należy zaliczyć:

- Miejsca kultu:
 - ✓ Świątynie:
 - Kościół pw. Bożego Ciała w Józefowie nad Wisłą,
 - Kościół pw. Trójcy Przenajświętszej i Narodzenia NMP w Chodlu,
 - Kościół pw. Wniebowzięcia NMP w Opolu Lubelskim,
 - Kościół pw. św. Wawrzyńca w Karczmiskach,
 - Ruiny kościoła p.w. M.B. Loretańskiej w Chodlu,
 - Kościół pw. NMP Królowej Polski w Zagłobie,
 - Kościół pw. św. Stanisława Bpa i Tomasza Apostoła w Piotrawinie,
 - Kościół pw. św. Macieja Apostoła i św. Katarzyny w Ratoszynie,
 - Kościół pw. Wszystkich Świętych w Rybitwach,
 - Kościół pw. św. Floriana i św. Urszuli w Wilkowie,
 - Kościół pw. Trójcy Przenajświętszej we Wrzelowcu,
 - Kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Kraczewicach,
 - ✓ Kaplice i kapliczki,
 - ✓ Figury i krzyże przydrożne;
- Pałace:
 - ✓ Pałac Słupeckich w Opolu Lubelskim,
 - ✓ Pałac Lubomirskich w Niezdowie,
 - ✓ Pałac Kleniewskich w Kluczkowicach,
 - ✓ Pałac Potockich w Józefowie nad Wisłą,
 - ✓ Pałac Cywińskich w Kamieniu,
 - ✓ Pałac Kleniewskich w Szczekarkowie;
- Dwory i dworki:
 - ✓ Dworek Gerliczów w Kraczewicach,
 - ✓ Dworek Wessłów w Karczmiskach,
 - ✓ Dworek Nowakowskich w Ratoszynie;
- Młyny nad Chodelką:
 - ✓ Młyn w Kolonii Borów,
 - ✓ Młyn w Majdanie Borowskim,
 - ✓ Młyn w Woli Rudzkiej,
 - ✓ Młyn w Pomorzu,
 - ✓ Młyn w Szczekarkowie,
 - ✓ Młyn w Kosiorowie;
- Miejsca pamięci narodowej;
- Zabytki kultury żydowskiej.

Bardzo ważną rolę w turystyce Powiatu Opolskiego pełnią także zabytki archeologiczne, do najbardziej charakterystycznych należą: grodzisko wczesnośredniowieczne wraz ze strefą ochronną w miejscowości Chodlik (gmina Karczmiska) oraz grodzisko wczesnośredniowieczne wraz z osadami w miejscowości Żmijowiska (gmina Wilków). Grodzisko w Żmijowiskach to wczesnośredniowieczne grodzisko słowiańskie z końca IX wieku, zniszczone pod

Fot. 2 Grodzisko w Żmijowiskach

Źródło: <http://www.lubelskie.pl/index.php?pid=361>

koniec wieku X. Zachowany został fragment wału obronnego, częściowo zrekonstruowany (wraz z bramą) na podstawie wyników badań wykopaliskowych.

Na bogatą ofertę turystyczną i kulturalną Powiatu Opolskiego składają się dodatkowo produkty i atrakcje turystyczne oraz organizowane imprezy kulturowe.

Bardzo ważną atrakcją powiatu jest **Nadwiślańska Kolejka Wąskotorowa** – jedyna taka kolejka na terenie województwa lubelskiego. Linia kolejki liczy obecnie ponad 50 km i 11 stacji kolejowych, przewozi turystów na następujących odcinkach: Opole Lubelskie – Karczmiska – Polanówka, Poniatowa – Karczmiska – Polanówka³.

Nadwiślańska Kolejka Wąskotorowa rozpoczęła swoją historię w 1892 r. w majątku rodziny Kleniewskich. Początkowo tworzyły ją drewniane tory, po których transportowane były specjalnymi konnymi zaprzęgami buraki cukrowe z pól folwarku Polanówka do cukrowni „Zagłoba”. W 1900 r. położono pierwsze tory żelazne o szerokości 75 cm. Z czasem wprowadzony został ruch osobowy. Po II wojnie światowej Polskie Koleje Państwowe przejęły wszystkie odcinki kolejki. W 1990 r. kolejka zatrudniała 253 pracowników. W kolejnych latach liczba przewozów towarowych i pasażerskich zaczęła gwałtownie spadać, zaczęto stopniowo zamykać stale połączenia. W 2008 roku Nałęczowska Kolejka Dojazdowa stała się własnością Powiatu Opolskiego. W 2010 roku powiat otrzymał dofinansowanie na promocję NKW w ramach projektu „Nadwiślańska Kolejka Wąskotorowa, jako markowy produkt turystyczny Lubelszczyzny”. W ramach projektu „Szlakiem Nadwiślańskiej Kolejki Wąskotorowej po atrakcjach turystycznych Regionu Lubelskiego”, powiat rozpoczął remont budynków kolejowych na stacji w Karczmiskach, taboru oraz torowiska. Obecnie kierownictwo nad sekcją Nadwiślańskiej Kolejki Wąskotorowej z siedzibą w Karczmiskach Pierwszych sprawuje Zarząd Dróg Powiatowych w Opolu Lubelskim z siedzibą w Poniatowej.

Nadwiślańska Kolejka Wąskotorowa jako markowy produkt turystyczny województwa lubelskiego stanowi ciekawą atrakcję turystyczną zarówno dla dzieci jak i dorosłych. Przejazd wąskotorowym pociągiem po malowniczych terenach Kotliny Chodelskiej i Lubelskiego Powiśla, połączone z ogniskiem oraz zwiedzaniem zabytkowej stacji ostatniej kolejki wąskotorowej na Lubelszczyźnie odbywa się w każdą niedzielę od początku maja do końca września.

Kolejną atrakcją Powiatu Opolskiego są zbiorniki wodne przystosowane turystycznie, tj. kompleks sportowo-rekreacyjny w Poniatowej, kąpielisko miejskie w Opolu Lubelskim, kąpielisko w Kluczkowicach oraz kąpielisko nad Zalewem w Chodlu, które są dużą szansą dla rozwoju turystyki aktywnej i wodnej. Są one znakomitym miejscem do wypoczynku, gwarantują ciekawe spędzenie wolnego czasu. Kompleks sportowo-rekreacyjny w Poniatowej oprócz basenu posiada również rozbudowaną atrakcyjną infrastrukturę turystyczną m.in. boisko do piłki siatkowej, plac zabaw dla dzieci, brodzik ze zjeżdżalnią dla dzieci, dzięki czemu jest to wspaniałe miejsce dla całej rodziny.

Powiat Opolski umożliwia także skorzystanie z atrakcji związanych z turystyką konną. W Gminie Poniatowa znajduje się Lubelski Klub Jeździecki Lublin Sekcja Jeździecka w Poniatowej – Kraczewice Rządowe. Malownicze położenie powiatu i bogactwo różnorodnej flory, może przyczynić się do rozwoju turystyki konnej. Konieczne jest jednak dokładne wytyczenie i oznakowanie tras oraz stworzenie odpowiedniej infrastruktury, aby móc w pełni zadowolić turystów.

³ <http://www.nadwislanskakolejka.pl/strona/kolejka>

Tabela 15. Najważniejsze atrakcje turystyczne Powiatu Opolskiego

Nazwa atrakcji/produktu turystycznego	Opis produktu turystycznego
Rezerwat faunistyczny „Krowia Wyspa”	Rezerwat położony jest na wiślanej wyspie przy ujściu rzeki Chodelki. Zajmuje powierzchnię 62,3 ha, z czego ok. 29 ha stanowi teren stałej wyspy, zalewanej jedynie przy wysokich stanach wód oraz piaszczystych lawic i wysepek. Rezerwat jest łęgowskim rzadkich gatunków ptaków.
Rezerwat krajobrazowy „Szarpa Dobrska”	Rezerwat położony jest w gminie Wilków – zajmuje 39,70 ha. O wyjątkowości obszaru decyduje stromy stok mierzący 90 m. Na terenie rezerwatu znajdują się ponadto blisko 40-metrowej głębokości rozgałęziające się wąwozy.
Grodzisko Żmijowiska	W miejscowości Żmijowiska mieści się żywe muzeum tematyczne, którego główną atrakcją jest częściowo zrekonstruowany słowiański gród obronny wraz z towarzyszącą mu osadą z IX-X w. Działa tam ośrodek archeologii doświadczalnej realizujący różnorodne zajęcia popularyzujące wiedzę o życiu dawnych Słowian.
Pałac Słupeckich w Opolu Lubelskim	Budowa pałacu rozpoczęła się około 1613 r. z inicjatywy rodziny Słupeckich. Obecnie budynek stanowi siedzibę Liceum Ogólnokształcącego.
Pałac Lubomirskich w Niezdowie	Pałac został prawdopodobnie zaprojektowany przez Dominika Merliniego, twórcę warszawskich Łazienek, w drugiej połowie XVIII w. Posiada bogato dekorowane wnętrza oraz dwukondygnacyjną salę balową zwieńczoną kopułą. Obecnie obiekt znajduje się w rękach prywatnych.
Zespół pałacowo-parkowy w Kluczkowicach	Budynek wzniesiono prawdopodobnie w latach 1821-1831, zaś rozbudowano w końcu XIX w. Pałac otacza piękny, dobrze zachowany park krajobrazowy z pomnikowym drzewostanem. Obecnie w budynku siedzibę ma Zespół Szkół Zawodowych oraz Muzeum Regionalne w Kluczkowicach.
Kościół w Piotrawinie	Wybudowana w stylu gotyckim, w latach 1437-1441, świątynia stanowi najstarszy i najcenniejszy zabytek sakralny Powiatu Opolskiego. Zachowała się pierwotna, średniowieczna bryła kościoła, krzyżowo-żebrowe sklepienie oraz tablica erekcyjna. Piotrawin od XII w. jest ważnym ośrodkiem kultu św. Stanisława.
Kościół w Chodlu	Świątynia w Chodlu jest budowlą jednonawową, murowaną, wspartą masywnymi skarpami. Powstała w latach 1530-1541. Cechą charakterystyczną kościoła jest mierząca 35 m pięciokondygnacyjna wieża zwieńczona atyką w kształcie królewskiej korony.
Kościół w Opolu Lubelskim	Kościół powstał w latach 1650-1674 z fundacji rodziny Słupeckich – ówczesnych właścicieli Opola Lubelskiego. W 1743 r. został on przejęty przez zakon pijarów, rozbudowany i bogato ozdobiony. Wnętrze świątyni pokrywa późnobarokowa polichromia.
Ruiny kościoła oo. Jezuitów w Chodlu	W 1750 r. Kolegium Jezuitów wzniosło w dolinie Chodelki murowaną trójnawową świątynię – miniaturę Katedry Lubelskiej. Po kasacie zakonu w 1773 r. budynek popadł w ruinę stanowiąc obecnie jedynie malowniczą atrakcję turystyczną.
Kamieniołom Piotrawin	„Kamieniołom Piotrawin” to duży, nieczynny kamieniołom położony w miejscowości Kaliszany Kolonia. W ścianach wyrobiska odsłaniają się skały węglanowe, bogate w skamieniałości amonitów i belemnitów. Jest to również znakomity punkt widokowy na dolinę Wisły.

Źródło: ankietyzacja

Na terenie Powiatu Opolskiego corocznie organizowane są imprezy promocyjne, kulturowe, sportowe i turystyczne o zasięgu międzynarodowym, krajowym, regionalnym i lokalnym. Do najważniejszych z nich zaliczamy:

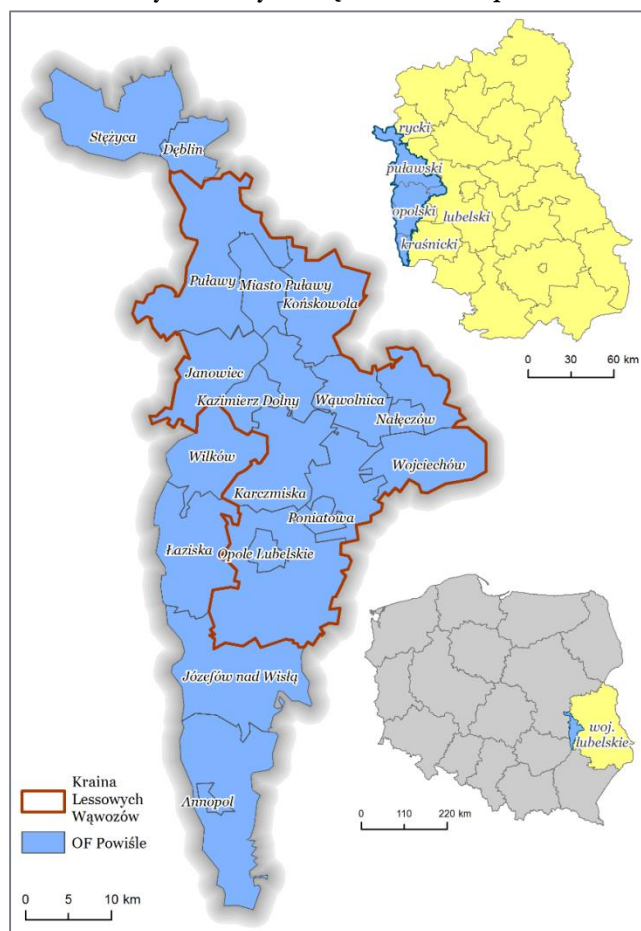
- **Święto Sadów**, organizowane przez gminę Józefów nad Wisłą, odbywające się raz do roku w maju (szacunkowa liczba korzystających – 5 tys. osób);
- **Manufaktura Smaków**, impreza organizowana przez gminę Opole Lubelskie na przełomie czerwca/lipca (szacunkowa liczba korzystających – 5 tys. osób);
- **Poniatowianki**, impreza organizowana przez gminę Poniatowa w czerwcu (szacunkowa liczba korzystających – 2 tys. osób);

- **Opolska Gala Tańca**, wydarzenie organizowane przez eM STUDIO Maciej Gołębiowski w Opolu Lubelskim we wrześniu (szacunkowa liczba korzystających – 500 osób).

Powiat Opolski ze względu na występujące na jego terenie lessowe wąwozy został w części włączony w region turystyczny Kraina Lessowych Wąwozów zarządzany przez Lokalną Organizację Turystyczną. Również przynależność powiatu do Obszaru Funkcjonalnego Powiśle przyczyniło się do objęcia go strategicznym planowaniem turystycznym w ramach dokumentu pn. „Strategia funkcjonalno-przestrzenna rozwoju turystyki Krainy Lessowych Wąwozów na obszarze funkcjonalnym Powiśle”.

Obszar funkcjonalny Powiśle swoim zasięgiem obejmuje wszystkie gminy Powiatu Opolskiego z wyjątkiem jednej – gminy Chodel, natomiast Kraina Lessowych Wąwozów obejmuje gminy Opole Lubelskie, Poniatowa oraz Karczmiska.

Ryc. 12. Położenie OF Powiśle i Krainy Lessowych Wąwozów na tle podziału administracyjnego Polski

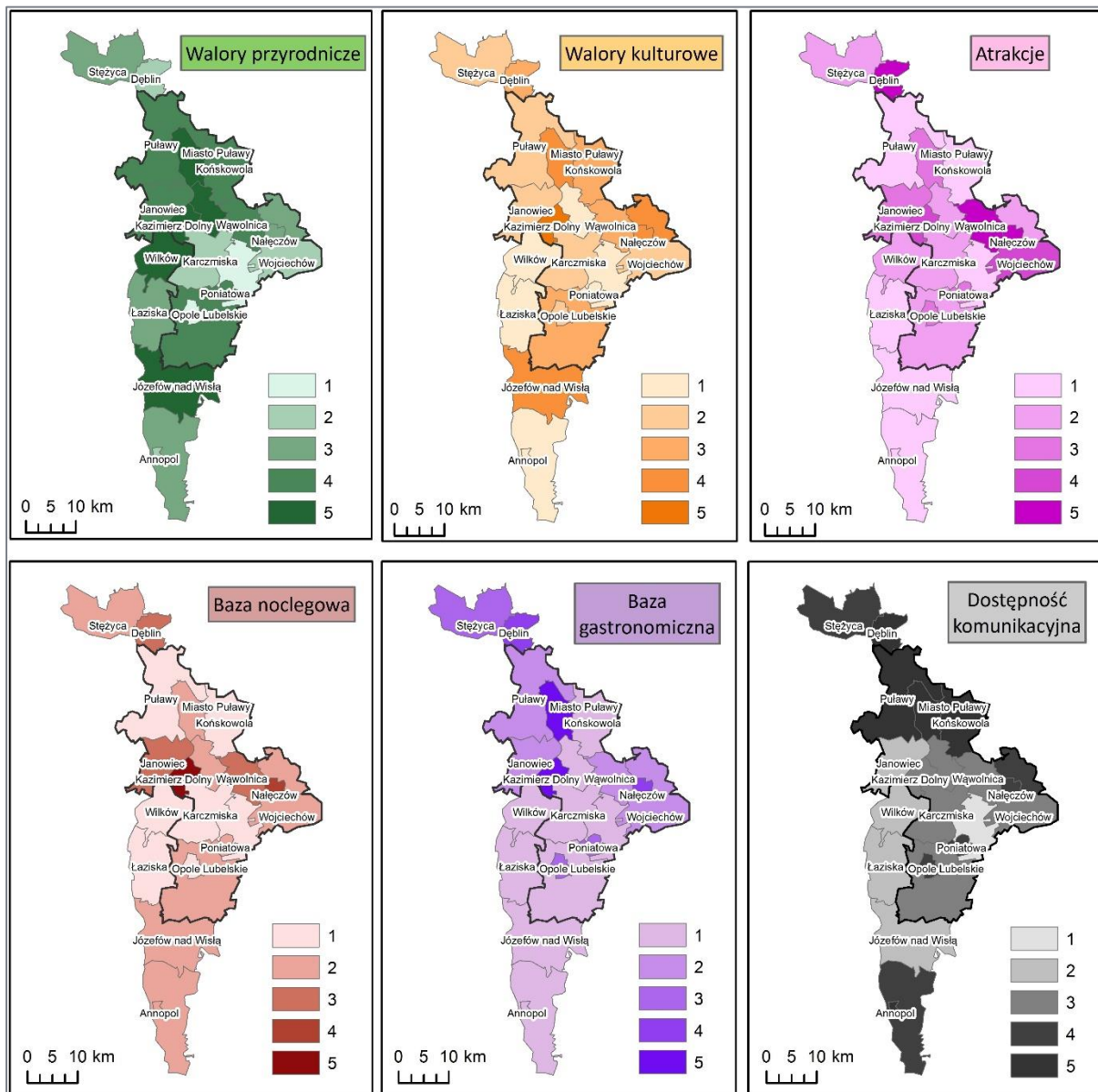

Źródło: „Strategia funkcjonalno-przestrzenna rozwoju turystyki Krainy Lessowych Wąwozów na obszarze funkcjonalnym Powiśle”

Obszar Funkcjonalny Powiśle i położona w jego obrębie Kraina Lessowych Wąwozów jest obszarem niezwykle atrakcyjnym pod względem zarówno przyrodniczym, jak i kulturowym. Atrakcje turystyczne koncentrują się tutaj w największych miastach obszaru tj. Puławach, Kazimierzu Dolnym, Nałęczowie, Dęblinie, Opolu Lubelskim, Poniatowej i Janowcu.

Autorzy Strategii w celu zobrazowania walorów turystycznych Krainy Lessowych Wąwozów i OF Powiśle w przestrzeni przeprowadzili analizy przestrzenne z wykorzystaniem narzędzi GIS. Wykonali waloryzację gmin, wchodzących w skład Krainy Lessowych Wąwozów i OF Powiśle pod kątem warunków do rozwoju turystyki biorąc pod uwagę kilka kryteriów. Wszystkie gminy zostały ocenione pod względem każdego kryterium w skali od 1 do 5, z czego 1 oznacza najslabsze warunki dla rozwoju turystyki, a 5 najlepsze.

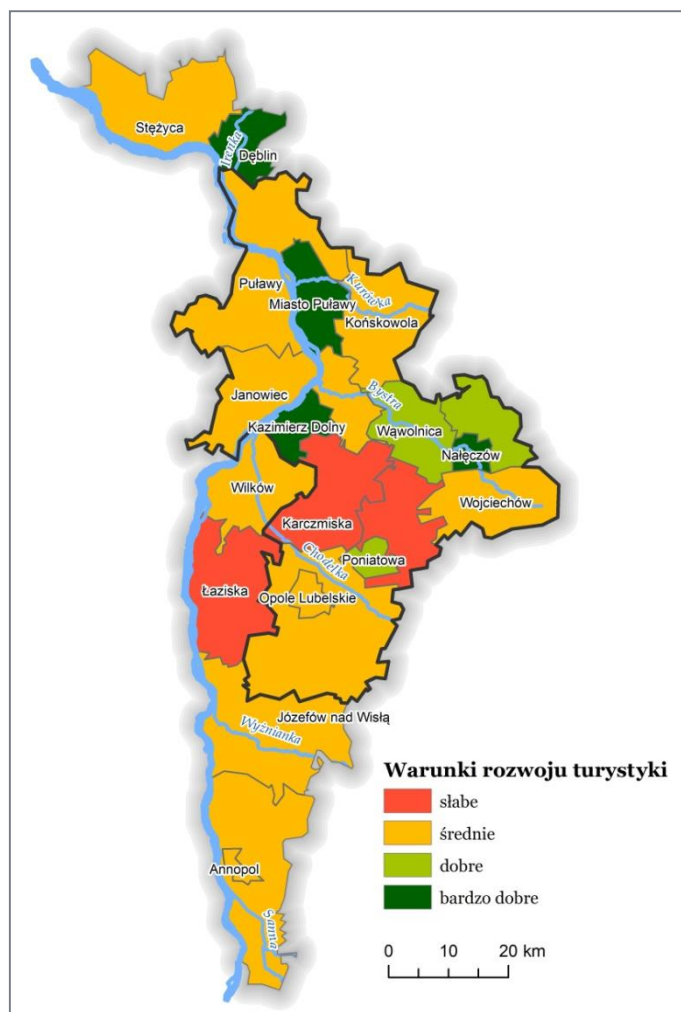
Ryc. 13. Waloryzacja gmin OF Powiśle pod względem wybranych kryteriów

Źródło: „Strategia funkcjonalno-przestrzenna rozwoju turystyki Krainy Lessowych Wąwozów na obszarze funkcjonalnym Powiśle”

Następnie zsumowano wyniki, co dało ogólny obraz warunków turystycznych w poszczególnych gminach Powiśla. Dzięki temu gminy zostały sklasyfikowane jako gminy o słabych, średnich, dobrych i bardzo dobrych warunkach do rozwoju turystyki.

Ryc. 14. Waloryzacja przestrzenna rozwoju turystyki na Obszarze Funkcjonalnym Powiśle i w Krainie Lessowych Wąwozów

Źródło: „Strategia funkcjonalno-przestrzenna rozwoju turystyki Krainy Lessowych Wąwozów na obszarze funkcjonalnym Powiśle”

Zgodnie z powyższą waloryzacją gminy Józefów nad Wisłą oraz Opole Lubelskie cechują się średnimi warunkami do rozwoju turystyki, gminy Łaziska, Karczmiska oraz obszar wiejski gminy miejsko-wiejskiej Poniatowa – słabymi warunkami do rozwoju turystyki, a jedynie obszar miejski gminy Poniatowa cechuje się dobrymi warunkami do rozwoju turystyki. Zgodnie ze Strategią najlepszym rozwiązaniem na przekształcenie obszarów o słabych warunkach do rozwoju turystyki w bardziej dostępne i atrakcyjne turystycznie jest zintegrowanie ich z obszarami o bardzo dobrych warunkach do rozwoju turystyki.

Wśród wielu atrakcji turystycznych znajdujących się na terenie Powiatu Opolskiego wymienionych w dokumencie są m.in.: kąpielisko w Poniatowej, dolina 9 stawów w Poniatowej, opisana wcześniej Nadwiślańska Kolejka Wąskotorowa oraz Małopolski Przełom Wisły z planowanym unikalnym Geoparkiem.

Strategia zakłada ponadto utworzenie trzech sieciowych produktów turystycznych, które niewątpliwie pomogą w rozwoju turystyki na całym Obszarze Funkcjonalnym Powiśle, a tym samym na terenie Powiatu Opolskiego:

- Park pięciu żywiołów Krainy Lessowych Wąwozów (związany ze specjalizacją obszaru w zakresie zdrowia i urody – spotkanie z naturą),
- Geopark Małopolskiego Przełomu Wisły (związany z potencjałem naturalnym),
- Nadwiślańska Kolejka Wąskotorowa (związany z dziedzictwem kulturowym).

Podsumowując, Powiat Opolski poprzez łączenie podstawowych turystycznych wartości dotyczących edukacji, ekologii, zabawy i rekreacji, aktywnego wypoczynku oraz kultury i historii jest postrzegany jako miejsce do aktywnego wypoczynku. Jednak pomimo występowania odpowiednich warunków do rozwoju turystyki, władze powiatu mają z tym duży problem. Do głównych przyczyn niezbyt intensywnego rozwoju turystyki na badanym obszarze należą:

- brak ponadlokalnego punktu informacji turystycznej obejmującego cały obszar powiatu, który pełniłby równocześnie funkcję centrum promocyjno-informacyjnego. W tym miejscu turysta znalazłby szczegółowe informacje o bazie noclegowej, hotelowej, campingowej, agroturystycznej i gastronomicznej, a także miałby możliwość zakupu pamiątek promujących region. Istniejące Punkty Informacji Turystycznej mieszczące się w Opolskim Centrum Kultury i Muzeum Multimedialnym w Opolu Lubelskim oraz w Centrum Kultury Promocji i Turystyki w Poniatowej są niewystarczające;
- brak firm organizujących turystykę przyjazdową zajmujących się m.in. tworzeniem ofert i programów turystycznych oraz dokonywaniem rezerwacji świadczeń dla turystów przyjeżdżających do powiatu;
- brak tzw. sieciowej oferty turystycznej, w której dochodziłoby do wymiany informacji oraz nawiązania współpracy pomiędzy poszczególnymi podmiotami świadczącymi usługi turystyczne, tylko takie pakietowanie daje szansę na konkurowanie z innymi ośrodkami turystycznymi;

Zwiększenie natężenia ruchu turystycznego w powiecie możliwe jest dzięki odpowiedniej promocji regionu. Dotychczas Powiat Opolski posłużył się następującymi narzędziami promocyjnymi do promocji swojego regionu:

- Albumy, foldery, mapy:
 - ✓ „Weekend w Powiecie Opolskim”,
 - ✓ „Nadwiślańska Kolejka Wąskotorowa”,
 - ✓ „Ścieżka Przyrodnicza KLENIEWO”,
 - ✓ „Turystyka przyrodnicza w Powiecie Opolskim”,
 - ✓ „Drzewa pomnikowe Powiatu Opolskiego”,
 - ✓ „Walory przyrodnicze i kulturowe powiatu opolskiego” 2004 r.,
 - ✓ „Wrzelowiecki Park Krajobrazowy – przewodnik przyrodniczy” 2012 r.,
 - ✓ „Mapa turystyczno-przyrodnicza powiatu opolskiego”, 2007 r. i 20011 rok”.
- Wystawy:
 - ✓ „Ziemia Rodzinna – Powiat Opolski” – wystawa fotograficzna,
 - ✓ „Zbiory Regionalne Biblioteki Powiatowej” – wystawa wydawnictw regionalnych,
 - ✓ „Ocalić od zapomnienia - miejsca pamięci narodowej” – wystawa fotograficzna,
 - ✓ „Turystyka przyrodnicza w Powiecie Opolskim”,
 - ✓ „Drzewa pomnikowe Powiatu Opolskiego”,
 - ✓ „Poznaj Obszary Chronione Powiatu Opolskiego”,
 - ✓ „Wrzelowiecki Park Krajobrazowy”.

Tak rozbudowana promocja powiatu niewątpliwie przyniosła pozytywne zmiany w turystyce, jednak ruch turystyczny nie uległ dzięki niej wielkim zmianom, dlatego też należy stwierdzić, że dotychczas stosowane narzędzia promocyjne nie są wystarczające. Aby turysta poznał wszystkie atrakcje Powiatu Opolskiego konieczne jest nowe, szersze wypracowanie innowacyjnych narzędzi promocji zewnętrznej powiatu. Można także skorzystać z innych, dotychczas skutecznych modeli promocji, zaobserwowanych w innych regionach województwa, czy Polski, np. organizacja imprez promocyjnych, a także udział w zewnętrznych tego typu wydarzeniach oraz czynne uczestnictwo w targach i wystawach ogólnopolskich, dotyczących turystyki.

4.9. Kultura i sport

Na terenie Powiatu Opolskiego działa kilka ośrodków kultury, które przygotowują i realizują we współpracy z wieloma instytucjami z regionu corocznie kilkadziesiąt imprez z dziedziny sztuki ludowej, kulinariów, promocji, historii, tańca, zdrowego stylu życia, itp. Za wyjątkiem Gminy Wilków, we wszystkich gminach w Powiecie Opolskim działają ośrodki kultury. Najprężniej działającymi jest Opolskie Centrum Kultury w Opolu Lubelskim oraz Centrum Kultury, Promocji i Turystyki w Poniatowej, które prowadzą wielokierunkową działalność z zakresu edukacji dzieci i młodzieży oraz aktywizację różnych środowisk. Są oni organizatorami cyklu imprez o zasięgu regionalnym i lokalnym. Ponadto w Powiecie Opolskim funkcjonują także inni animatorzy kultury, wśród nich należy wymienić: Ognisko Pracy Pozaszkolnej w Poniatowej, Dom Muzyki w Kraczewicach, Klub Tańca GRAWITAN, Kino „CZYN” w Poniatowej, OCK w Opolu Lubelskim oraz Kino „WRZOS” w Chodlu.

Jednostkami realizującymi zadania z zakresu kultury są również biblioteki publiczne i ich filie, których na terenie powiatu funkcjonuje 21 (2014 r.). Najwięcej placówek bibliotecznych i filii posiadają gminy Józefów nad Wisłą i Poniatowa (4 podmioty), najmniej jest ich w gminie Wilków (1 podmiot). Tylko jeden podmiot prowadzony jest przez samorząd powiatowy, jest to **Powiatowa Biblioteka Publiczna w Opolu Lubelskim**. Jej księgozbiór w 2014 roku liczył 6 654 woluminów i jest to wartość o 30% wyższa niż w 2008 roku.

Historię Ziemi Opolskiej można poznać dzięki działającemu na terenie powiatu **Muzeum Regionalnemu w Kluczkowicach**. Zostało ono powołane przez Radę Powiatu Opola Lubelskiego w czerwcu 2007 roku (uchwała nr VII/62/07). Siedzibą muzeum jest zabytkowy klasycystyczny pałac z pierwszej połowy XIX w., który został rozbudowany przez Jana Kleniewskiego – ówczesnego właściciela Kluczkowic. Prace projektowo budowlane zostały zlecone arch. Konstantemu Wojciechowskiemu, natomiast projektantami wnętrz byli m.in. Stanisław Witkiewicz (wykonał projekt biblioteki w stylu zakopiańskim) oraz Wojciech Gerson (zaprojektował świetlicę wraz z wyposażeniem). Na potrzeby muzeum oddano część pomieszczeń pałacowych: bibliotekę, salon, jadalnię, hol i gabinet Jana Kleniewskiego. Największą atrakcją muzeum jest biblioteka w stylu zakopiańskim projektu Stanisława Witkiewicza. W muzeum eksponowane są zabytki archeologiczne z badań wykopaliskowych z terenu Powiatu Opolskiego (Chodlik, Żmijowiska, Nieszawa Kolonia) oraz eksponaty sztuki ludowej badanego obszaru. Muzeum jest zarządzane przez Starostwo Powiatowe w Opolu Lubelskim.

Źródło: http://www.kraina.org.pl/szlak_muzeow_id_1191.html

Źródło:
http://www.kraina.org.pl/szlak_muzeow_id_1191.html

Dodatkowo na terenie Gminy Karczmiska znajduje się **Izba Pamięci Kolejowej – Stacja Karczmiska**, dzięki której można zapoznać się z historią kolejki wąskotorowej, jedynej takiej w województwie lubelskim. Izba Pamięci powstała z inicjatywy Towarzystwa Miłośników Nałęczowskiej Kolei Dojazdowej w budynku byłej kasy wypłat na stacji Karczmiska. Znajduje się tu wiele ciekawych eksponatów kolejowych m.in. zabytkowa centrala ręczna, czapki kolejowe różnych typów, przeróżne rodzaje lamp – od sygnałowych, po semaforowe, kolekcje starych biletów kartonikowych oraz akcesoria torowe np. wszystkie typy szyn kolejowych oraz urządzenia używane dawniej do budowy torów.

W Gminie Poniatowa funkcjonuje **Izba Pamięci Aptekarskiej** znajdująca się w budynku nowoczesnej apteki. Turyści mają tutaj możliwość zwiedzenia ekspozycji poświęconej historii miejscowego aptekarstwa, w której można znaleźć zabytkowe meble stanowiące wyposażenie apteki z lat '30 XX w., różnorodne przyrządy aptekarskie (np. wojskowy polowy aparat do destylacji, prasa do wyciskania nalewek, łaźnia wodna, perkolator, autoklaw parowy) oraz bogaty zbiór dawnej specjalistycznej literatury farmaceutycznej. Dodatkowo turyści mają możliwość dowiedzenia się wszystkiego o ziołach, sposobach ich przyrządzania, zamorskich surowcach leczniczych oraz chorobach dawnych i obecnych, a także mają możliwość uczestnictwa w pokazie przyrządzania leków według dawnych receptur.

Źródło:

http://www.kraina.org.pl/szlak_muzeow_id_1191.html

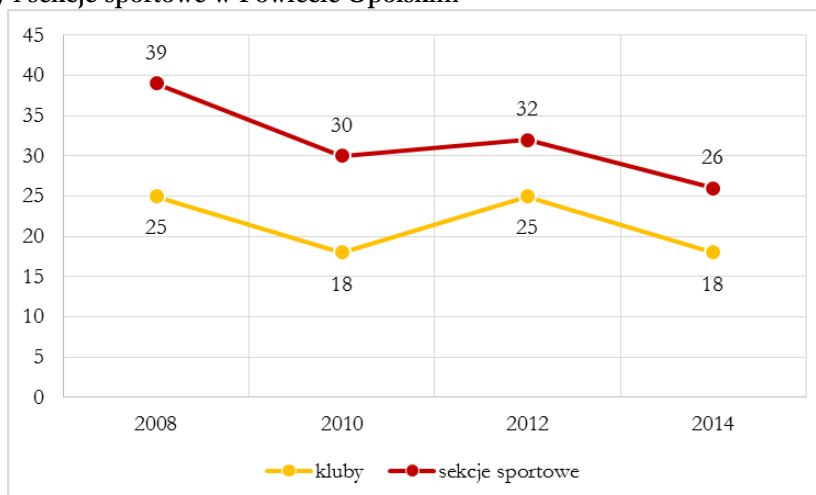
Teren powiatu charakteryzuje się również aktywną działalnością szeregu stowarzyszeń i fundacji skupiających miłośników regionu. Ich głównym zakresem działalności jest kultywowanie lokalnej tradycji poprzez organizowanie i uczestnictwo w różnego rodzaju festiwalach i wydarzeniach kulturalnych. Działają tutaj różnego rodzaju zespoły będące piękną wizytówką kulturalną Powiatu Opolskiego. Należą do nich:

- zespoły dziecięce z Poniatowej:
 - ✓ **Scholares Minores pro Musica Antiqua** – dziecięco-młodzieżowy zespół muzyki dawnej założony w 1978 r.,
 - ✓ **Chóry Szczygiełki: Małe, Średnie, Grandi,**
 - ✓ **Kameralna Orkiestra Smyczkowa „KOS”** – zespół złożony wyłącznie z dzieci i młodzieży uczącej się gry głównie na skrzypcach, wiolonczelach, gitarach, powstał w 1985 r.,
 - ✓ **Zespół mandolinowy O sole Mio** – wykonuje klasykę muzyki popularnej, powstał w 1994r.,
 - ✓ Zespół gitar klasycznych **Papa Chorda** założony w 1992 r.,
 - ✓ Zespół Fletów Prostych **IL Cardellino** założony w 2004 r.,
 - ✓ Kapela Folkowa **„Czarne Bociany”;**
- **Zespół Pieśni i Tańca KLUCZKOWICE** – założony w 1969 roku, działa w strukturze Zespołu Szkół Zawodowych im. S. Konarskiego w Opolu Lubelskim. Młodzież tworząca zespół kultywująca tradycję ojców i dziadów poznaje polską kulturę narodową, piękno tańców i melodii ludowych oraz urodę strojów. Przez 30 lat istnienia zespół otrzymał wiele nagród i wyróżnień, uczestniczył również w festiwalach krajowych i zagranicznych, m.in. w Bułgarii, Danii, Portugalii, Francji, Niemiec, Mołdawii i Węgrzech;
- **Dziecięcy Zespół Tańca Towarzyskiego WISEŁKA** – założony w 2005 roku, tworzy go 50 osób – uczniowie szkół podstawowych i gimnazjum gminy Łaziska; wykonują tańce standardowe, latynoamerykańskie i polskie tańce narodowe;
- **Dziecięcy Zespół Pieśni i Tańca POWIŚLOKI** – założony w 1982 r., działa przy Zespole Szkół nr 2 w Opolu Lubelskim. Repertuar zespołu oparty jest na folklorze Powiśla Lubelskiego, Krzczonowskim, Łowickim, Rzeszowskim, Kurpiowskim, Śląskim, a także na polskich tańcach narodowych;
- **Kapela Ludowa KARCZMIAKI** – utworzona w 1998 r. przy Gminnym Ośrodku Kultury w Karczmiakach. Kapela gra i śpiewa melodie lubelskiego Powiśla: powiśloki, polki, oberki, marsze, pieśni weselne, flisackie. Uczestniczy w imprezach gminnych, powiatowych i wojewódzkich oraz w imprezach folklorystycznych poza granicami kraju – m.in. w Mołdawii, na Węgrzech;

- **Zespół Obrzędowy KALINA** – działa w Pusznie Godowskim od blisko 70 lat. Kulturuje autentyczne tradycje, zwyczaje i obrzędy puszniewskiej społeczności – „Dożynki”, Herody, Gody Pusznowskie, Jaselka. Na repertuar składają się także pieśni i przyśpiewki ludowe;
- **Zespół Śpiewaczy NIEZDOWIANKI z Niezdowa** – założony w 1975 roku, wykonuje piosenki ludowe z Powiatu Opolskiego;
- **Zespół wokalny-instrumentalny WRZELOWIACY** – założony w 1992 roku. W swoim repertuarze zespół posiada znane piosenki ludowe i obyczajowe;
- **Chór żeński CANTATA** – założony w 1992 roku. W repertuarze grupy znajduje się muzyka klasyczna;
- **Chór Absolwentów Szkoły Podstawowej w Karczmiskach** – założony w 2004 roku. Chór powstał w celu uczczenia 100-lecia istnienia Szkoły Podstawowej w Karczmiskach i od tej chwili regularnie bierze udział w ważnych wydarzeniach na terenie gminy. W repertuarze chóru znajduje się wiele utworów patriotycznych, religijnych, ludowych oraz kolędy i pastoralki;
- **Chór CUM MUSICA z Poniatowej** – powstał w 2005 r., działa w oparciu o zarejestrowane w KRS w marcu 2006 r. Stowarzyszenie Miłośników Śpiewu Chóralnego „Cum Musica” w Poniatowej. Zrzesza byłych członków poniatowskich „Szczygielków” oraz „Scholares Minores pro Musica Antiqua”. Wykonywany repertuar: utwory klasyczne, sakralne, folklorystyczne, standardy muzyki światowej;
- **Zespół Cygański ROMANI CIERCHEŃ** – założony w 1996 roku; zespół propaguje folklor cygański poprzez śpiew i taniec. Repertuar: muzyka cygańska we współczesnej aranżacji;
- **Zespół Tańca Towarzyskiego MAŁA ASTRA** – powstał w 2004 roku; w swoim programie prezentuje tańce latynoamerykańskie, standardowe, a także polskie tańce narodowe;
- **Zespół Tańca STEP BY STEP** – założony w 2005 roku; w swoim programie prezentuje tańce latynoamerykańskie i standardowe.

Na terenie Powiatu Opolskiego w 2014 roku funkcjonowało 18 klubów sportowych, które prowadzą różnorodną działalność w wielu sekcjach sportowych, głównie w sekcji piłki nożnej. Wszystkie zrzeszają 1123 członków. Do najchętniej uprawianych dyscyplin, oprócz piłki nożnej należą: tenis stołowy, pływanie, lekkoatletyka.

Wykres 14. Kluby i sekcje sportowe w Powiecie Opolskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Liczba klubów sportowych od 2008 roku ulega ciągłym zmianom. Liczba sekcji sportowych od 2008 roku w klubach sportowych Powiatu Opolskiego zmniejszyła się o 13 jednostek. Podobna sytuacja ma miejsce jeżeli chodzi o liczbę członków klubów sportowych, na przestrzeni 7 lat liczba ta zmniejszyła się o 339 osób.

Na terenie powiatu odbywają się liczne imprezy sportowe, głównie o zasięgu lokalnym i powiatowym w takich dyscyplinach jak: piłka nożna, tenis stołowy, piłka siatkowa, biegi przełajowe, piłka ręczna, piłka koszykowa. Większość imprez sportowych kierowanych do mieszkańców propaguje zdrowy tryb życia poprzez rekreację, turystykę i aktywny wypoczynek.

Powiat Opolski charakteryzuje się bogatą ofertą obiektów sportowych na swoim terenie. Zlokalizowanych jest tutaj 19 przyszkolnych sal gimnastycznych, 4 stadiony sportowe (w Opolu Lubelskim, w Poniatowej, w Wilkowie oraz w Józefowie nad Wisłą), 4 boiska do siatkówki (2 w Poniatowej, w Chodlu oraz w Łaziskach), 4 boiska do koszykówki (3 w Poniatowej, 1 w Łaziskach), 20 przyszkolnych oraz 17 pozostałych boisk do piłki nożnej, 6 przyszkolnych boisk wielofunkcyjnych, kryta pływalnia w Poniatowej, 4 kąpieliska (w Opolu Lubelskim, w Poniatowej, w Chodlu oraz w Kluczkowicach), 9 siłowni, 2 bieżnie, 1 sekcja jeździecka oraz 1 wypożyczalnia sprzętu sportowego (do sportów zimowych).

Do obiektów sportowych prowadzonych przez samorząd powiatowy należy hala sportowa zlokalizowana w Opolu Lubelskim przy Zespole Szkół Zawodowych im. Stanisława Konarskiego oraz kompleks sportowo-rekreacyjny pn. „Moje Boisko Orlik – 2012” zlokalizowany w Karczmiskach przy Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym im. Ewy Szelburg-Zarembiny.

Obecna infrastruktura sportowa nie zapewnia jednak w pełni zapotrzebowania na sport w powiecie, zauważalny jest tutaj brak infrastruktury przystosowanej do sportów zimowych. Coraz większa liczba osób widzi korzyści z czynnego uprawiania sportu, a to z kolei wymaga coraz więcej miejsc przystosowanych do oczekiwań mieszkańców.

Pomimo stopniowej rozbudowy infrastruktury sportowo-rekreacyjnej istnieją obiekty, które wymagają jak najszybszej modernizacji. Zachodzi również konieczność rozbudowy obiektów sportowych, przyległych do placówek oświatowych, gdzie młodzież szkolna odbywa zajęcia z wychowania fizycznego.

4.10. Potencjał gospodarczy

Gospodarka Powiatu Opolskiego ma charakter wielofunkcyjny. Opiera się głównie na lokalnych walorach i surowcach, a dominującymi branżami są: przemysł związany z przetwórstwem płodów rolnych oraz usługi związane z turystyką. Niewielkie uprzemysłowienie powiatu oraz zachowanie zasady zrównoważonego rozwoju spowodowały, że obrano dwa kierunki rozwoju gospodarczego. Pierwszy to rozwój przedsiębiorstw w branżach produkcyjnych i usługowych, natomiast drugi to rozwój turystyki opartej na walorach naturalnych ze wzbogaceniem oferty o usługi umożliwiające aktywny wypoczynek.

Gospodarczemu rozwojowi Powiatu Opolskiego sprzyja korzystne położenie geograficzne, szczególnie ze względu na przecinające się tutaj ważne szlaki komunikacyjne. Powiat Opolski dysponuje odpowiednim potencjałem ludzkim oraz stosunkowo dobrze rozwiniętą infrastrukturą techniczną. Największe możliwości dla inwestorów w Powiecie Opolskim upatrywane są w przemyśle rolno-spożywczym i chłodniczym oraz turystyce.

Rolnictwo

Rolnictwo jest podstawowym działem gospodarki, gdyż zaspokaja elementarne potrzeby ludności – wytwarza żywność oraz wiele innych produktów dostarczanych do różnych gałęzi przemysłu m.in. spożywczego, obuwniczego, chemicznego i włókienniczego. Dział ten jest głównym źródłem dochodów dla znacznej części światowej społeczności. Na rozwój rolnictwa wpływa wiele czynników, zarówno przyrodniczych (m.in. żyzność gleb, warunki klimatyczne, stosunki wodne, ukształtowanie powierzchni), jak i pozaprzyrodniczych (m.in. sposób gospodarowania, stosunki własnościowe).

Powiat Opolski ma typowo rolniczy charakter. Istotnym faktem dla rozwoju rolnictwa w kontekście rozwoju szeroko pojętej gospodarki w Powiecie Opolskim jest występowanie na tym terenie gleb, wykazujących dobre właściwości do produkcji rolniczej. Dlatego produkty wytwarzane przez lokalnych rolników stanowią ważny element w skali produkcji żywności w województwie i kraju.

W strukturze użytkowania terenu w Powiecie Opolskim grunty rolne zajmują ponad 66,5% (53 991,11 ha) powierzchni całkowitej powiatu. Wśród nich dominującą pozycję zajmują użytki rolne (82,3% powierzchni gruntów rolnych). Duży odsetek wśród użytków rolnych stanowią sady (34,22%) zajmujące powierzchnię prawie 18 474 ha. Użytki zielone tj. łąki i pastwiska zajmują 4,8% gruntów rolnych, natomiast lasy i grunty leśne – 11,7%. Gminami, które wykazują największy procentowy udział użytków rolnych w strukturze zagospodarowania terenu są Poniatowa i Chodel, gdzie udział użytków rolnych w powierzchni obszaru gminy wynosi odpowiednio 68,5% i 61,7%. Natomiast najmniejszym udziałem użytków rolnych charakteryzuje się Gmina Karczmiska – 45,6% i Gmina Opole Lubelskie – 50,2%. Taka struktura niewątpliwie wskazuje na dominujące znaczenie rolnictwa w gospodarce Powiatu Opolskiego.

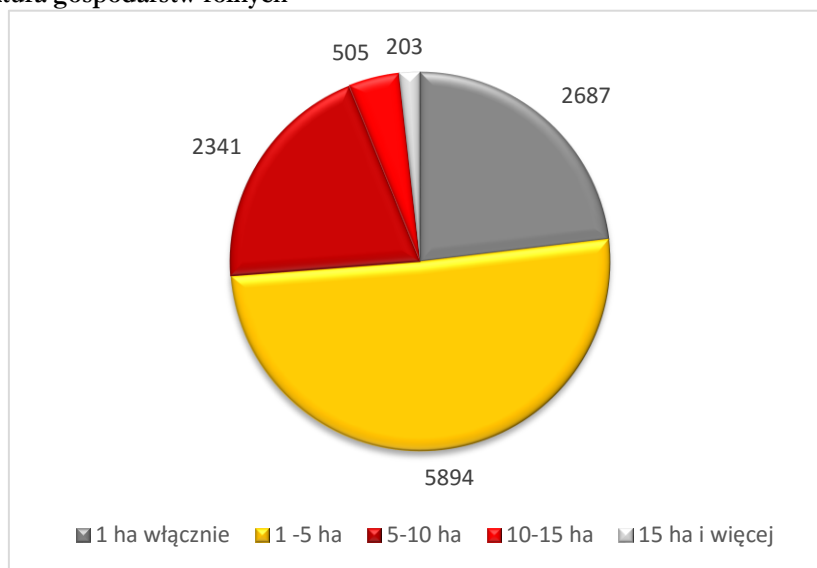
Tabela 16. Udział użytków rolnych w poszczególnych jednostkach samorządu terytorialnego

	Udział użytków rolnych w %
POLSKA	57,8
WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE	66,4
POWIAT OPOLSKI	58,3
Gminy Powiatu Opolskiego	
Gmina Chodel	61,7
Gmina Józefów nad Wisłą	52,7
Gmina Karczmiska	45,6
Gmina Łaziska	56,6
Gmina Opole Lubelskie	50,2
Gmina Poniatowa	68,5
Gmina Wilków	55,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Duży wpływ na poziom rolnictwa ma struktura wielkościowa gospodarstw. Im większe gospodarstwa, tym większe możliwości produkcyjne rolnika, a zatem i dochody, jakie może uzyskać. Duża wielkość gospodarstw sprzyja również specjalizacji, a gospodarstwa wyspecjalizowane są na ogół bardziej wydajne. Analiza wyników Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2010 r., pierwszego spisu realizowanego od czasu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, wskazuje na ogólną liczbę gospodarstw rolnych wynoszącą 11 630. Powiat odznacza się dosyć niekorzystną strukturą agrarną pod względem wielkości gospodarstw. Przeważają gospodarstwa o powierzchni od 1 do 5 ha (50,7%). Gospodarstwa o powierzchni od 5 do 10 ha stanowią 20,13% wszystkich gospodarstw obszaru, natomiast gospodarstwa o powierzchni od 10 do 15 ha jedynie 4,3%. Gospodarstw rolnych powyżej 15 ha w powiecie jest tylko 203 (1,75%). Najwięcej gospodarstw o największej powierzchni występuje w gminach Poniatowa (51) oraz Chodel (38).

Wykres 15. Struktura gospodarstw rolnych

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS

Średnia wielkość gospodarstw rolnych na obszarze Powiatu Opolskiego wynosi 4,64 ha i jest niższa niż średnia dla województwa lubelskiego (6,41 ha) i kraju (7,93 ha). Pozytywnym zjawiskiem jest natomiast coraz lepsze wyposażenie w zmechanizowany sprzęt rolniczy: ciągniki, opryskiwacze i kombajny.

W Powiecie Opolskim zgodnie z danymi Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku funkcjonuje 3 363 gospodarstw rolnych, w których występuje chów i hodowla drobiu, 1 483, w których występuje chów i hodowla trzody chlewnej, 1 071, w których występuje chów i hodowla bydła, 473 w których występuje chów i hodowla koni oraz 96, w których występuje chów i hodowla kóz.

Na rodzaje upraw i hodowanych zwierząt bezpośredni wpływ mają uwarunkowania przyrodnicze takie jak: klimat, gleby, ukształtowanie terenu i stosunki wodne. Położenie powiatu w zachodniej części Wyżyny Lubelskiej, w dolinie rzeki Wisły, szczególnie korzystnie wpływa na rozwój rolnictwa, a zwłaszcza sadownictwa. Województwo lubelskie, szczególnie jej zachodnia część jest jednym z największych zagłębi owoców miękkich w Polsce, do których także należy Powiat Opolski. Produkcja jabłek, śliwek, wiśni, porzeczek i malin stanowi największą część produkcji owoców w powiecie.

Dominującą gałęzią gospodarki w Powiecie Opolskim jest przemysł związany z przetwórstwem płodów rolnych, głównie sektor przetwórstwa owocowo-warzywnego i rolno-spożywczego. Opiera się on na lokalnej bazie surowcowej, dzięki czemu wyroby są wysoko cenione nie tylko w kraju, ale także za granicą. W powiecie funkcjonuje kilka znaczących zakładów przetwórstwa owoców, warzyw i chmielu. W gronie tym znajdują się:

- RAUCH POLSKA Sp. z o.o. Zakład Produkcyjny Kluczkowice,
- APPOL Sp. z o.o. Zakład Przetwórstwa Owocowego w Opolu Lubelskim,
- POL - OWOC w Opolu Lubelskim,
- SOKPOL – Koncentraty Sp. z o.o. Zakład Przetwórstwa Owoców i Warzyw w Zagłobie,
- JAAK Sp. z o.o. Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowo-Handlowe w Zadolu,
- PHU SADPOL Mirosław Wosik w Lesie Dębowym,
- TRANS - GALOPP Sp. z o.o. w Opolu Lubelskim,
- FRUKTOSAD Sp. z o.o. w Ratoszynie Drugim,
- TWARDZIK Sp. j. Chłodnia Owoców i Warzyw w Łaziskach,
- FRUCTO - MAJ w Granicach.

W ostatnich latach widoczne jest spore zainteresowanie łączeniem się gospodarstw w grupy producenckie w celu zwiększenia swojej konkurencyjności, które w Powiecie Opolskim ze względu na specyfikę obszaru związane są głównie z produkcją i przetwórstwem owoców miękkich. Na terenie powiatu działają dwie grupy producenckie: **FruVitaLand Sp. z o.o. Grupa Producentów Owoców i Warzyw** oraz „**Józefów Sad**” Sp. z o.o.

FruVitaLand Sp. z o.o. powstała w sierpniu 2011 roku, aktualną siedzibą spółki jest Piotrawin 116a w gminie Łaziska. Przedmiotem obrotu Grupy są owoce jabłoni, wiśni, śliwy, gruszy, truskawki, maliny, porzeczki oraz warzywa. Obecnie w Grupie zrzeszonych jest 128 członków, którzy w sumie posiadają ok. 1 100 ha upraw, a w tym: uprawy sadownicze 527 ha (głównie: jabłonie – 442 ha oraz wiśnie – 70 ha), owoce miękkie 242 ha (głównie: porzeczki – 138 ha oraz maliny – 94 ha) i pozostałe uprawy w tym warzywa 320 ha⁴.

Grupa producencka „**Józefów Sad**” Sp. z o.o. została założona w 2008 r. przez 8 sadowników, siedziba spółki mieści się przy ul. Urzędowskiej 47 w Józefowie nad Wisłą. Obecnie grupa skupia 94 gospodarstwa o łącznej powierzchni upraw sadowniczych ok. 700 ha. Grupa zajmuje się produkcją owoców: jabłoni (stanowią 80% ogólnej powierzchni uprawianych owoców), grusz, wiśni, czereśni, śliw, malin, rabarbaru, porzeczki czarnej i czerwonej, agrestu, aronii⁵.

Ponadto na terenie powiatu działa kilka zrzeszeń producentów owoców i warzyw:

- Zrzeszenie Producentów Owoców i Warzyw „Podlipie” w Chruślinie,
- Zrzeszenie Producentów Owoców i Warzyw „Przełom” w Wilkowie,
- Zrzeszenie Producentów Owoców i Warzyw „SAD-VIT” w Wilkowie,
- Zrzeszenie Producentów Owoców i Warzyw „NIWA” w Lesie Dębowym,
- Zrzeszenie Producentów Owoców, Warzyw i Materiału Szkółkarskiego „WISŁA” w Zakrzowie,
- Zrzeszenie Producentów Owoców i Warzyw w Wandalinie,
- Nadwiślańskie Towarzystwo Producentów Owoców w Wojciechowie,
- Nadwiślańskie Zrzeszenie Producentów Chmielu w Wilkowie.

W Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 cały obszar Powiatu Opolskiego przyporządkowany został do Obszaru Strategicznej Interwencji Nowoczesna Wieś (obszar rozwoju gospodarki rolniczej).

⁴ <http://fruvitaland.pl/o-nas>

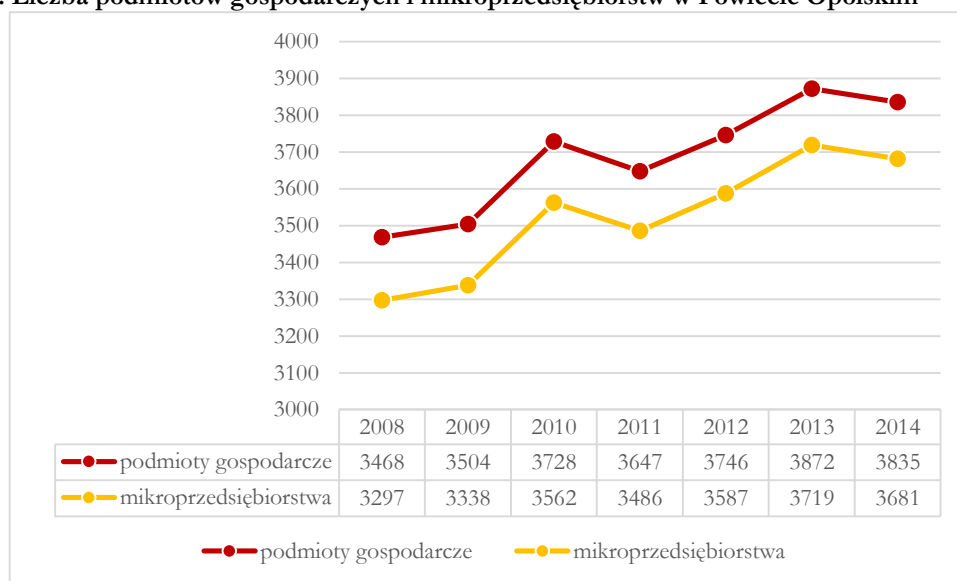
⁵ <http://www.jozefowsad.pl/index>

Przedsiębiorczość pozarolnicza

Rozwój przedsiębiorczości pozarolniczej jest niezwykle ważny, zarówno na obszarach wiejskich jak i miejskich. Prowadzi do tworzenia miejsc pracy poza rolnictwem i do dywersyfikacji źródeł utrzymania ludności.

W Powiecie Opolskim od 2008 roku można zauważyć rosnący trend w zakresie zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego pod koniec 2014 roku na terenie powiatu funkcjonowało 3 835 podmiotów gospodarczych, w porównaniu do roku 2008 liczba podmiotów zwiększyła się aż o 367. Wśród wszystkich podmiotów wpisanych do rejestru przedsiębiorców 95,4% stanowiły podmioty z sektora prywatnego, z czego 79,6% to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Sektor publiczny liczył jedynie 177 podmiotów, wśród których 76,3% stanowiły państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego.

Wykres 16. Liczba podmiotów gospodarczych i mikroprzedsiębiorstw w Powiecie Opolskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Liczba podmiotów gospodarczych jest w dużej mierze kształtowana przez mikroprzedsiębiorstwa czyli przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób włącznie. Mikroprzedsiębiorstwa w 2014 roku w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych stanowiły prawie 96%. Małych przedsiębiorstw było wówczas 132, średnich – 20, natomiast dużych zaledwie 2.

Tabela 17. Najważniejsze przedsiębiorstwa Powiatu Opolskiego

Lp.	Nazwa przedsiębiorstwa	Adres	Branża
1.	Powiatowe Centrum Zdrowia Sp. z o.o.	ul. Przemysłowa 4a, 24-300 Opole Lubelskie	Działalność lecznicza
2.	Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Opolu Lubelskim	ul. Przemysłowa 16, 24-300 Opole Lubelskie	Branża mleczarska
3.	Spółdzielnia "Swojak" z odpowiedzialnością udziałami	Karczmiska Pierwsze, 24-310 Karczmiska	47.19.Z - Pozostała sprzedaż detaliczna prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach
4.	Pawtrans Holding Sp. z o.o.	ul. Szkolna 19, 24-320 Poniatowa,	49.41.Z - Transport drogowy towarów
5.	Wentworth Tech Sp. z o.o.	ul. Przemysłowa 19, 24-320 Poniatowa	28.24.Z - Produkcja narzędzi ręcznych mechanicznych
6.	Sokpol-Koncentraty Sp. z o.o.	Zagłoba 25, 24-313 Wilków	10.32.Z - Produkcja soków z owoców i warzyw
7.	"GEOMAX" Misztal - Stateczny Spółka Jawna	ul. Przemysłowa 16, 24-300 Opole Lubelskie	10.82.Z - Produkcja kakao, czekolady i wyrobów cukierniczych

8.	"METALTON" G. Olchawski Spółka Jawna	ul. Przemysłowa 31, 24-320 Poniatowa	25.73.Z - Produkcja narzędzi
9.	Zubrzycki Tadeusz Piekarnia w Kraczewicach	Kraczewice Prywatne 26, 24-320 Poniatowa	10.71.Z - Produkcja pieczywa; produkcja świeżych wyrobów ciastkarskich i ciastek
10.	Spółdzielnia Zaopatrzenia i Zbytu SCH Opole Lub.	ul. Przemysłowa 23, 24-300 Opole Lubelskie	47.19.Z - Pozostała sprzedaż detaliczna prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach
11.	PPH "STAMPOL" SPÓŁKA JAWNA L. I K. STANKIEWICZ	ul. Przemysłowa 18, 24-300 Opole Lubelskie	47.76.Z - Sprzedaż detaliczna kwiatów, roślin, nasion, nawozów, żywych zwierząt domowych, karmy dla zwierząt domowych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach, 47.78.Z - Sprzedaż detaliczna pozostałych nowych wyrobów prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach, 46.71.Z - Sprzedaż hurtowa paliw i produktów pochodnych, 46.73.Z - Sprzedaż hurtowa drewna, materiałów budowlanych i wyposażenia sanitarnego, 47, 52, Z, - Sprzedaż detaliczna drobnych wyrobów metalowych, farb i szkła prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach, 46.75.Z - Sprzedaż hurtowa wyrobów chemicznych, 47.30.Z - Sprzedaż detaliczna paliw do pojazdów silnikowych na stacjach paliw, 49.41.Z - Transport drogowy towarów, 66.19.Z - Pozostała działalność wspomagająca usługi finansowe, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych, 71.20.B - Pozostałe badania i analizy techniczne.
12.	P.H.U. AGRO-LUX MIRON ŁAKOMY	ul. Fabryczna 4, 24-300 Opole Lubelskie	46.61.Z - Sprzedaż hurtowa maszyn i urządzeń rolniczych oraz dodatkowego wyposażenia
13.	„STAMPOL-TRADE STANKIEWICZ” SPÓŁKA JAWNA	ul. Przemysłowa 42, 24-300 Opole Lubelskie	46.39.Z - Sprzedaż hurtowa niewyspecjalizowana żywności, napojów i wyrobów tytoniowych, 46.34.B - Sprzedaż hurtowa napojów bezalkoholowych, 46.35.Z - Sprzedaż hurtowa wyrobów tytoniowych, 46.37.Z - Sprzedaż hurtowa herbaty, kawy, kakao i przypraw, 46.38.Z - Sprzedaż hurtowa pozostałej żywności, włączając ryby, skorupiaki i mięczaki, 49.41.Z - Transport drogowy towarów, 47.11.Z - Sprzedaż detaliczna prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach z przewagą żywności, napojów i wyrobów tytoniowych,

		68.20.Z - Wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi, 77.11.Z - Wynajem i dzierżawa samochodów osobowych i furgonetek, 77.12.Z - Wynajem i dzierżawa pozostałych pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli.
--	--	---

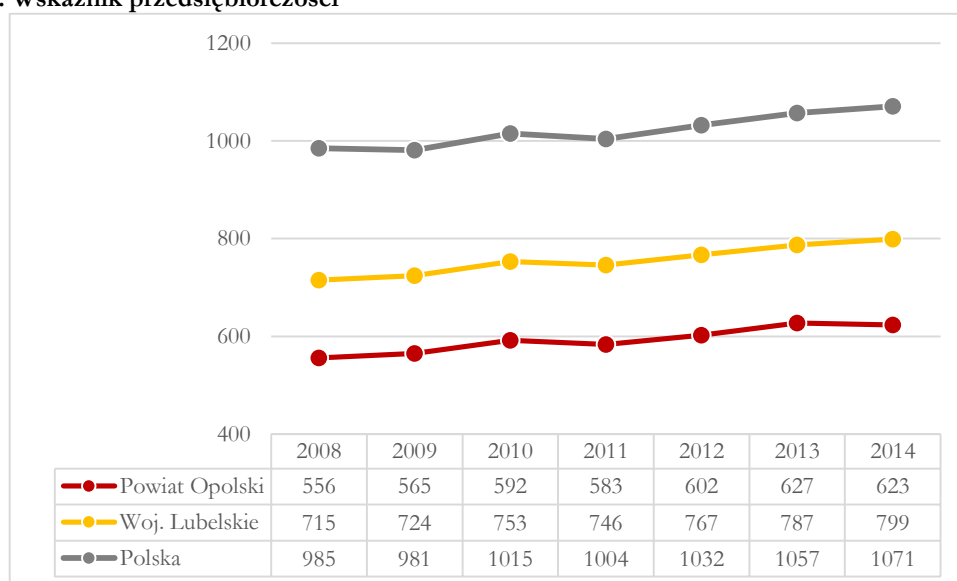
Źródło: opracowanie własne na podstawie ankietyzacji, październik 2015 r.

Zgodnie z rejestrem REGON na terenie Powiatu Opolskiego w 2014 roku funkcjonowało 747 podmiotów z sektorów przemysł i budownictwo i 115 podmiotów w sektorach rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo. Aż 77,5% podmiotów prowadzi działalność w pozostałych sekcjach rejestru REGON.

Najwięcej zarejestrowanych podmiotów prowadzi działalność gospodarczą w dziale handel i naprawy pojazdów mechanicznych (sekcja G) – 1 283 podmioty. Drugą najpopularniejszą branżą jest budownictwo (sekcja F), gdzie zarejestrowanych jest 426 podmiotów. Na kolejnych miejscach plasują się: transport i gospodarka magazynowa (sekcja H) oraz przetwórstwo przemysłowe (sekcja C).

Analizując sferę gospodarczą, oprócz liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, należy uwzględnić także wskaźnik przedsiębiorczości, mierzony liczbą podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 000 mieszkańców. Wskaźnik dla Powiatu Opolskiego pod koniec 2014 roku wynosił 623 podmioty na 10 000 mieszkańców i był dużo niższy niż wskaźnik dla województwa (799 podmiotów) i kraju (1 071 podmiotów).

Wykres 17. Wskaźnik przedsiębiorczości

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Największą wartością wskaźnika przedsiębiorczości w Powiecie Opolskim charakteryzuje się gmina Opole Lubelskie – 753 podmioty, następną jest gmina Poniatowa z wartością wskaźnika wynoszącą 711. Największą wartością wskaźnika wśród gmin wiejskich charakteryzuje się gmina Chodel (663 podmioty).

Niepokojącym zjawiskiem jest bardzo powolny rozwój przedsiębiorczości powiatu mierzony liczbą nowopowstałych podmiotów gospodarczych. Powiat Opolski pod względem wskaźnika nowo zarejestrowanych podmiotów na 10 000 ludności zajmuje ostatnią pozycję wśród wszystkich powiatów województwa lubelskiego z wynikiem 52 podmioty. Niewiele większą liczbą podmiotów charakteryzują się powiaty: kraśnicki, zamojski, łęczyński, hrubieszowski i bialski.

Istotnym warunkiem dla rozwoju przedsiębiorczości jest przygotowanie terenów inwestycyjnych dla potencjalnych inwestorów. Inwestorzy zakładający swoje firmy na danym obszarze aktywizują tym samym gospodarkę oraz poprawiają warunki życia tamtejszych mieszkańców poprzez zapewnienie stabilności na rynku pracy. Jednakże, aby inwestor zainteresował się danym terenem, teren ten musi posiadać pewne cechy tworzące ogólnopojętą atrakcyjność inwestycyjną, na którą składają się między innymi: dostępność komunikacyjna, zasoby ludzkie, chłonność rynku, infrastruktura społeczna i gospodarcza, stan środowiska, poziom bezpieczeństwa publicznego oraz poziom rozwoju gospodarczego.

W celu stworzenia warunków sprzyjających zakładaniu nowych przedsiębiorstw na terenie Powiatu Opolskiego, władze powiatu wraz z władzami poszczególnych gmin realizują i planują realizować projekty z zakresu poprawy infrastruktury technicznej polegającej między innymi na budowie i modernizacji dróg oraz rozbudowie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, a także gazowej.

Na terenie Powiatu Opolskiego wyznaczonych zostało kilka terenów przeznaczonych na cele inwestycyjne. Występują tutaj również działki, które potencjalnie mogą zostać na ten cel wykorzystane. Stworzenie terenów inwestycyjnych niewątpliwie wpłynie pozytywnie na rozwój w szczególności pozarolniczego sektora gospodarki.

Tabela 18. Tereny aktywności gospodarczej na terenie Powiatu Opolskiego

	Nazwa obszaru	Adres	Powierzchnia	Uzbrojenie
1.	Strefa Przemysłowa (obszar byłych zakładów EDA)	Poniatowa, ul. Przemysłowa	100 ha	pełne
2.	Inwestycyjny Sporniak	Poniatowa, ul. Szkolna, Kraczewicka	30 ha	pełne
3.	Obszar Tarnobrzeskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (obszar byłych zakładów EDA)	Poniatowa, ul. Przemysłowa	4,5 ha	pełne
4.	Teren usług komercyjnych	Kol. Szczekarków	2,63 ha	Energia elektryczna, sieć wodociągowa
5.	Południowa część miasta przy obwodnicy	Opole Lubelskie	Ok. 45 ha	w sąsiedztwie
6.	Tereny po byłej cukrowni	Opole Lubelskie, ul. Fabryczna	Ok. 8 ha	pełne
7.	Tereny obok Appolu i Zakładu Karnego	Opole Lubelskie, ul. Owocowa		w sąsiedztwie

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Podsumowując, dla rozwoju przedsiębiorczości Powiatu Opolskiego niezbędne jest stworzenie konkurencyjnych warunków w stosunku do innych obszarów poprzez zapewnienie stabilnego i dynamicznego rozwoju gospodarczego. Do przykładowych działań sprzyjających aktywności gospodarczej, które należy wdrożyć w celu rozwoju przedsiębiorczości należy zaliczyć:

- wydzielenie atrakcyjnie położonych działek pod inwestycje,
- rozwój dróg i telekomunikacji,
- podnoszenie kwalifikacji lokalnych kadr,
- wprowadzenie ułatwień w procedurze urzędowej,
- inicjowanie ośrodków wspierania przedsiębiorczości,
- promocja powiatu,
- udzielanie ulg podatkowych na terenie poszczególnych gmin dla inwestorów.

Brak realizacji powyższych działań, a szczególnie inwestycji infrastrukturalnych, jest czynnikiem wpływającym na zmniejszenie atrakcyjności inwestycyjnej obszaru oraz pogorszenie sytuacji podmiotów gospodarczych.

4.11. Jakość rządzenia w powiecie

Kapitał społeczny

Jednym z głównych przejawów dobrego rządzenia na poziomie lokalnym jest jakość kapitału społecznego i jego zaangażowanie w proces zarządzania wspólnotą. Jakość kapitału społecznego można określić dzięki zbadaniu na danym obszarze zaufania społecznego i bezpieczeństwa publicznego (będącego podstawowymi elementami), poziomu aktywności obywatelskiej (mierzonej między innymi udziałem w wyborach i organizacjach społecznych), struktury organizacji pozarządowych, potencjału kulturowego i kreatywnego, a także postawy i wyznawanych wartości.

Jakość kapitału społecznego trudno jest jednoznacznie ocenić. Wydaje się, że w Powiecie Opolskim jakość kapitału społecznego jest dość duża, ale niewątpliwie wymaga dalszego uaktywnienia i rozwoju. Do najważniejszych argumentów przemawiających za powyższym stwierdzeniem należy zaliczyć:

- znaczne zaangażowanie mieszkańców powiatu w życie społeczno-kulturalne (np. liczba działających zespołów artystycznych, aktywność sportowa, uczestnictwo w imprezach kulturalnych, itd.),
- średnia liczba aktywnie działających organizacji pozarządowych na terenie powiatu (5 fundacji i 173 stowarzyszeń i organizacji społecznych zarejestrowanych w rejestrze REGON, co daje 29 podmiotów na 10 tys. mieszkańców, przy średniej dla województwa i kraju wynoszącej 33 podmioty),
- coraz większe zaangażowanie mieszkańców w sprawy nowatorskie (samozatrudnienie, zakładanie gospodarstw agroturystycznych i ekologicznych, ekonomia społeczna, itd.),
- stosunkowo wysoki poziom partycypacji w wyborach samorządowych (prawie 42% w ostatnich wyborach samorządowych w 2014 roku).

Bezpieczeństwo publiczne

Dbalność o bezpieczeństwo publiczne na terenie Powiatu Opolskiego jest jednym z najważniejszych zadań własnych władz powiatu. Do innych zadań powiatu w ramach szeroko pojętego bezpieczeństwa i porządku publicznego należy zaliczyć m.in.: ochronę przeciwpowodziową i przeciwpożarową, zwierzchnictwo nad powiatową komendą policji, straży pożarnej, powiatowym inspektoratem sanitarnym, a także współpraca z administracją rządową w zapobieganiu klęskom żywiołowym.

W zakresie ochrony bezpieczeństwa publicznego w Powiecie Opolskim działają następujące instytucje:

- Powiatowa Komenda Państwowej Straży Pożarnej – zlokalizowana w Opolu Lubelskim przy ul. Przemysłowej 25. Składa się z następujących wydziałów i stanowisk: Wydział operacyjny, Samodzielne stanowisko pracy ds. kontrolno-rozpoznawczych, Sekcja ds. organizacyjno-kadrowych, Samodzielne stanowisko pracy ds. finansowych, Samodzielne stanowisko pracy ds. technicznych, Samodzielne stanowisko pracy ds. kwatermistrzowskich, Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza oraz Posterunek JRG w Poniatowej,
- Powiatowa Komenda Policji w Opolu Lubelskim – zlokalizowana przy ul. 25-lecia PRL 4. Komendzie podlega Komisariat Policji w Poniatowej,
- Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego – ul. Parkowa 2, Opole Lubelskie,
- Powiatowy Inspektorat Weterynarii – ul. Józefowska 105, Opole Lubelskie,

- Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna – ul. Puławska 1, Opole Lubelskie,
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Lublinie. Oddział w Opolu Lubelskim – ul. Kaliszańska 20.

Według danych BDL GUS w 2014 roku na terenie Powiatu Opolskiego zakończono postępowanie w sprawie 894 przestępstw, co daje 14,5 przestępstw na 1 000 mieszkańców. Jest to wartość mniejsza w porównaniu do średniej dla województwa – 17,35 oraz kraju – 22,72. Od 2012 roku wartość wskaźnika zmalała o 3,66, co może zarówno świadczyć o mniejszej liczbie zakończonych postępowań, ale także o mniejszej przestępczości na badanym obszarze.

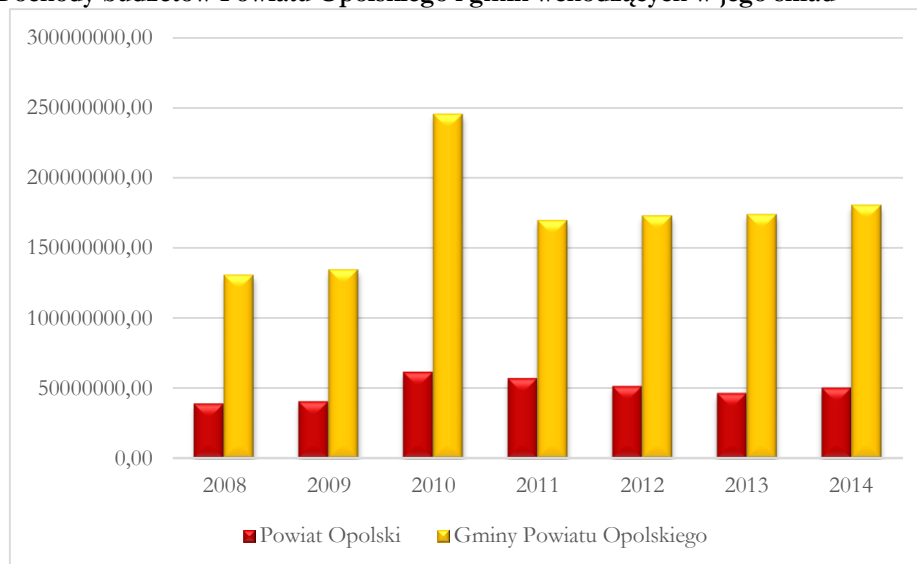
Ponadto na terenie Powiatu Opolskiego działa podległa Starości Spoleczna Straż Rybacka zlokalizowana przy ul. Lubelskiej 4 w Opolu Lubelskim. Zadaniem Straży jest kontrola legalności połowu ryb.

Dodatkowo w Powiecie Opolskim działa instytucja publiczna, dla której bezpieczeństwo powiatu jest szczególnie ważne – Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego, zlokalizowane przy ul. Lubelskiej 4 w Opolu Lubelskim. Do zadań Centrum należy m.in.: pełnienie całodobowego dyżuru w celu zapewnienia przepływu informacji na potrzeby zarządzania kryzysowego, współdziałanie z centrami zarządzania kryzysowego organów administracji publicznej; nadzór nad funkcjonowaniem systemu wykrywania i alarmowania oraz systemu wczesnego ostrzegania; współpraca z podmiotami realizującymi monitoring środowiska oraz z podmiotami prowadzącymi akcje ratownicze, poszukiwawcze i humanitarne, realizacja zadań stałego dyżuru na potrzeby podwyższania gotowości obronnej państwa.

Finanse powiatu

Wielkość dochodów oraz struktura wydatków w budżecie powiatu oraz poszczególnych gmin wchodzących w jego skład świadczy o zdolności powiatu do inwestowania. W ciągu ostatnich 7 lat można zaobserwować stopniowy wzrost dochodów Powiatu Opolskiego oraz gmin z Powiatu Opolskiego. W przypadku powiatu dochody w latach 2008-2014 wzrosły prawie o 29%, zaś w przypadku gmin wzrost ten był nieco większy i wyniósł ponad 38%.

Wykres 18. Dochody budżetów Powiatu Opolskiego i gmin wchodzących w jego skład

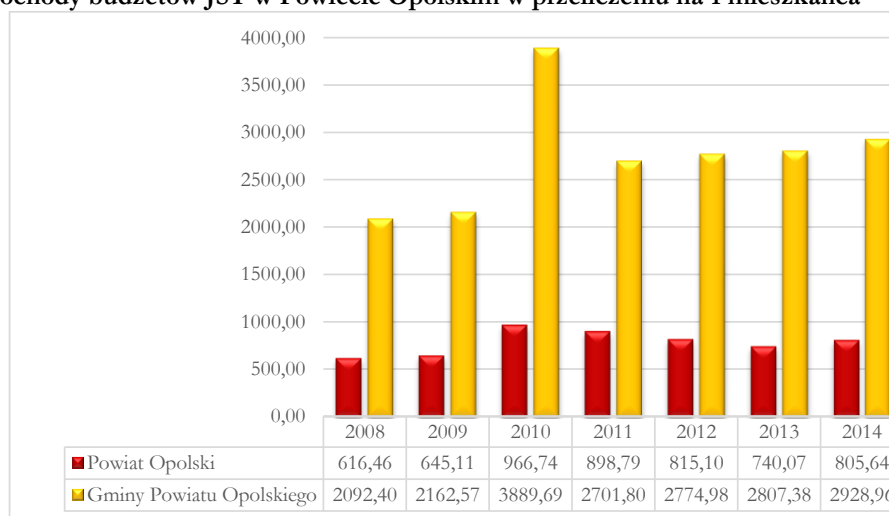

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Pomimo wzrostu dochodów gmin i powiatu, ich wielkość w przeliczeniu na 1 mieszkańca pozostaje na poziomie niższym niż średnio w województwie i kraju. Dochody Powiatu Opolskiego w przeliczeniu na jednego mieszkańca kształtowały się w roku 2014 na poziomie 805,6 zł i były o 11% niższe niż średnio w województwie (896,5 zł) i o 14% niższe niż w kraju (920,4 zł). Dochody gmin Powiatu Opolskiego

w przeliczeniu na jednego mieszkańca kształtowały się na koniec 2014 roku na poziomie 2 929 zł i były o prawie 6% niższe niż średnia dla gmin w województwie (3 093,9 zł) i o prawie 12% niższe w porównaniu ze średnią dla gmin w kraju (3 272,1 zł).

Wykres 19. Dochody budżetów JST w Powiecie Opolskim w przeliczeniu na 1 mieszkańca

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Średnie wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Powiecie Opolskim w 2014 roku wyniosły o 794,7 zł, natomiast w gminach wchodzących w skład powiatu wartość ta wyniosła 2967,1 zł.

Ważnym wskaźnikiem dotyczącym gospodarowania budżetem jednostki samorządu terytorialnego jest udział wydatków inwestycyjnych w ogóle wydatków. W 2014 roku w Powiecie Opolskim według danych dla gmin i powiatów łącznie wyniósł on 14%. Jest to wynik o wiele niższy niż średnia dla województwa (20,3%) i kraju (18%).

Wyróżnienia i promocja

Powiat Opolski aktywnie prowadzi działalność promocyjną. Podstawowym narzędziem promocji Powiatu Opolskiego jest na bieżąco aktualizowana strona internetowa, na której zarówno mieszkańcy, jak i turyści mogą znaleźć potrzebne dla siebie informacje. Oprócz strony internetowej Powiat Opolski prowadzi promocję obszaru za pomocą cukierków „Krówki” w opakowaniach firmowych, kalendarzy firmowych oraz nagród i statuetek okolicznościowych. Ponadto powiat promuje walory turystyczno-przyrodnicze swojego obszaru za pomocą wydawanych folderów, map oraz przewodników, m.in. „Mapa turystyczno-przyrodnicza powiatu opolskiego, 2007 r. i 2011 rok”, folder „Walory przyrodnicze i kulturowe powiatu opolskiego” 2004 rok, folder „Drzewa pomnikowe powiatu opolskiego” 2009 r. i 2010 r., folder „Turystyka przyrodnicza w powiecie opolskim” 2010 r., folder „Ścieżka przyrodnicza Kleniewo” 2008 r., „Przewodnik przyrodniczy Wrzelowiecki Park Krajobrazowy”.

Zgodnie z danymi pozyskanymi w trakcie ankietyzacji Powiat Opolski został wielokrotnie nagrodzony i wyróżniony. Do nagród i wyróżnień urzędu oraz władz i innych osób należy zaliczyć:

- Złoty medal za zasługi dla Obronności Kraju,
- Złoty medal za zasługi dla Ochrony Przeciwpożarowej,
- Złota odznaka MSWiA „Zasłużony dla pożarnictwa”,
- Brązowy Krzyż Zasługi,
- Odznaczenie Ministra Kultury „Zasłużony dla kultury”,
- Nagroda im. Grzegorza Palki,

- Wyróżnienie w konkursie Dom 2006 o kryształową cegłę (na najlepszą inwestycję budowlaną po obu stronach wschodniej granicy UE za zabytkowy pałac w Kluczkowicach, rok 2006),
- Nagroda Obywatelska 25-lecia samorządności przyznana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (za wieloletnie zaangażowanie na rzecz społeczności lokalnej),
- Wyróżnienie w konkursie „NAJLEPSZY PRODUKT TURYSTYCZNY WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO 2012” W RAMACH REGIONALNEGO ETAPU KONKURSU NA „NAJLEPSZY PRODUKT TURYSTYCZNY - CERTYFIKAT POLSKIEJ ORGANIZACJI TURYSTYCZNEJ” w kategorii szlak za „System szlaków turystycznych na obszarach chronionych powiatu opolskiego”.

Pozyskanie funduszy unijnych

Powiat Opolski wraz z jednostkami podległymi w latach 2007-2013 pozyskał **ponad 43 mln złotych** realizując 17 projektów w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (30,5 mln zł) i Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego (12,7 mln zł). Pozyskane środki służyły poprawie bezpieczeństwa pożarowego, utworzeniu systemu informacji przestrzennej, poprawie dostępu do służby zdrowia, rozwojowi turystyki oraz realizacji działań aktywizujących społeczność na rynku pracy i przeciwdziałającym wykluczeniu społecznemu.

Tabela 19. Projekty unijne realizowane przez Powiat Opolski i jego jednostki budżetowe

Tytuł projektu	Program Operacyjny	Oś priorytetowa i działanie	Wartość ogółem (zł)	Dofinansowanie (zł)	Nazwa beneficjenta
Poprawa bezpieczeństwa pożarowego i ekologicznego w Powiecie Opolskim	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.06.01.00	3 719 970,99	3 161 974,50	Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Opolu Lubelskim
Zakup sprzętu medycznego oraz wdrożenie systemów informatycznych w celu poprawy diagnostyki i leczenia w SPZOZ w Opolu Lubelskim	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.08.03.00	5 778 869,34	4 908 927,92	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Opolu Lubelskim
Dostosowanie Powiatowego Centrum Zdrowia w Opolu Lubelskim do wymagań Rozporządzenia Ministra Zdrowia	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.08.03.00	1 902 074,97	1 428 104,42	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Opolu Lubelskim
System Informacji Przestrzennej powiatu opolskiego powSIP-opolski	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.04.01.00	1 952 282,01	1 659 439,70	Powiat Opolski
Szlakiem Nadwiślańskiej Kolejki Wąskotorowej po atrakcjach turystycznych Regionu Lubelskiego	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.07.01.00	2 111 633,11	1 384 074,94	Powiat Opolski
Nadwiślańska Kolejka Wąskotorowa jako markowy produkt turystyczny Lubelszczyzny	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.07.02.00	342 802,38	188 844,23	Powiat Opolski
"Dotrzymujemy kroku - doskonalenie jakości świadczonych usług dla osób bezrobotnych"	Program Operacyjny Kapitał Ludzki	POKL.06.01.00	207 600,00	176 460,00	Powiat Opolski / Powiatowy Urząd Pracy w Opolu Lubelskim
"Kształcenie ustawiczne kluczem do efektywności działań urzędu"	Program Operacyjny Kapitał Ludzki	POKL.06.01.00	71 984,00	61 186,40	Powiat Opolski / Powiatowy Urząd Pracy w Opolu Lubelskim

Wykwalifikowana kadra - znakiem jakości działań na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych	Program Operacyjny Kapitał Ludzki	POKL.06.01.00	240 492,49	204 418,62	Powiat Opolski / Powiatowy Urząd Pracy w Opolu Lubelskim
Profesjonalna kadra - gwarancją efektywności urzędu	Program Operacyjny Kapitał Ludzki	POKL.06.01.00	123 600,00	105 060,00	Powiat Opolski / Powiatowy Urząd Pracy w Opolu Lubelskim
Wzmocnienie kadry - poprawa jakości usług urzędu	Program Operacyjny Kapitał Ludzki	POKL.06.01.00	220 063,60	187 054,06	Powiat Opolski / Powiatowy Urząd Pracy w Opolu Lubelskim
"Człowiek - najlepsza inwestycja"	Program Operacyjny Kapitał Ludzki	POKL.06.01.00	24 180 222,13	23 726 204,97	Powiat Opolski / Powiatowy Urząd Pracy w Opolu Lubelskim
Rozwój przedsiębiorczości przyszłością Powiatu Opolskiego	Program Operacyjny Kapitał Ludzki	POKL.06.02.00	1 942 209,12	1 942 209,12	Powiat Opolski / Powiatowy Urząd Pracy w Opolu Lubelskim
Program wsparcia społeczno-zawodowego osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze oraz osób niepełnosprawnych z powiatu opolskiego	Program Operacyjny Kapitał Ludzki	POKL.07.01.00	3 676 837,39	3 290 755,46	Powiat Opolski / Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opolu Lubelskim
Sposób na maturę "ogólniaków" z Powiatu Opolskiego	Program Operacyjny Kapitał Ludzki	POKL.09.01.00	160 626,40	138 630,00	Powiat Opolski
Wszechstronna edukacja gwarancją sukcesu zawodowego	Program Operacyjny Kapitał Ludzki	POKL.09.02.00	760 769,18	669 407,00	Powiat Opolski / Zespół Szkół Zawodowych im. Stanisława Konarskiego w Opolu Lubelskim
Suma			47 392 037,11	43 232 751,34	

Źródło: opracowanie własne na podstawie krajowego Systemu Informatycznego SIMIK (stan na 30.06.2015 r.)

Dużym zainteresowaniem funduszami unijnymi wykazali się przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą na terenie Powiatu Opolskiego, udało się im pozyskać **ponad 45 mln złotych**. Przedsiębiorcy korzystali przede wszystkim ze wsparcia w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007-2013 (24,8 mln zł) oraz Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego 2007-2013 (20,4 mln zł). 10 mln złotych pozyskali przedsiębiorcy z terenów wiejskich w ramach działania PROW 2007-2014 „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”(tabela 21.).

Ponad 26 mln złotych pozyskano na inwestycje w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z dziedziną badań i innowacji (innowacyjne technologie, tworzenie przedsiębiorstw przez uczelnie, istniejące ośrodki B+RT i przedsiębiorstwa, itp.) – 14 przedsiębiorstw. 2,7 mln złotych to suma dotacji dla projektów związanych z odnawialnymi źródłami energii oraz efektywnością energetyczną (4 przedsiębiorstwa). Na cele rozwoju usług turystycznych przedsiębiorcy pozyskali ponad 1,7 mln zł (6 przedsiębiorstw). Na budowę infrastruktury szerokopasmowej pozyskano 2,8 mln zł (3 projekty).

W perspektywie finansowej 2007-2013 z dofinansowania skorzystały również stowarzyszenia, związki wyznaniowe i spółdzielnie mieszkaniowe pozyskując **ponad 6,5 mln złotych** z RPO WL 2007-2013 i POKL 2007-2013, oraz 334 tys. zł w ramach PROW.

Powiat Opolski zrealizował również projekt „Scalanie gruntów na obrębie Basonia, gmina Józefów nad Wisłą, powiat Opole Lubelskie” w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 o wartości **1,6 mln zł**.

Podsumowując na obszar powiatu udało się pozyskać ponad 262,71 mln zł **nie uwzględniając projektów poszczególnych samorządów gminnych i ich jednostek podległych**, które zdobyły dotacje w wysokości 46 mln złotych:

- PROW 2007-2013 – 228,06 mln zł,
- POKL 2007-2013 – 7 mln zł,
- RPO WL 2007-2013 – 26 mln zł,
- POIŚ 2007-2013 – 0,25 mln zł,
- POIG 2007-2013 – 1,4 mln zł.

Najwięcej środków unijnych (ok. 206 mln zł) w okresie 2007-2014 pozyskali rolnicy Powiatu Opolskiego w ramach takich działań jak:

- Działanie 112 – Ułatwianie startu młodym rolnikom
- Działanie 121 – Modernizacja gospodarstw rolnych
- Działanie 123 – Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej
- Działanie 126 – Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku wystąpienia klęsk żywiołowych oraz wprowadzenie odpowiednich działań zapobiegawczych
- Działanie 311 – Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej
- Działanie 132 – Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności

Aż 37% wsparcia w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2014 rolnicy przeznaczyli na przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku wystąpienia klęsk żywiołowych, co związane było z występującymi na tym obszarze powodziąmi i częstymi podtopieniami.

Tabela 20. Wykaz projektów unijnych realizowanych przez przedsiębiorców z obszaru Powiatu Opolskiego

Tytuł projektu	Program Operacyjny	Oś priorytetowa	Miejsce realizacji (gmina)	Wartość ogółem (zł)	Dofinansowanie (zł)	Nazwa beneficjenta	Temat priorytetu
Rozpoczęcie produkcji czystego granulatu z odpadów z opon, innowacyjna technologia	Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka	POIG.01.00.00	Poniatowa	410 000,00	287 000,00	ORZEŁ Spółka Akcyjna	04 Wsparcie na rzecz rozwoju B+RT, w szczególności w MŚP (w tym dostęp do usług związanych z B+RT w ośrodkach badawczych)
Ekologiczne modyfikatory asfaltu nowej generacji – badanie i rozwój technologii	Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka	POIG.01.00.00	Poniatowa	5 146 200,00	3 618 840,00	ORZEŁ S.A.	04 Wsparcie na rzecz rozwoju B+RT, w szczególności w MŚP (w tym dostęp do usług związanych z B+RT w ośrodkach badawczych)
Rozpoczęcie produkcji czystego granulatu z odpadów z opon, innowacyjna technologia	Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka	POIG.04.00.00	Poniatowa	26 133 813,04	17 153 000,00	ORZEŁ Spółka Akcyjna	07 Inwestycje w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z dziedziną badań i innowacji (innowacyjne technologie, tworzenie przedsiębiorstw przez uczelnie, istniejące ośrodki B+RT i przedsiębiorstwa itp.)
FRUVITALAND Sp. z o.o. - wdrożenie systemu automatyzującego współpracę biznesową w obrocie handlowym owoców i warzyw.	Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka	POIG.08.00.00	Łaziska, Chodel	455 585,00	318 909,50	FRUVITALAND SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	14 Usługi i aplikacje dla MŚP (e-handel, kształcenie i szkolenie, tworzenie sieci itp.)
Zapobieganie wykluczeniu cyfrowemu poprzez budowę infrastruktury szerokopasmowego Internetu	Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka	POIG.08.00.00	Wilków, Chodel, Karczmiska, Józefów nad Wisłą, Łaziska, Opole Lubelskie, Poniatowa,	419 636,41	238 817,47	Przedsiębiorstwo Handlowo - Usługowe SIS Sp. z o.o.	15 Inne działania mające na celu poprawę dostępu MŚP do TIK i ich wydajne użytkowanie
Dostarczenie Internetu na etapie ostatniej mili dla mieszkańców obszarów wykluczonych cyfrowo	Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka	POIG.08.00.01	Opole Lubelskie, Chodel	2 292 230,10	1 304 521,19	Przedsiębiorstwo Handlowo - Usługowe SIS Sp. z o.o.	16 Inne działania mające na celu poprawę dostępu MŚP do TIK i ich wydajne użytkowanie
Internet szerokopasmowy w gminach Bałtów, Tarłów i Józefów nad Wisłą	Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka	POIG.08.00.00	Józefów nad Wisłą	77 974,76	44 502,78	PHU JBO Internet i sieci komputerowe Jarosław Bojek	15 Inne działania mające na celu poprawę dostępu MŚP do TIK i ich wydajne użytkowanie
Rozwój przedsiębiorstwa Wojewoda Krzysztof INVEST poprzez zakup innowacyjnej koparki kołowej.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.01.00.00	Opole Lubelskie	520 397,26	298 588,59	Wojewoda Krzysztof INVEST	07 Inwestycje w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z dziedziną badań i innowacji (innowacyjne technologie, tworzenie przedsiębiorstw przez uczelnie, istniejące ośrodki B+RT i przedsiębiorstwa itp.)

Utworzenie nowoczesnego centrum rehabilitacji w Opolu Lubelskim przez firmę "REHA-MED" S.C..	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.01.00.00	Opole Lubelskie	232 395,58	161 394,30	„REHA- MED” Spółka Cywilna Magdalena Zwolińska-Koziel, Tomasz Koziel	07 Inwestycje w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z dziedziną badań i innowacji (innowacyjne technologie, tworzenie przedsiębiorstw przez uczelnie, istniejące ośrodki B+RT i przedsiębiorstwa itp.)
Wzrost konkurencyjności mikroprzedsiębiorstwa EMBUD SUPER Sp. z o.o. poprzez uruchomienie usług budowlanych.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.01.00.00	Poniatowa	211 566,15	86 000,00	EMBUD SUPER Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	08 Inne inwestycje w przedsiębiorstwa
Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstwa MC IMPORT - EXPORT C. KUŚ M. KUŚ poprzez zakup środków trwałych.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.01.00.00	Opole Lubelskie	88 560,00	33 600,00	Cezary Kuś, Michał Kuś MC IMOPRT - EXPORT C. KUŚ M. KUŚ	07 Inwestycje w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z dziedziną badań i innowacji (innowacyjne technologie, tworzenie przedsiębiorstw przez uczelnie, istniejące ośrodki B+RT i przedsiębiorstwa itp.)
Rozwój firmy Damian Kwiecień "Studio zdrowia i relaksu" poprzez utworzenie centrum zdrowia, relaksu i odnowy biologicznej.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.01.00.00	Opole Lubelskie	314 028,40	174 606,67	Damian Kwiecień STUDIO ZDROWIA I RELAKSU	07 Inwestycje w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z dziedziną badań i innowacji (innowacyjne technologie, tworzenie przedsiębiorstw przez uczelnie, istniejące ośrodki B+RT i przedsiębiorstwa itp.)
Budowa centrum samoobsługowego służącego do samodzielnego ręcznego mycia samochodów wraz z urządzeniami czyszczącymi.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.01.00.00	Poniatowa	809 275,33	336 869,99	TANKBUD Andrzej Rosiński	07 Inwestycje w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z dziedziną badań i innowacji (innowacyjne technologie, tworzenie przedsiębiorstw przez uczelnie, istniejące ośrodki B+RT i przedsiębiorstwa itp.)
Dywersyfikacja działalności Gabinetu Stomatologicznego	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.01.00.00	Opole Lubelskie	132 143,01	66 071,50	GABINET STOMATOLOGICZNY GRZEGORZ STAREK	08 Inne inwestycje w przedsiębiorstwa
Rozszerzenie usług oraz wzrost konkurencyjności firmy PROBATUS	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.01.00.00	Poniatowa	1 751 916,84	679 954,54	PROBATUS Anna Zawadzka-Wyroślak	08 Inne inwestycje w przedsiębiorstwa

Wzrost konkurencyjności firmy GABINET STOMATOLOGICZNY Agnieszka Kuchta poprzez zakup nowoczesnej aparatury medycznej oraz wykorzystanie nowoczesnych technik informacyjnych.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.01.00.00	Poniatowa	274 528,74	136 349,37	GABINET STOMATOLOGICZNY Agnieszka Kuchta	07 Inwestycje w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z dziedziną badań i innowacji (innowacyjne technologie, tworzenie przedsiębiorstw przez uczelnie, istniejące ośrodki B+RT i przedsiębiorstwa itp.)
Dalszy rozwój firmy - innowacja procesowa i produktowa, wzmocnienie potencjału innowacyjnego.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.01.00.00	Poniatowa	1 929 008,17	866 409,22	Art Plast sp. z o.o.	07 Inwestycje w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z dziedziną badań i innowacji (innowacyjne technologie, tworzenie przedsiębiorstw przez uczelnie, istniejące ośrodki B+RT i przedsiębiorstwa itp.)
„Wprowadzenie innowacyjnej technologii cięcia laserowego w celu poszerzenia oferty produktowej oraz udoskonalenia procesu produkcji wyrobów ze stali szlachetnej w Firmie STALMONT”	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.01.00.00	Poniatowa	1 495 940,98	694 918,44	"STALMONT" S.C. ROMAN DUDA, ALEKSANDRA DUDA	08 Inne inwestycje w przedsiębiorstwa
Wzrost konkurencyjności firmy P.P.H.U. "MALEC" Jolanta Malec, Marianna Malec, Henryk Malec Spółka Jawna poprzez inwestycje w środki trwałe i innowacyjne technologie	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.01.00.00	Poniatowa	1 336 839,60	513 940,30	P.P.H.U. MALEC Jolanta Malec, Marianna Malec, Henryk Malec Spółka Jawna	08 Inne inwestycje w przedsiębiorstwa
Wzrost konkurencyjności firmy PPTHU ROLBUD i Kopalnia Piasku Roman Madejek przez nowe inwestycje w środki trwałe i innowacyjne technologie	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.01.00.00	Chodel	1 245 436,50	607 530,00	Prywatne Przedsiębiorstwo Transportowo Handlowo Usługowe "ROLBUD" i Kopalnia Piasku Roman Madejek	08 Inne inwestycje w przedsiębiorstwa
Formy szklarskie i narzędzia dla przemysłu lotniczego efektem wdrożenia innowacyjnego potencjału technologicznego w METALTON G. OLCZAWSKI Sp. J.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.01.00.00	Poniatowa	2 335 103,42	1 148 809,04	METALTON G. OLCZAWSKI Spółka Jawna	07 Inwestycje w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z dziedziną badań i innowacji (innowacyjne technologie, tworzenie przedsiębiorstw przez uczelnie, istniejące ośrodki B+RT i przedsiębiorstwa itp.)

Rozbudowa przedsiębiorstwa PPTHU ROLBUD i Kopalnia Piasku Roman Madejek przez nowe inwestycje w środki trwałe i innowacyjne technologie.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.01.00.00	Chodel	1 227 783,60	603 828,00	Prywatne Przedsiębiorstwo Transportowo Handlowo Usługowe "ROLBUD" i Kopalnia Piasku Roman Madejek	07 Inwestycje w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z dziedziną badań i innowacji (innowacyjne technologie, tworzenie przedsiębiorstw przez uczelnie, istniejące ośrodki B+RT i przedsiębiorstwa itp.)
Rozpoczęcie produkcji nowych rodzajów betonu w przedsiębiorstwie Enola K. Jankowski, E. Zieliński Sp. j.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.01.00.00	Opole Lubelskie	564 896,17	316 003,33	Enola K. Jankowski, E. Zieliński Spółka jawna	07 Inwestycje w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z dziedziną badań i innowacji (innowacyjne technologie, tworzenie przedsiębiorstw przez uczelnie, istniejące ośrodki B+RT i przedsiębiorstwa itp.)
Modernizacja budynku , zakup nowoczesnych maszyn i urządzeń oraz zakup specjalistycznego środka transportu do piekarni „Piekarnia” Spółka Jawna J. Szlachetka i Inni.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.01.00.00	Poniatowa	1 379 347,30	203 063,88	„Piekarnia” Spółka Jawna J. Szlachetka i Inni	08 Inne inwestycje w przedsiębiorstwa
"Automatyzacja procesu produkcji z duchem czasu i szacunkiem dla tradycji w Piekarni Tadeusz Zubrzycki"	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.01.00.00	Poniatowa	412 912,57	236 873,11	Piekarnia Tadeusz Zubrzycki	08 Inne inwestycje w przedsiębiorstwa
Innowacyjna linia technologiczna do produkcji odlewów aluminiowych metodą ciśnieniową	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.01.00.00	Poniatowa	3 405 693,70	1 831 200,00	BRASS POLSKA Sp. z o.o.	08 Inne inwestycje w przedsiębiorstwa
Poprawa konkurencyjności firmy GEOMAX Sp.J. poprzez zakup nowoczesnej, pionowej automatycznej linii ważo-pakującej	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.01.00.00	Opole Lubelskie	627 080,00	356 300,00	Geomax Misztal - Stateczny Spółka Jawna	08 Inne inwestycje w przedsiębiorstwa
Dywersyfikacja produkcji METALTON G.Olchawski w kierunku części zamiennych do narzędzi tłocznych oraz form ciśnieniowych w wyniku wdrożenia innowacji technologicznych i doposażenia parku maszynowego	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.01.00.00	Poniatowa	2 689 616,63	989 646,16	METALTON G. OLCZAWSKI Spółka Jawna	07 Inwestycje w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z dziedziną badań i innowacji (innowacyjne technologie, tworzenie przedsiębiorstw przez uczelnie, istniejące ośrodki B+RT i przedsiębiorstwa itp.)

Zwiększenie poziomu konkurencyjności Przedsiębiorstwa Handel - Produkcja Usługi Stolarskie GRAB Zenon Grabowski	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.01.00.00	Karczmiska	4 792 822,13	1 992 211,88	HANDEL-PRODUKCJA USŁUGI STOLARSKIE "GRAB" Zenon Grabowski	08 Inne inwestycje w przedsiębiorstwa
Poprawa konkurencyjności przedsiębiorstwa poprzez inwestycję w odnawialne źródła energii.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.01.00.00	Łaziska	348 859,39	172 519,01	Pensjonat PIOTRAWIN Hubert Niedzialek	43 Efektywność energetyczna, produkcja skojarzona (kogeneracja), zarządzanie energią
Obniżenie zapotrzebowania na energię i zmniejszenie emisji CO ₂ poprzez termomodernizację Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Eskulap w Łaziskach	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.01.00.00	Łaziska	168 248,93	112 449,86	NZOZ Eskulap Maria Skorupińska-Socha	06 Wsparcie na rzecz MŚP w zakresie promocji produktów i procesów przyjaznych dla środowiska (wdrożenie efektywnych systemów zarządzania środowiskiem, wdrożenie i stosowanie/użytkowanie technologii zapobiegania zanieczyszczeniom, wdrożenie czystych technologii do działalności produkcyjnej przedsiębiorstw)
Termomodernizacja budynku usługowo - handlowego w Poniatowej.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.01.00.00	Poniatowa	193 692,26	94 484,02	S.C. Gomi Zbigniew Górka, Katarzyna Górka	43 Efektywność energetyczna, produkcja skojarzona (kogeneracja), zarządzanie energią
Farma fotowoltaiczna Ratoszyn	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.01.00.00	Chodel	5 923 558,34	2 353 624,35	CHEMTECH BAYERN Polska Spółka z Ograniczoną Odpowiedzialnością	40 Energia odnawialna: słoneczna
Budowa ośrodka turystyki - zagrodowej osady terapeutyczno-edukacyjnej oraz wyposażenie jej w środki trwale niezbędne do prawidłowego funkcjonowania.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.01.00.00	Karczmiska	1 920 602,23	975 753,24	PHU "KARMANN" Renata Karow	08 Inne inwestycje w przedsiębiorstwa
Urozmaicenie oferty turystycznej w powiecie opolskim poprzez uruchomienie Restauracji "Piwnica Smaku" w Opolu Lubelskim.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.01.00.00	Opole Lubelskie	481 747,37	160 786,83	Xerograf Jolanta Sobczuk	57 Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych
Kreowanie nowych produktów turystyki aktywnej w województwie lubelskim	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.01.00.00	Opole Lubelskie	271 356,60	155 939,68	Hardworkers Team S.C.	57 Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych

Uruchomienie nowego obiektu hotelowego z restauracją i SPA w Poniatowej gwarantem podniesienia oferty turystycznej i atrakcyjności regionu lubelskiego.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.01.00.00	Poniatowa	3 655 048,48	1 780 497,86	S.C. Gomi Zbigniew Górka, Katarzyna Górka	57 Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych
Zwiększenie konkurencyjności firmy TUKAN poprzez rozbudowę restauracji i dodanie oferty noclegowej	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.01.00.00	Poniatowa	6 156 509,26	1 957 098,26	HOTEL "TUKAN" Irena Oleszczak	57 Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych
Rozwój firmy DWA ŻYWIOŁY poprzez wdrożenie nowych produktów turystycznych	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.01.00.00	Wilków	437 700,81	239 028,74	"DWA ŻYWIOŁY" s.c. Marcin Chibowski Piotr Pakuła	57 Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych
Opracowanie Planu Inwestycyjnego przez wnioskodawcę krokiem do wzrostu konkurencyjności na rynku krajowym.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.01.00.00	Opole Lubelskie	24 600,00	10 000,00	Usługowy Zakład Kamieniarski Krzysztof Kosik	05 Usługi w zakresie zaawansowanego wsparcia dla przedsiębiorstw i grup przedsiębiorstw
Wzrost efektywności zarządzania i konkurencyjności firmy RED X poprzez realizację specjalistycznych usług doradczych.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	RPLU.01.00.00	Opole Lubelskie	219 924,00	54 587,80	RED X Krzysztof Stolarski	05 Usługi w zakresie zaawansowanego wsparcia dla przedsiębiorstw i grup przedsiębiorstw
Suma				85 682 030,57	45 228 777,07		

Źródło: opracowanie własne na podstawie Krajowego Systemu Informatycznego SIMIK (stan na 30.06.2015 r.)

5. ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY

- Dobra dostępność komunikacyjna (przecinanie się ważnych szlaków komunikacyjnych)
- Bogata oferta edukacyjna i liczne obiekty sportowe
- Wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe, stanowiące bodziec sprzyjający rozwojowi turystyki
- Liczne szlaki turystyczne
- Liczne zabytki sakralne i świeckie oraz zabytki archeologiczne
- Nadwiślańska Kolejka Wąskotorowa jako ponadlokalny produkt turystyczny
- Odpowiadająca potrzebom, zróżnicowana oferta kulturalna (aktywnie działające domy kultury, imprezy kulturalne i promocyjne)
- Rozwijająca się agroturystyka
- Bogata oferta edukacyjna i liczne obiekty sportowe, w tym cztery kąpieliska
- Bardzo dobrze rozwinięta opieka zdrowotna i pomoc społeczna
- Lokalne specjalizacje przemysłowe (przemysł rolno-spożywczy i przetwórstwo owocowo-warzywne)
- Rozwinięte rolnictwo, w tym specjalizacja w kierunku uprawy owoców miękkich
- Dwie zorganizowane grupy producenckie, której członkowie produkują owoce i warzywa
- Dobra baza surowcowa do rozwoju biogospodarki jako wiodącej specjalizacji regionu
- Skuteczne pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój powiatu i gmin wchodzących w jego skład
- Aktywni i skuteczni samorządowcy oraz przedsiębiorczy i aktywni mieszkańcy

SŁABE STRONY

- Słaby stan techniczny dróg gminnych i powiatowych oraz brak transportu kolejowego
- Brak ponadlokalnego punktu informacji turystycznej
- Brak zintegrowanego systemu informacji turystycznej
- Niewystarczające wykorzystanie potencjału krajobrazowego powiatu dla rozwoju turystyki i rekreacji
- Niekorzystna struktura demograficzna (niż demograficzny oraz starzejące się społeczeństwo)
- Emigracja wykształconej młodzieży w celu poszukiwania pracy
- Trudności w zdobywaniu doświadczenia na rynku pracy przez ludzi młodych (staże, praktyki, kursy)
- Wysoka stopa bezrobocia oraz zjawisko ukrytego bezrobocia
- Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura komunalna i ochrony środowiska
- Niekorzystna struktura agrarna gospodarstw rolnych oraz niska zdolność ekonomiczna małych gospodarstw rolnych
- Niski poziom konkurencyjności i innowacyjności lokalnych przedsiębiorstw
- Brak wyznaczonych terenów inwestycyjnych
- Niewystarczający dostęp do szybkiego Internetu (rozwój infrastruktury szerokopasmowej i usługi „ostatniej mili”)

SZANSE

- Skuteczne wykorzystanie środków unijnych w ramach perspektywy finansowej 2014-2020 na dalszy rozwój powiatu i zaspokojenie potrzeb infrastrukturalnych, społecznych i gospodarczych
- Możliwość rozwoju usług związanych z opieką nad osobami starszymi i niesamodzielnymi – jako szansa rozwoju gospodarczego
- Pełne wykorzystanie walorów przyrodniczych do rozwoju turystyki
- Wzrastający popyt na zdrowy styl życia i zdrowe odżywianie w oparciu o ekologiczne plody rolne i ryby
- Wzrost popytu na usługi turystyczne i wypoczynek na obszarach wiejskich i blisko natury
- Poszerzenie oferty edukacyjnej, w szczególności rozwój szkolnictwa zawodowego, dostosowanie kierunków kształcenia do rynku pracy
- Rozwój sieci instytucji otoczenia biznesu
- Rozwój branży przetwórstwa rolno-spożywczego i sprzedaży bezpośredniej owoców miękkich, warzyw i ryb
- Rozwój lokalnej gospodarki w oparciu o większą przedsiębiorczość mieszkańców, nowe modele działania biznesu (współpraca w łańcuchach wartości dodanej, lokalne specjalizacje, outsourcing)
- Rozwój ponadlokalnych struktur klastrowych z udziałem przedsiębiorstw działających na terenie powiatu
- Napływ do powiatu inwestycji zewnętrznych dzięki stworzeniu atrakcyjnych terenów inwestycyjnych
- Aktywizacja społeczności wiejskich

ZAGROŻENIA

- Wyludnianie się obszarów wiejskich i małych miast w skutek ujemnego przyrostu naturalnego oraz emigracji ludzi młodych do większych miast lub za granicę
- Zła koniunktura gospodarcza w Polsce i na świecie obniżająca zdolność finansowania przedsięwzięć prorozwojowych przez samorządy lokalne i podmioty gospodarcze
- Nasilająca się konkurencja w przyciąganiu inwestorów zewnętrznych i turystów do Polski i województwa lubelskiego
- Pogłębiające się zjawiska wykluczenia społecznego (związane m.in. z brakiem zatrudnienia, ubóstwem, trudnościami w zapewnieniu właściwej opieki społecznej i medycznej dla osób starszych)
- Niestabilność regulacji prawnych w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej oraz stosowania prawa w zakresie ochrony środowiska, zamówień publicznych, energetyki odnawialnej, finansów publicznych, itp.
- Zmiany klimatyczne i ryzyko wystąpienia różnych chorób i szkodników, które mogą w istotny sposób wpływać na gospodarkę rolną i sady
- Ograniczone środki budżetu i rosnące zadłużenie gmin i powiatu niepozwalające na realizację inwestycji prorozwojowych

6. WIZJA I MISJA

6.1. Wizja

Wizja rozwoju powiatu stanowi obraz pożądanego stanu, jaki społeczność lokalna chce osiągnąć na koniec wdrażania zaktualizowanej Strategii. Wizja odpowiada na pytania: Co chcemy osiągnąć? Jaką sytuację chcemy mieć? Wskazuje zasadniczy kierunek działania, pozwala również wyklarować jasność celów, stojących przed powiatem. Wizja jest wizualizacją przyszłości, motywuje jej twórców i adresatów do działań na rzecz jej realizacji.

Wizja Powiatu Opolskiego do 2023 roku brzmi następująco:

W roku 2023 Powiat Opolski będzie obszarem:

- *spójnym terytorialnie, z wiodącą rolą miasta Opola Lubelskiego jako ponadlokalnego ośrodka wzrostu gospodarczego i kreowania usług dla całego obszaru powiatu,*
- *z bardziej rozwiniętą gospodarką lokalną, efektywnie i racjonalnie wykorzystującą swoje potencjały rozwoju, szczególnie w zakresie ponadlokalnej turystyki i rolnictwa, sadownictwa oraz przetwórstwa w nowoczesnych sektorach biogospodarki,*
- *przyjaznym mieszkańcom i inwestorom, a także sprzyjającym aktywizacji zawodowej oraz rozwojowi przedsiębiorczości, kultury i usług rekreacyjno-sportowych,*
- *bardziej zintegrowanym społecznie z mniejszym poziomem ubóstwa i wykluczenia społecznego (z wyróżnieniem osób starszych i niepełnosprawnych),*
- *bezpiecznym oraz dobrze rządzonym, ze sprawną i otwartą na współpracę i innowacje administracją publiczną.*

6.2. Misja

Misja określa wartości, jakimi będzie kierowała się społeczność lokalna w celu zrealizowania zaprojektowanej wizji rozwoju. Misja ukierunkowuje również na działania, które trzeba podjąć aby misja się powiodła, a wizja stała się rzeczywistością. Realizatorem misji jest cała społeczność lokalna, w tym przedstawiciele władz powiatu i władze poszczególnych gmin, urzędnicy, pracownicy placówek i instytucji powiatowych, członkowie organizacji pozarządowych, przedsiębiorcy, inwestorzy i mieszkańcy powiatu.

Misja Powiatu Opolskiego brzmi następująco:

***„Społeczność Powiatu Opolskiego buduje swój rozwój w oparciu o przedsiębiorczość, aktywność obywatelską i zaufanie.
Misją Powiatu Opolskiego jest stworzenie lepszych warunków życia mieszkańców poprzez poprawę sytuacji materialnej, podniesienie poziomu oświaty i ochrony zdrowia, a także zapewnienie bezpieczeństwa publicznego i ograniczanie negatywnych zjawisk wykluczenia społecznego. Wypełniając swoją misję samorząd powiatowy kieruje się zasadami partnerstwa i współpracy, dążąc jednocześnie do zaspokajania potrzeb lokalnej społeczności”***

Sformułowana w ten sposób misja Powiatu Opolskiego zwraca uwagę na wartości, jakimi powinni kierować się jego mieszkańcy oraz władze samorządowe. Kluczowymi wartościami, obok przedsiębiorczości i aktywności obywatelskiej, są zaufanie społeczne i nastawienie na współpracę. Potrzeba współpracy i podejścia partnerskiego w rozwoju powiatu i wspieraniu inicjatyw społeczności lokalnej wynika nie tylko z konieczności sprostania wyzwaniom, przed którymi stoi obecnie powiat, ale jest również nieodłącznym elementem budowy zaufania i kapitału społecznego w powiecie.

7. PRIORYTETOWE OBSZARY ROZWOJU

Wizja rozwoju powiatu będzie możliwa do zrealizowania poprzez podjęcie szeregu działań operacyjnych w priorytetowych obszarach rozwoju. Obszary te wynikają z jednej strony ze zidentyfikowanych uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych rozwoju powiatu, zaś z drugiej są odpowiedzią na główne wyzwania, przed którymi stoi powiat i jego społeczność lokalna do 2023 roku. Przyjęte obszary rozwoju wpisują się również w cele tematyczne polityki spójności Unii Europejskiej oraz priorytety polityki rozwoju regionalnego realizowane na poziomie krajowym i wojewódzkim. Dzięki temu obszary te będą mogły być w dużej mierze rozwijane i finansowane ze środków funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w ramach realizowanych programów operacyjnych perspektywy finansowej 2014-2020.

Poniżej przedstawiono matrycę operacyjną zidentyfikowanych obszarów priorytetowych. Przedstawione priorytety są równoważne i uzupełniające się, gdyż nie jest możliwa sprawna i efektywna realizacja zapisów Strategii przy braku integracji poszczególnych działań. Elementem przewodnim każdego z przedstawionych obszarów priorytetowych jest **poprawa jakości życia mieszkańców**, którego urzeczywistnienie będzie możliwe dzięki realizacji:

- **Priorytetu 1. Lepiej funkcjonująca lokalna gospodarka i rynek pracy – poprzez lepsze zatrudnienie i bezpieczeństwo ekonomiczne,**
- **Priorytetu 2. Lepszy dostęp mieszkańców do infrastruktury i usług publicznych – poprzez dostęp do infrastruktury i jakości tych usług,**
- **Priorytetu 3. Przyjazna i sprawna administracja – poprzez jakość życia publicznego, zaufania i więzi lokalnych.**

CELE STRATEGICZNE / PRIORYTETY ROZWOJU		
Priorytet 1. Lepiej funkcjonująca lokalna gospodarka i rynek pracy	Priorytet 2. Lepszy dostęp mieszkańców do infrastruktury i usług publicznych	Priorytet 3. Przyjazna i sprawna administracja
CELE OPERACYJNE		
1.1. Rozbudowa infrastruktury poprawiającej atrakcyjność inwestycyjną powiatu	2.1. Rozwój usług zdrowia i profilaktyki zdrowotnej	3.1. Skuteczne planowanie i strategiczne zarządzanie procesami w powiecie
1.2. Rozwój rolnictwa i sadownictwa oraz przetwórstwa w rozwijanych sektorach biogospodarki	2.2. Poprawa dostępności i jakości edukacji młodzieży	3.2. Cyfryzacja administracji publicznej i rozwój e-usług dla społeczeństwa
1.3. Rozwój zintegrowanych form turystyki w oparciu o lokalne walory i istniejącą infrastrukturę	2.3. Poprawa dostępności mieszkańców do usług kultury, sportu i rekreacji	3.3. Efektywny marketing gospodarczy
1.4. Rozwój przedsiębiorczości i różnorodnych form zatrudnienia	2.4. Rozwój infrastruktury poprawiającej stan ochrony środowiska	3.4. Budowanie tożsamości mieszkańców i kapitału społecznego w powiecie
	2.5. Rozwój różnych form integracji społecznej i aktywności osób starszych	3.5. Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego

W ramach każdego z powyższych priorytetów, będących celami o charakterze długofalowym (o terminie realizacji sięgającym do 2023 roku), wskazujących generalny kierunek postępowania w realizacji założonej wizji rozwoju w danym zakresie tematycznym, zidentyfikowano cele operacyjne. Cele operacyjne, dotyczące średniego horyzontu czasowego, wskazują określone narzędzia i sposoby realizacji wspomnianych priorytetów. Wyodrębnione kierunki interwencji – kluczowe grupy zadań i projektów do realizacji, służą realizacji założonych celów.

Podczas realizacji wyznaczonych w Strategii kierunków działań należy mieć na uwadze następujące zapisy:

- Stworzenie warunków sprzyjających minimalizacji negatywnego oddziaływania istniejącej i planowanej sieci transportowej na elementy różnorodności biologicznej, w tym drożności korytarzy ekologicznych;
- Stworzenie warunków i promocja rozwoju zrównoważonego turystyki jako formy zrównoważonego użytkowania obszarów cennych przyrodniczo;
- Utrzymanie sieci korytarzy ekologicznych (leśnych, rzecznych i innych) zapewniających wymianę genów pomiędzy populacjami lokalnymi, konieczności poprawy stanu najcenniejszych zniszczonych ekosystemów, w tym dolin rzecznych, obszarów wodno-blotnych i leśnych.

7.1. Priorytet 1. Lepiej funkcjonująca lokalna gospodarka i rynek pracy

Poziom rozwoju społeczno-gospodarczego Powiatu Opolskiego, pomimo wielu inwestycji, pozostaje nadal na stosunkowo niskim poziomie. Składa się na to niski poziom dochodów mieszkańców oraz niskie dochody własne budżetu powiatu. Słabość lokalnej gospodarki przekłada się również na zbyt małą liczbę

miejsc pracy w powiecie, co ma istotny wpływ na niskie wskaźniki zatrudnienia oraz wysoką stopę bezrobocia. Przyczyn słabego funkcjonowania lokalnej gospodarki należy upatrywać głównie w jej niekorzystnej strukturze, ze zbyt małym udziałem przemysłu w tworzeniu wartości dodanej oraz z dominującą rolą mało efektywnego sektora rolnego (charakteryzującego się dużym udziałem sadownictwa) i sektora rybackiego.

Kluczem do poprawy funkcjonowania lokalnej gospodarki jest kontynuacja dotychczasowych działań w kierunku zwiększania jej konkurencyjności i efektywności. Rozwój rynku pracy oprócz należy na poprawie warunków dla rozwoju opolskiej przedsiębiorczości, poprzez budowanie potencjału istniejących przedsiębiorstw oraz promowanie nowych modeli biznesowych. Istotne jest również promowanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców powiatu. Ważne jest stworzenie korzystnych warunków do podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczych oraz promocja terenów przeznaczonych pod inwestycje przyciągających nowych inwestorów.

Na szczególną uwagę zasługuje rozwój sfery turystyki, poprzez rozbudowę infrastruktury niezbędnej do wzmocnienia jej znaczenia. Stworzenie i rozwój zintegrowanego produktu turystycznego w oparciu o Nadwiślańską Kolejkę Wąskotorową powinno stać się jednym z istotnych kierunków rozwoju powiatu.

Istotnym celem zapewniającym zrównoważony rozwój Powiatu Opolskiego jest również poprawa infrastruktury technicznej, zwiększenie efektywności wykorzystania istniejących zasobów i potencjałów powiatu oraz budowanie sieci powiązań w zakresie produkcji i przetwarzania produktów rolnych, leśnych i rybackich, m.in. poprzez rozwój sektorów biogospodarki.

Poniżej zaprezentowano cele operacyjne, w ramach których będą podejmowane określone działania przyczyniające się do osiągnięcia zakładanych efektów wdrażania Strategii na poziomie pierwszego priorytetowego obszaru rozwoju:

Cel operacyjny 1.1. Rozbudowa infrastruktury poprawiającej atrakcyjność inwestycyjną powiatu

Cel operacyjny 1.2. Rozwój rolnictwa i sadownictwa oraz przetwórstwa w rozwijanych sektorach biogospodarki

Cel operacyjny 1.3. Rozwój zintegrowanych form turystyki w oparciu o lokalne walory i istniejącą infrastrukturę

Cel operacyjny 1.4. Rozwój przedsiębiorczości i różnorodnych form zatrudnienia

Stopień osiągnięcia zakładanych celów w ramach niniejszego obszaru priorytetowego będzie weryfikowany m.in. za pomocą następujących wskaźników:

- Przeciętne miesięczne wynagrodzenie nominalne brutto w gospodarce narodowej (bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób).
- Udział dochodów własnych powiatu w dochodach powiatu ogółem.
- Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 000 mieszkańców.
- Pracujący na 1000 ludności.

7.2. Priorytet 2. Lepszy dostęp mieszkańców do infrastruktury i usług publicznych

Poprawa atrakcyjności Powiatu Opolskiego jako miejsca do życia, prowadzenia działalności gospodarczej i wypoczynku wymaga podejmowania działań na rzecz rozwoju usług społecznych, edukacyjnych, zdrowotnych a także stworzenia interesującej oferty rekreacyjno-sportowej i kulturalnej.

Na przestrzeni ostatnich lat ogólny poziom wykształcenia mieszkańców powiatu uległ nieznacznej poprawie jednak nadal nie jest wystarczający. Przyczyn niekorzystnej sytuacji w zakresie edukacji należy upatrywać w

systemie kształcenia zawodowego w powiecie, czego przejawem jest niedostateczne niedostosowanie kwalifikacji absolwentów szkół zawodowych do lokalnego rynku pracy, a także w występujących trudnościach pracodawców w rekrutacji wysoko wykwalifikowanych pracowników. Sytuacji tej nie poprawia słabo rozwinięty system kształcenia ustawicznego i ogólnie niskie zainteresowanie mieszkańców powiatu możliwościami w zakresie dokończania się lub przekwalifikowywania na inne profesje. Dlatego też należy podjąć dalsze działania skierowane na poprawę systemu kształcenia zawodowego w szkołach ponadgimnazjalnych zmierzającego do zwiększania świadomości mieszkańców w zakresie uczenia się przez całe życie i korzystania z nowych form i treści kształcenia ustawicznego.

Nie mniej ważnym czynnikiem rozwoju powiatu są także sport i rekreacja, które pełnią zarówno funkcję wychowawczą, edukacyjną i integrującą społeczeństwo, jak również mogą służyć jako narzędzie podnoszenia jakości życia oraz kreowania wizerunku obszaru. W tym celu niezwykle ważne jest budowanie zintegrowanej oferty kulturalnej dla mieszkańców powiatu, aktywnie zachęcającej społeczność lokalną do uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

Ważnym elementem budowania kapitału społecznego w powiecie będzie dalsze zwiększanie dostępu mieszkańców do infrastruktury i usług w zakresie ochrony zdrowia i pomocy społecznej. Poprawa poziomu zdrowia mieszkańców powiatu realizowana będzie poprzez zapewnienie kompleksowej opieki medycznej o wysokim standardzie usług (m.in. ulepszenie bazy infrastrukturalnej i specjalistycznego wyposażenia), zwiększenie dostępności profilaktyki, wczesnej diagnostyki, badań i konsultacji medycznych dla mieszkańców, a także dzięki wsparciu i promowaniu różnorodnych inicjatyw prozdrowotnych i aktywizujących. Ważne jest aby oferta ta uwzględniła również zestaw specjalistycznych usług adresowanych do grupy seniorów oraz osób niepełnosprawnych. Ze względu na postępujące zjawisko starzenia się społeczeństwa wdrażana będzie kompleksowa polityka senioralna, obejmująca w szczególności aktywizację zawodową, kulturowo-społeczną i obywatelską osób starszych.

Powiat dysponuje również dość dobrą infrastrukturą jeśli chodzi o zapewnienie mieszkańcom właściwej pomocy społecznej. Na poziomie powiatu polityka pomocy społecznej realizowana jest przy pomocy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie. Jednostka ta pełni również szczególną rolę w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Część tych zadań powinno przypaść Powiatowemu Urzędowi Pracy, zajmującemu się na co dzień aktywizacją lub reorientacją zawodową osób bezrobotnych, a także organizacjom pozarządowym zajmującym się ekonomią i przedsiębiorczością społeczną.

Rozwojowi efektywnych form integracji społecznej powinna towarzyszyć aktywna polityka prorodzinna powiatu, ukierunkowana na zwiększanie świadomości mieszkańców nt. znaczenia małżeństwa i rodziny jako podstawy rozwoju społeczeństwa oraz tworzenie korzystnych warunków (w tym mieszkaniowych) dla rozwoju rodziny i wychowywania dzieci. Prowadzenie aktywnej polityki prorodzinnej w połączeniu z poprawą ogólnych warunków życia i pracy w powiecie (szczególnie dla osób młodych) powinno przyczynić się do ograniczenia negatywnych zjawisk związanych z ujemnym przyrostem naturalnym i emigracją ludzi młodych poza teren powiatu.

Poniżej zaprezentowano cele operacyjne, w ramach których będą podejmowane określone działania przyczyniające się do osiągnięcia zakładanych efektów wdrażania Strategii na poziomie drugiego priorytetowego obszaru rozwoju:

Cel operacyjny 2.1. Rozwój usług zdrowia i profilaktyki zdrowotnej

Cel operacyjny 2.2. Poprawa dostępności i jakości edukacji młodzieży

Cel operacyjny 2.3. Poprawa dostępności mieszkańców do usług kultury, sportu i rekreacji

Cel operacyjny 2.4. Rozwój infrastruktury poprawiającej stan ochrony środowiska

Cel operacyjny 2.5 Rozwój różnych form integracji społecznej i aktywności osób starszych

Stopień osiągnięcia zakładanych celów w ramach niniejszego obszaru priorytetowego będzie weryfikowany m.in. za pomocą następujących wskaźników:

- Odsetek osób legitymujących się wykształceniem wyższym w powiecie.
- Odsetek bezrobotnych zarejestrowanych z wykształceniem wyższym w subregionalnych ośrodkach akademickich.
- Liczba organizacji pozarządowych przypadających na 10 tys. mieszkańców.
- Odsetek ludności powiatu zagrożony ubóstwem (wykluczeniem społecznym).
- Udział wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w wydatkach budżetu jednostek samorządu terytorialnego ogółem.

7.3. Priorytet 3. Przyjazna i sprawna administracja

O sukcesie wdrażanej Strategii będzie między innymi decydowała otwartość administracji publicznej na innowacje i nowe modele współpracy z mieszkańcami i przedsiębiorstwami, a także rozwój szerokiej współpracy z samorządami gminnymi w ramach wspólnie realizowanych przedsięwzięć i inwestycji. Idea przyjaznej i sprawnej administracji powinna być rozwijana w trzech wymiarach prowadzących do większej efektywności, przejrzystości i zaangażowania władz i obywateli w realizację wspólnych zadań.

Nieodzownym elementem tworzenia sprawnej administracji będą działania usprawniające procesy planowania i zarządzania strategicznego w powiecie. Oprócz wypracowania docelowego modelu strategicznego zarządzania rozwojem powiatu, opartego, m.in. na okresowej ewaluacji efektów wdrażanych strategii i programów/planów rozwoju, kluczowym będzie również stworzenie efektywnego systemu zarządzania satysfakcją klienta, a także uruchomienie obiektywnego systemu monitorowania dostępności i jakości usług publicznych w powiecie. Większość tworzonych rozwiązań systemowych powinna być realizowana w ramach rozpoczętego procesu cyfryzacji administracji publicznej i rozwoju e-usług dla społeczeństwa. W szczególności powinna być zapewniona kontynuacja działań w zakresie dalszej rozbudowy powiatowego systemu informacji przestrzennej jako elementu składowego Regionalnej Infrastruktury Informacji Przestrzennej oraz rozwoju e-usług w ramach zintegrowanych systemów na poziomie województwa oraz kraju. Miarą sprawności administracji publicznej będzie również jej zdolność do stworzenia efektywnego systemu informacji i promocji gospodarczej powiatu, przyczyniającego się w dłuższej perspektywie do napływu większej liczby inwestorów i turystów do powiatu. Nie chodzi tylko o system udostępniający określone informacje nt. gospodarki, kultury czy turystyki powiatu, ale o cały zestaw działań i przedsięwzięć marketingowych podporządkowanych osiągnięciu zakładanych celów promocyjnych powiatu. Działania te powinny być realizowane w bliskiej współpracy z samorządami gminnymi i wojewódzkim, a także powinny wykorzystywać kanały promocji dostępne w ramach prowadzonej przez powiat współpracy w wymiarze krajowym i międzynarodowym. Ważnym kierunkiem działań poprawiającym sprawność administracji będzie również dążenie do zapewnienia wysokiego poziomu bezpieczeństwa publicznego w powiecie, szczególnie w zakresie ograniczenia przestępczości, poprawy bezpieczeństwa na drogach oraz zapewnienia właściwej ochrony życia i zdrowia ludzi, a także środowiska naturalnego, w tym poprzez właściwą ochronę przeciwpożarową i przeciwpowodziową oraz zapobieganie nadzwyczajnym klęskom żywiołowym.

Poniżej zaprezentowano cele operacyjne, w ramach których będą podejmowane określone działania przyczyniające się do osiągnięcia zakładanych efektów wdrażania Strategii na poziomie trzeciego priorytetowego obszaru rozwoju:

Cel operacyjny 3.1. Skuteczne planowanie i strategiczne zarządzanie procesami w powiecie

Cel operacyjny 3.2. Cyfryzacja administracji publicznej i rozwój e-usług dla społeczeństwa

Cel operacyjny 3.3. Efektywny marketing gospodarczy

Cel operacyjny 3.4. Budowanie tożsamości mieszkańców i kapitału społecznego w powiecie

Cel operacyjny 3.5. Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego

Stopień osiągnięcia zakładanych celów w ramach niniejszego obszaru priorytetowego będzie weryfikowany m.in. za pomocą następujących wskaźników:

- Udział powierzchni objętej obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni geodezyjnej ogółem.
- Odsetek uchylonych lub zaskarżonych aktów prawnych przez organ nadzorczy (tj. Wojewodę Lubelskiego).
- Dochody powiatu na 1 mieszkańca.
- Dochody gmin w powiecie na 1 mieszkańca.

8. PLAN DZIAŁAŃ OPERACYJNYCH

Plan działań operacyjnych zawiera zestawienie kierunków działań, jakie będą podejmowane w celu osiągnięcia zakładanych celów operacyjnych Strategii. Plan określa również rolę samorządu powiatowego w realizacji zaplanowanych zadań, jak i możliwe źródła finansowania ze środków zewnętrznych (krajowych i regionalnych). Zaprezentowany katalog nie ma charakteru zamkniętego i będzie mógł być uzupełniany o nowe elementy w zależności od potrzeb i możliwości finansowych powiatu, szczegółowo określonych w wieloletniej prognozie finansowej.

Priorytet 1. Lepiej funkcjonująca lokalna gospodarka i rynek pracy

Cel operacyjny 1.1. Rozbudowa infrastruktury poprawiającej atrakcyjność inwestycyjną powiatu

Kierunki działań operacyjnych	Rola i zadania powiatu w realizacji zaplanowanych działań	Możliwości finansowania działań ze źródeł zewnętrznych
Przebudowa lub modernizacja dróg powiatowych i gminnych wraz z towarzyszącą infrastrukturą (chodniki, oświetlenie) poprawiających dostępność komunikacyjną, bezpieczeństwo oraz mobilność mieszkańców i turystów na terenie powiatu	Realizacja inwestycji na drogach powiatowych / współpraca z gminami w zakresie modernizacji dróg powiatowych i gminnych	(1) RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 8. Mobilność regionalna i ekologiczny transport; (2) Program Rozwoju Gminnej i Powiatowej Infrastruktury Drogowej na lata 2016-2019; (3) PROW 2014-2020: Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich; (4) Rezerwa subwencji ogólnej
Kompleksowe wyposażenie powiatowych służb drogowych w niezbędny sprzęt do utrzymania dróg wraz z całym pasem drogowym. Modernizacja obiektów budowlanych związanych ze statutową działalnością Zarządu Dróg Powiatowych	Realizacja zadań inwestycyjnych przez Zarząd Dróg Powiatowych w oparciu o przeprowadzoną analizę potrzeb	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 8. Mobilność regionalna i ekologiczny transport
Budowa, rozbudowa lub przebudowa sieci dostępowej do Internetu o przepustowości co najmniej 30 Mb/s na obszarach o najmniejszej dostępności do Internetu w gospodarstwach domowych i instytucjach publicznych	Współpraca z przedsiębiorstwami telekomunikacyjnymi lub gminami w zakresie realizacji inwestycji liniowych poprawiających dostęp do infrastruktury szybkiego Internetu	PO Polska Cyfrowa 2014-2020: Oś Priorytetowa I. Powszechny dostęp do szybkiego Internetu
Budowa lub modernizacja wybranych elementów sieci elektroenergetycznej umożliwiającej przyłączenia nowych instalacji wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych	Lobbowanie i współpraca z PGE Dystrybucja S.A. Oddział Lublin w zakresie zwiększenia możliwości przyłączeniowych dla producentów energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii	(1) RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 4. Energia przyjazna środowisku; (2) PO Infrastruktura i Środowisko: Oś Priorytetowa I. Zmniejszenie emisyjności gospodarki
Wyposażenie istniejących i nowych terenów inwestycyjnych w podstawową infrastrukturę (drogową, energetyczną, wodno-kanalizacyjną, teleinformatyczną) oraz infrastrukturę kubaturową umożliwiającą szybkie uruchomienie przez inwestorów działalności gospodarczej	Bliska współpraca z gminami w zakresie realizowanych przez nie inwestycji	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 3. Konkurencyjność przedsiębiorstw
Opracowane strategii rozwoju infrastruktury komunikacyjnej powiatu zawierającej priorytetowe inwestycje z punktu widzenia poprawy dostępności komunikacyjnej oraz bezpieczeństwa na drogach	Opracowanie strategii w bliskiej współpracy z gminami (obejmującej również uporządkowanie kategorii dróg powiatowych)	Środki własne powiatu
Przygotowanie terenów inwestycyjnych na terenie powiatu na potrzeby lokalizacji działalności usługowej i produkcyjnej	Bliska współpraca z gminami w zakresie realizowanych przez nie inwestycji	RPO WL 2014 – 2020: Oś 3. Konkurencyjność przedsiębiorstw

Indykatorywny wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych:

- Droga powiatowa nr 2622L Opole Lubelskie - Skoków - Białowoda - Kol. Boby na odcinku 0+020,00 - 2+475,00 o długości 2,455 km ul. Przemysłowa;
- Droga powiatowa nr 2606L Wilków - Wólka Polanowska – Karczmiska na odcinku 5+660,00 - 10+141,00 o długości 4,481 km;
- Droga powiatowa nr 2615L Głusko - Wolica – Kowala na odcinku 0+000 - 5+858 o długości 5,858 km;
- Droga powiatowa nr 2630L Poniatowa – Chodel na odcinku 0+000 - 10+370 o długości 10,37 km;
- Droga nr 2605L Wilków - Zagłoba - Łaziska - droga nr 824 na odcinku 14+040 - 20+792 o długości 6,752 km;
- Droga powiatowa nr 2636 Wrzelowiec - Chruślina - Idalin na odcinku 0+000 - 6+400 o długości 6,4 km;
- Droga powiatowa nr 2634L Kluczkowice - Świdry - Zadole – Wandalin na odcinku 1+980 - 12+418 o długości 10,438 km;
- Droga powiatowa nr 2602L Zagajdzie - Rogów - Wólka Polanowska - Kosiorów na odcinku 0+000 - 9+480 o długości 9,48 km;
- Droga powiatowa nr 2603L Szczekarków - Kosiorów – Trzciniec na odcinku 0+000 - 6+382 o długości 6,382 km;
- Droga powiatowa nr 2609L Chodlik –Wrzelów na odcinku 0+000 - 5+085 o długości 5,085 km;
- Droga powiatowa nr 2610L Trzciniec -Opole Lubelskie - droga nr 824 na odcinku 0+000 - 7+255 o długości 7,255 km;
- Droga nr 2653L ul. Kolejowa w Opolu Lubelskim na odcinku 0+006 - 0+512 o długości 0,506 km;
- Droga nr 2639L Józefów nad Wisłą - Boiska – Dzierzkowice na odcinku 0+000 - 14+564 o długości 14,564 km;
- Droga powiatowa nr 2236L Niezabitów - Łubki - Wojciechów na odcinku 0+000 - 2+530 o długości 2,53 km;
- Droga powiatowa nr 2241L Poniatowa - Stoczki - Kierz na odcinku 0+000 - 3+523 o długości 3,523 km;
- Droga powiatowa nr 2245L Ratoszyn - Grądy - Skrzyniec - Wierzchowiska na odcinku 0+310 - 4+750; 6+280 - 6+592 o długości 4,752 km;
- Droga powiatowa nr 2247L Chodel - Borzechów - Wilkołaz na odcinku 2+000 - 7+095 o długości 5,095 km;
- Droga powiatowa nr 2248L Chodel - Ratoszyn - Borzechów na odcinku 0+068 - 8+589 o długości 8,521 km;
- Droga powiatowa nr 2547L Kazimierz Dolny - Kol. Rzeczyca - Zaborze - Niezabitów na odcinku 1+700 - 2+784; 5+533 - 11+760 o długości 7,311 km;
- Droga powiatowa 2626L Wrzelowiec - Kręciszówka - Pusznio Godowskie na odcinku 0+000 - 10+551 o długości 10,551 km;
- Droga powiatowa 2627L Leonin- Wandalin na odcinku 0+000 - 5+166 o długości 5,166 km;
- Droga powiatowa 2633L Granice - Świdno na odcinku 0+559,5-3+327 o długości 2,768 km;
- Droga powiatowa nr 2632L Pusznio Godowskie - Antonówka - Godów na odcinku 0+000 - 3+327 o długości 3,327 km;
- Droga powiatowa nr 2651L Al. 600-lecia w Opolu Lubelskim na odcinku 0+000 - 0+800 o długości 0,8 km;

- Droga powiatowa nr 2552L Wąwolnica – Poniatowa, ul. Fabryczna, na odcinku 14+634 - 15+204 o długości 0,57 km;
- Droga powiatowa nr 2604L Wilków - Majdany - Zakrzów - Janiszów na odcinku 13+902 - 17+870 o długości 3,968 km;
- Droga powiatowa nr 2608L Braciejowice - Kol. Koło - droga powiatowa 2605 L na odcinku 3+610 - 4+484 o długości 0,874 km;
- Droga powiatowa nr 2635L Niesiolowice – Nietrzeba na odcinku 0+000 - 6+565 o długości 6,565 km;
- Droga powiatowa nr 2614L Karczmiska - Wymysłów - Kol. Niezabitów na odcinku 4+543 -8+469 o długości 3,926 km;
- Droga powiatowa nr 2528L Kazimierz Dolny - Dobrze – Wilków o długości 5,866 km;
- Droga powiatowa nr 2641L Boiska - Stefanówka – Miłoszówka o długości 6,164 km;
- Droga powiatowa nr 2637L Józefów - Chruślina – Wierzbica o długości 14,075 km;
- Droga powiatowa nr 2643L Popów – Dębniak o długości 2,5 km.

Cel operacyjny 1.2. Rozwój rolnictwa i sadownictwa oraz przetwórstwa w rozwijanych sektorach biogospodarki

Kierunki działań operacyjnych	Rola i zadania powiatu w realizacji zaplanowanych działań	Możliwości finansowania działań ze źródeł zewnętrznych
Poprawa zagospodarowania terenów rolnych i leśnych poprzez scalenia i system zalesień	Realizacja zadań statutowych samorządu powiatowego w zakresie scaleń i zalesiania gruntów wyłączonych z produkcji rolnej	PROW 2014-2020: Scalanie gruntów; Zalesianie i tworzenie terenów zalesionych
Wspieranie modernizacji gospodarstw rolnych w kierunku zwiększenia ich towarowości i konkurencyjności na rynku	Bliska współpraca z instytucjami zajmującymi się wsparciem finansowym dla rolników z terenu powiatu, w tym z oddziałem terenowym ARiMR	PROW 2014-2020: Modernizacja gospodarstw rolnych; Premie dla młodych rolników
Rozwój gospodarstw ekologicznych na terenie powiatu	Bliska współpraca z organizacjami zajmującymi się wsparciem doradczym w zakresie rolnictwa ekologicznego (np. ODR) oraz finansowym (ARiMR)	PROW 2014-2020: Rolnictwo ekologiczne
Wspieranie rozwoju organizacji i grup producentów rolnych oraz właścicieli lasów	Bliska współpraca z instytucjami zajmującymi się wsparciem finansowym dla rolników z terenu powiatu, w tym z oddziałem terenowym ARiMR	PROW 2014-2020: Tworzenie grup i organizacji producentów w sektorze rolnym i leśnym
Rozwój firm usługowych działających w otoczeniu rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego	Aktywne wsparcie potencjalnych przedsiębiorców poprzez udzielanie odpowiedniej informacji oraz pomoc w procesie inwestycyjnym	PROW 2014-2020: Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej (rozwoj usług rolniczych, premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej)
Rozwój firm z branży przetwórstwa rolno-spożywczego wykorzystującego lokalne zasoby produkcji rolnej, rybackiej i leśnej	Aktywne wsparcie potencjalnych przedsiębiorców poprzez udzielanie odpowiedniej informacji oraz pomoc w procesie inwestycyjnym	PROW 2014-2020: Inwestycje w środki trwałe (przetwórstwo i marketing produktów rolnych)
Stymulowanie rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego poprzez poprawę efektywności funkcjonowania sektora rolnego na terenie powiatu	Współpraca z Zespołem Doradztwa Rolniczego w zakresie organizacji wspólnych szkoleń oraz systemu doradztwa	PROW 2014-2020: Transfer wiedzy i działalność informacyjna; Usługi doradcze
Utworzenie wzorcowego centrum demonstracyjnego w zakresie rozwoju biogospodarki opartej na produkcji rolnej i leśnej i jej efektywnym przetwarzaniu na cele spożywcze, lecznicze i energetyczne	Zadanie możliwe do zrealizowania przy bliskiej współpracy samorządów lokalnych z Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego w Końskowoli oraz środowiskiem naukowym (IUNG, Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie)	PROW 2014-2020: Transfer wiedzy i działalność informacyjna
Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów	Bliska współpraca z samorządami lokalnymi przy realizacji inwestycji	PROW 2014 – 2020: Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich
Wprowadzenie systemów jakości i działań informacyjno-promocyjnych w gospodarstwach, w szczególności zajmujących się produkcją owoców miękkich	Współpraca z Zespołem Doradztwa Rolniczego w zakresie aktywnego informowania i zachęcania rolników do korzystania z różnych instrumentów finansowania	PROW 2014-2020: Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem i usługi z zakresu zastępstw

Pozyskiwanie nowych rynków zbytu w kraju i za granicą (targi rolnicze, misje gospodarcze dla rolników, współpraca z grupami producenckimi)	Współpraca z Zespołem Doradztwa Rolniczego w zakresie aktywnego informowania i zachęcania rolników do korzystania z różnych imprez promocyjnych	PROW 2014-2020 , Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER
Usługi doradcze dla rolników w zakresie różnych form sprzedaży (sprzedaż towarowa i bezpośrednia)	Współpraca z Zespołem Doradztwa Rolniczego w zakresie aktywnego informowania i zachęcania rolników do korzystania z różnych instrumentów finansowania	(1) PROW 2014-2020 : Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej; (2) PROW 2014-2020 : Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER
Wspieranie istniejących na terenie powiatu zakładów przetwórczych i produkcyjnych wykorzystujących płody rolne	Współpraca z Zespołem Doradztwa Rolniczego w zakresie aktywnego informowania i zachęcania przetwórców do korzystania z różnych instrumentów finansowania	PROW 2014-2020 : Inwestycje w środki trwałe

Indykacyjny wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych:

- Rozwój instytucji otoczenia rolnictwa, wsparcie producentów rolnych poprzez marketing, organizowanie konferencji, szkoleń we współpracy z ODR, ARiMR, ARR, uczelniami wyższymi.

Cel operacyjny 1.3. - Rozwój zintegrowanych form turystyki w oparciu o lokalne walory i istniejącą infrastrukturę

Kierunki działań operacyjnych	Rola i zadania powiatu w realizacji zaplanowanych działań	Możliwości finansowania działań ze źródeł zewnętrznych
Zbudowanie wspólnej struktury instytucjonalnej do świadczenia określonych usług w ramach rozwijanego produktu turystycznego	Bliska współpraca powiatu z gminami i instytucjami zajmującymi się turystyką nad stworzeniem wspólnej struktury (np. klastrowej) podmiotów uczestniczących w obsłudze zintegrowanego pakietu usług	(1) PO Polska Wschodnia 2014-2020 : Oś Priorytetowa II. Przedsiębiorcza Polska Wschodnia; (2) RPO WL 2014-2020 : Oś Priorytetowa 3. Konkurencyjność przedsiębiorstw
Opracowanie i wdrożenie kompleksowego programu szkolenia kadr turystycznych i monitorowania standardów jakości świadczonych usług	Opracowany program szkoleń powinien być częścią rozwoju struktury klastrowej wspólnego produktu turystycznego	RPO WL 2014-2020 : Oś Priorytetowa 10. Adaptacyjność przedsiębiorstw oraz pracowników do zmian
Renowacja i rewitalizacja na cele turystyczne obiektów dziedzictwa kulturowego wpisanych do rejestru zabytków	Współpraca z gminami i innymi podmiotami (np. kościołami) w zakresie przygotowania i realizacji wspólnych inwestycji	RPO WL 2014-2020 : Oś Priorytetowa 7. Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego
Odnawianie lub poprawa stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym zabytkowych, służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego i rozwoju turystyki na obszarach wiejskich	Współpraca powiatu z gminami w zakresie przygotowania i realizacji inwestycji w obiektach, których właścicielem jest gmina	PROW 2014-2020 : Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich
Rozbudowa małej infrastruktury turystycznej służącej udostępnianiu na cele turystyczne obszarów cennych przyrodniczo (szlaki turystyczne, ekomuzea, ogrody botaniczne i zoologiczne itp.)	Bliska współpraca z lokalnymi samorządami, nadleśnictwem oraz instytucjami, organizacjami społecznymi zajmującymi się ochroną środowiska i przyrody (zarządy zespołów parków krajobrazowych, ośrodki edukacji ekologicznej, stowarzyszenia, LGD itp.)	(1) RPO WL 2014-2020 : Oś Priorytetowa 7. Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego (2) PROW 2014-2020 : Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER
Prowadzenie skutecznych działań promocyjnych zachęcających turystów do korzystania z pakietu usług oferowanych w ramach wspólnego produktu turystycznego obejmującego cały powiat	Działania powinny być prowadzone przez lidera klastra jak i jego poszczególnych uczestników	RPO WL 2014-2020 : Oś Priorytetowa 7. Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego
Rozwój produktu turystycznego: Nadwiślańskiej Kolejki Wąskotorowej (rozbudowa infrastruktury, odnowienie istniejących obiektów, stworzenie pakietów turystycznych)	Realizacja projektu przy współpracy z gminami i przedsiębiorstwami	(1) PO Polska Wschodnia 2014-2020 : Oś Priorytetowa II. Przedsiębiorcza Polska Wschodnia; (2) RPO WL 2014-2020 : Oś Priorytetowa 7. Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego
Wsparcie przedsiębiorczości, związanej z turystyką (budowa obiektów noclegowych i gastronomicznych, a także atrakcji turystycznych)	Efektywne informowanie i zachęcanie zainteresowanych podmiotów do korzystania z dostępnych instrumentów finansowania	(1) RPO WL 2014-2020 : Oś Priorytetowa 3. Konkurencyjność przedsiębiorstw; (2) PROW 2014-2020 : Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER
Prowadzenie na szeroką skalę promocji turystycznej (foldery, mapy, publikacje, broszury, strona internetowa) oraz	Opracowanie założeń oraz realizacja inwestycji	PROW 2014-2020 : Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER

umieszczanie atrakcji i bazy turystycznej w popularnych portalach turystycznych		
Utworzenie powiatowego punktu informacji turystycznej	Opracowanie założeń oraz realizacja inwestycji	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 7. Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego
Wsparcie merytoryczne i finansowe Lokalnej Organizacji Turystycznej „Kraina Lessowych Wąwozów”	Partycypacja finansowa w realizacji zadań wpływających na poprawę atrakcyjności turystycznej powiatu. Wsparcie merytoryczne przy realizacji zadań inwestycyjnych i promocyjnych	Środki własne powiatu oraz możliwe do pozyskania środki zewnętrzne (zgodne z zakresem realizowanych projektów)

Indykacyjny wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych:

- Modernizacja infrastruktury szlaków turystycznych;
- Ochrona dziedzictwa kulturowego w obszarze oddziaływania Nadwiślańskiej Kolejki Wąskotorowej Obszaru Funkcjonalnego Powiśle;
- Utworzenie punktu informacji turystycznej.

Cel operacyjny 1.4. - Rozwój przedsiębiorczości i różnorodnych form zatrudnienia

Kierunki działań operacyjnych	Rola i zadania powiatu w realizacji zaplanowanych działań	Możliwości finansowania działań ze źródeł zewnętrznych
Zorganizowanie stałego punktu informacyjno-konsultacyjnego dla przedsiębiorstw zainteresowanych uzyskaniem kompleksowej informacji nt. dostępnych środków z UE na rozwój przedsiębiorczości w powiecie	Utworzenie punktu w strukturach organizacyjnych Urzędu Miasta lub Starostwa Powiatowego w bliskiej współpracy z instytucjami otoczenia biznesu (np. Lubelska Fundacja Rozwoju, Ośrodek Doradztwa Rolniczego)	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 3. Konkurencyjność przedsiębiorstw
Profesjonalizacja usług instytucji otoczenia biznesu działających na terenie powiatu w kierunku ich lepszego dostosowania do potrzeb i oczekiwań przedsiębiorców (usługi w sieci KSU/KSI, uczestnictwo w Rejestrze Usług Rozwojowych, współpraca z rozwijającym w regionie systemem brokerów innowacji)	Uruchomienie wspólnie z IOB corocznego systemu monitorowania potrzeb informacyjnych i szkoleniowo-doradczych kluczowych przedsiębiorstw w powiecie	(1) RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 1. Badania i innowacje; Oś Priorytetowa 3. Konkurencyjność przedsiębiorstw; (2) PO Polska Wschodnia 2014-2020: Oś priorytetowa I. Innowacyjna Polska Wschodnia
Aktywne zachęcanie przedsiębiorstw do uczestnictwa w projektach szkoleniowo-doradczych w ramach dostępnego systemu wsparcia rozwoju kompetencji/kwalifikacji pracowników przedsiębiorstw oraz kadr zarządczych zgodnie z ich zdiagnozowanymi potrzebami	Współdziałanie z lokalnymi instytucjami otoczenia biznesu oraz firmami funkcjonującymi w Rejestrze Usług Rozwojowych (RUR)	(1) RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 10. Adaptacyjność przedsiębiorstw oraz pracowników do zmian; (2) PO WER 2014-2020: Oś Priorytetowa II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji
Rozwój bazy produkcyjnej i usługowej przedsiębiorstw poprzez ich lepszy dostęp do kapitału inwestycyjnego w postaci instrumentów bezzwrotnych (dotacji) i zwrotnych (preferencyjnych pożyczek)	Aktywne informowanie i zachęcanie przedsiębiorstw do korzystania z różnych instrumentów finansowania infrastruktury produkcyjnej i usługowej	(1) RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 3. Konkurencyjność przedsiębiorstw (2) PROW 2014-2020: Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER
Poprawa efektywności energetycznej funkcjonujących przedsiębiorstw m.in. poprzez modernizację infrastruktury związanej z ogrzewaniem / chłodzeniem budynków, oświetleniem lub wykorzystaniem energii z odnawialnych źródeł energii	Aktywne informowanie i zachęcanie zainteresowanych podmiotów do korzystania z dostępnych instrumentów finansowania poprawy efektywności energetycznej przedsiębiorstw	(1) RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 5. Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna; (2) PO Infrastruktura i Środowisko 2014-2020: Oś Priorytetowa I. Zmniejszenie emisyjności gospodarki
Rozwój rynków zbytu przedsiębiorstw poprzez ich aktywniejszy udział w targach, wystawach i misjach gospodarczych (krajowych i zagranicznych)	Aktywne informowanie i zachęcanie przedsiębiorstw do udziału w wyjazdach zagranicznych, współpraca z instytucjami otoczenia biznesu w zakresie organizowania wspólnych wyjazdów	(1) RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 3. Konkurencyjność przedsiębiorstw; (2) PO Polska Wschodnia: Oś Priorytetowa II. Przedsiębiorcza Polska Wschodnia (3) PROW 2014-2020: Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER

Zwiększenie aktywności innowacyjnej kluczowych przedsiębiorstw w powiecie poprzez zachęcenie ich do angażowania się w prace badawczo-rozwojowe w oparciu o własne zaplecze B+R lub korzystanie z zewnętrznych usług (uczelnii wyższych, jednostek naukowych itp.)	Bliska współpraca z IOB w zakresie aktywnego informowania i zachęcania przedsiębiorstw do korzystania z różnych instrumentów finansowania działalności badawczo-rozwojowej, obejmującej fazę badań (zakup aparatury, sfinansowanie badań) oraz fazę wdrożenia (zakup linii produkcyjnej, maszyn i urządzeń)	(1) RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 1. Badania i innowacje; (2) PO Polska Wschodnia 2014-2020: Oś priorytetowa I. Innowacyjna Polska Wschodnia
Rozwój współpracy sieciowej przedsiębiorstw, w tym w formie branżowych klastrów (m.in. przetwórstwa rolno-spożywczego)	Współpraca z IOB w zakresie aktywnego informowania i zachęcania przedsiębiorców do uczestniczenia w lokalnych i ponadlokalnych sieciach współpracy, organizowanie spotkań, pokazywanie dobrych praktyk i korzyści wynikających ze współpracy sieciowej itp.	(1) RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 3. Konkurencyjność przedsiębiorstw; (2) PO Polska Wschodnia 2014-2020: Oś Priorytetowa II. Przedsiębiorcza Polska Wschodnia; (3) PROW 2014-2020: Tworzenie grup i organizacji producenckich
Aktywizacja oraz reorientacja zawodowa osób pozostających bez pracy, szczególnie osób młodych i osób długotrwale bezrobotnych z całym pakietem instrumentów (staże, szkolenia zawodowe, bony szkoleniowe, stażowe i zatrudnieniowe, granty na zagospodarowanie poza miejscem zamieszkania, itp.)	Bliska współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy oraz innymi instytucjami rynku pracy w zakresie realizacji wspólnych projektów nastawionych na aktywizację zawodową osób bezrobotnych	(1) RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 9. Rynek pracy; (2) PO WER 2014-2020: Oś Priorytetowa I. Osoby młode na rynku pracy
Kompleksowe wsparcie osób planujących rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej w postaci systemu szkoleń, doradztwa, mentoringu oraz finansowania kosztów prowadzenia działalności w początkowym okresie (w tym ZUS, koszty księgowości, wynajmu pomieszczeń itp.)	Bliska współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy oraz innymi instytucjami w zakresie promocji programów i inicjatyw nastawionych na zwiększenie samozatrudnienia mieszkańców	(1) RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 9. Rynek pracy (2) PROW 2014-2020: Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER
Uruchomienie lokalnego inkubatora przedsiębiorczości oferującego specjalistyczne usługi w zakresie rozpoczynania i prowadzenia działalności gospodarczej	Współpraca z gminami w zakresie uruchomienia i prowadzenia inkubatora przedsiębiorczości	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 3. Konkurencyjność przedsiębiorstw
Inkubowanie innowacyjnych pomysłów biznesowych w ramach funkcjonujących platform startowych (od innowacyjnego pomysłu do założenia start up-u)	Platformy startowe będą tworzone na bazie regionalnych i lokalnych ośrodków innowacji funkcjonujących w systemie instytucji otoczenia biznesu	PO Polska Wschodnia 2014-2020: Oś Priorytetowa II. Przedsiębiorcza Polska Wschodnia
Rozwój przedsiębiorstw społecznych, obejmujący m.in. fazę przygotowawczą (szkolenia i doradztwo), fazę inkubacji (koszty założenia przedsiębiorstwa, mentoring) oraz fazę rozwoju (finansowanie miejsc pracy)	Współpraca z organizacjami pozarządowymi oraz instytucjami otoczenia biznesu w zakresie stworzenia pilotażowych przedsiębiorstw (w tym spółdzielni socjalnych)	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 3. Konkurencyjność przedsiębiorstw; Oś priorytetowa 11. Włączenie społeczne
Rozwój firm w branży energetyki odnawialnej (firmy produkujące urządzenia do wytwarzania energii z OZE, firmy budowlane zajmujące się instalacjami OZE, firmy produkujące energię z OZE, w tym w ramach mikroinstalacji i energetyki prosumenckiej)	Wspieranie potencjalnych przedsiębiorców w zakresie udzielania odpowiedniej informacji oraz pomoc w procesie inwestycyjnym	(1) RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 4. Energia przyjazna środowisku; (2) PO Infrastruktura i Środowisko: Oś Priorytetowa I. Zmniejszenie emisyjności gospodarki
Opracowanie kompleksowego programu rozwoju szkolnictwa zawodowego na terenie powiatu w oparciu o sieć szkół ponadgimnazjalnych	Opracowanie programu w bliskiej współpracy z innymi organami prowadzącymi szkoły (gminy, MRiRW, Marszałek Województwa Lubelskiego, itp.)	PO WER 2014-2020: Oś Priorytetowa II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji
Modernizacja i dostosowanie istniejącej infrastruktury szkolnictwa zawodowego na terenie powiatu do potrzeb praktycznego kształcenia umożliwiającego nabywanie przez absolwentów umiejętności zorientowanych na potrzeby rynku pracy	Współpraca samorządu powiatowego z podległymi jednostkami kształcenia w zakresie kształtowania odpowiedniej oferty edukacyjnej szkolnictwa zawodowego i dostosowania jej do potrzeb lokalnego rynku pracy	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 13. Infrastruktura społeczna
Rozwój w ramach kształcenia ogólnego i zawodowego kluczowych kompetencji wśród uczniów (np. w zakresie informatyki, matematyki i nauk przyrodniczych) oraz tzw. kompetencji społecznych (kreatywność i logiczne myślenie, innowacyjność, praca zespołowa)	Współpraca w zakresie podnoszenia jakości kształcenia z własnymi jednostkami organizacyjnymi innymi podmiotami zajmującymi się edukacją na poziomie ponadgimnazjalnym	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 12. Edukacja, umiejętności i kompetencje
Działania inicjujące i wspierające współpracę szkół i placówek kształcenia zawodowego z pracodawcami (wspólne	Współdziałanie z powiatowymi placówkami kształcenia zawodowego w zakresie	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 12. Edukacja, umiejętności i kompetencje

przygotowywanie programów nauczania, organizacja zajęć, praktyk i staży zawodowych w przedsiębiorstwach itp.)	angażowania pracodawców w procesy kształcenia zawodowego na terenie gminy	
Rozwój na poziomie powiatu spójnego systemu doradztwa edukacyjno-zawodowego oraz pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla młodzieży szkolnej	Działania realizowane przez własne jednostki organizacyjne oraz we współpracy z jednostkami podległymi samorządom gminnym	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 12. Edukacja, umiejętności i kompetencje

Indykatorywny wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych:

- Szkolenia ABC przedsiębiorczości;
- Jednorazowe środki na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej;
- Inne usługi i instrumenty rynku pracy.

Priorytet 2. Lepszy dostęp mieszkańców do infrastruktury i usług publicznych

Cel operacyjny 2.1. Rozwój usług zdrowia i profilaktyki zdrowotnej

Kierunki działań operacyjnych	Rola i zadania powiatu w realizacji zaplanowanych działań	Możliwości finansowania działań ze źródeł zewnętrznych
Opracowanie programu profilaktyki zdrowotnej dla mieszkańców powiatu, obejmującego m.in. ocenę potrzeb zdrowotnych oraz plan działań w zakresie profilaktyki, edukacji i promocji zdrowia	Opracowanie programu w bliskiej współpracy z publicznymi i niepublicznymi zakładami opieki zdrowotnej działającymi na terenie powiatu	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 11: Włączenie społeczne, Oś Priorytetowa 13. Infrastruktura społeczna
Uczestnictwo powiatu w realizacji krajowych i regionalnych programów profilaktycznych dotyczących chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu i powiatu (choroby nowotworowe, choroby układu krążenia)	Współdziałanie z publicznymi i niepublicznymi zakładami opieki zdrowotnej w zakresie objęcia programami jak największej liczby mieszkańców powiatu	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 13. Infrastruktura społeczna
Dostosowanie infrastruktury ochrony zdrowia do zmieniających się trendów demograficznych (wzrost liczby osób starszych i niesamodzielnych)	Opracowanie planu współpracy z podmiotami ochrony zdrowia w celu poszerzenia oferty zdrowotnej w kierunku oddziałów geriatrycznych zakładów opiekuńczo-leczniczych i opiekuńczo-pielęgniarskich oraz hospicjum	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 11: Włączenie społeczne, Oś Priorytetowa 13. Infrastruktura społeczna
Poprawa stanu infrastruktury ochrony zdrowia, w tym zapewnienie dostępu do nowoczesnej aparatury medycznej	Lobbowanie, inicjowanie oraz współpraca z Samorządem Województwa oraz innymi podmiotami na rzecz upowszechnienia dostępu do usług medycznych oraz inwestycji ukierunkowanych na osoby starsze	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 13: Infrastruktura społeczna
Realizacja działań ukierunkowanych na zdrowe starzenie dotyczących aktywności fizycznej, odpowiednich diet oraz regularnych badań	Współdziałanie z jednostkami organizacyjnymi, publicznymi i niepublicznymi zakładami opieki zdrowotnej, organizacjami pozarządowymi	(1) RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 11: Włączenie społeczne (2) PO WER 2014-2020: Oś priorytetowa V. Wsparcie dla obszaru zdrowia
Remont i doposażenie istniejących placówek ochrony zdrowia	Aktywne informowanie i zachęcanie przedsiębiorstw do korzystania z różnych instrumentów finansowania	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 3. Konkurencyjność przedsiębiorstw
Wdrożenie działań projakościowych i rozwiązań organizacyjnych w systemie ochrony zdrowia ułatwiających dostęp do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług zdrowotnych	Opracowanie planu współpracy z podmiotami ochrony zdrowia w celu wdrożenia działań projakościowych	PO WER 2014-2020: Oś priorytetowa V. Wsparcie dla obszaru zdrowia

Indykatorywny wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych:

- Zdrowie Lubelskie – optymalizacja usług medycznych w Województwie Lubelskim, poprzez utworzenie i zintegrowanie sieci szpitali powiatowych

Cel operacyjny 2.2. Poprawa dostępności i jakości edukacji młodzieży

Kierunki działań operacyjnych	Rola i zadania powiatu w realizacji zaplanowanych działań	Możliwości finansowania działań ze źródeł zewnętrznych
Rozwój w ramach kształcenia ogólnego i zawodowego kluczowych kompetencji wśród uczniów (np. w zakresie informatyki, matematyki i nauk przyrodniczych) oraz tzw. kompetencji społecznych (kreatywność i logiczne myślenie, innowacyjność, praca zespołowa)	Bliska współpraca w zakresie podnoszenia jakości kształcenia z gminami oraz własnymi jednostkami organizacyjnymi zajmującymi się edukacją na poziomie podstawowym i ponadgimnazjalnym	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 12. Edukacja, umiejętności i kompetencje
Rozwijanie indywidualnych umiejętności uczniów, szczególnie uczniów uzdolnionych oraz uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych i predyspozycjach sportowych (m.in. poprzez aktywne uczestnictwo w dostępnych programach pomocy stypendialnej)	Działania realizowane przez własne jednostki organizacyjne oraz we współpracy z jednostkami organizacyjnymi samorządu powiatowemu zajmującymi się szkolnictwem na poziomie ponadgimnazjalnym	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 12. Edukacja, umiejętności i kompetencje
Rozwój na poziomie powiatu spójnego systemu doradztwa edukacyjno-zawodowego oraz pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla młodzieży szkolnej	Działania realizowane przez własne jednostki organizacyjne oraz we współpracy z jednostkami podległymi samorządom gminnym	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 12. Edukacja, umiejętności i kompetencje
Działania związane z modernizacją obiektów dydaktycznych szkół i placówek oświatowych poprzez ich modernizację oraz zakup niezbędnego wyposażenia gwarantującego wysoką jakość kształcenia	Współpraca z samorządami gminnymi i jednostkami organizacyjnymi oraz innymi podmiotami, jak również realizacja zadań własnych	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 13: Infrastruktura społeczna
Działania dotyczące polepszenia jakości edukacji ogólnej poprzez podnoszenie kompetencji bądź kwalifikacji nauczycieli wszystkich przedmiotów w zakresie korzystania z nowoczesnych metod, technologii i sprzętu oraz poprzez tworzenie warunków uczenia się, adekwatnych do potrzeb rynku pracy i zmian zachodzących w gospodarce (wyposażenie pracowni dla przedmiotów matematyczno-przyrodniczych oraz pracowni ICT)	Współpraca z jednostkami organizacyjnymi oraz innymi podmiotami, jak również realizacja zadań własnych	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 12: Edukacja, umiejętności i kompetencje

Indykatorywny wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych:

- Utworzenie Centrum Kształcenia Praktycznego w tym: dostosowanie pomieszczeń na pracownie specjalistyczne w Zespole Szkół w Poniatowej i Zespole Szkół Zawodowych w Opolu Lubelskim;
- Doposażenie pracowni zawodowych w Zespole Szkół w Poniatowej oraz Zespole Szkół Zawodowych w Opolu Lubelskim;
- Przygotowanie i wyposażenie stanowiska pracy dla praktykantów szkół zawodowych;
- Stworzenie w Zespole Szkół w Poniatowej platformy edukacyjnej do kształcenia na odległość.

Cel operacyjny 2.3. Poprawa dostępności mieszkańców do usług kultury, sportu i rekreacji

Kierunki działań operacyjnych	Rola i zadania powiatu w realizacji zaplanowanych działań	Możliwości finansowania działań ze źródeł zewnętrznych
Opracowanie i wdrożenie kompleksowego systemu informacji o kulturze oraz dostępie do jej dóbr i usług	System powinien być elementem składowym szerszego systemu informowania i promowania turystyki w powiecie	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 7. Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego
Remonty i przebudowa wybranych instytucji kultury wraz z zakupem trwałego wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej na terenie powiatu	Realizacja powiatowych projektów lub współpraca z innymi instytucjami kultury realizującymi swoje projekty na terenie powiatu	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 7. Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego

Modernizacja oraz wyposażenie obiektów pełniących funkcje kulturalne na obszarach wiejskich	Współpraca z gminami lub innymi instytucjami partnerskimi (np. OSP) w zakresie realizacji projektów inwestycyjnych	PROW 2014-2020: Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich
Konserwacja oraz zabezpieczenie przed zniszczeniem ruchomych obiektów dziedzictwa kulturowego	Realizacja własnych projektów lub współpraca z innymi instytucjami kultury realizującymi projekty na terenie powiatu	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 7. Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego
Budowa lub przebudowa niezbędnej infrastruktury poprawiającej dostępność usług kultury dla osób niepełnosprawnych	Realizacja własnych projektów powiatowych oraz współpraca z innymi instytucjami kultury realizującymi swoje projekty na terenie powiatu	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 7. Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego
Organizacja imprez i wydarzeń kulturalnych w pełni wykorzystujących lokalne dziedzictwo kulturowe, tradycję i infrastrukturę kultury	Realizacja własnych projektów oraz współpraca z innymi instytucjami kultury realizującymi swoje projekty na terenie powiatu	Roczne programy finansowania kultury realizowane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Poprawa dostępu mieszkańców do infrastruktury sportu i rekreacji	Realizacja własnych zadań inwestycyjnych	PROW 2014-2020: Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER

Indykacyjny wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych:

- Rozwój infrastruktury sportowej, kulturalnej i rekreacyjnej.

Cel operacyjny 2.4. Rozwój infrastruktury poprawiającej stan ochrony środowiska

Kierunki działań operacyjnych	Rola i zadania powiatu w realizacji zaplanowanych działań	Możliwości finansowania działań ze źródeł zewnętrznych
Rozbudowa infrastruktury prowadzącej do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych na terenie powiatu (wymiana źródeł ciepła na bardziej ekologiczne, instalacje energetyki odnawialnej, termomodernizacja budynków użyteczności publicznej)	Realizacja własnych zadań inwestycyjnych oraz współpraca z samorządami gminnymi	(1) RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 4. Energia przyjazna środowisku; (2) PO Infrastruktura i Środowisko 2014 - 2020: Oś Priorytetowa I. Zmniejszenie emisyjności gospodarki
Wspieranie wytwarzania energii pochodzącej z odnawialnych źródeł energii	Współpraca z inwestorami zainteresowanymi wytwarzaniem energii na sprzedaż	(1) RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 4. Energia Przyjazna Środowisku (2) PO Infrastruktura i Środowisko 2014-2020: Oś Priorytetowa I. Zmniejszenie emisyjności gospodarki
Poprawa efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej	Realizacja w ramach zadań własnych przez jednostki organizacyjne	(1) RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 5: Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna; (2) PO Infrastruktura i Środowisko 2014-2020: Oś Priorytetowa I. Zmniejszenie emisyjności gospodarki

Indykacyjny wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych:

- Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej.

Cel operacyjny 2.5. Rozwój różnych form integracji społecznej i aktywności osób starszych

Kierunki działań operacyjnych	Rola i zadania powiatu w realizacji zaplanowanych działań	Możliwości finansowania działań ze źródeł zewnętrznych
Realizacja kompleksowych programów na rzecz integracji osób i rodzin wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym ukierunkowanych na aktywizację społeczno-zawodową	Realizacja zadań własnych w ramach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz zadań wspólnych w ramach współpracy z gminami i organizacjami pozarządowymi	(1) RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 11. Włączenie społeczne; (2) PO WER 2014-2020: Oś Priorytetowa II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji
Rozwój instytucjonalnych i pozainstytucjonalnych form wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych (w tym placówek wsparcia dziennego oraz środowiskowego)	Realizacja zadań własnych w ramach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz gminnych ośrodków pomocy społecznej, a także poprzez bliską współpracę z innymi instytucjami i placówkami podlegającymi samorządowi powiatowemu	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 11. Włączenie społeczne; Oś Priorytetowa 13. Infrastruktura społeczna

Realizacja działań na rzecz reintegracji i rehabilitacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych	Współpraca partnerska z podmiotami o charakterze reintegracyjnym (zakłady aktywności zawodowej, warsztaty terapii zajęciowej, centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej)	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 11. Włączenie społeczne
Wpieranie nowatorskich inicjatyw na rzecz e-integracji i budowania kapitału społecznego z wykorzystaniem technologii cyfrowych	Współpraca z organizacjami i instytucjami zajmującymi się integracją społeczną z wykorzystaniem narzędzi informacyjno-komunikacyjnych	PO Polska Cyfrowa 2014-2020: Oś Priorytetowa III. Cyfrowa aktywizacja społeczeństwa
Działania związane z adaptacją pomieszczeń na rzecz rozwoju mieszkalnictwa wspomaganego, chronionego i socjalnego	Współpraca z jednostkami samorządowymi	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 13: Infrastruktura społeczna
Działania na rzecz tworzenia i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej	Działania powinny być prowadzone we współpracy z instytucjami pomocy i integracji społecznej, instytucjami rynku pracy oraz organizacjami pozarządowymi i obejmować: wsparcie animacji lokalnej w celu tworzenia podmiotów ekonomii społecznej, inicjowanie tworzenia nowych podmiotów oraz wsparcie istniejących przedsiębiorstw społecznych	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 11: Włączenie społeczne
Wsparcie inicjatyw łączących lokalną społeczność w ramach Inicjatywy LEADER – projekty grantowe	Współpraca z jednostkami samorządowymi i organizacjami pozarządowymi	PROW 2014-2020: Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER
Szkolenia i doradztwo dla kadr instytucji pomocy społecznej	Przygotowanie i realizacja działań wspierających kompetencje podmiotów oferujących usługi społeczne	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 11. Włączenie społeczne

Indykatory wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych:

- Utworzenie Dziennego Pobytu dla osób starszych i niepełnosprawnych;
- Utworzenie mieszkań chronionych dla dzieci opuszczających rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka i placówki opiekuńczo wychowawcze.

Priorytet 3. Przyjazna i sprawna administracja

Cel operacyjny 3.1. Skuteczne planowanie i strategiczne zarządzanie procesami w powiecie

Kierunki działań operacyjnych	Rola i zadania powiatu w realizacji zaplanowanych działań	Możliwości finansowania działań ze źródeł zewnętrznych
Wypracowanie i wdrożenie docelowego modelu strategicznego zarządzania rozwojem powiatu, m.in. w oparciu o monitoring wdrażanych dokumentów o charakterze strategicznym (strategii, planów i programów)	Wdrażany model powinien m.in. zawierać zestaw narzędzi analitycznych do monitorowania rozwoju powiatu w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym	PO WER 2014-2020: Oś Priorytetowa II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji
Rozwój praktyki wieloletniego planowania finansowego oraz planowania w układzie zadaniowym pozwalającym jednocześnie na ocenę skuteczności ponoszonych wydatków (budżet zadaniowy informujący o efektywności)	Kontynuacja i rozwój dotychczas stosowanego podejścia, wykorzystującego doświadczenia innych samorządów	PO WER 2014-2020: Oś Priorytetowa II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji
Rozwój w powiecie systemu zarządzania satysfakcją klienta (opracowanie standardów oraz narzędzi do monitorowania)	Udział w realizacji programów krajowych, dzięki którym będzie możliwość stworzenia i wdrożenia optymalnego dla powiatu modelu	PO WER 2014-2020: Oś Priorytetowa II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji
Uruchomienie systemu monitorowania dostępności i efektywności (jakości) usług publicznych w powiecie	Uczestnictwo w realizacji programów krajowych, w ramach których będzie możliwość wypracowania najlepszych standardów i rozwiązań	PO WER 2014-2020: Oś Priorytetowa II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji
Opracowanie i wdrożenie efektywnego modelu zarządzania kompetencjami kadr, uwzględniającego bieżące monitorowanie luk kompetencyjnych i	Wykorzystanie w pracach nad systemem dotychczasowych rozwiązań w zakresie podnoszenia kompetencji kadr	PO WER 2014-2020: Oś Priorytetowa II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji

potrzeb szkoleniowych pracowników samorządu powiatowego		
Zwiększenie aktywności powiatu w zakresie realizacji projektów partnerskich w wymiarze krajowym i międzynarodowym pozwalających na pozyskiwanie nowej wiedzy i umiejętności, a także testowanie nowych rozwiązań	Realizacja ponadlokalnych projektów partnerskich powinna odbywać się zarówno z własnej inicjatywy powiatu (np. w zakresie rozwoju turystyki), jak również poprzez udział powiatu w projektach zarządzanych przez podmioty zewnętrzne	(I) PO WER 2014-2020: Oś Priorytetowa III. Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa (II) Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej 2014-2020 (Program Region Morza Bałtyckiego; Program dla Europy Środkowej, Interreg Europa; Program Współpracy Transgranicznej Polska Białoruś Ukraina)
Wzmocnienie bazy wiedzy i potencjału kadrowego powiatu w zakresie realizacji projektów w formule partnerstwa publiczno-prywatnego oraz innowacyjnych rozwiązań w zakresie stosowania prawa zamówień publicznych	Udział pracowników powiatu w organizowanych szkoleniach, seminariach oraz platformach współpracy i wymiany wiedzy	PO WER 2014-2020: Oś Priorytetowa II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji
Wzmocnienie zdolności analitycznych służb powiatowych w zakresie informacji przestrzennej, m.in. poprzez dostęp do nowoczesnych narzędzi w zakresie analizy, przetwarzania, interpretacji i prezentacji danych przestrzennych	Udział powiatu w tworzeniu krajowej, regionalnej i powiatowej infrastruktury informacji przestrzennej, w ramach której będzie możliwy dostęp do aktualnych baz danych i aplikacji umożliwiających prace z danymi przestrzennymi	PO WER 2014-2020: Oś Priorytetowa II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji

Indykatory wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych:

- Szkolenia pracowników;
- Utworzenie centrum usług wspólnych.

Cel operacyjny 3.2. Cyfryzacja administracji publicznej i rozwój e-usług dla społeczeństwa

Kierunki działań operacyjnych	Rola i zadania powiatu w realizacji zaplanowanych działań	Możliwości finansowania działań ze źródeł zewnętrznych
Organizowanie kampanii edukacyjno-informacyjnych na rzecz zwiększania znaczenia e-umiejętności oraz upowszechniania korzyści z wykorzystywania technologii cyfrowych przez społeczność lokalną powiatu	Działanie realizowane w ramach szerszej współpracy z administracją rządową i samorządową	PO Polska Cyfrowa 2014-2020: Oś Priorytetowa III. Cyfrowa aktywizacja społeczeństwa
Rozwój elektronicznej administracji i usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną	Realizacja własnych projektów inwestycyjnych oraz we współpracy z samorządami gminnymi	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 2. Cyfrowe lubelskie
Tworzenie i rozwój cyfrowych zasobów powiatu m.in. w zakresie mienia i nieruchomości, geodezji i kartografii, kultury, edukacji, turystyki, ochrony zdrowia itp.	Realizacja projektu partnerskiego we współpracy z innymi samorządami i instytucjami w powiecie	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 2. Cyfrowe lubelskie
Wykorzystanie lokalnych centrów aktywności do działań w zakresie e-edukacji i podnoszenia kompetencji cyfrowych mieszkańców	Realizacja projektów parasolowych obejmujących kilka gmin z udziałem organizacji pozarządowych zajmujących się integracją społeczną i kształceniem ustawicznym z wykorzystaniem narzędzi informacyjno-komunikacyjnych	PO Polska Cyfrowa 2014-2020: Oś Priorytetowa III. Cyfrowa aktywizacja społeczeństwa

Indykatory wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych:

- e-geodezja – cyfrowy zasób geodezyjny Województwa Lubelskiego;
- Informatyzacja administracji.

Cel operacyjny 3.3. Efektywny marketing gospodarczy

Kierunki działań operacyjnych	Rola i zadania powiatu w realizacji zaplanowanych działań	Możliwości finansowania działań ze źródeł zewnętrznych
Prowadzenie aktywnych działań marketingowych mających na celu kreowanie dobrego wizerunku powiatu	Opracowanie strategii działań marketingowych i jej konsekwentne wdrażanie	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 3. Konkurencyjność przedsiębiorstw

jako atrakcyjnego miejsca dla inwestorów i turystów		
Promocja gospodarcza przygotowanych terenów inwestycyjnych w powiecie w kraju i za granicą	Przygotowanie zbiorczej oferty terenów inwestycyjnych poszczególnych gmin i ich promocja	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 3. Konkurencyjność przedsiębiorstw
Rozwój i wdrożenie kompleksowego systemu informacji i promocji turystycznej i kulturalnej obejmującej cały powiat (w tym punktu informacji turystycznej)	System powinien być mocno powiązany z podobnymi działaniami podejmowanymi na poziomie województwa i regionów Polski Wschodniej	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 7. Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego
Promocja gospodarcza i turystyczna powiatu w ramach prowadzonej przez powiat współpracy ponadlokalnej (krajowej i międzynarodowej)	Realizacja projektów sieciowych z innymi jednostkami w kraju i za granicą	Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej 2014-2020 (Program Region Morza Bałtyckiego; Program dla Europy Środkowej, Interreg Europa; Program Współpracy Transgranicznej Polska Białoruś Ukraina)
Kompleksowa promocja gospodarcza obszaru oraz tworzenie przyjaznych warunków do inwestowania, organizacja misji gospodarczych	Przygotowanie atrakcyjnej oferty terenów inwestycyjnych i ich aktywna promocja, realizacja projektów sieciowych z innymi jednostkami w kraju i za granicą. W przypadku projektów z PO Polska Wschodnia inicjowanie wśród przedsiębiorców działań	(1) RPO WL 2014-2020: Oś 3. Konkurencyjność przedsiębiorstw (2) PO Polska Wschodnia: Oś Priorytetowa I. Przedsiębiorcza Polska Wschodnia

Indykacyjny wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych:

- Promocja i organizacja inicjatyw gospodarczych, konkursów, misji, konferencji itp.;
- Opracowywania graficzne wydawnictw i materiałów o charakterze promocyjno –informacyjnym.

Cel operacyjny 3.4. Budowanie tożsamości mieszkańców i kapitału społecznego w powiecie

Kierunki działań operacyjnych	Rola i zadania powiatu w realizacji zaplanowanych działań	Możliwości finansowania działań ze źródeł zewnętrznych
Działania wspierające osoby dorosłe chcące nabyć lub dostosować swoje kompetencje i kwalifikacje do potrzeb rynku pracy w ramach edukacji formalnej i pozaformalnej	Współpraca z placówkami kształcenia ustawicznego i praktycznego w zakresie zachęcania osób dorosłych do podnoszenia swoich kompetencji i umiejętności	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 12. Edukacja, umiejętności i kompetencje
Kształtowanie wśród mieszkańców powiatu postaw przedsiębiorczych i proinnowacyjnych	Bliska współpraca powiatu z instytucjami otoczenia biznesu oraz organizacjami pozarządowymi	(1) RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 3. Konkurencyjność przedsiębiorstw; (2) PROW 2014-2020: Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER
Działania informacyjno-edukacyjne w zakresie ochrony środowiska, oszczędności energii, ekologicznego transportu, rozwoju budownictwa pasywnego, racjonalnego wykorzystywania zasobów naturalnych itp.	Realizacja projektów partnerskich we współpracy z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się kwestiami ekologii i ochrony środowiska	(1) RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 5. Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna; (2) PO Infrastruktura i Środowisko: Oś Priorytetowa II. Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu; (3) PROW 2014-2020: Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER
Zwiększanie świadomości i wiedzy mieszkańców w zakresie ekologii, ładu przestrzennego i estetyki miejsca zamieszkania	Bliska współpraca z gminami i organizacjami pozarządowymi	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 7. Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego
Rozwój idei społeczeństwa obywatelskiego poprzez bliską współpracę powiatu z organizacjami pozarządowymi	Realizacja wspólnych zadań i projektów publiczno-społecznych w ramach rocznych programów współpracy Powiatu Opolskiego z organizacjami pozarządowymi	Środki własne powiatu oraz środki z programów operacyjnych UE
Budowa partnerstw publiczno-społecznych na rzecz rozwoju ekonomii społecznej i partycypacji społecznej mieszkańców	Współpraca z podmiotami zainteresowanymi rozwojem na terenie powiatu różnych form ekonomii społecznej	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 11. Włączenie społeczne
Promowanie dialogu obywatelskiego jako formy partycypacji obywatelskiej	Przygotowanie i realizacja działań z zakresu wsparcia dla organizacji pozarządowych	(1) RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 11. Włączenie społeczne; (2) PROW 2014-2020: Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER.

Opracowanie i upowszechnianie mechanizmów, zwiększających udział obywateli w kształtowaniu polityki rozwoju lokalnego	Opracowanie i wdrożenie modelu obejmującego metody i narzędzia konsultacji i partycypacji publicznej, w tym inicjatywy związane z budżetem partycypacyjnym	PO WER 2014-2020: Oś Priorytetowa II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji
---	--	--

Indykatywny wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych:

- Wspieranie najważniejszych imprez kulturalnych integrujących mieszkańców powiatu;
- Wspieranie rozwoju różnych form społeczeństwa obywatelskiego np. wolontariat, stowarzyszenia i kształtowanie właściwych postaw społecznych.

Cel operacyjny 3.5. Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego

Kierunki działań operacyjnych	Rola i zadania powiatu w realizacji zaplanowanych działań	Możliwości finansowania działań ze źródeł zewnętrznych
Poprawa systemu komunikacyjnego służb wchodzących w zakres powiatowego systemu zarządzania kryzysowego	Rozwój systemu powiadamiania mieszkańców oraz budowa cyfrowego systemu dyspozytorskiego dla PSP, OSP, szpitala i policji	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 2. Cyfrowe lubelskie
Doposażenie ochotniczych straży pożarnych działających na terenie powiatu w specjalistyczny sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych oraz usuwania skutków zagrożeń naturalnych i katastrof	Zakup sprzętu dla wybranych OSP (funkcjonujących w systemie KSRG i będących poza nim) we współpracy z Komendą Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Opolu Lubelskim	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 6. Ochrona środowiska i efektywne wykorzystanie zasobów

Indykatorywny wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych:

- Doposażenie służb inspekcji i straży w sprzęt, oraz poprawa infrastruktury.

Wykaz inwestycji wpisanych w „Strategii funkcjonalno-przestrzennej rozwoju turystyki Krainy Lessowych Wąwozów na Obszarze Funkcjonalnym Powiśle” zaplanowanych do realizacji na terenie gmin Powiatu Opolskiego w latach 2015-2021:

Lp.	Lokalizacja	Nazwa zadania	Wartość inwestycji (zł)	Podmiot odpowiedzialny
Produkt sieciowy: Nadwiślańska Kolejka Wąskotorowa				
1.	Gmina: Opole Lubelskie, Karczmiska, Wilków, Poniatowa, Nałęczów, Wąwolnica	Zakończenie modernizacji markowego produktu turystycznego - Nadwiślańskiej Kolejki Wąskotorowej	50 751 000,00	Starostwo Powiatowe w Opolu Lubelskim, UM Nałęczów, UG Karczmiska, UG Wąwolnica
2.	Gmina Karczmiska, Wilków, Łaziska, Opole Lubelskie, Poniatowa	Przebudowa dróg w celu zwiększenia dostępności do kluczowych atrakcji turystycznych w obszarze oddziaływania markowego produktu turystycznego - Powiat Opolski	500 000,00	Starostwo Powiatowe w Opolu Lubelskim
3.	Gmina: Opole Lubelskie, Karczmiska, Wilków, Poniatowa, Nałęczów, Wąwolnica	Promocja sieciowego produktu turystycznego Nadwiślańska Kolejka Wąskotorowa	400 000,00	Starostwo Powiatowe w Opolu Lubelskim
4.	Powiat Opolski	Szkolenia specjalistyczne	100 000,00	Starostwo Powiatowe w Opolu Lubelskim
Produkt sieciowy: Geopark Małopolskiego Przełomu Wisły				
1.	Gmina: Kazimierz Dolny, Janowiec, Józefów nad Wisłą, Annopol, Łaziska	Udostępnienie najważniejszych geostanowisk GEOPARKU Małopolskiego Przełomu Wisły	1 260 000,00	UM Kazimierz Dolny, UM Janowiec/Józefów nad Wisłą/Annopol/Łaziska
2.	Gmina Opole Lubelskie	Utworzenie punktu widokowo-edukacyjnego przy Potoku Wrzelowieckim w miejscowości Wrzelowiec	200 000,00	UG Opole Lubelskie
3.	Gmina Wilków	Zagospodarowanie Skarpy Dobrskiej na punkty widokowe GEOPARKU MAŁOPOLSKIEGO PRZEŁOMU WISŁY	700 000,00	UG Wilków
4.	Gmina Kazimierz Dolny, Janowiec, Józefów nad Wisłą, Annopol, Łaziska	Utworzenie ścieżek dydaktycznych, szlaków pieszych i rowerowych na terenie GEOPARKU MAŁOPOLSKIEGO PRZEŁOMU WISŁY	2 000 000,00	UM Kazimierz Dolny, UM Janowiec/Józefów nad Wisłą/Annopol/Łaziska
5.	Gmina Józefów nad Wisłą	Budowa farmy fotowoltaicznej w Kol. Kaliszany	1 500 000,00	UG Józefów nad Wisłą
6.	Gmina Józefów nad Wisłą	Kolektory słoneczne na budynkach użyteczności publicznej i budynkach indywidualnych wzdłuż trasy GEOPARKU	10 000 000,00	UG Józefów nad Wisłą

7.	Gmina Józefów nad Wisłą	Punkt informacyjny GEOPARKU w siedzibie Gminnego Centrum Kultury w Józefowie	100 000,00	UG Józefów nad Wisłą
8.	Gmina Łaziska	Budowa przystani dla kajaków i łodzi na rzece Wiśle w miejscowości Piotrawin	1 500 000,00	UG Łaziska
9.	Gmina Józefów nad Wisłą	Budowa bulwaru spacerowego nad Wisłą w Józefowie	600 000,00	UG Józefów nad Wisłą
10.	Gmina Józefów nad Wisłą	Przystań wodna w Józefowie nad Wisłą	1 500 000,00	UG Józefów nad Wisłą
11.	Gmina Łaziska	Remont i modernizacja stadionu w Piotrawinie	100 000,00	Gmina Łaziska
12.	GEOPARK - gminy	System informacji - komunikacji wizualnej GEOPARKu Małopolskiego Przełomu Wisły	500 000,00	Kazimierz Dolny
13.	GEOPARK - gminy	Opracowanie przewodnika po układzie geologiczno-przyrodniczym ogrodu w zespole pałacowo-ogrodowym w Puławach	50 000,00	IUNG-PIG
Produkt sieciowy: Park Pięciu Żywiółów Krainy Lessowych Wąwozów				
1.	Gmina Opole Lubelskie	Utworzenie centrum edukacji i rekreacji przyrodniczej - Natura 2000 oraz Chodelski Obszar Chronionego Krajobrazu	12 465 000,00	Gmina Opole Lubelskie
2.	Gmina Poniatowa	Zwiększenie dostępności walorów klimatycznych poprzez zagospodarowanie Doliny Dziewięciu Stawów (Poniatowa, Kraczwice)	9 180 000,00	UG Poniatowa
3.	Gmina Józefów nad Wisłą	Udostępnienie kamieniołomów kaliszkańskich	2 300 000,00	UG Józefów nad Wisłą
4.	Gmina Józefów nad Wisłą	Udostępnienie walorów ziemi Małopolskiego Przełomu Wisły poprzez przygotowanie trasy widokowej o charakterze przyrodniczo-kulturowym w Józefowie nad Wisłą oraz stanowiska obozu ornitologicznego w Kaliszanach Kolonii	2 300 000,00	UG Józefów nad Wisłą
5.	Gminy: Opole Lubelskie, Wilków, Karczmiska	Turystyczne zagospodarowanie doliny rzeki Chodelki w celu organizacji rekreacyjnych spływów kajakowych	550 000,00	RZGW/ Gmina Opole Lubelskie/ Wilków/ Karczmiska
6.	OF Powiśle	E-turysta – Park pięciu żywiółów Krainy Lessowych Wąwozów	430 000,00	LOT KLW
7.	OF Powiśle	Park pięciu żywiółów Krainy Lessowych Wąwozów - promocja turystycznego obszaru gospodarczego	925 000,00	LOT KLW
8.	OF Powiśle	Utworzenie spółdzielni socjalnej – „Turysta w Parku pięciu żywiółów Krainy Lessowych Wąwozów”	992 000,00	LOT KLW
9.	Gmina Józefów nad Wisłą	Warsztaty szkutnicze w Basonii – spółdzielnia socjalna	600 000,00	UG Józefów nad Wisłą
Pozostałe zadania				
1.	Gmina Karczmiska	Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Karczmiska Drugie i Wymysłów	4 373 182,00	UG Karczmiska
2.	Gmina Karczmiska	Budowa sieci wodociągowej w m. Karczmiska Drugie wzdłuż ul. Lubelskiej	128 760,00	UG Karczmiska
3.	Gmina Karczmiska	Budowa sieci wodociągowej w m. Karczmiska Drugie wzdłuż ul. Rejmanówka, Polna i Folwark	663 560,00	UG Karczmiska
4.	Gmina Poniatowa	Budowa wodociągów na terenach wiejskich gminy	5 000 000,00	UM Poniatowa
5.	Gmina Poniatowa	Budowa ścieżek rowerowych i trasy nordic walking	80 000,00	UG Poniatowa
6.	Gmina Poniatowa	Poprawa efektywności energetycznej poprzez kompleksową termomodernizację budynków użyteczności publicznej	12 000 000,00	UM Poniatowa
7.	Gmina Poniatowa	Termomodernizacja CKPiT i Kina Czyn	2 000 000,00	UM Poniatowa
8.	Gmina Poniatowa	Zainstalowanie OZE w budynkach użyteczności publicznej	600 000,00	UM Poniatowa

9.	Gmina Poniatowa	Instalacja energooszczędnego oświetlenia w budynkach zarządzanych przez gminę i budynkach jednostek gminnych	200 000,00	UM Poniatowa
10.	Gmina Poniatowa	Modernizacja oświetlenia ulic na oświetlenie energooszczędne lub OZE	2 000 000,00	UM Poniatowa
11.	Gmina Poniatowa	Termomodernizacja infrastruktury oświatowej na terenie Gminy Poniatowa	5 000 000,00	UM Poniatowa
12.	OF Powiśle	Rozbudowa sieci informacji turystycznej oraz kompleksowy system działań promocyjnych dotyczących turystyki Powiśla	990 000,00	LOT KLW
13.	Gmina Karczmiska	Przebudowa drogi gminnej nr 108031 L i 108032 L w m. Karczmiska Pierwsze Kolonia	1 536 009,71	UG Karczmiska
14.	Gmina Karczmiska	Przebudowa drogi gminnej nr 113472 L w m. Chodlik	553 030,16	UG Karczmiska
15.	Gmina Karczmiska	Przebudowa drogi gminnej nr 113431 L w m. Karczmiska Pierwsze	731 769,26	UG Karczmiska
16.	Gmina Karczmiska	Przebudowa drogi gminnej nr 113421L w m. Uściąż	952 863,87	UG Karczmiska
17.	Gmina Poniatowa	Rozbudowa i remont infrastruktury drogowej na terenach wiejskich gminy Poniatowa	5 000 000,00	UM Poniatowa
18.	Gmina Poniatowa	Modernizacja Krytej Pływali	1 000 000,00	UM Poniatowa
19.	Gmina Poniatowa	Modernizacja boisk LZS w Poniatowej Wsi, Dąbrowie Wronowskiej i Kowali	600 000,00	UM Poniatowa
20.	Gmina Poniatowa	Modernizacja centrum miasta	5 000 000,00	UM Poniatowa
21.	OF Powiśle	Opracowanie Programu rozwoju i zarządzania sieciowym produktem turystycznym w oparciu o współpracę klastrową na Obszarze Funkcjonalnym Powiśle	50 000,00	LOT KLW
22.	OF Powiśle	Wdrożenie systemu jakości świadczonych usług	615 000,00	LOT KLW
23.	OF Powiśle	Kampania promocyjna produktu turystycznego związanego z klastrem	700 000,00	LOT KLW
24.	OF Powiśle	Funkcjonowanie biura Klastra	1 365 000,00	LOT KLW
25.	OF Powiśle	Opracowanie systemu identyfikacji wizualnej Krainy Lessowych Wąwozów	20 000,00	LOT KLW

9. RAMY INSTYTUCJONALNE I FINANSOWE WDRAŻANIA STRATEGII

9.1. System instytucjonalny wdrażania Strategii

Główną instytucją odpowiedzialną za wdrożenie Strategii jest Zarząd Powiatu Opolskiego wraz z podległym mu Starostwem Powiatowym. Zarząd odpowiada za ogólną koordynację procesu wdrażania i monitorowania Strategii. W szczególności odpowiedzialny jest za przygotowanie i wdrożenie projektów wynikających z planu działań operacyjnych.

Instytucjami wspomagającymi Starostwo Powiatowe w procesie wdrażania Strategii są:

- Rada Powiatu;
- jednostki organizacyjne podległe samorządowi powiatu, w tym: Zarząd Dróg Powiatowych, Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie itp.;
- placówki szkolno-wychowawcze;
- instytucje kultury (muzea, domy kultury, biblioteki);
- ośrodki sportu i rekreacji;
- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej;
- Komenda Powiatowa Policji;
- Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna;
- Powiatowy Inspektorat Weterynarii;
- Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego;
- inne.

Instytucjami partnerskimi, zarządzającymi określonymi instrumentami i programami, w ramach których będą finansowane niektóre działania wynikające ze Strategii, będą:

- Urząd Marszałkowski wraz z instytucjami zaangażowanymi w zarządzanie i wdrażanie Regionalnego Programu Operacyjnego 2014-2020 oraz wybranych działań w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020;
- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (jako instytucja zaangażowana we wdrażanie Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020);
- agencje rozwoju regionalnego oraz wspierania przedsiębiorczości (np. Lubelska Fundacja Rozwoju, Lubelska Agencja Wspierania Przedsiębiorczości, itp.);
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (jako instytucja pośrednicząca w wydatkowaniu środków w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020);
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
- inne.

Do ważnych podmiotów, które w istotny sposób będą przyczyniać się do realizacji celów Strategii, należy również zaliczyć podmioty realizujące poszczególne projekty, jak i beneficjentów końcowych objętych wsparciem i działaniami projektowymi, w tym przede wszystkim:

- gminy wchodzące w skład powiatu (szczególnie w zakresie realizacji projektów z zakresu infrastruktury drogowej i wodno-kanalizacyjnej);
- przedsiębiorcy i ich organizacje zrzeszające;

- instytucje otoczenia biznesu (w tym Izba Rolnicza, Ośrodek Doradztwa Rolniczego);
- rolnicy i ich zrzeszenia (spółdzielnie i grupy producenckie);
- organizacje pozarządowe, w tym Lokalna Grupa Działania „Owocowy Szlak”;
- osoby podnoszące swoje kwalifikacje zawodowe;
- bezrobotni i osoby wykluczone.

Dzięki tak szerokiemu spektrum instytucji i podmiotów zaangażowanych bezpośrednio bądź pośrednio w realizację Strategii, jej cele i działania będą możliwe do osiągnięcia w założonej perspektywie czasowej.

9.2. Główne źródła finansowania Strategii

Głównymi źródłami finansowania Strategii w okresie jej realizacji będą:

- środki budżetu powiatu oraz gmin wchodzących w skład powiatu;
- zewnętrzne środki publiczne, dostępne przede wszystkim w ramach programów operacyjnych perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2014-2020;
- środki z sektora prywatnego, dostępne w ramach podejmowanych przez przedsiębiorstwa przedsięwzięć inwestycyjnych.

Możliwości finansowania Strategii z budżetu powiatu i gmin są dość ograniczone. Z analizy wdrażania Strategii w latach 2008-2014 wynika, że powiat przeznaczal średnio 7% na działania o charakterze inwestycyjnym. Przy obecnym budżecie powiatu, kształtującym się na poziomie 49,6 mln zł, są to więc środki rzędu prawie 3,5 mln złotych rocznie. Zakładając, że dochody budżetu powiatu w najbliższych siedmiu latach będą co roku rosły średnio o 5% i powiat będzie przeznaczal co najmniej 5% środków na działania inwestycyjne, szacuje się, że samorząd powiatu w latach 2016-2023 może dysponować łącznie środkami inwestycyjnymi na zadania własne na poziomie około 34,4 mln zł.

Tabela 22. Projekcja dochodów i wydatków inwestycyjnych Powiatu Opolskiego w okresie obowiązywania Strategii

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Razem
Dochody ogółem (w mln zł)	52	54	57	60	63	66	69	73	497
Wydatki inwestycyjne (w mln zł)	3,6	3,8	4	4,2	4,4	4,6	4,8	5,0	34,3

Źródło: opracowanie własne

Do powyższych wyliczeń należy dodać jeszcze środki inwestycyjne będące w dyspozycji gmin wchodzących w skład powiatu. Znaczna część oszacowanych powyżej środków inwestycyjnych Powiatu Opolskiego (jak również gmin wchodzących w jego skład) będzie pochodziła ze środków perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2014-2020, przy czym, podobnie jak w latach 2007-2013, głównym źródłem będzie **Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego (RPO WL) na lata 2014-2020**. Łączna alokacja środków unijnych na program wynosi **2 230 mln euro**, z czego 1 603 mln euro będzie finansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), zaś 627 mln euro będzie pochodziło z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS).

Tabela 23. Alokacja środków unijnych na osie priorytetowe RPO WL na lata 2014-2020

Nazwa osi priorytetowej	Nazwa funduszu finansującego	Wkład unijny w mln euro	Procent w całości alokacji
1. Badania i innowacje	EFRR	100,42	4,50
2. Cyfrowe lubelskie	EFRR	72,26	3,24
3. Konkurencyjność przedsiębiorstw	EFRR	291,64	13,07
4. Energia przyjazna środowisku	EFRR	150,87	6,76
5. Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna	EFRR	258,94	11,61
6. Ochrona środowiska oraz efektywne wykorzystanie zasobów	EFRR	154,62	6,93
7. Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego	EFRR	70,71	3,17
8. Mobilność regionalna i ekologiczny transport	EFRR	271,03	12,15
9. Rynek pracy	EFS	197,94	8,87
10. Adaptacyjność przedsiębiorstw i pracowników do zmian	EFS	55,94	2,51
11. Włączenie społeczne	EFS	180,51	8,09
12. Edukacja, umiejętności i kompetencje	EFS	123,74	5,55
13. Infrastruktura społeczna	EFRR	232,93	10,44
14. Pomoc techniczna	EFRR	69,42	3,11
Łącznie		2230,96	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie RPO WL z dnia 10 marca 2015 r.

Biorąc pod uwagę dotychczasową zdolność podmiotów z Powiatu Opolskiego w zakresie pozyskiwania środków z EFRR w ramach RPO WL 2007-2013 oraz EFS w ramach POKL 2007-2013, można oczekiwać, że z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 powiatowi uda się pozyskać co najmniej 150 mln zł.

Drugim kluczowym źródłem pozyskiwania środków unijnych na wdrażanie działań Strategii będzie **Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2014-2020**, który będzie finansowany z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW). Alokacja środków z EFRROW kształtuje się na poziomie 8 598 mln euro, środki te w dużej mierze będą wydatkowane na działania inwestycyjne związane z modernizacją gospodarstw rolnych oraz rozwojem przetwórstwa produktów rolnych, a także na rozbudowę infrastruktury na obszarach wiejskich oraz wspieranie przedsiębiorczości pozarolniczej.

Tabela 24. Alokacja środków unijnych na działania i poddziałania zaplanowane do wdrożenia w ramach PROW na lata 2014-2020

Lp.	Nazwa działania (art. EFRROW)	Nazwa poddziałania	Wkład unijny (w tys. euro)	Procent w całości alokacji
1.	Transfer wiedzy i działalność informacyjna (art. 14)	– Wsparcie dla działań w zakresie kształcenia zawodowego i nabywania umiejętności – Wsparcie dla projektów demonstracyjnych i działań informacyjnych	36 905	0,43
2.	Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem i usługi z zakresu zastępstw (art. 15)	– Wsparcie dla szkolenia doradców – Wsparcie korzystania z usług doradczych	47 723	0,56
3.	Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych (art. 16)	– Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości – Wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym	21 000	0,24
4.	Inwestycje w środki trwałe (art. 17)	– Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych – Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi lub ich rozwój – Wsparcie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa	2 120 178	24,66

5.	Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof oraz wprowadzenie odpowiednich środków zapobiegawczych (art. 18)	<ul style="list-style-type: none"> - Wsparcie inwestycji w odtwarzanie gruntów rolnych i przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof - Wsparcie inwestycji w środki zapobiegawcze, których celem jest ograniczanie skutków prawdopodobnych klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof 	264 046	3,07
6.	Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej (art. 19)	<ul style="list-style-type: none"> - Pomoc w rozpoczęciu działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników - Pomoc na rozpoczęcie pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich - Płatności na rzecz rolników kwalifikujących się do systemu dla małych gospodarstw, którzy trwale przekazali swoje gospodarstwo rolne innemu rolnikowi - Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw - Wsparcie inwestycji w tworzenie i rozwój działalności pozarolniczej 	1 406 133	16,35
7.	Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich (art. 20)	<ul style="list-style-type: none"> - Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszeniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii - Wsparcie inwestycji w tworzenie, ulepszenie i rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury, i powiązanej infrastruktury - Wsparcie badań i inwestycji związanych z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej 	683 983	7,95
8.	Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów (art. 21-26)	<ul style="list-style-type: none"> - Wsparcie na rzecz kosztów zakładania i utrzymania w zakresie zalesiania i tworzenia terenów zalesionych 	191 519	2,23
9.	Tworzenie grup i organizacji producentów (art. 27)	<ul style="list-style-type: none"> - Tworzenie grup i organizacji producentów w rolnictwie i leśnictwie 	256 414	2,98
10.	Działania rolno-środowiskowo-klimatyczne (art.28)	<ul style="list-style-type: none"> - Płatności z tytułu zobowiązań rolno-środowiskowo-klimatycznych - Wsparcie dla ochrony oraz zrównoważonego użytkowania i rozwoju zasobów genetycznych w rolnictwie 	753 399	8,76
11.	Rolnictwo ekologiczne (art. 29)	<ul style="list-style-type: none"> - Płatność na rzecz utrzymania ekologicznych praktyk i metod w rolnictwie - Płatność na rzecz konwersji na ekologiczne praktyki i metody w rolnictwie 	445 374	5,18
12.	Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (art. 31)	<ul style="list-style-type: none"> - Rekompensata na obszarach górskich - Rekompensaty na rzecz innych obszarów charakteryzujących się szczególnymi ograniczeniami naturalnymi - Rekompensaty na rzecz innych obszarów charakteryzujących się szczególnymi ograniczeniami 	1 378 188	16,03
13.	Współpraca (art. 35)	<ul style="list-style-type: none"> - Wsparcie tworzenia i działania grup operacyjnych EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa 	36 904	0,43

14.	Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER	<ul style="list-style-type: none"> - Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność - Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania - Wsparcie na rzecz kosztów bieżących i aktywizacji - Wsparcie przygotowawcze 	467 668	5,44
15.	Pomoc techniczna z inicjatywy państw członkowskich (art. 51-54)	<ul style="list-style-type: none"> - Wsparcie wdrażania programu - Rozwój Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich 	132 527	1,54
16.	Wcześniejsza emerytura	działanie zawieszono	356 319	4,14
	Łącznie		8 598 280	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie PROW 2014-2020 z dnia 12 grudnia 2014 r.

Zważywszy na rolniczy charakter Powiatu Opolskiego i jego zidentyfikowane potrzeby rozwojowe, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 będzie bardzo ważnym elementem finansowania Strategii i wdrożenia szeregu zaplanowanych działań, szczególnie tych odnoszących się do rozwoju infrastruktury na wsi, wsparcia sektora rolno-spożywczego i leśnego w ramach rozwijanej biogospodarki oraz podnoszenia jakości usług na rzecz rolnictwa i leśnictwa. Kluczowym wyzwaniem będzie jednak zwiększenie zdolności powiatu do pozyskiwania większych niż dotychczas środków z PROW na realizowane projekty i zadania, a także zbudowanie sieci współpracy w zakresie modernizacji sektora rolnego i leśnego oraz rozwoju systemu usług na rzecz wspierania rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich.

Uzupełniającymi źródłami finansowania Strategii będą inne programy operacyjne finansowane ze środków unijnych perspektywy 2014-2020, w tym:

- **Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014-2020**, w ramach którego będzie m.in. istniała możliwość finansowania rozwoju działalności innowacyjnej przedsiębiorstw, a także współpracy sieciowej podmiotów oferujących wspólny produkt turystyczny;
- **Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020**, w ramach którego będzie m.in. możliwe finansowanie ponadlokalnych przedsięwzięć w zakresie energetyki odnawialnej, termomodernizacji budynków użyteczności publicznej, rozbudowy infrastruktury wodno-kanalizacyjnej;
- **Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020**, w ramach którego zaplanowano finansowanie przedsięwzięć związanych z poprawą dostępu mieszkańców do szybkiego Internetu, rozwojem administracji elektronicznej i e-usług, a także podnoszeniem umiejętności cyfrowych społeczeństwa;
- **Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020**, w ramach którego będzie m.in. możliwość finansowania projektów podnoszących kompetencje pracowników administracji samorządowej oraz rozwijających systemy zarządzania strategicznego i finansowego w gminach i powiecie;
- **Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej 2014-2020**, w tym Program Region Morza Bałtyckiego; Program dla Europy Środkowej, Interreg Europa; Program Współpracy Transgranicznej Polska Białoruś Ukraina;
- **Szwajcarskie i Norweskie Instrumenty Finansowe**, umożliwiające finansowanie różnorodnych inicjatyw związanych ze sportem, kulturą, edukacją, zdrowiem oraz rozwojem społeczeństwa obywatelskiego.

Strategia będzie również finansowana ze środków krajowych. W szczególności dotyczy to takich programów i funduszy jak:

- **Program Rozwoju Gminnej i Powiatowej Infrastruktury Drogowej na lata 2016-2019**, w ramach którego będzie istniała możliwość uzyskania dotacji na modernizację dróg powiatowych i gminnych;
- **Roczne programy finansowania kultury**, realizowane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, z których będą dofinansowywane imprezy i wydarzenia kulturalne;
- **Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**, w ramach którego będzie możliwość finansowania w formie instrumentów zwrotnych przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska, efektywności energetycznej, energii odnawialnej itp.;
- **Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**, umożliwiający finansowanie różnorodnych przedsięwzięć w zakresie ekologii, ochrony przyrody oraz zarządzania gospodarką wodną i odpadową;
- **Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych**, umożliwiający finansowanie m.in. projektów z zakresu integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych.

10. SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY REALIZACJI STRATEGII

System monitorowania jest ważnym elementem w procesie wdrażania Strategii. Dane monitoringowe służą do oceny skuteczności realizowanych działań i pozwalają na bardziej efektywne wydatkowanie środków publicznych. Proces monitorowania umożliwia również ocenę postępów we wdrażaniu Strategii, a także zmobilizowanie władzy i społeczności lokalnej do większej aktywności na rzecz realizacji Strategii. Głównymi elementami systemu monitoringu są:

- instytucje odpowiedzialne za proces monitorowania wdrażania Strategii,
- przyjęty system raportowania z procesu monitorowania Strategii,
- zestaw wskaźników służących do oceny postępów we wdrażaniu Strategii.

Instytucją odpowiedzialną za koordynację procesu monitorowania realizacji Strategii będzie Zarząd Powiatu. Za proces monitorowania i raportowania będzie odpowiedzialny Wydział inwestycji i gospodarki mieniem Starostwa Powiatowego, który w szczególności będzie odpowiadał za:

- promocję wdrażania Strategii wśród społeczności lokalnej,
- bieżące monitorowanie wartości osiąganych wskaźników w ramach wdrażanej Strategii,
- gromadzenie i przekazywanie partnerom społecznym i gospodarczym informacji o stanie realizacji Strategii, a także o możliwościach realizacji zadań i projektów wynikających z procesu wdrażania Strategii,
- wyrażanie opinii co do zgodności proponowanych zmian w dokumentach planistycznych z zapisami Strategii,
- wydawanie opinii o zgodności planowanej inwestycji/zadania z zapisami Strategii (w przypadku gdy taka opinia jest wymagana),
- współpraca z innymi jednostkami organizacyjnymi powiatu w zakresie przygotowywania innych dokumentów o charakterze strategicznym.

Ocena postępów we wdrażaniu Strategii będzie dokonywana w cyklu dwuletnim, na podstawie opracowanego raportu monitorującego obejmującego analizę zebranych danych na bazie przyjętych wskaźników monitoringowych. Pierwszy raport z procesu monitorowania wdrażanej Strategii obejmie lata 2016-2018 i zostanie przygotowany do połowy 2019 roku. Zarząd i Rada Powiatu, na podstawie przedstawionego raportu i zawartych w nim wniosków i rekomendacji, dokonają śródkresowej oceny stanu wdrażania Strategii i zaproponują ewentualne zmiany do Strategii.

Przyjęty zestaw wskaźników zakłada monitorowanie Strategii na poziomie **strategicznym** – odnoszącym się do priorytetowych obszarów rozwoju. Przy konstruowaniu systemu wskaźników starano się ograniczyć ich liczbę do minimum, a także wykorzystać przede wszystkim te, których wartości dostępne są w oficjalnej statystyce Głównego Urzędu Statystycznego. Wskazano możliwe źródła pozyskiwania informacji o wartościach monitorowanych wskaźników.

Tabela 25. Wskaźniki monitorujące Strategie

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Źródło danych
Priorytet 1. Lepiej funkcjonująca lokalna gospodarka i rynek pracy			
1.	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie nominalne brutto w gospodarce narodowej (bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób)	zł	GUS: STRATEG.GOV.PL
2.	Udział dochodów własnych powiatu w dochodach ogółem	%	GUS: BDL Wieloletnia Prognoza Finansowa

3.	Pracujący na 1000 ludności	osoby	GUS: BDL
4.	Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 000 mieszkańców	szt.	GUS: BDL
Priorytet 2. Lepszy dostęp mieszkańców do infrastruktury i usług publicznych			
5.	Odsetek osób legitymujących się wykształceniem wyższym w powiecie	%	GUS: Narodowy Spis Powszechny
6.	Odsetek bezrobotnych zarejestrowanych z wykształceniem wyższym w subregionalnych ośrodkach akademickich	%	GUS: STRATEG.GOV.PL
5.	Liczba organizacji pozarządowych przypadających na 10 tys. mieszkańców	szt.	GUS: BDL
7.	Odsetek ludności powiatu zagrożony ubóstwem (wykluczeniem społecznym)	%	GUS: Dochody i warunki życia ludności Polski
8.	Udział wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w wydatkach budżetu jednostek samorządu terytorialnego ogółem	%	GUS: STRATEG.GOV.PL
Priorytet 3. Przyjazna i sprawna administracja			
9.	Udział powierzchni objętej obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni geodezyjnej ogółem	%	GUS: STRATEG.GOV.PL
10.	Odsetek uchylonych lub zaskarżonych aktów prawnych przez organ nadzorczy (tj. Wojewodę Lubelskiego)	%	Starostwo Powiatowe
11.	Dochody powiatu na 1 mieszkańca	zł	GUS: BDL
12.	Dochody gmin w powiecie na 1 mieszkańca	zł	GUS: BDL

11. PODSUMOWANIE STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROJEKTU STRATEGII ROZWOJU POWIATU OPOLSKIEGO NA LATA 2016-2023

Podstawą prawną do opracowania niniejszego Podsumowania jest Ustawa z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późniejszymi zmianami), w szczególności Art. 55, ust. 3, który określa zakres Podsumowania.

Ustalenia zawarte w Prognozie Oddziaływania na Środowisko

Celem przeprowadzenia niniejszej Prognozy było:

- ocena stopnia i sposobu uwzględnienia zagadnień ochrony środowiska we wszystkich częściach „Strategii Rozwoju Powiatu Opolskiego na lata 2016-2023”,
- ocena potencjalnych skutków środowiskowych wdrażania zapisów Programu.

Prognoza oddziaływania na środowisko powstała w wyniku analizy treści projektu Strategii i oceny jaki będzie wpływ na środowisko realizacji określonych w niej kierunków działań. W prognozie uwzględniono m.in. wpływ na różnorodność biologiczną, zwierzęta, siedliska przyrodnicze, obszary chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody, w tym na obszary Natura 2000, zdrowie ludzi, krajobraz, zabytki etc.

Celem przeprowadzonej analizy jest ocena czy i w jaki sposób działania ujęte w Strategii mogą oddziaływać na środowisko. W pierwszej części przeprowadzona została analiza czy i w jakim zakresie zapisy ujęte w Strategii będą wspierały realizację celów umieszczonych w dokumentach strategicznych powiązanych z niniejszą Strategią, sporządzonych na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym. Następnie na podstawie dokonanej oceny stanu środowiska zdefiniowano główne problemy w zakresie ochrony środowiska. Określono też wnioski w kontekście braku realizacji Strategii. W drugiej części dokonano identyfikacji potencjalnych oddziaływań poszczególnych projektów. Na tym etapie posłużono się macierzą relacyjną elementów środowiska i przyjętych projektów przewidzianych do realizacji w ramach Strategii, przedstawiającą w skondensowanej postaci możliwe oddziaływanie na środowisko.

Cel główny „Strategii Rozwoju Powiatu Opolskiego na lata 2016-2023” wskazuje na generalny kierunek postępowania w realizacji wizji obszaru, założonej do osiągnięcia w perspektywie do 2023 roku. Mając na uwadze aktualną i oczekiwaną – przyszłą pozycję rozwojową gmin Powiatu Opolskiego, przewiduje się, że wizja ta będzie realizowana poprzez cel główny, którym jest:

„Społeczność Powiatu Opolskiego buduje swój rozwój w oparciu o przedsiębiorczość, aktywność obywatelską i zaufanie. Misją Powiatu Opolskiego jest stworzenie lepszych warunków życia mieszkańców poprzez poprawę sytuacji materialnej, podniesienie poziomu oświaty i ochrony zdrowia, a także zapewnienie bezpieczeństwa publicznego i ograniczanie negatywnych zjawisk wykluczenia społecznego. Wypełniając swoją misję samorząd powiatowy kieruje się zasadami partnerstwa i współpracy, dążąc jednocześnie do zaspokajania potrzeb lokalnej społeczności”

Realizacji celu głównego „Strategii Rozwoju Powiatu Opolskiego na lata 2016-2023” służyć będą następujące priorytety strategiczne i cele operacyjne:

Priorytet 1: Lepiej funkcjonująca lokalna gospodarka i rynek pracy

Cel operacyjny 1.1. Rozbudowa infrastruktury poprawiającej atrakcyjność inwestycyjną powiatu

Cel operacyjny 1.2. Rozwój rolnictwa i sadownictwa oraz przetwórstwa w rozwijanych sektorach biogospodarki

Cel operacyjny 1.3. Rozwój zintegrowanych form turystyki w oparciu o lokalne walory i istniejącą infrastrukturę

Cel operacyjny 1.4. Rozwój przedsiębiorczości i różnorodnych form zatrudnienia

Priorytet 2. Lepszy dostęp mieszkańców do infrastruktury i usług publicznych

Cel operacyjny 2.1. Rozwój usług zdrowia i profilaktyki zdrowotnej

Cel operacyjny 2.2. Poprawa dostępności i jakości edukacji młodzieży

Cel operacyjny 2.3. Poprawa dostępności mieszkańców do usług kultury, sportu i rekreacji

Cel operacyjny 2.4. Rozwój infrastruktury poprawiającej stan ochrony środowiska

Cel operacyjny 2.5. Rozwój różnych form integracji społecznej i aktywności osób starszych

Priorytet 3. Przyjazna i sprawna administracja

Cel operacyjny 3.1. Skuteczne planowanie i strategiczne zarządzanie procesami w powiecie

Cel operacyjny 3.2. Cyfryzacja administracji publicznej i rozwój e-usług dla społeczeństwa

Cel operacyjny 3.3. Efektywny marketing gospodarczy

Cel operacyjny 3.4. Budowanie tożsamości mieszkańców i kapitału społecznego w powiecie

Cel operacyjny 3.5. Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego.

Każdy z priorytetów realizowany będzie poprzez wyodrębnione cele operacyjne, złożone z katalogu działań i kluczowych projektów, zidentyfikowanych i zaakceptowanych przez partnerów skupionych w obszarze. Działania określone dla poszczególnych kierunków polityki stanowią podstawowy punkt odniesienia dla koncentrowania aktywności programowej, finansowej i organizacyjnej do roku 2023.

Powiat Opolski jest jednostką o niezwykłych walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Prawie 44% powierzchni powiatu stanowią tereny prawnie chronione. Na te obszary składają się: parki krajobrazowe (zajmują powierzchnię ponad 68 km² – 8,4% powierzchni powiatu), obszary chronionego krajobrazu (zajmują powierzchnię ponad 280km² – ponad 35% powierzchni powiatu), rezerваты przyrody, użytki ekologiczne, pomniki przyrody. Ponadto do obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych na obszarze Powiatu Opolskiego należą Obszary Natura 2000.

Z uwagi na wskazane obszary chronione mogą one potencjalnie stać się obszarami realizacji celów, kierunków działań lub przedsięwzięć zapisanych Strategii, a w szczególności działań, polegających na rozbudowie infrastruktury technicznej (1.1 Rozbudowa infrastruktury poprawiającej atrakcyjność inwestycyjną powiatu, 1.3 Rozwój zintegrowanych form turystyki w oparciu o lokalne walory i istniejącą infrastrukturę, 1.4 Rozwój przedsiębiorczości i różnorodnych form zatrudnienia). Niektóre z nich będą skutkować realizacją przedsięwzięć, które wpisują się w definicje inwestycji celu publicznego, takie jak: budowa i utrzymywanie dróg publicznych oraz obiektów i urządzeń transportu publicznego, a także wydzielanie gruntów pod te drogi, budowa i utrzymanie linii kolejowych oraz wydzielanie gruntów pod te linie, czy też budowa i utrzymywanie urządzeń służących do przesyłania lub dystrybucji energii. Będą to także liniowe inwestycje celu publicznego, których realizacja na obszarach chronionych jest, jak wykazano w poprzednim podrozdziale, szczególnie uprzywilejowana.

Wdrażanie działań Strategii będzie się wiązać z realizacją przedsięwzięć, które zalicza się do grupy przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko i które, ze względu na rodzaj i charakterystykę bądź usytuowanie, mogą wymagać przeprowadzenia takiej oceny oraz sporządzenia raportu. W przypadku przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, o możliwości i warunkach ich realizacji, będą decydować wyniki postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, a sposoby minimalizacji szkodliwego wpływu na środowisko zostaną zaproponowane w raportach oraz ujęte w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia. Inwestycje realizowane na obszarach chronionych mogą generować negatywne oddziaływania na ekosystemy, gatunki roślin lub zwierząt bądź krajobraz polegające na niszczeniu siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, fragmentacji ekosystemów i korytarzy ekologicznych, tworzeniu barier utrudniających

migrację zwierząt, zmianie warunków abiotycznych siedlisk itp. Dlatego podstawową zasadą jaką należy się kierować wdrażając zapisy Strategii powinno być wyprzedzające unikanie konfliktów ze środowiskiem w całości oraz z jego poszczególnymi komponentami na etapie planowania szczegółowej lokalizacji przedsięwzięć. Wymogiem obligatoryjnym jest zgodność z planami ochrony obowiązującymi na terenie rezerwatów przyrody i parków krajobrazowych oraz planami zadań ochronnych na obszarach Natura 2000. Na obszarach chronionych, które nie posiadają planów ochrony planowanie powinno być poprzedzone rzetelnym rozpoznaniem uwarunkowań środowiskowych, prowadzącym do identyfikacji istotnych problemów i obszarów konfliktowych, a decyzja o lokalizacji wynikać z wielokryterialnej oceny wariantów przedsięwzięcia. Jeśli uniknięcie konfliktów nie jest możliwe, realizacja projektów powinna być uwarunkowana zastosowaniem środków łagodzących negatywne oddziaływanie bądź wykonaniem kompensacji środowiskowej. Obszary chronione Powiatu Opolskiego, to przeważnie także obszary atrakcyjne turystycznie i z tego względu podlegające stałej presji, zarówno ze strony potencjalnych inwestorów infrastruktury turystycznej i około turystycznej, jak i turystów. Dlatego należy mieć świadomość, iż przewidziane w Strategii działania nastawione na tworzenie nowych oraz rozwój i zagospodarowanie już istniejących szlaków turystycznych oraz promowanie i upowszechnianie turystyki (1.3. Rozwój zintegrowanych form turystyki w oparciu o lokalne walory i istniejącą infrastrukturę) mogą stanowić potencjalne zagrożenie dla obszarów chronionych, a w szczególności dla tych, które już w chwili obecnej odczuwają negatywne skutki nadmiernego obciążenia ruchem turystycznym.

Działania nastawione na promocję turystyki będą wpływać, w sposób pośredni, na wzrost zainwestowania na obszarach chronionych lub w ich bezpośrednim otoczeniu oraz na wzrost natężenia ruchu turystycznego, co w przypadku braku zrównoważonego użytkowania tych obszarów, może skutkować pogorszeniem stanu i funkcjonowania ekosystemów i gatunków oraz degradacją walorów krajobrazowych. Niedostateczny poziom egzekucji formalno-prawnych ograniczeń w sposobach gospodarowania na obszarach chronionych oraz w ich sąsiedztwie, a jednocześnie brak dostatecznie rozwiniętych narzędzi systemu kontroli i monitorowania wpływu aktywności turystycznej na środowisko przyrodnicze, a zwłaszcza na stan i funkcjonowanie ekosystemów i gatunków, stwarzają istotne zagrożenia dla walorów przyrodniczych i krajobrazowych obszarów chronionych oraz ograniczają skuteczność realizacji ochrony przyrody. Działania podejmowane na obszarach chronionych, nie służące celom ochrony tych obszarów, powodują negatywny wpływ na środowisko, nawet jeśli ich zakres mieści się w granicach dozwolonych prawem. Dlatego konieczne jest zapewnienie harmonizacji planów rozwoju turystyki z niezbędnymi, z przyrodniczego punktu widzenia, ograniczeniami, w szczególności wynikającymi z planów ochrony parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych czy też planów zadań ochronnych obszarów Natura 2000. Rozwój turystyki powinien odbywać się z uwzględnieniem uwarunkowań wynikających z potrzeb ochrony siedlisk i gatunków, ochrony krajobrazu oraz zachowania w niezmiennym stanie obszarów i obiektów najcenniejszych przyrodniczo, w tym chłonności środowiska i optymalizacji wielkości ruchu turystycznego. Świadomość potrzeby zrównoważonego rozwoju turystyki powinna być kluczowym założeniem i jako takie, wyznaczać podstawowy wymiar skali podejmowanych działań. Należy mieć na uwadze podrzędność funkcji turystycznych wobec funkcji ekologicznych na obszarach podlegających ochronie prawnej. Aby zmniejszyć obciążenie najcenniejszych obszarów chronionych, konieczne jest tworzenie konkurencyjnych produktów turystycznych na terenach o mniejszej wartości przyrodniczej i mniej uczęszczanych.

Rozwój infrastruktury technicznej (transportowej, energetycznej, komunalnej, przeciwpowodziowej), a także rozwój turystyki, będą odbywać się z uwzględnieniem potrzeb zachowania różnorodności biologicznej, zrównoważonego użytkowania zasobów przyrody oraz wymogów ochrony obszarów cennych przyrodniczo, w tym ich integralności i spójności.

Strategia przewiduje, działania na rzecz aktywnej ochrony środowiska. Z całą pewnością obejmą one także siedliska i gatunki na obszarach chronionych, w tym stanowiące przedmiot ochrony tych obszarów a także

zwierzęta, przemieszczających się swobodnie pomiędzy różnymi obszarami. Działania te, z założenia, służyć będą celom ochrony przyrody.

Także działania służące poprawie jakości środowiska, mogą pozytywnie wpłynąć na stan siedlisk i gatunków także na obszarach chronionych. W ramach kierunku 2.4. Rozwój infrastruktury poprawiającej stan ochrony środowiska, przewiduje się m.in. wspólne działania na rzecz poprawy jakości powietrza poprzez wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. W strategii są przewidziane działania z zakresu kanalizacji i rozbudowy wodociągów co w znaczący sposób wpłynie na jakości wód powierzchniowych i podziemnych oraz poprawa stanu dróg co wpłynie na zmniejszenie emisji CO₂. Wody płynące i stojące stanowią podstawowy element środowiska przyrodniczego wielu obszarów chronionych, w tym obszarów Natura 2000, a związane z nimi gatunki i siedliska stanowią nierzadko przedmiot ochrony tych obszarów. Stan siedlisk i kondycja populacji roślin i zwierząt wodnych i od wód zależnych, w dużej mierze uwarunkowane są jakością wody. W przypadku niektórych gatunków wodnych, odznaczających się wąską skalą tolerancji ekologicznej, wysoka jakość wód warunkuje ich istnienie. Dlatego poprawa jakości wód będzie przekładać się na większą skuteczność ochrony przyrody. Także współpraca w zakresie transportu zbiorowego i budowa parkingów buforowych, będzie pośrednio przyczyniać się do poprawy stanu środowiska, poprzez zmniejszenie ilości emisji CO₂ do środowiska przyrodniczego, co stanowi problem także na obszarach chronionych.

Opinie właściwych organów

Właściwymi organami do opiniowania dokumentów w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, zgodnie z art. 57 i Art. 58 ustawy są:

1. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska,
2. Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny.

W dniu ... 2015 r. Zarząd Powiatu Opolskiego na podstawie art. 54 ustawy skierował do obu ww. organów projekt dokumentu pn. „Strategia Rozwoju Powiatu Opolskiego na lata 2016-2023” wraz z załącznikami oraz Prognozą Oddziaływania na Środowisko celem zaopiniowania.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie pismem z dnia 29.03.2016 r. (znak: WSTV.410.14.2016.AP) zaopiniował z uwagami przedstawione dokumenty, wnosząc następujące uwagi:

- na stronie 4 prognozy nie wskazano art. 47 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, stanowiącego podstawę prawną opracowania analizowanej prognozy;
- na stronie 86 prognozy oddziaływania na środowisko wskazano nieaktualne miejsce publikacji podstawowego aktu prawnego – ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko – powinno być: *Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 z późn. zm.*;
- podobnie, na stronie 18 prognozy wskazano nieaktualne miejsce publikacji rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku – powinno być: *(Dz. U. z 2014 r., poz. 112)*;
- na stronie 20 prognozy omyłkowo stwierdzono (cyt.): *Na terenie Powiatu Opolskiego Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie przeprowadził badania wartości skutecznych natężeń pól elektrycznych promieniowania elektromagnetycznego* (z kontekstu zawartych treści wynika, że badania takie nie zostały przeprowadzone);
- stwierdzenie zawarte na stronie 21 prognozy, dotyczące zasięgu obszaru Natura 2000 Małopolski Przełom Wisły PLB1400006 (cyt.): *Obszar obejmuje fragment doliny Wisły między Józefowem a Kazimierzem*

o powierzchni 6418,8 ha jest nietrafne, gdyż obszar ten (ostoja ptasia) obejmuje odcinek doliny Wisły od Annopola do Kazimierza Dolnego;

- nietrafne jest stwierdzenie zawarte na stronie 24 prognozy (cyt.): *Kraśnicki Obszar Chronionego Krajobrazu – utworzony w 1998 roku...* - Kraśnicki Obszar Chronionego Krajobrazu utworzony został w 1990 roku;
- na stronach: 27 i 28 nie wymieniono wczesnośredniowiecznego grodziska w Podgórzu (gm. Wilków) wpisanego do rejestru zabytków województwa lubelskiego;
- zgodnie z zapisami zawartymi w prognozie (m.in. na stronach: 36, 38, 42, 43, 45, 51): konieczne jest wprowadzenie do tekstu dokumentu zapisów gwarantujących, że rozwój infrastruktury technicznej (transportowej, energetycznej, komunalnej, przeciwpowodziowej), a także rozwój turystyki, będą odbywać się z uwzględnieniem potrzeb zachowania różnorodności biologicznej, zrównoważonego użytkowania zasobów przyrody oraz wymogów ochrony obszarów cennych przyrodniczo, w tym ich integralności i spójności.

Wniesione przez RDOŚ uwagi zostały uwzględnione w zaktualizowanej Prognozie Oddziaływania na Środowisko.

Lubelski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Lublinie pismem z dnia 07.03.2016 r. (znak: DNS-NZ_7016_55_2016) również zaopiniował pozytywnie przedstawione dokumenty, wnosząc następującą uwagę:

- W wykazie zadań do realizacji ujęto m.in. dostosowanie obiektów Powiatowego Centrum Zdrowia w Opolu Lubelskim do wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26.06.2012r. *w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą* w przedziale czasowym 2014-2020. Zgodnie z art. 207 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. *o działalności leczniczej* (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 618 z późn. zm.) dostosowanie pomieszczeń i urządzeń podmiotu wykonującego działalność leczniczą powinno nastąpić do 31 grudnia 2017 r.

Zgłoszone uwagi i wnioski

Proces strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu „Strategii Rozwoju Powiatu Opolskiego na lata 2016-2023” realizowany był zgodnie z art. 54 ust 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. Nr 199, poz.1227 z późn. zm.) z zapewnieniem możliwości udziału społeczeństwa.

Ogłoszeniem z dnia 25 lutego 2016 r. znak: IGM.061.1.2015 Zarząd Powiatu w Opolu Lubelskim podał do publicznej wiadomości informację o przystąpieniu do strategicznej oceny oddziaływania na środowisko oraz o wszczęciu postępowania z udziałem społeczeństwa dla projektu dokumentu „Strategii Rozwoju Powiatu Opolskiego na lata 2016-2023” wraz z załącznikami oraz Prognozą Oddziaływania na Środowisko.

Poinformowano społeczeństwo o możliwości zapoznania się z dokumentacją zgromadzoną w sprawie oraz o miejscu jej wyłożenia. Poinformowano również o możliwości, sposobie i terminie wnoszenia uwag i wniosków do przygotowywanego dokumentu. Obwieszczenie podano do publicznej wiadomości poprzez umieszczenie na stronie internetowej <https://spopolelubelskie.bip.lubelskie.pl>.

W trakcie realizacji procesu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu „Strategii Rozwoju Powiatu Opolskiego na lata 2016-2023” nie zgłoszono ze strony społeczeństwa uwag i wniosków do opracowywanego dokumentu. Pismem z dnia 29.03.2016 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie oraz pismem z dnia 07.03.2016 r. Lubelski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Lublinie zaopiniowali pozytywnie dokument strategiczny wraz z prognozą.

Wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko

Dla projektu dokumentu pn. „Strategia Rozwoju Powiatu Opolskiego na lata 2016-2023” wraz z załącznikami nie prowadzono postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko.

Prognoza oddziaływania na środowisko stwierdza:

Zgodnie z art. 104 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko w razie stwierdzenia możliwości znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko, pochodzącego z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na skutek realizacji projektów polityk, strategii, planów lub programów, przeprowadza się postępowanie dotyczące transgranicznego oddziaływania na środowisko.

Powiat Opolski nie jest położony w bezpośrednim sąsiedztwie wschodniej granicy Polski, zaproponowane w Strategii działania charakteryzują się lokalnym zasięgiem oddziaływań i nie mają znaczenia transgranicznego.

Propozycje dotyczące metod i częstotliwości prowadzenia monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentów

W ramach „Strategii Rozwoju Powiatu Opolskiego na lata 2016-2023” został opracowany monitoring, którego celem jest zapewnienie zgodności realizacji projektów i programów z wcześniej zatwierdzonymi założeniami. Na podstawie informacji zebranych w trakcie monitoringu, możliwe jest dokonanie oceny projektów i programów według wcześniej określonych kryteriów.

Celem prowadzenia obserwacji monitorujących jest ocena stopnia realizacji zamierzeń określonych w strategii. Obserwacje te w głównej mierze polegać będą na dokonywaniu pomiarów wskaźników opisujących stan poszczególnych sfer funkcjonalnych i obszarów strategicznych obszaru. Monitoring realizacji strategii rozwoju obszaru w szczególności dotyczyć będzie:

- gromadzenia informacji na temat produktów będących wynikiem podejmowanych projektów i zadań,
- pomiarów stanu zaawansowania przedsięwzięć podejmowanych w obszarach działań skierowanych na realizację celów na poziomie taktycznym,
- gromadzenia i przetwarzania informacji dotyczących rodzajów i jakości rezultatów prowadzonych działań rozwojowych,
- gromadzenia i przetwarzania informacji na temat zmian ilościowych i jakościowych zachodzących w obszarach strategicznych w wyniku podejmowanych przedsięwzięć,
- gromadzenia i analizy informacji na temat zmian uwarunkowań prawnych dotyczących funkcjonowania samorządu terytorialnego, a także możliwości stosowania nowych rozwiązań w zakresie organizacji, prowadzenia i finansowania działań rozwojowych,
- dokonywania analiz porównawczych i tematycznych.

Tak prowadzony monitoring wypełnia funkcje sprawdzającą i informacyjną. Jego rolą jest dostarczenie danych na temat stanu istniejącego badanych zjawisk w czasie bieżącym. Dla potrzeb monitorowania strategii rozwoju zostały określone trzy podstawowe rodzaje wskaźników. Będą to wskaźniki:

- wskaźniki produktu – wytwory materialne i usługi otrzymywane lub wytwarzane w trakcie realizacji strategii,
- wskaźniki rezultatu – bezpośrednie i natychmiastowe efekty realizacji strategii,
- wskaźniki oddziaływania – konsekwencje strategii, wykraczające poza bezpośrednie i natychmiastowe efekty.

Wyżej wymienione wskaźniki będą służyły liczbowemu określeniu uzyskanych efektów działań, przyczyniających się do realizacji celów. Informacje zebrane w procesie monitoringu będą stanowiły materiał niezbędny do przeprowadzenia ewaluacji dokonań realizowanych i zrealizowanych w efekcie podejmowanych działań zaleconych w strategii rozwoju. Wyniki monitoringu są punktem wyjścia i jednym ze źródeł, wykorzystywanych w ewaluacji.

Ewaluacja jest to proces oceny efektów realizacji interwencji publicznej, przeprowadzony w oparciu o odpowiednie kryteria, za pomocą odpowiedniej metodologii, w celu poprawy jakości podejmowanych działań ze szczególnym uwzględnieniem celów, jakie interwencja ma realizować. Ewaluacja działań, wynikających ze „Strategii Rozwoju Powiatu Opolskiego na lata 2016- 2023” będzie przebiegała w trakcie jej realizacji, jako ewaluacja on-going oraz po zakończeniu realizacji strategii, jako ewaluacja ex-post:

- ewaluacja on-going – może być realizowana przez cały okres wdrażania strategii, jej celem jest diagnoza i analiza problemów, pojawiających się w trakcie realizacji strategii oraz określenie możliwości ich rozwiązania,
- ewaluacja ex-post – jest ewaluacją podsumowującą, dokonywaną po zakończeniu wdrażania strategii, celem ewaluacji ex-post jest określenie oddziaływania strategii oraz jej trwałości, w tej ewaluacji istotną rolę odgrywa odniesienie się do założonych celów oraz ocena na ile udało się je osiągnąć.

Kryteria przeprowadzania ewaluacji to trafność, skuteczność, efektywność (ewaluacja on-going) oraz skuteczność, efektywność, użyteczność oraz trwałość (ewaluacja ex-post):

- trafność – analiza określonych celów strategii w odniesieniu do zmieniających się potrzeb danego obszaru,
- skuteczność – określenie, czy kierunki działań strategii prowadzą do osiągnięcia celów, analiza tempa wydatkowanych środków oraz efektów strategii w kontekście zaplanowanych wartości docelowych,
- efektywność – analiza kosztów interwencji w odniesieniu do jej skuteczności,
- użyteczność – ocena na ile osiągnięte efekty odpowiadają rzeczywistym problemom społeczno-gospodarczym,
- trwałość – ocena, czy efekty interwencji będą utrzymywać się po jej zakończeniu oraz jak długo będą widoczne jej skutki.

12. ZAŁĄCZNIKI

12.1. Zadania inwestycyjne do realizacji w Powiecie Opolskim w latach 2016-2023

Nazwa inwestycji ze wskazaniem miejsca realizacji/lokalizacji	Szacunkowa wartość netto (zł) i lata realizacji inwestycji								Inwestycje planowane do realizacji po 2023 roku (wartość netto zł)	Stan przygotowania inwestycji do realizacji (posiadana dokumentacja techniczna, zezwolenia na realizację inwestycji, itp.)	Planowane źródło finansowania inwestycji	Podmiot realizujący
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023				
Priorytet 1. Lepiej funkcjonująca lokalna gospodarka i rynek pracy												
1.1. Rozbudowa infrastruktury poprawiającej atrakcyjność inwestycyjną powiatu												
Droga powiatowa nr 2622L Opole Lubelskie - Skoków - Białowoda - Kol. Boby na odcinku 0+020,00 - 13+365,00 o długości 13,345 km				15 450 000,00					-	dokumentacja w trakcie opracowania	budżet powiatu, środki pomocowe, inne	Powiat Opolski
Droga powiatowa nr 2606L Wilków - Wólka Polanowska – Karczmiska na odcinku 5+660,00 - 10+141,00 o długości 4,481 km				4 523 008,15					-	dokumentacja projektowa	budżet powiatu, środki pomocowe, inne	Powiat Opolski
Droga powiatowa nr 2615L Głusko - Wolica – Kowala na odcinku 0+000 - 5+858 o długości 5,858 km				5 250 000,00					-	brak	budżet powiatu, środki pomocowe, inne	Powiat Opolski
Droga powiatowa nr 2630L Poniatowa – Chodel na odcinku 0+000 - 10+370 o długości 10,37 km				12 500 000,00					-	dokumentacja oraz zgłoszenie robót	budżet powiatu, środki pomocowe, inne	Powiat Opolski
Droga powiatowa nr 2605L Wilków - Zagłoba - Łaziska - droga nr. 824 na odcinku 14+040 - 20+792 o długości 6,752 km				7 000 000,00					-	dokumentacja oraz zgłoszenie na odc. 3,55 km	budżet powiatu, środki pomocowe, inne	Powiat Opolski

Droga powiatowa nr 2636 Wrzelowiec - Chruślina - Idalin na odcinku 0+000 - 6+400 o długości 6,4 km	5 760 000,00	-	dokumentacja w trakcie opracowania na 2km	budżet powiatu, środki pomocowe, inne	Powiat Opolski
Droga powiatowa nr 2634L Kluczkowice - Świdry - Zadole – Wandalin na odcinku 1+980 - 12+418 o długości 10,438 km	9 400 000,00	-	dokumentacja w trakcie opracowania na 1,9 km	budżet powiatu, środki pomocowe, inne	Powiat Opolski
Droga powiatowa nr 2602L Zagajdzie - Rogów - Wólka Polanowska - Kosiorów na odcinku 0+000 - 9+480 o długości 9,48 km	6 300 000,00	-	brak	budżet powiatu, środki pomocowe, inne	Powiat Opolski
Droga powiatowa nr 2603L Szczekarków - Kosiorów – Trzciniec na odcinku 0+000 - 6+382 o długości 6,382 km	4 800 000,00	-	brak	budżet powiatu, środki pomocowe, inne	Powiat Opolski
Droga powiatowa nr 2609L Chodlik – Wrzelów na odcinku 0+000 - 5+085 o długości 5,085 km	4 500 000,00	-	brak	budżet powiatu, środki pomocowe, inne	Powiat Opolski
Droga powiatowa nr 2610L Trzciniec - Opole Lubelskie - droga nr 824 na odcinku 0+000 - 7+255 o długości 7,255 km	2 880 000,00	-	dokumentacja na 1,3 km	budżet powiatu, środki pomocowe, inne	Powiat Opolski
Droga powiatowa nr 2653L ul. Kolejowa w Opolu Lubelskim na odcinku 0+006 - 0+512 o długości 0,506 km	600 000,00	-	brak	budżet powiatu, środki pomocowe, inne	Powiat Opolski
Droga powiatowa nr 2639L Józefów nad Wisłą - Boiska – Dzierzkowice na odcinku 0+000 - 14+564 o długości 14,564 km	13 640 000,00	-	Dokumentacja projektowa, brak pozwolenia	budżet powiatu, środki pomocowe, inne	Powiat Opolski
Droga powiatowa nr 2236L Niezabitów - Lubki - Wojciechów na odcinku 0+000 - 2+530 o długości 2,53 km	2 300 000,00	-	brak	budżet powiatu, środki	Powiat Opolski

				pomocowe, inne	
Droga powiatowa nr 2241L Poniatowa - Stoczki - Kierz na odcinku 0+000 - 3+523 o długości 3,523 km	3 100 000,00	-	brak	budżet powiatu, środki pomocowe, inne	Powiat Opolski
Droga powiatowa nr 2245L Ratoszyn - Grądy - Skrzyniec - Wierzchowiska na odcinku 0+310 - 4+750; 6+280 - 6+592 o długości 4,752 km	4 250 000,00	-	brak	budżet powiatu, środki pomocowe, inne	Powiat Opolski
Droga powiatowa nr 2247L Chodel - Borzechów - Wilkołaz na odcinku 2+000 - 7+095 o długości 5,095 km	4 500 000,00	-	brak	budżet powiatu, środki pomocowe, inne	Powiat Opolski
Droga powiatowa nr 2248L Chodel - Ratoszyn - Borzechów na odcinku 0+068 - 8+589 o długości 8,521 km	7 600 000,00	-	brak	budżet powiatu, środki pomocowe, inne	Powiat Opolski
Droga powiatowa nr 2547L Kazimierz Dolny - Kol. Rzeczyca - Zaborze - Niezabitów na odcinku 1+700 - 2+784; 5+533 - 11+760 o długości 7,311 km	6 600 000,00	-	brak	budżet powiatu, środki pomocowe, inne	Powiat Opolski
Droga powiatowa 2626L Wrzelowiec - Kręciszówka - Pusznio Godowskie na odcinku 0+000 - 10+551 o długości 10,551	9 500 000,00	-	dokumentacja w trakcie opracowania na 0,966 km	budżet powiatu, środki pomocowe, inne	Powiat Opolski
Droga powiatowa 2627L Leonin - Wandalin na odcinku 0+000 - 5+166 o długości 5,166 km	4 100 000,00	-	brak	budżet powiatu, środki pomocowe, inne	Powiat Opolski
Droga powiatowa 2633L Granice - Świdno na odcinku 0+559,5 - 3+327 o długości 2,768 km	2 500 000,00	-	brak	budżet powiatu, środki pomocowe, inne	Powiat Opolski

Droga powiatowa nr 2632L Pusznio Godowskie - Antonówka - Godów na odcinku 0+000 - 3+337 o długości 3,337 km	2 900 000,00	-	brak	budżet powiatu, środki pomocowe, inne	Powiat Opolski
Droga powiatowa nr 2651L Al. 600-lecia w Opolu Lubelskim na odcinku 0+000 - 0+800 o długości 0,8 km	700 000,00	-	brak	budżet powiatu, środki pomocowe, inne	Powiat Opolski
Droga powiatowa nr 2552L Wąwolnica - Poniatowa na odcinku ul. Fabrycznej w Poniatowej na odcinku 14+634 - 15+204 o długości 0,57 km	500 000,00	-	brak	budżet powiatu, środki pomocowe, inne	Powiat Opolski
Droga powiatowa nr 2604L Wilków - Majdany - Zakrzów - Janiszów na odcinku 13+902 - 17+870 o długości 3,968 km	3 500 000,00	-	brak	budżet powiatu, środki pomocowe, inne	Powiat Opolski
Droga powiatowa nr 2608L Braciejowice - Kol. Kolo – droga powiatowa 2605L na odcinku 3+610 - 4+484 o długości 0,874 km	600 000,00	-	brak	budżet powiatu, środki pomocowe, inne	Powiat Opolski
Droga powiatowa nr 2635L Niesiołowice – Nietrzeba na odcinku 0+000 - 6+565 o długości 6,565 km	4 500 000,00	-	brak	budżet powiatu, środki pomocowe, inne	Powiat Opolski
Droga powiatowa nr 2614L Karczmiska - Wymysłów - Kol. Niezabitów na odcinku 4+543 - 8+469 o długości 3,926 km	3 300 000,00	-	Dokumentacja projektowa oraz zgłoszenie robót	budżet powiatu, środki pomocowe, inne	Powiat Opolski
Droga powiatowa nr 2528L Kazimierz Dolny - Dobrze – Wilków o długości 5,866 km	b.d.	-		budżet powiatu, środki pomocowe, inne	Powiat Opolski
Droga powiatowa nr 2641L Boiska - Stefanówka – Miłoszówka o długości 6,164 km	b.d.	-		budżet powiatu, środki	Powiat Opolski

												pomocowe, inne	
Droga powiatowa nr 2637L, Józefów - Chruslina – Wierzbica o długości 14,075 km					b.d.					-		budżet powiatu, środki pomocowe, inne	Powiat Opolski
Droga powiatowa nr 2643L Popów – Dębniak o długości 2,5 km					b.d.					-		budżet powiatu, środki pomocowe, inne	Powiat Opolski
1.2. Rozwój rolnictwa i sadownictwa oraz przetwórstwa w rozwijanych sektorach biogospodarki													
Rozwój instytucji otoczenia rolnictwa, wsparcie producentów rolnych poprzez marketing, organizowanie konferencji, szkoleń we współpracy z ODR, ARiMR, ARR uczelniami wyższymi	2000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	-			Powiat Opolski
1.3. Rozwój zintegrowanych form turystyki w oparciu o lokalne walory i istniejącą infrastrukturę													
Modernizacja infrastruktury szlaków turystycznych	16000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	-	-	WFOS, budżet powiatu, inne	Powiat Opolski, PTTK, Muzeum Nadwiślańskie w Kazimierzu Dolnym, Nadleśnictwo Kraśnik
Ochrona dziedzictwa kulturowego w obszarze oddziaływania Nadwiślańskiej Kolejki Wąskotorowej Obszaru Funkcjonalnego Powiśle	597713	50751000								-	pozwolenie na budowę na remont i rozbud. bud. w Chodliku; brak pozostałej dokumentacji	budżet powiatu, RPO WL 2014-2020, inne	Powiat Opolski
Utworzenie punktu informacji turystycznej	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	-			Powiat Opolski
1.4. Rozwój przedsiębiorczości i różnorodnych form zatrudnienia													
Szkolenia ABC przedsiębiorczości	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000				
Jednorazowe środki na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej	1000000	1000000	1000000	1000000	1000000	1000000	1000000	1000000	1000000				

Inne usługi i instrumenty rynku pracy	7000000	7000000	7000000	7000000	7500000	7500000	7500000	7500000				
Priorytet 2. Lepszy dostęp mieszkańców do infrastruktury i usług publicznych												
2.1. Rozwój usług zdrowia i profilaktyki zdrowotnej												
Zdrowie Lubelskie – optymalizacja usług medycznych w Województwie Lubelskim, poprzez utworzenie i zintegrowanie sieci szpitali powiatowych	Planowany całkowity koszt realizacji inwestycji: 14 000 000 zł									RPO WL 2014-2020, inne	PCZ Sp. z o.o. w Opolu Lubelskim	
2.2. Poprawa dostępności i jakości edukacji młodzieży												
Utworzenie Centrum Kształcenia Praktycznego, w tym: dostosowanie pomieszczeń na pracownie specjalistyczne w Zespole Szkół w Poniatowej i Zespole Szkół Zawodowych w Opolu Lubelskim	Planowany całkowity koszt realizacji inwestycji: 998 000 zł									RPO WL 2014-2020, budżet powiatu	Zespół Szkół w Poniatowej, Zespół Szkół Zawodowych w Opolu Lubelskim	
Doposażenie pracowni zawodowych w Zespole Szkół w Poniatowej oraz Zespole Szkół Zawodowych w Opolu Lubelskim	Planowany całkowity koszt realizacji inwestycji: 3537 579 zł									RPO WL 2014-2020, budżet powiatu	Zespół Szkół w Poniatowej, Zespół Szkół Zawodowych w Opolu Lubelskim	
Przygotowanie i wyposażenie stanowiska pracy dla praktykantów szkół zawodowych	Planowany całkowity koszt realizacji inwestycji: 700 000 zł									RPO WL 2014-2020, budżet powiatu	Zespół Szkół w Poniatowej, Zespół Szkół Zawodowych w Opolu Lubelskim	
Stworzenie w Zespole Szkół w Poniatowej platformy edukacyjnej do kształcenia na odległość	Planowany całkowity koszt realizacji inwestycji: 77 000zł									RPO WL 2014-2020, budżet powiatu	Zespół Szkół w Poniatowej	
2.3. Poprawa dostępności mieszkańców do usług kultury, sportu i rekreacji												
Rozwój infrastruktury sportowej, kulturalnej i rekreacyjnej	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.			Powiat Opolski
2.4. Rozwój infrastruktury poprawiającej stan ochrony środowiska												

Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	1117500									brak	budżet powiatu, środki Norweskie	Powiat Opolski
2.5. Rozwój różnych form integracji społecznej i aktywności osób starszych												
Utworzenie Dziennego Pobytu dla osób starszych i niepełnosprawnych	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.		Powiat Opolski
Utworzenie mieszkań chronionych dla dzieci opuszczających rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka i placówki opiekuńczo wychowawcze	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.		Powiat Opolski
Priorytet 3. Przyjazna i sprawna administracja												
3.1. Skuteczne planowanie i strategiczne zarządzanie procesami w powiecie												
Szkolenia pracowników	55000	55000	55000	55000	60000	60000	60000	60000				PUP
Szkolenia pracowników	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.		Powiat Opolski
Utworzenie centrum usług wspólnych	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.		Powiat Opolski
3.2. Cyfryzacja administracji publicznej i rozwój e-usług dla społeczeństwa												
e-geodezja – cyfrowy zasób geodezyjny Województwa Lubelskiego	7 392 720,00									brak	RPO WL 2014-2020, budżet powiatu	Powiat Opolski
Informatyzacja administracji	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.		Powiat Opolski
3.3. Efektywny marketing gospodarczy												
Promocja i organizacja inicjatyw gospodarczych, konkursów, misji, konferencji, itp.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.		Powiat Opolski
Opracowywania graficzne wydawnictw i materiałów o charakterze promocyjno –informacyjnym	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.		Powiat Opolski
3.4. Budowanie tożsamości mieszkańców i kapitału społecznego w powiecie												
Wspieranie najważniejszych imprez kulturalnych integrujących mieszkańców powiatu	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.		Powiat Opolski
Wspieranie rozwoju różnych form społeczeństwa obywatelskiego np. wolontariat, stowarzyszenia i kształtowanie właściwych postaw społecznych	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.		Powiat Opolski
3.5. Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego												

Doposażenie służ inspekcji i straży w sprzęt, oraz poprawa infrastruktury	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.			Powiat Opolski
Inne												
Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.		PFRON, Powiat Opolski, inne	Powiat Opolski

*Brak danych związanych z wartością planowanych inwestycji wynika z wczesnych faz przygotowania

12.2. Informacja nt. przeprowadzonego procesu konsultacji społecznych

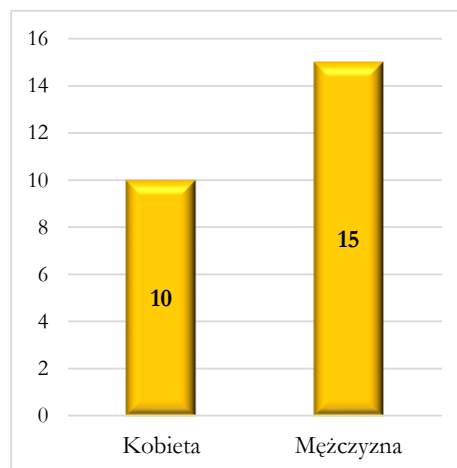
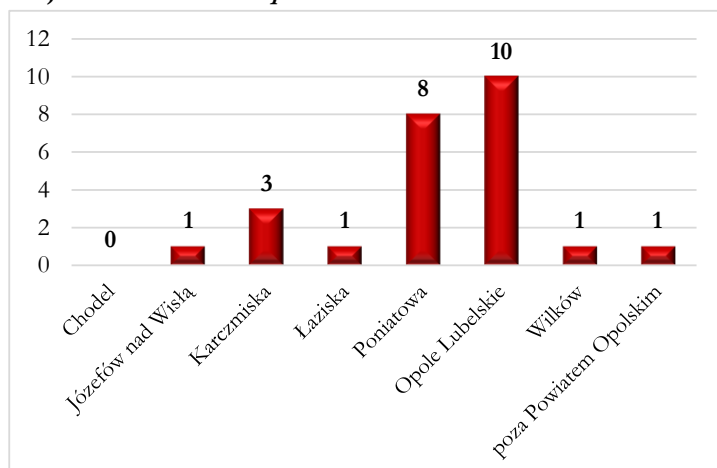
Ankietyzacja

Podczas pierwszego spotkania konsultacyjnego, na którym została omówiona część diagnostyczna Strategii wraz z wstępnie określonymi obszarami priorytetowymi, przeprowadzona została ankieta dla uczestników spotkania, identyfikująca mocne i słabe strony obszaru oraz proponowane kierunki rozwoju Powiatu Opolskiego. Ankieta została również zamieszczona na stronie internetowej powiatu, dzięki czemu do zadanych pytań mogły się odnieść również osoby, które nie uczestniczyły w spotkaniu konsultacyjnym.

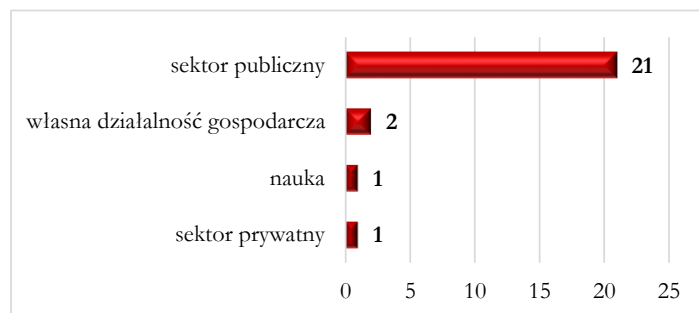
Ankieta identyfikująca kierunki rozwoju Powiatu Opolskiego pozwoliła na określenie rzeczywistych potrzeb społeczno-gospodarczych powiatu oraz ocenę potencjału powiatu z punktu widzenia mieszkańców, a także przyczyniła się do określenia wizji i celów rozwojowych. Ankietowani odpowiedzieli na 8 pytań, które zostały sformułowane jako pytania zamknięte. Do ankietyzacji przystąpiło 25 osób.

Na początku ankiety znajdowała się metryczka, charakteryzująca osoby, które zostały poddane badaniu ankietowemu. Praktycznie wszyscy ankietowani, z wyjątkiem jednej osoby, zamieszkują Powiat Opolski. Najwięcej osób badanych zamieszkuje gminy miejsko-wiejskie powiatu. Pod względem płci przeważali mężczyźni, natomiast w strukturze zatrudnienia ankietowanych przeważał sektor publiczny.

Miejsce zamieszkania i płeć

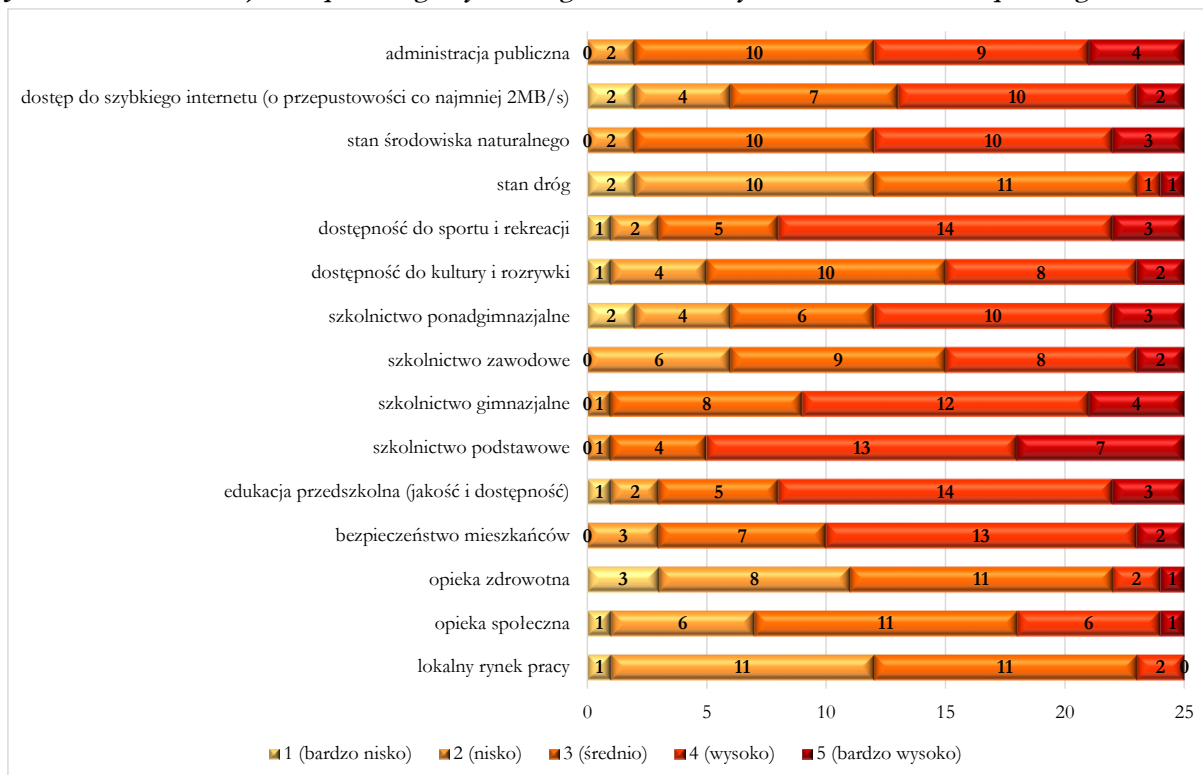
Zatrudnienie

W pierwszym właściwym pytaniu ankiety respondenci wyrazili swoje opinie na temat jakości usług i infrastruktury w Powiecie Opolskim. Oceny dokonano w skali od 1 (bardzo nisko) do 5 (bardzo wysoko). Najlepiej ocenione zostało (w skali 4 i 5): szkolnictwo podstawowe (otrzymało 20 odpowiedzi), edukacja przedszkolna (17 odpowiedzi), dostępność do sportu i rekreacji (17 odpowiedzi), szkolnictwo gimnazjalne (16 odpowiedzi) oraz bezpieczeństwo mieszkańców (15 odpowiedzi). Najsłabiej został oceniony lokalny

rynek pracy oraz stan dróg (12 odpowiedzi w skali 1 i 2). Ponadto mieszkańcy zauważyli niską jakość opieki zdrowotnej (11 odpowiedzi).

Jak ocenia Pan/Pani jakość poszczególnych usług i infrastruktury na terenie Powiatu Opolskiego?

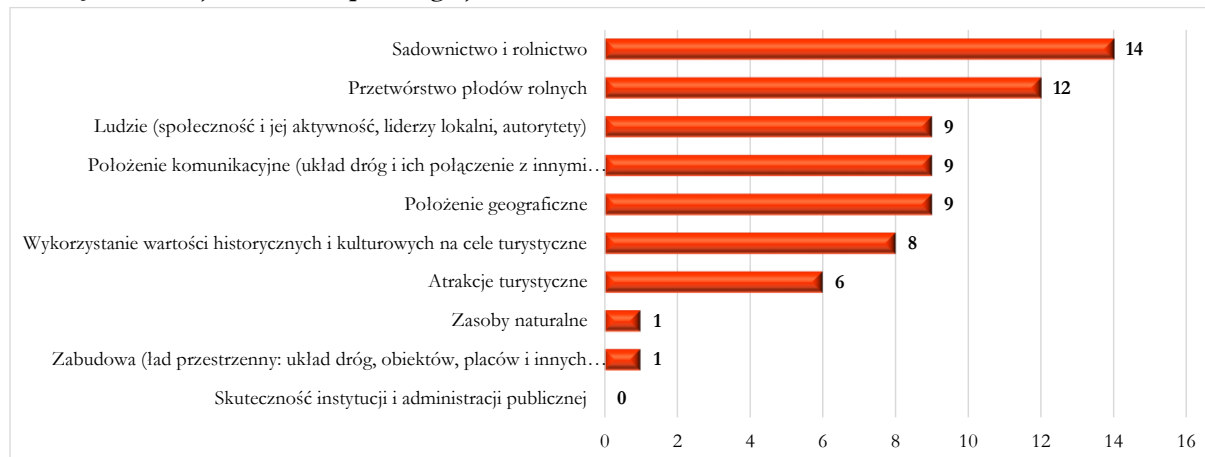

Drugie pytanie dotyczyło najważniejszych z punktu widzenia mieszkańców zasobów powiatu. Według nich najistotniejszym zasobem Powiatu Opolskiego jest rolnictwo i przetwórstwo rolne. Dodatkowo jako najważniejsze zasoby wskazano: ludzi (społeczność i jej aktywność, liderzy lokalni, autorytety), zasoby historyczno-kulturowe oraz placówki oświatowe.

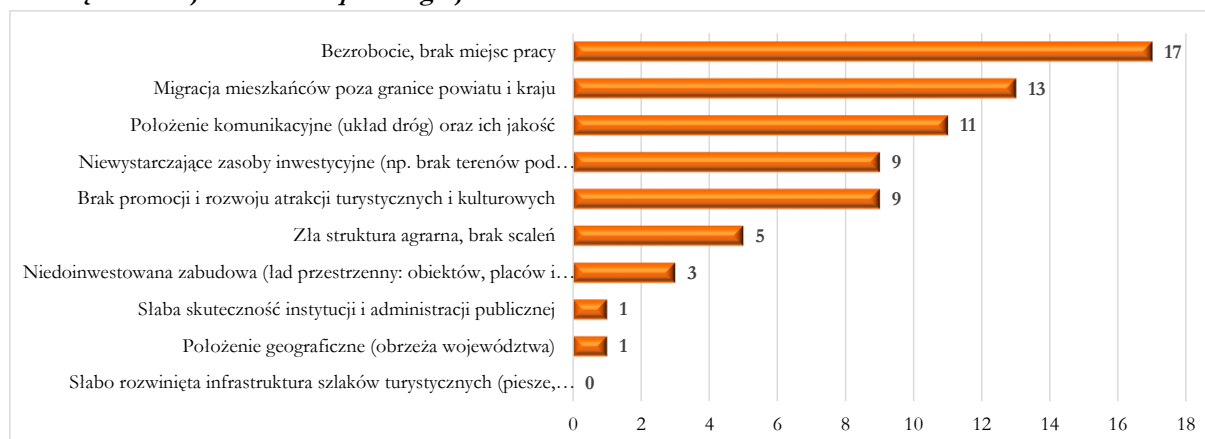
Najważniejsze zasoby Powiatu Opolskiego to:

W trzecim pytaniu mieszkańcy odnieśli się do najważniejszych szans rozwoju Powiatu Opolskiego. Jako najważniejszą szansę wskazali sadownictwo i rolnictwo oraz przetwórstwo produktów rolnych. Dodatkowo jako szansę wskazano ludzi, położenie komunikacyjne oraz geograficzne, a także wykorzystanie wartości historycznych i kulturowych na cele turystyczne.

Szansą dla rozwoju Powiatu Opolskiego jest:

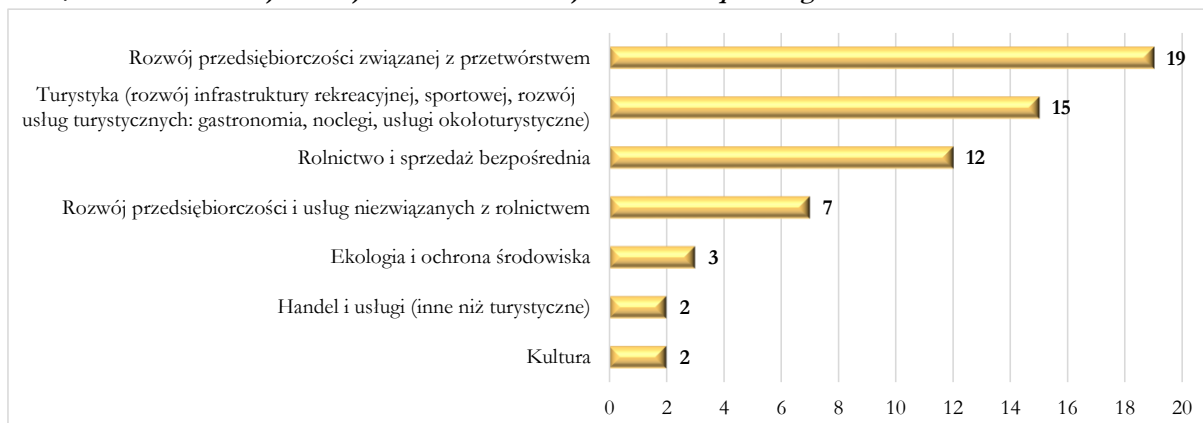
Czwarte pytanie dotyczyło barier w rozwoju Powiatu Opolskiego. Według ankietowanych osób największą barierą rozwoju jest bezrobocie i brak miejsc pracy, a także migracja mieszkańców poza granice powiatu i kraju. Dodatkowo jako istotne bariery wskazano położenie komunikacyjne, niewystarczające zasoby inwestycyjne oraz brak promocji i rozwoju atrakcji turystycznych i kulturowych.

Barierą w rozwoju Powiatu Opolskiego jest:

W kolejnym pytaniu ankietowani odnieśli się do najważniejszego potencjału Powiatu Opolskiego. Jako najważniejszy potencjał wskazali przetwórstwo owoców miękkich, a także przedsiębiorczych i aktywnych mieszkańców oraz unikatowe zasoby historyczne i kulturowe.

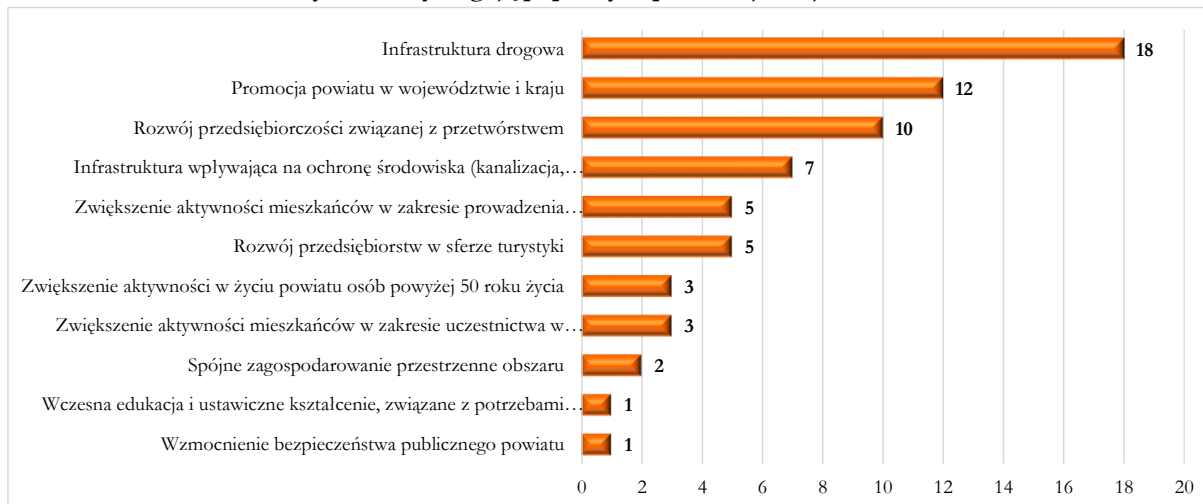
Co Pana/Pani zdaniem jest najważniejszym potencjałem Powiatu Opolskiego?

W szóstym pytaniu respondenci mieli za zadanie wskazanie kierunków rozwoju powiatu. Według nich, Powiat Opolski powinien w pierwszej kolejności rozwijać przedsiębiorczość związaną z przetwórstwem oraz turystykę. Ważnym kierunkiem rozwoju jest również rolnictwo i sprzedaż bezpośrednia.

Pana/Pani zdaniem najważniejsze kierunki rozwoju Powiatu Opolskiego to:

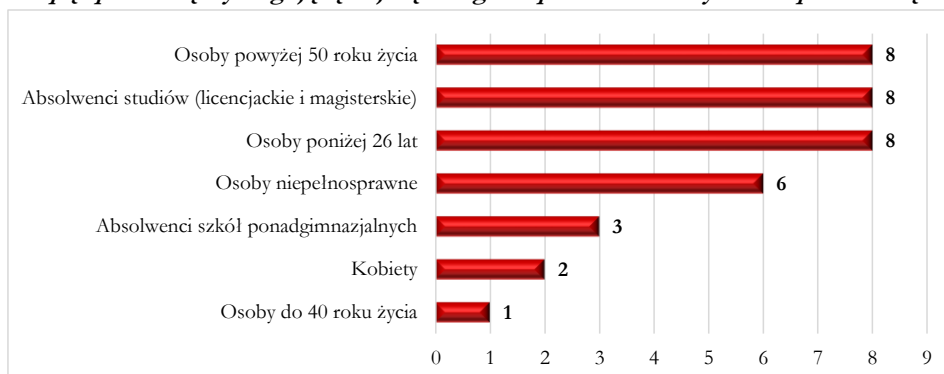
W przedostatnim pytaniu, osoby ankietowane miały za zadanie wskazać, które obszary wymagają poprawy w pierwszej kolejności. Według nich najpilniejszej poprawy wymaga infrastruktura drogowa, a następnie promocja powiatu w województwie i kraju oraz rozwój przedsiębiorczości związanej z przetwórstwem.

Pana/Pani zdaniem obszary, które wymagają poprawy w pierwszej kolejności to:

Ostatnie pytanie miało za zadanie zorientowanie się, którą grupę społeczną mieszkańcy uważają za defaworyzowaną i potrzebującą największego wsparcia ze strony władz powiatu. Według ankietowanych taką grupą są osoby powyżej 50 roku życia, absolwenci studiów licencjackich i magisterskich oraz osoby poniżej 26 roku życia.

Grupą społeczną wymagającą największego wsparcia ze strony władz powiatu są:

12.3. Spis rycin, tabel, wykresów i fotografii

Spis rycin:

Ryc. 1. Powiat Opolski na tle Obszarów Strategicznej Interwencji	8
Ryc. 2. Położenie Powiatu Opolskiego na tle podziału administracyjnego województwa lubelskiego.....	18
Ryc. 3. Położenie Powiatu Opolskiego na tle jednostek fizycznogeograficznych	19
Ryc. 4. Obszary chronione.....	22
Ryc. 5. Układ komunikacyjny Powiatu Opolskiego.....	24
Ryc. 6. Gęstość zaludnienia w poszczególnych gminach Powiatu Opolskiego.....	29
Ryc. 7. Udział procentowy bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych Powiatu Opolskiego	33
Ryc. 8. Stopa bezrobocia w województwie lubelskim	34
Ryc. 9. Stopień zwodociągowania i skanalizowania poszczególnych gmin Powiatu Opolskiego.....	44
Ryc. 10. Sieć szerokopasmowego Internetu w Powiecie Opolskim i okolicach	49
Ryc. 11. Schemat sieci szlaków turystycznych Powiatu Opolskiego	55
Ryc. 12. Położenie OF Powiśle i Krainy Lessowych Wąwozów na tle podziału administracyjnego Polski	59
Ryc. 13. Waloryzacja gmin OF Powiśle pod względem wybranych kryteriów.....	60
Ryc. 14. Waloryzacja przestrzenna rozwoju turystyki na Obszarze Funkcjonalnym Powiśle i w Krainie Lessowych Wąwozów.....	61

Spis tabel:

Tabela 1. Zestawienie powiązań pomiędzy priorytetami Strategii Rozwoju Powiatu Opolskiego na lata 2016-2023 a Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 r.)..	9
Tabela 2 Powiązania pomiędzy priorytetami Strategii Rozwoju Powiatu Opolskiego na lata 2016-2023 i Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020	10
Tabela 3. Zestawienie wskaźników monitoringowych w Strategii Rozwoju Powiatu Opolskiego na lata 2008-2015	13
Tabela 4. Liczba gmin i sołectw Powiatu Opolskiego oraz ich powierzchnia	18
Tabela 5. Wykaz dróg powiatowych na terenie Powiatu Opolskiego	25
Tabela 6. Wykaz mostów na terenie Powiatu Opolskiego.....	27
Tabela 7. Najważniejsi pracodawcy w Powiecie Opolskim	35
Tabela 8. Szkoły ponadgimnazjalne prowadzone przez Powiat Opolski.....	38
Tabela 9. Zakłady podstawowej opieki medycznej Powiatu Opolskiego.....	42
Tabela 10. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna – udział ludności korzystającej z infrastruktury w ogólnej liczbie ludności (stan na koniec 2014 roku)	45
Tabela 11. Sieć gazowa – udział ludności korzystającej z infrastruktury (stan na koniec 2014 roku)	45
Tabela 12. Obiekty i instalacje wykorzystujące odnawialne źródła energii zlokalizowane na terenie Powiatu Opolskiego	47
Tabela 13. Baza gastronomiczna Powiatu Opolskiego.....	50
Tabela 14. Gospodarstwa agroturystyczne w Powiecie Opolskim.....	51
Tabela 15. Najważniejsze atrakcje turystyczne Powiatu Opolskiego	58
Tabela 16. Udział użytków rolnych w poszczególnych jednostkach samorządu terytorialnego	67
Tabela 17. Najważniejsze przedsiębiorstwa Powiatu Opolskiego	70
Tabela 18. Tereny aktywności gospodarczej na terenie Powiatu Opolskiego	73
Tabela 19. Projekty unijne realizowane przez Powiat Opolski i jego jednostki budżetowe.....	77
Tabela 20. Wykaz projektów unijnych realizowanych przez przedsiębiorców z obszaru Powiatu Opolskiego	80

Tabela 21. Liczba podmiotów z Powiatu Opolskiego wspartych z PROW (działania prowadzone przez ARiMR) oraz wartość płatności bezpośrednich w latach 2004-2014	86
Tabela 22. Projekcja dochodów i wydatków inwestycyjnych Powiatu Opolskiego w okresie obowiązywania Strategii.....	116
Tabela 23. Alokacja środków unijnych na osie priorytetowe RPO WL na lata 2014-2020.....	117
Tabela 24. Alokacja środków unijnych na działania i poddziałania zaplanowane do wdrożenia w ramach PROW na lata 2014-2020.....	117
Tabela 25. Wskaźniki monitorujące Strategię	121

Spis wykresów:

Wykres 1. Długość dróg gminnych i powiatowych o twardej nawierzchni na 100 km² (w km)	28
Wykres 2. Liczba ludności w Powiecie Opolskim w latach 2008-2014	29
Wykres 3. Saldo migracji i przyrost naturalny w latach 2008-2014	30
Wykres 4. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w % ogółu ludności.....	30
Wykres 5. Piramida wieku obecnie i w 2030 roku.....	31
Wykres 6. Poziom wykształcenia mieszkańców Powiatu Opolskiego.....	32
Wykres 7. Struktura wieku bezrobotnych osób zarejestrowanych w Powiecie Opolskim w 2014 roku.....	32
Wykres 8. Liczba osób bezrobotnych.....	33
Wykres 9. Liczba osób pracujących w Powiecie Opolskim.....	34
Wykres 10. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-5 lat	38
Wykres 11. Osoby w gospodarstwach domowych korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej.....	43
Wykres 12. Wskaźnik: zmieszane odpady zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca (w kg)	46
Wykres 13. Korzystający z noclegów i udzielone noclegi w Powiecie Opolskim.....	51
Wykres 14. Kluby i sekcje sportowe w Powiecie Opolskim.....	66
Wykres 15. Struktura gospodarstw rolnych.....	68
Wykres 16. Liczba podmiotów gospodarczych i mikroprzedsiębiorstw w Powiecie Opolskim	70
Wykres 17. Wskaźnik przedsiębiorczości	72
Wykres 18. Dochody budżetów Powiatu Opolskiego i gmin wchodzących w jego skład	75
Wykres 19. Dochody budżetów JST w Powiecie Opolskim w przeliczeniu na 1 mieszkańca.....	76